lätt af en eller annan brytas och ändras. Flera skäl för motionen kunde jag andraga, men jag anser detta vara tillräckligt, hvarföre jag får ödmjukast föreslå:

att fyrkräkningen, såsom den grund, hvarefter kommunal-utskylder å landet skola utgå, måtte på så sätt ändras, att *en* fyrk beräknas för hvarje Ett Hundra Riksdaler i taxeringsvärde och anhåller jag, i följd häraf, att ofvanberörda Kongl. Förordning må till öfverensstämmelse härmed ändras.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhåller jag vördsamligen.

Stockholm den 29 November 1862.

Jonas Christophersson,
från Wermlands län.

N:o 373.

Af **Olof Olsson** i Olebyn från Wermlands län, *om ändring af 8 § i 25 Kapitlet Byggninga-balken, äfvensom Kongl. Brefvet den 28 September 1790, i den syftning att taxeringsvärdet skall utgöra grunden för hemmans skyldighet att bygga och underhålla allmänna landsvägar och broar.*

Enligt 25 Kap. 8 § Byggninga-balken samt Kongl. Brefvet den 28 September 1790 finnes stadgadt, att hemmantalet skall ligga till grund för byggnads- och underhållskostnadens utgörande af allmänna vägar. Detta stadgande och denna grundsats, som i min tanka icke höra till det minst orimliga, förtjenar Rikets Ständers uppmärksamhet. Det heter visserligen i nyssnämnde 8 § "och ligge det Konungens Befallningshafvandes vård å, att den ene ej mera betungas än den andre," och den i dessa ord uttalade grundsatsen är nog rigtig, men får icke tillämpas i anseende till öfrige härmed sammanhängande stadganden. Att det hittills icke skett alla hemmansegare lika rätt härutinnan, faller sig temligen klart, då man tager i betraktande den stora olikhet, som förefinnes emellan hemmanens godhet. Såsom exempel på detta förhållande får jag anföra: inom Wermland förekommer, att hemman med lika skattetal äro taxerade till R:dr 20,000, 25,000, 30,000, 48,000 samt 1 a 200,000 o. s. v. — Häraf synes klart, huruvida "den ene ej mera betungas än den andre," då alla hemman utan afseende på dess godhet fått deltaga i vägunder-

hållnings-skyldigheten, som är för jordbruket så hårdt tryckande. Att ett hemman, som ej gifver foder för mera än 2 hästar och 8 à 10 nötkreatur och tillika är skoglöst, skall deltaga lika i detta svåra onus med ett annat hemman, med lika skattetal inom samma kommun, som föder 100 à 120 hästar samt 3 à 400 nötkreatur (äfven med skog till husbehof), är väl en ibland de största orimligheter, som kan förekomma.

Med anledning af anförda förhållanden föreslår jag,

det måtte Rikets Ständer, med ändring af 8 § i 25 Kap. Byggninga-balken samt Kongl. Brefvet den 28 September 1790, besluta, att allmänna landsvägar och broar byggas och underhållas af hemmanen efter deras rätta taxeringsvärde, hvilket således bör utgöra grunden för vägars och broars fördelning,

förbehållande mig att till det Utskott, som kommer att behandla denna min motion, få ingifva handlingar, som utvisa hemmans olika taxeringsvärde.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

Olof Olsson,
från Olebyn af Wermlands län.

N:o 374.

Af **C. J. Svensén** från Calmar län, *om ny klassifikation af städerna i riket och anställande af sådan klassifikation hvart tionde år derefter, enligt vissa föreslagna grunder.*

Under den förutsättning, att fördelningen af städerna uti riket i vissa klasser icke saknar all vigt och betydelse, måste det anses rigtigt och önskvärdt, att denna klassifikation tid efter annan underginge en revision, så att de städer, som i afseende på folkmängd, rörelse, m. fl. förhållanden, stå långt efter andra, icke fortfarande finge ega ett vida högre rum än dessa. Att förhållandet nu är sådant kan ej motsägas. Så intager t. ex. Oscarshamn, som eger större folkmängd och rörelse än mer än halfva antalet af Sveriges öfriga städer, det aldra sista rummet bland stä-

städerna. Östersund, hufvudorten för en provins, som med hvarje år blifver alltmera blomstrande, och hvars folkmängd redan nu är stor och stadd i ständig tillvext, står likaledes långt efter Wimmerby, Thorshälla, Sigtuna, Öregrund, Östhammar, Falsterbo, Skanör, m. fl. andra exempel att förtiga. Då ett sådant förhållande icke sällan torde inverka på omdömet rörande dessa städers vigt och betydelse, får jag föreslå:

att städerna i riket ofördröjligen och derefter hvart tionde år måtte undergå ny klassifikation, på grund af försiggångne förändringar i folkmängd, rörelse m. fl. förhållanden, som vid klassifikationen anses böra komma i fråga.

Om remiss till behörigt Utskott anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

C. J. Svensén,
från Calmar län.

N:o 375.

Af **C. J. Svensén** från Calmar län, *om anvisande å sjette Hufvudtiteln af ett lämpligt belopp, hvarmed en fjerdedel af alla de kostnader, som uppkomma i och för laga skiften i riket må skiftesdelegarne godtgöras.*

Lagstiftande magten har ansett sig icke kunna meddela nedsättning i landtmäteri-arfvodestaxan. Denna taxa är likväl onekligen i högsta grad betungande för skiftessökande samt lägger dymedelst hinder i vägen för skiftesverkets fortgång, till stort men för jordbrukets utveckling och förkofran inom landet. Känd sak är så god som vittnad, och, med åberopande af hvad som i fråga om nedsättande af berörda arfvodestaxa vid sista riksdagen anfördes, anhålles vördsamt:

att Rikets Ständer behagade, på anslaget för jordbrukets förbättrande, å sjette Hufvudtiteln anvisa ett lämpligt belopp hvarmed *en fjerdedel* af alla de kostnader, som uppkomma i och för laga skiften inom riket, må skiftesdelegarne godtgöras.

Om remiss till behörigt Utskott anhålles.
Stockholm den 29 November 1862.

C. J. Svensén,
från Calmar län.

N:o 376.

Af **Jöns Pehrsson** från Blekinge län, *om lånebidrag af Staten till uttappning af sjön Wesan.*

Anmodad af mina kommittenter vill jag till Rikets Höglofliga Ständers behjertande framställa ett ärende, som för en större del af de förra är af aldra största vigt.

Emellan byarne Gammalstorp, Jockarp, Ysanne och Norja med fleres egor, ligger en egorymd, enligt verkställd undersökning, af 2,300 tunnland, kallad Wesan, som är mera att benämna såsom träsk än som insjö, hvilket den förr varit. Denna egendom afkastar nu dels rörvass, som begagnas till taktäckning och dels till koskörd, och är till en del under vatten som är ganska grundt, men kunde, om den utdikades, förvandlas till åker. Nödvändigheten af denna utdikning är påkallad både deraf att den omkringliggande fattiga och magra orten är i stort behof af ökad sädesproduktion, och deraf att det i sanitärt hänseende skulle hafva oberäkneligt välsignelserika följder om detta träsk blefve uttorkadt, ty derigenom skulle minskas den derifrån kommande skadliga utdunstningen, som, jemte kalla dimmor från det tätt invid belägna Rysberget, icke kan annat än verka skadligt på helsotillståndet.

Kostnaden för utdikningen af denna så kallade sjö, som ligger i nivå med Östersjön, och densammas uppdämning derifrån, samt uppfordringsanstalter för vattnets utpumpande är beräknad till 83,000 R:dr R:mt, hvilken summa omöjligen kan anskaffas af delegarne i Wesan; så att det allmännas biträde är af högsta behofvet påkalladt, om detta gagneliga och icke obetydliga företag skall kunna bringas i gång och fullbordan.

Jag får således vördsamt hos Rikets Höglofliga Ständer föreslå:

att 80,000 R:dr R:mt såsom lån på billiga vilkor måtte beviljas till uttappning af sjön Wesan i Listers härad af Blekinge län.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles, dit jag vill inlemna nödiga handlingar för ärendets handläggning.

Stockholm den 29 November 1862.

Jöns Pehrsson,
från Blekinge län.

N:o 377.

Af **Ola Olsson** från Blekinge län, *om lånebidrag af allmänna medel till uppförande af ny kyrka i Åryds socken i Bräkne härad af nämnde län.*

Då Rikets Ständer vid flera föregående riksmöten med välvilja omfattat de församlingar, som, till följd af tvingande omständigheter, sett sig föranlåtne att begära lån till nya kyrkors uppbyggande, vågar jag ock vördsamt hoppas att Rikets Ständer täcktes behjerta den framställning, som jag nu, dertill uppmanad af mina kommittenter, får vördsamt göra angående lån till Åryds församlings nya kyrkobyggnad.

Såsom skäl till denna min vördsamma anhållan torde det tillåtas mig få nämna, att Åryds församling, som år 1805 hade 1,180 personer, och år 1856 räknade 2,321 personer, för närvarande innehåller omkring 2,500 innevånare, hvaraf en stor del befinner sig försänkt i verklig fattigdom; att församlingen under de sista fem åren årligen tillskjutit till kyrkokassan flera hundra R:dr; att församlingen under de sednaste åren med dryg kostnad uppfört tre nya skolhus, anlagt ny kyrkogård m. m., hvilket allt erfordrat ansenliga utgifter, samt att församlingen årligen genom stamboks- och kollektmedel bidragit till många andra kyrkobyggnader i riket.

På grund af alla dessa bevekande omständigheter, och då församligens ovanligt förökade folkmängd gör en ny kyrkas uppförande till ett tvingande behof, så framt församlingens medlemmar skola kunna deltaga i den allmänna gudstjensten, vågar jag vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer täcktes till uppförande af ny kyrka för Åryds socken, belägen i Bräkne härad af Blekinge län, bevilja ett lån af 12,000 R:dr

R:mt, emot 4 procent årlig ränta och 2 procent amortering, eller på andra billiga vilkor.

Om remiss af denna min motion till Höglofliga Stats-Utskottet anhålles ödmjukast.

Stockholm den 29 November 1862.

Ola Olsson,
från Blekinge län.

N:o 378.

Af **Anders Persson** från Örebro län, *om anslag af allmänna medel till anläggande af en jernvägsbibana emellan staden Askersund och lämplig punkt å vestra stambanan.*

För någon tid sedan, höllo Askersunds stads innevånare, gemensamt med trakten omkring staden, undersökning på egen bekostnad, till utrönande, huruvida hinder genom markens beskaffenhet kunde finnas för en jernvägsanläggning emellan nämnda stad och någon viss punkt på den då icke ännu under arbete varande, men dock till rigtningen bestämda, vestra stambanan. Undersökningen visade ett gynnsamt resultat; öfver allt fann man lämpliga lokaler. Å Statens vägnar lärer ock, enligt hvad för mig uppgifvits, en dylik besigtning å marken hållits, i enahanda ändamål, och också ledt till ett godt resultat. Man bör således kunna antaga, att något naturhinder icke möter för den ifrågavarande bibanan. Dock medgifver jag, att en enda tvistepunkt rörande banans sträckning finnes, och det är om platsen hvarest densamma bör möta vestra stambanan, i Wretstorp, Hallsberg eller annorstädes. I denna fråga nedlägger jag mitt eget omdöme, lemnande afgörandet deraf åt sakkunnigare personer. Hufvudsaken är ju i allt fall den, att en bibana, med Askersunds stad till utgångspunkt, anlägges i rigtning mot vestra stambanan.

Det återstår nu, att visa om denna bana är i allmänhet så vidsträckt gagnande, att densamma bör af Staten omhuldas och på dess bekostnad bringas till stånd? Dervid åberopar jag först, att det intresse Staten visat för banan, genom åtgärden att vidtaga den undersökning å marken, hvarom jag här ofvan nämndt, bör ensamt berättiga till det antagandet, att densamma, i den sträckning jag antydt,

blefve såväl för riket, som särskildt för de banan närliggande och till Wettern angränsande orter och provinser af stort gagn; och då jag härjemte öfverväger den omständigheten, att denna jernväg en gång varit intagen i det stora jernvägsnätet för hela riket, så vågar jag trygga mig dervid, att jag redan anfört tvänne skäl, de der i icke obetydlig mån tala för anläggandet på det allmännas bekostnad af den bibana, jag nu tänker till byggande föreslå. Men flera dylika skäl finnas, af hvilka jag vill, ehuru i korthet beröra de vigtigaste. Askersunds stads läge i Wetterns norra hörn, med numera öppen sjöväg öfver sig hela året om, vintertiden genom s. k. isbrytare, hvilka redan äro i verksamhet, är en fördel som icke bör glömmas. Till Wettern gränsa, såsom vi veta, flera af rikets bördigaste provinser, såsom Östergötland, Småland och Westergötland, att icke nämna Nerike, alla med fördelaktiga hamnar invid nämnda sjö, till hvilka alltså en mängd spanmål och annat tyngre gods måste forslas. Sådant gods från Göteborg och andra aflägsnare håll, passerar ock deröfver, hvarförutan Smålands jernbruk hemta sin jernmalm från Nora Bergslag, hvilken malm alltid går öfver Askersund. Man bör fördenskull kunna hoppas, helst det ju är såsom regel för all godstrafik antaget, det allt det tyngre godset följer sjöled, så långt det kan, — att Askersunds stad, såväl om vintern som om sommaren, blefve en större nederlagsort för många sorters gods, hvars fortskaffande bere der jernvägen ett så godt tillfälle till förtjenst, att densammas anläggning säkerligen derigenom mer än rättfärdigades. Jag erinrar också, att det vore vigtigt i andra afseenden, att på detta sätt, eller genom en jernbana, förena rikets förnämsta kommunikationsled i mellersta landet, med Wettern, såsom varande en af rikets bästa kommunikationsleder till sjös och som — såsom jag sagt — har öppen väg öfver sig hela vintern, ypperliga hamnar och stor trafik. Vill man härtill beräkna den stora personstrafik, som genom ifrågakomna jernbanas anläggning komme att draga sig åt Askersunds stad, och vidare öfver denna bana, och hvilken man icke heller får förbise, så är denna omständighet ett godt stöd till för banans byggande; och hoppas jag det hvar och en inser, att jag nu talar af ett icke blott och bart lokalintresse; hvarföre jag ock, med full tillit, besvarar den ofvan uppställda frågan dermed, att den jernväg jag nu omberört, blefve, derest den anlägges, för hela landet gagnelig.

Jag har nu endast att tillägga några ord, väl vetande att meranämnda jernväg just genom sin framstående allmänna vigt bäst rekommenderar sig sjelf i Rikets Ständers höggunstiga åtanka. Men må det tillåtas mig att till sist beröra min hemort. Den är belägen på sidan om Askersund, invid Wettern ock kan ingalunda kallas fattig, nej den skulle i stället, likasom de derintill belägna Belgiska bolagets zinkgrufvor, hvilka, såsom bekant, äro af omfattande vidd och representera en stor kapitalstyrka hos bolagsmännen, kunna lemna en betydlig qvantitet gods att å jernbanan transporteras. Derjemte vill jag hafva tillkännagifvit, att jernvägsstyrelsen här i staden är i besittning af kartor, ritningar, kostnadsförslag, samt statistiska uppgif-

ter, hvilka belysa saken och hvilka jag nu åberopar, med anhållan att, om så erfordras, få tillhandahålla dem åt det Utskott, som kommer att denna min motion bereda. — Härefter har jag äran till Rikets Ständers öfvervägande nu föreslå:

att Rikets Höglofliga Ständer ville bevilja erforderligt anslag till anläggande af en bibana af jern, emellan Askersunds stad och den punkt på vestra stambanan, som af vederbörande må anses dertill lämpligast.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhåller jag vördsamligen.

Stockholm den 29 November 1862.

Anders Pehrsson,
från Örebro län.

N:o 379.

Af **C. J. L. Lönnberg** från Östergötlands län, *om åtskilliga ändringar och tillägg i nu gällande Bevillnings-stadga, i fråga om bevillning för fisken och löntagares inkomst af boställen, m. m.*

När Rikets Ständer vid sistlidne riksdag uppgjorde och antogo en ny Bevillnings-stadga med betydligt ändrade grunder, kunde nästan förutses att samma stadga skulle af olika personer tolkas på ett ganska skiljaktigt sätt. Att Rikets Ständer på denna riksdag icke vilja frångå de grundsatser, som redan blifvit fastställda, enär resultatet af desamma ännu icke blifvit officielt bekant, tager jag för alldeles gifvet. Till nytta för det hela tror jag dock, att förtydliganden, ändringar och tillägg på mer än ett ställe äro behöfliga, utan att derigenom sjelfva hufvudgrunderna rubbas. En stadga sådan som den rörande allmänna bevillningen kan icke blifva nog tydlig, anspråken på rättvisa i beskattningen kunna icke nog sorgfälligt afvägas.

Såsom ett litet bidrag i denna rigtning vågar jag föreslå följande ändringar och tillägg i nuvarande Bevillnings-stadga:

Under § 6 torde "Fisken" specielt behöfva nämnas bland öfriga titlar, för hvilka bevillning, såsom för inkomst af arbete skall erläggas. "Fisken" spela i kameralt hänseende för stor rol i vårt land, för att med tystnad alldeles förbigås. Det är föröfrigt bekant, att tveksamhet verkligen uppkommit, hvart desamma skolat hänföras.

Vid § 7 mom. 2 torde äfven uttryckligen böra anmärkas, att "uti den inkomst, "för hvilken bevillning skall utgöras af löntagare samt dem, som åtnjuta arfvoden "eller traktamenten m. m.", icke inberäknas löntagarens inkomst af boställe, hvarför han redan blifvit påförd fastighetsbevillning. Det har verkligen inträffat, ehuru rättelse sedermera blifvit gjord, att, sedan löntagaren blifvit påförd fastighetsbevillning för sitt innehafvande boställe, i hans öfriga löneinkomst äfven blifvit inberäknad hans supponerade inkomst af samma boställe, så att med andra ord löntagaren blifvit för bostället påförd dubbel bevillning.

I § 8 medgifves, att "bevillning för inkomst af kapital eller arbete eger *icke* "rum, när alla de utaf kapital eller arbete uppkomna årsinkomster, sammanräknade, "icke uppgå till Fyra Hundra Riksdaler." Jag vill föreslå, att samma frihet från bevillning äfven utsträckes till egare af fastighet, då densammas taxeringsvärde *icke* öfverstiger Fyra Hundra Riksdaler, utgör den skattskyldiges *enda* fasta egendom, och föröfrigt den skattskyldiges inkomst af kapital och arbete icke uppgår till t. ex. Fem Hundra Riksdaler. Jag uppställer denna siffra, för att språnget från bevillningsfrihet till bevillnings-skyldighet icke måtte blifva alltför starkt.

Ett sådant medgifvande af frihet från bevillning, som det nu föreslagna, innebär egentligen ingenting annat än en legalisering af hvad redan faktiskt existerar. Det skulle nemligen blifva rikets backstugor, som härigenom lagligen frikallades från bevillning. Man kan taga för alldeles gifvet, att ingen Bevillningsberedning, ingen Taxerings- eller Pröfningskommitté gjort eller gör sig det besväret att forska efter och i taxeringslängden uppföra backstugorna, fastän de innehafvas med full eganderätt.

Det heter vidare i nyssnämnda §: "när alla de utaf kapital eller arbete upp-"komna årsinkomster, sammanräknade, icke öfverstiga Ett Tusen Åtta Hundra Riks-"daler, äro Tre Hundra Riksdaler deraf fria från bevillning." Genom en sådan redaktion kan det lätt hända, att till och med millionären åtnjuter bevillningsfrihet för ett belopp af 300 R:dr, — hvilket väl icke varit lagstiftarens mening. Man kan ju lätt tänka sig, att en person eger jordbruksfastighet till ett högst betydligt värde, men att deremot hans inkomster af kapital eller arbete icke öfverstiga 1,800 R:dr. I detta fall skall, efter författningens ordalydelse, 300 R:dr vara fria från bevillning. Men lagstiftaren har påtagligen åsyftat en skattelindring endast åt den mindre bemedlade. I författningen bör derföre uttryckligen tillkännagifvas, att en sådan skattelindring *icke* eger rum, när den skattskyldige njuter inkomst af fastighet och denna inkomst, sammanlagd med inkomsten af kapital eller arbete, öfverstiger 1,800 R:dr.

I slutet af § 32 stadgas: "äro flera socknar förenade till ett beredningsdistrikt, "skall för hvarje socken väljas *en* ledamot i Beredningen." Nu inträffar icke sällan, att t. ex. 2 socknar, utgörande ett pastorat, naturligen bilda ett beredningsdistrikt; men den ena socknen är stor och vidsträckt med verk och inrättningar af hvarje-

handa art, då den andra är obetydlig till hemmantal och folkmängd. För den större socknen vore ganska behöfligt, att till en mångsidigare utredning af förhållandena kunde inväljas mera än *en* ledamot i Bevillnings-beredningen; men sådant förbjuder författningen. Då likväl ledamöterna i beredningen icke kosta det allmänna ett enda öre, kunde gerna författningen gå så långt i liberalism, att det medgäfves hvarje socken i ett beredningsdistrikt att välja ända till *tre* ledamöter i Bevillnings-beredningen.

Om remiss till Bevillnings-Utskottet anhålles.

Stockholm den 29 November 1862

C. J. L. Lönnberg,
från Östergötlands län.

N:o 380.

Af **C. J. L. Lönnberg** från Östergötlands län, *om afstånde af underdånig framställning, att, med upphäfvande af Kongl. Cirkuläret den 26 Januari 1856, den s. k. pastoral-examen måtte alldeles upphöra.*

Vid mer än ett tillfälle har missbelåtenhet uttalat sig emot pastoral-examen äfven under den form, som fastställdes af Kongl. Maj:ts nådiga Cirkulär till Domkapitlen i riket den 26 Januari 1856. De framställningar, som väcktes vid sistlidne riksdag, åsyftande ett borttagande eller en förändring af samma examen, blefvo nog knapphändigt behandlade, långt ifrån med den uppmärksamhet saken onekligen kräfver. Då det likväl är bekant, att ibland presterskapet sjelft — icke endast det lägre och obefordrade — alltmera den åsigten stadgar sig om otjenligheten af pastoral-examen, sådan den nu är bestämd; då från åtminstone ett universitets theologiska fakultet röster höras, som deruti instämma, torde det icke anses alldeles förmätet att ånyo framlägga frågan, i första hand till Rikets Ständers noggranna ompröfning.

Att här uppräkna alla de anmärkningar, man anför emot det förmenta gagnet af pastoral-examen torde äfven befinnas mindre nödigt, då säkerligen litet hvar känner till dem. Det må derföre vara nog att framhålla några vissa punkter.

Man

Man anmärker först, att då hvarje examens-pröfning skall afse att utröna en persons duglighet för inträde i ett embete, en sådan pröfning bör *föregå*, men *icke komma efter*, såsom händelsen är med pastoral-examen. En förnyad embets-examen befinnes icke heller nödig för öfrige Statens tjenstemän. Att domkapitlen äfvenledes icke anse aflagd pastoral-examen vara nödvändig för att värdigt sköta en pastors åligganden, visar dagliga erfarenheten, enär än den ene, än den andre förordnas till vice pastor utan sådant prof och fullgör sitt uppdrag, som ofta räcker många år, gemenligen till domkapitlets och församlingens fullkomliga belåtenhet. Huru domkapitlen i öfrigt uppfatta nödvändigheten af pastoral-examen, kan man se af det faktum, att ingen gerna underkännes i denna examen. Domkapitlen inse mer än väl, att sann presterlig duglighet och förtjenst i embetet icke tillförlitligt utrönas genom en sådan pröfning, der den som haft mera tid att sköta sina studier reder sig ojemförligt bättre än den praktiske presten, som af omständigheter, dem han icke kunnat betvinga, förhindrats från mera vetenskapliga sysselsättningar. Det är sålunda en examen utan all betydelse.

Afser man nödiga garantier för prestbildningen, då må man söka dem, *icke* i pastoral-examen, utan i skäligen förhöjda fordringar för inträde i prestembetet. Såsom invändning häremot anför man prest-kandidaternes vanliga fattigdom, som hindrar dem att länge qvardröja vid universitetet, och stiftens behof af adjunktsbiträde, "som ofta gör ett öfverseende med svagare subjekter nödvändigt." Hvad nyssnämnda fattigdom angår, tror jag den icke vara större hos prest-kandidaterna än hos dem, som bereda sig till filosofiska graden — en vida längre och derigenom dyrare akademisk kurs. Att stiftens behof af adjunktsbiträde "gör ett öfverseende med svagare subjekter nödvändigt," är mig ett besynnerligt tal. Det är väl icke sådana prester Svenska kyrkan behöfver, hvilka med underhaltiga studier endast på ett mekaniskt vis efter stadgade formulär skulle kunna förrätta sitt höga kall. I våra dagar göras stora anspråk på presten och tiden anses full af religiös oro. Är detta visst, då tarfvas äfven mera än förr, att ordets förkunnare är rustad att möta i kampen, att han med full insigt om betydelsen af sitt dyra embete eger den vetenskapliga underbyggnad, som gör honom skicklig dertill. Svenska kyrkan, Svenska församlingen är säkerligen mera betjent med ett inskränktare antal prester, som värdigt fylla sitt kall, än med ett flertal, deraf många, illa utrustade med andliga håfvor, illa aflönade, endast medfölja i räkningen.

Blefve pastoral-examen helt tvärt afskaffad, så skulle, säger man, äfven om fordringarne skärptes vid universitetet för inträde i prest-embetet, en mängd komministrar, som icke aflagt samma examen, rusa till för att söka pastorat, dem till men och förfång, som vederbörligen absolverat alla fordringar härvidlag. Om pastoralexamens ringa betydelse för att pröfva skickligheten i embetet hafva vi förut talat. Hvad de många komministrarne angår, hvilka skulle öka konkurrensen vid ansök-

ningar till pastorat, så kan ju såsom ett öfvergångsstadgande bestämmas, att endast de prestmän, hvilka t. ex. under en tid af, sammanlagdt, *fem* år till domkapitlets belåtenhet fungerat såsom vicepastorer, må tillgodoräkna denna tjenstgöring i stället för pastoral-examen. En sådan oklandrad tjenstgöring betyder också säkerligen mera än en knapphändig pastoral-examen. Stötestenarne på den presterliga banan äro nog många ändå, äfven om *en* skulle blifva undanröjd, den nemligen — att se gråhårsmän, som släpat i kyrkans tjenst, åldras och dö vid en liten usel lägenhet, derföre att formen icke blivit iakttagen, derföre att de icke hafva tagit pastoral-examen. Komministraturerna borde väl egentligen ingenting annat vara än expektans-platser, och reducerades de till denna sin ursprungliga bestämmelse, skattar jag vinsten icke ringa äfven härvid för kyrkan.

Ganska mycket kunde vara att tillägga. Men det anförda torde vara nog för att ännu en gång fästa Statsmagternas uppmärksamhet på det bestående missförhållandet, för att framkalla en grundligare, en mångsidigare utredning af frågan och dess lösning på ett för kyrkan och församlingen välsignelserikt sätt.

Åberopande min föregående framställning vågar jag emellertid vördsamt föreslå,

att Rikets Ständer behagade besluta en underdånig framställning till Kongl. Maj:t, att, med upphäfvande af Kongl. Maj:ts nådiga Cirkulär till Domkapitlen i riket den 26 Januari 1856, angående förändrade föreskrifter i afseende på sättet för pastoral-examens afläggande,

pastoral-examen för framtiden måtte alldeles afskaffas, sedan i sammanhang dermed examens-fordringarne för inträde i prestembetet blifvit på ett lämpligt sätt förhöjda, och att såsom öfvergångs-stadgande bestämdes:

att för redan varande prestmän, de der icke vilja aflägga pastoral-examen, en oklandrad tjenstgöring af, sammanlagdt, *fem* år såsom vice pastor meddelar samma rättigheter, som aflagd pastoral-examen.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

C. J. L. Lönnberg,
från Östergötlands län.

N:o 381.

Af **Anders Andreasson** från Elfsborgs län, *om lönetillökning åt Kammarskrifvarne i Kongl. Stats-kontoret.*

Vid den lönereglering inom Kongl. Stats-kontoret, som omförmäles i Kongl. Maj:ts nådiga Bref den 24 Mars 1824, uppfördes för en Kammarskrifvare inom samma embetsverk, såsom lön 400 R:dr B:ko på stat, hvarjemte honom tillerkändes förmån af tillökning med 38 tunnor spanmål efter årligt riksmarkegångspris, så att tjenstemännen t. ex. inom lägsta lönegraden år 1827 erhöllo ända till och med 529 R:dr 2 sk. B:ko, motsvarande 793 R:dr 56 öre R:mt. Jemlikt föreskriften i Kongl. Brefvet den 19 Oktober 1850, skedde åter reglering af Kongl. Stats-kontoret, som erhöll ny stat, men hvilken likväl af uppgifna orsaker icke kunde tillämpas förr än år 1851, då hvar och en af nämnde tjenstemän, enligt en den 9 Augusti samma år utfärdad interimsstat, undfick 438 R:dr och ett arfvode af 148 R:dr 32 sk. eller tillhopa 586 R:dr 32 sk. B:ko motsvarande 880 R:dr R:mt. Denna interimsstat skulle tillämpas jemväl för år 1852, enligt föreskriften i nådiga Brefvet den 17 December 1851. Den 23 Oktober 1854 biföllo Rikets då församlade Ständer den af Kongl. Maj:t för Stats-kontoret äskade tillökning, och den 21 Februari 1855 utfärdades af Kongl. Maj:t en ny interimsstat, enligt hvilken en Kammarskrifvare erhöll en lön af 438 R:dr och ett arfvode af 162 R:dr, sammanlagdt 600 R:dr B:ko, som svarade mot 900 R:dr R:mt, hvilka af ifrågavarande tjenstemän bibehöllos intill 1857 års slut.

Häraf visar sig påtagligen att dessa tjenstemän vid den af Rikets Ständer under åren 1856—1858 beslutade regleringen erhållit en, i förhållande till de stegrade prisen och deraf följande högre lefnadskostnader, högst obetydlig aflöning och att borttagande af spanmålen under lönerna kan sägas just vara den egentliga orsaken härtill. Om man t. ex. jemför den inkomst, 793 R:dr 53 öre, som år 1827 åtnjöts mot den, som från och med år 1858 erhölls, eller 1,000 R:dr, så visar sig att skilnaden häremellan endast uppgår till 207 R:dr 44 öre, efter en tidrymd af mer än 30 år. Skilnaden emellan den under åren 1851—1858 utgångna aflöning åter är ännu mindre eller blott 120 R:dr, samt emellan 1857 och 1858 årens aflöning den obetydliga förhöjning af blott 100 R:dr R:mt. Det kan väl af ingen förnekas att Kammarskrifvarne inom Kongl. Stats-kontoret sålunda i allmänhet och särskildt i förhållande till sina vederlikar inom Kongl. Kammar-rät-

ten, hvarest Kammarskrifvaregraden är indelad uti 2:ne lönegrader, äro särdeles vanlottade, helst i betraktande billigtvis måste tagas, att Kammarskrifvarne åtminstone inom ena afdelningen af Kongl. Stats-kontoret svårligen kunna erhålla annan tjenst utom embetsverket, och, om de undantagsvis innehafva en sådan, alltid få vidkännas pekuniär uppoffring, enär de för tjenstens förrättande nödgas att vistas på embetsrummet från kl. 10 f. m. till kl. 2 e. m., hvarigenom de följaktligen blifva förhindrade att på annat håll förskaffa sig bidrag till de dryga lefnadskostnaderne. Lägges nu härtill att de lägste tjenstemännen, innan de kunnat fullgöra akademiska prestanda, för vinnande af inträde i räkenskapsverken, oftast måst skuldsätta sig, att de få vänta 8, ja ända till 10 à 12 år, innan de vinna befordran inom ett embetsverk med fatalig personal, och att för stämpladt papper till fullmagt samt till betäckande af kronoutskylder och kommunalafgifter åtgår ett för en obemedlad person ingalunda obetydligt belopp, så kunna dessa tjenstemän i lägsta graden med en lön af blott 1,000 R:dr för år sägas vara vida sämre lottade än t. ex. en med 600 R:dr i lön försedd vaktmästare, som icke behöft genomgå någon akademisk kurs, eller på hvilken fordringarne i allmänna samhällslifvet naturligen icke äro så stora.

På grund af hvad jag haft äran ådagalägga föreslår jag alltså vördsamligen:

att Kammarskrifvarne i Kongl. Stats-kontoret måtte undfå en årlig lönetillökning af 600 R:dr i likhet med hvad de 7 äldste Kammarskrifvarne inom Kongl. Kammar-rätten åtnjuta, eller, derest en sådan tillökning för alla Stats-kontorets Kammarskrifvare ej medgifves, att åtminstone de 6 äldste måtte komma i åtnjutande af samma aflöning som meranämnde tjenstemän i Kongl. Kammar-rätten, eller 1,600 R:dr hvardera, helst ingen med kännedom om verkliga förhållandet torde kunna bestrida, att göromålen för en Kammarskrifvare i Kongl. Stats-kontoret i alla afseenden äro trägnare och väl så ansvarsfulla som i Kongl. Kammar-rätten.

Om remiss till behörigt Utskott anhålles vördsamligen.

Stockholm den 29 November 1862.

Anders Andreasson,
från Elfsborgs län.

N:o 382.

Af **P. A. Nyström** från Westerbottens län, *om anslag till aflöning åt en veterinärläkare för norra delen af Westerbotten.*

Mycket välbetänkt, nyttigt och nödigt är, att inom hvarje af Rikets norra län en examinerad och skicklig veterinärläkare blifvit anställd. Men vid betraktande af dessa läns vidsträckthet visar sig tydligen, att blott en enda veterinärläkare i hvarje af dem omöjligen kan uppfylla ändamålet med sin anställning derstädes. Behofvet påkallar ovilkorligen tvänne. Så är åtminstone förhållandet i Westerbotten, der veterinärläkaren har mellan 20 och 30 mil att resa, för att besöka några af länets nordligare trakter.

En hvar lärer finna att man för sina kreatur ej kan påräkna någon egentlig fördel af en så aflägse boende djurläkare.

Till förekommande af denna stora olägenhet och på det att den ena orten måtte i detta afseende få åtnjuta någorlunda samma förmåner som den andra, tager jag mig friheten att föreslå:

det måtte Rikets Höglofliga Ständer till aflöning åt en veterinärläkare för norra delen af Westerbotten och med station i Skellefteå anslå 500 R:dr R:mt om året.

Om remiss anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

P. A. Nyström,
från Westerbottens Norra Domsaga.

N:o 383.

Af **P. A. Nyström** från Westerbottens län, *om räntefritt årligt lånebidrag till landtmäteri-arfvoden vid laga skiften inom Westerbottens län.*

Nekas kan ej att ju *laga skiften* i hög grad påskynda ett lands uppodling och bereda trygghet och beqvämlighet i mångahanda afseenden åt dess innebyggare. Men dessa förrättningar äro beklagligen så kostsamma och ofta derjemte så långsamma, att hemmansegarne ej sällan på allt sätt söka att undvika dem, och heldre lida utaf de många olägenheterna af *mång*-skiftet än de underkasta sig laga skiftesförrättningens svåra tyngder och besvär.

Att det allmänna har mehn häraf är temligen tydligt. Ty ju mer ett land uppodlas, desto mer tillvexer dess materiela styrka, och desto större blifver dess välstånd. En lättnad vid och uppmuntran till dessa skiften är väl jordegaren beredd, derigenom att han nu på förhand får öfverenskomma med skiftesmannen om dennes arfvode; men icke desto mindre ryggar han mången gång tillbaka för den i alla fall hardt nära förtryckande kostnaden. Väl bekant med dessa förhållanden och till befrämjande af den goda saken vågar jag derföre vördsamligen föreslå:

att Rikets Ständer måtte bevilja ett räntefritt amorteringslån af 20,000 Rdr Rmt årligen till landtmäteri-arfvodens bestridande vid laga skiften inom Westerbottens län, emot den garanti och öfriga vilkor för medlens återbetalning, som Rikets Höglofliga Ständer anse erforderliga.

Om remiss anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

P. A. Nyström,
från Westerbottens län.

N:o 384.

Af **P. A. Nyström** från Westerbottens län, *om ersättning åt häradsskrifvaren i Westerbottens läns andra fögderi för åtskilliga extra inkomster, som ifrån år 1855 inberäknats uti den honom enligt stat tillkommande lön.*

På anmodan af häradsskrifvaren i Westerbottens läns andra fögderi får jag vördsamligen anföra följande:

"Af bifogade utdrag af länets stat visar sig, att extra inkomster blifvit beräknade under lönen ända sedan denna blef förhöjd från sin ursprungliga ringhet. Dessa extra inkomster bestå af mantalsskrifnings-provision, bevillnings-procent, debetsedels-lösen och uppbördsprovisioner. Alla dessa borde väl rättvisligen ej betraktas annorlunda än såsom en godtgörelse för resor och skrifmaterialier, som tjensten fordrar, och då Staten ej på minsta sätt härtill bidrager och ej heller till skrifvarebiträde, som ovilkorligen erfordras, synes det orätt att de skola afräknas från det belopp, som enligt stat tillkommer häradsskrifvaren. Uti en till 1856 års Ständer afgifven uträkning har han visat, att utgifterna i och för tjensten uppgå till 995 Riksdaler *Banko* samt att, under sådana förhållanden, det ej vore för mycket begärdt, att häradsskrifvaren oafkortadt finge uppbära det anslag af 2,300 R:dr R:mt, som staten upptager, och dessutom de provisioner, som åtfölja tjensten, eller ock att häradsskrifvaren finge ersättning för de utgifter, som ovilkorligen måste ske för att kunna erhålla de. s. k. extra inkomsterna."

Det synes äfven vara en orättvisa, att Kronofogden, hvilken endast har två tjensteresor genom fögderiet, då häradsskrifvaren har *tre*, deremot har ojemförligt mycket större extra inkomster, hvilka dock ej blifvit beräknade till mer än 17 R:dr, som afdragas från hans på stat anslagne lön, 2,800 R:dr, och sålunda i sjelfva verket åtnjuter större lön, än som i förhållande till häradsskrifvaren egentligen afsedd varit.

Efter denna utredning anhåller häradsskrifvaren att motion måtte till Rikets Höglofliga Ständer ingifvas om ersättning för de från och med 1855 innehållne extra inkomsterna eller ock, om ersättning ej kan honom medgifvas, att det angifna missförhållandet måtte tagas i tillbörligt öfvervägande, då fråga blifver om definitiv reglering af häradsskrifvare-lönen.

I anledning häraf och uppå redan anförda skäl får jag vördsamligen hemställa:

det måtte Rikets Höglofliga Ständer antingen tilldela häradsskrifvaren i Westerbottens läns andra lögderi ersättning för innehållne extra inkomster sedan 1855, eller ock, vid den definitiva löneregleringen åt honom, fästa behörig uppmärksamhet och vigt vid det af honom angifna missförhållandet.

Om remiss häraf anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

P. A. Nyström,
från Westerbottens län.

N:o 385.

Af **Per Persson** från Wermlands län, *om åtskilliga landtmannaprodukters, såsom spanmål och fläsk, beläggande med tull, då de till riket införas.*

Det intrång Svenska jordbruket lider af beviljad fri införsel af nästan alla landtmannaprodukter, kan ej annat än skada vår inhemska i detta yrke. Till Sverige kan från andra länder tullfritt införas spanmål, fläsk, ost och smör och snart sagdt minuteras ut från fartyg i våra hamnar, men vi Svenskar äro icke förunnade samma frihet i utländska hamnar. — Danskarne till exempel afsätta inom vårt land icke obetydligt af landtmannavaror, såsom säd, fläsk, ost och smör, efter nuvarande tull-lagstiftning, tullfritt, då deremot sådana varor, härifrån dit utförde, äro belagda med tull. Huru är, under sådana förhållanden, konkurrens möjlig på den så kallade verldsmarknaden?

Likasåväl som fabriker i Sverige skyddas af tullsatser från 10 till 25 procent, likasåväl och med ännu större skäl borde landets hufvudnäring, jordbruket, skyddas genom 10 à 20 procents tull, synnerligast som öfver $\frac{9}{10}$:delar af befolkningen tillhöra den jordbrukande klassen. — I England, der alldeles motsatsen eger rum, är icke underligt om alla födvaror äro tullfria, ty endast omkring $\frac{1}{6}$:del af befolkningen sysselsätter sig med jordbruk, och dessutom är landet oförmöget att af egna produkter kunna föda ens $\frac{1}{3}$:del af dess invånare. — England, i synnerhet

Stor-

Storbritanien, har likväl en bördig jordmån; vi deremot en karg och mindre fruktbar. Klimatiska förhållanden hindra oss dessutom, under en längre tid af året, att gifva vår jord den ans och det arbete, som de under ett mildare luftstreck belägna länders folk kunna göra, men oaktadt allt detta, skall den Svenska jordbrukaren utan ringaste skydd täfla med den utländska. — Detta är i min tanka en uppenbar orättvisa mot Svenka jordens odlare och tarfvar, efter mitt förmenande, att behjertas.

Det är af sådan anledning, som jag nu vågar föreslå, att Rikets Höglofliga Ständer täcktes besluta:

att spanmål, fläsk, kött, ost och smör, som från utrikes ort införas till Sverige, måtte beläggas med lämplig införseltull, sådan Rikets Höglofliga Ständer kunna finna rättvist och billigt att bestämma, dock icke understigande tio och ej öfverstigande tjugo procent af varans värde.

Om remiss af denna min motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

P. Persson,
från Wermlands län.

N:o 386.

A/ **Per Persson** från Wermlands län, *om ytterligare utvidgning af det vid sistlidne riksdag antagna kredit- eller fondsystemet, m. m.*

Bland klagomål, oro och bekymmer, som uttala sig från spridda landsorter, finnes troligen icke något så allmänt, som farhågan, att Svenska folkets fortgående på den utländska skuldsättningsbanan skall försätta det och kommande generationer i en ofördelaktig och måhända högst äfventyrlig belägenhet. Om den enskilde medborgaren med skäl finner sin ekonomiska ställning trygg och oberoende, då han eger en skuldfri egendom, måste detsamma i vidsträcktare bemärkelse kunna lämpas på det land, som är i åtnjutande af enahanda fördelar. För några år tillbaka kunde äfven Sverige glädja sig öfver en sådan lycka; men den tiden har försvunnit, och genom hvarjehanda anledningar af olika halt hafva vi under sednare åren så vexlat

på den utländska marknaden, att icke blott den enskilde affärsmannen och flera särskilda föreningar, utan äfven Staten sjelf gjort sig så skattskyldig hos främmande hus och nationer, att för amortering och ränteliqvider frukten af våra mödor till betydlig del öfvergår i andra händer och skall ännu mer göra det, ju längre vi fortgå i samma rigtning.

Om det nu anförda icke kan förnekas, torde tiden vara inne att, så vidt möjligt är, motverka den utländska skuldsättningen och dess vådliga följder, genom anlitande af landets egna tillgångar, medelst ytterligare utsträckning af det vid sistlidne riksdag, i anledning af min med fleras motioner antagna inländska kredit- eller fondsystem. Genom införande af sådant, hafva andra länder, såsom England, Frankrike och Preussen m. fl., befunnit sig synnerligt väl, hvilket genom erfarenheten för längesedan är fullkomligt bevisadt, och, fastän vår belägenhet, i jemförelse med af naturen mera gynnade länder, icke tillåter oss så stora förhoppningar, måste vi likväl söka att tillegna oss så stor vinst af deras erfarenhet, som våra krafter förmå att frambringa.

En af de största finansierer som Sverige egt, har för längesedan både sagt och bevisåt, att om Sverige gått i författning med införande af inländskt kreditsystem 1809, hade icke Staten då behöft tillverka 12 millioner så kallade assignationer. Hade Sverige inrättat inhemskt kredit- och fondsystem, innan arbetet med Göta kanals upptagande företogs, så hade kanalen ej behöft kosta mera än omkring hälften af hvad som dertill åtgick, samt kunnat färdigbyggas på 3:ne i stället för 22 år, som åtgingo innan den hann fullbordas, hvartill orsaken hufvudsakligast var att söka i brist på medel till arbetets hastigare fullbordande; och hade regeringen 1835, då man började stifta hypotheksföreningar, föreskrifvit, att dessa skolat grundas på inhemska lån, så hade vi icke, som nu är händelsen, varit skattskyldiga, eller, måhända rättare sagt, skuldsatta till utlandet och dess bankirer — och slutligen, om Sverige gått i författning med införande af inhemskt kreditsystem, innan några jernvägsarbeten företogos, så hade vi sannolikt kunnat bygga hela det föreslagna jernvägsnätet utan att sätta oss i den ringaste skuld till utlandet. — Men allt detta har intill sistlidne riksdag blifvit försummadt, till ej obetydlig förlust och skada för Svenska nationen. — Åtskilliga börja emellertid nu allt mer att inse, det Statsmagterna i detta afseende varit försumlige och att man derföre ofördröjligen bör utvidga fältet för denna verksamhet.

Af sådan anledning anhåller jag:

det Rikets nu församlade Ständer ville besluta, att öka det vid sistlidne riksdag till 3 millioner bestämda kredit- eller fondsystemlånet till 10 millioner och att Riksgälds-kontoret måtte bemyndigas låta tillverka och utgifva statsobligationer med dess och regeringens garanti å ytterligare 7 millioner, på valörer å minst 40 à 50 R:dr R:mt och derefter högre be-

lopp, samt löpande med olika räntor af 5, 4½ eller 4 procent och lämplig kapitalrabatt i förhållande till den olika räntan.

Vid hvarje obligation bör fogas tio års särskilda räntekuponer, hvaraf en efter hvarje års förfallotid frånskiljes och derefter såsom lagligt mynt eller myntbevis i all krono-uppbörd emottagas bör. Obligationerna torde, för att blifva mera begärliga, dels kunna användas såsom grundfond vid åtskilliga banker och dels ega företräde att såsom hypothek i låneväg begagnas.

Bland de fördelar, som genom antagande af utvidgningen af detta rörelsekapital i första rummet äro att motse, vore, att räntorna, till nytta för jordbruk och näringar, för det allmänna och enskilda, qvarstannade inom landet, då, i motsats deremot, ränteliqvider å de utländska lånen taga bankens metalliska kassa i anspråk samt draga vårt redbaraste mynt till utlänningen.

Jag får sluta med erkännande, att ett mera detaljeradt förslag väl vore behöfligt, men om min framställning tillstyrkes, anförtror jag detaljerna åt det Utskott, som kommer att behandla motionen; och bör Utskottet, med ledning af föregående riksdags bestämmelser, i denna fråga med mera lätthet än jag kunna verkställa detta.

Om remiss af denna min motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

Per Persson,
från Wermlands län.

N:o 387.

Af **Nils Olsson** från Malmöhus län, *om åtskilliga ändringar uti och tillägg till 1842 års folkskole-stadga, i fråga om antalet af lärare vid folkskola, deras aflöning och undervisningen derstädes, m. m.*

Bland alla de frågor, som äro och kunna blifva föremål för Rikets Ständers pröfning, är folkundervisningen den vigtigaste. På en rätt ordnad folkundervisning beror icke blott den närvarande generationens lycka, utan äfven våra efterkommandes hela välfärd, enär den sanna bildning och upplysning vi kunna förskaffa våra

barn, är på samma gång det rikaste och mest fruktbärande arf, vi kunna lemna dem. Om *alla* samhällsklasser böra vara djupt intresserade af denna fråga, så är detta förhållandet icke minst med det Stånd, hvilket jag har äran tillhöra. Det behof af en större upplysning, som i alla rigtningar har genomträngt tidsmedvetandet, kännes icke mindre lifligt af folket sjelft, som allt mer börjar fatta den vigtiga sanningen, att det första vilkoret för att rätt kunna uppfylla sina pligter och tillgodogöra sina rättigheter såsom medlem i ett fritt samhälle, är en sann medborgerlig upplysning.

Att söka befrämja en dylik folkupplysning, är — jag tvekar icke att utsäga det — den närvarande representationens förnämsta uppgift. Behofvet af folkbildning, alltid stort, har aldrig varit större än nu, då vi redan genom de nya kommunalförfattningarne tagit ett stort steg framåt i konstitutionel utveckling, och då vi snart, såsom jag hoppas, komma att taga ett steg ännu längre på samma bana genom den förändrade nationalrepresentation, som så länge utgjort ett mål för Svenska folkets önskningar, och hvilket mål det nu tillhör Rikets Ständer att, i förening med en upplyst Regering, på lämpligaste sätt förverkliga.

Att folkskolan ännu långt ifrån är hvad den bort vara, har blifvit en alltmera insedd och erkänd sanning. Lyckligtvis ligger i detta erkännande, så smärtsamt det än måtte vara, dock äfven förhoppningen om en bättre framtid. Att finna tjenliga botemedel för allmänt erkända brister, bör icke vara så svårt, helst rörande en fråga, som har att påräkna hela Svenska folkets uppmärksamhet och deltagande.

Det är nu tjugo år sedan Konung och Ständer togo det första större steg till befrämjande af en allmännare folkupplysning genom fattande af det beslut, att i hvarje församling borde finnas åtminstone en fast skola med examinerad lärare. Det är bekant att detta så vigtiga och välgörande beslut på många ställen rönte mycket motstånd, dels till följd af okunnighet och dels för de dryga kostnaders skull, som deraf syntes böra blifva en följd. Saken gick dock småningom framåt, hvilket bäst visade sig deraf, att det ena nya skolhuset reste sig efter det andra, stundom flera i en enda församling. Men har äfven folkupplysningen tilltagit i samma proportion? Dertill svarar jag ett ovilkorligt *nej*, och vill såsom skäl för detta måhända i mångens tycke alltför stränga omdöme, här framställa några af de, enligt mitt förmenande, förnämsta orsakerna dertill.

Det är till en början onekligt, att *folket sjelft* i flera fall icke kan undgå förebråelsen att hafva dels framkallat och dels upprätthållit åtskilliga af folkskolans nu mest öfverklagade fel och brister. Enär nemligen mången icke mägtat inse nyttan och vigten af en bättre och fullkomligare undervisning, än den han sjelf erhållit i ungdomen, har han, tyvärr, äfven motverkat alla större framsteg hos sina egna barn, hållande allt vetande, som gått utöfver den vanliga, minsta möjliga gränsen, för öfverflödigt, och sålunda sjelf hjelpt till, dels att minska en mera nitisk skollärares bemödande för en rikhaltigare undervisning och dels att understödja *dem*, som icke

vilja förunna folket mera än det aldra torftigaste och mest inskränkta vetande. Det är klart, att mången skollärare, som velat något bättre, sålunda blifvit stäfjad i sin verksamhet, samt blott med olust fortsatt sitt mödosamma och ansvarsfulla kall i den ensidiga rigtning, som blifvit honom påtrugad. Å andra sidan måste ock medgifvas, att mången skollärare långt ifrån egt den grundligare bildning, som är af nöden för att kunna undervisa andra. Orsaken härtill har varit tvåfaldig: en mindre väl ordnad lärokurs i folkskole-seminarierna och en alldeles otillräcklig aflöning. Af dessa tvänne orsaker är dock den sednare den aldra vigtigaste, enär det är klart, att om en tillräcklig uppmuntran till studier funnes i en billig och ändamålsenlig aflöning, skulle nog folkskoleläraren, genom egna bemödanden och lifvad af håg för sitt yrke, ersätta bristerna i sin genomgångna lärokurs. Men kan man väl rimligtvis begära något sådant, då Staten ännu icke lönar sina folkskollärare så pass högt, som ens vaktmästare i sina embetsverk? Här framställer jag sjelfmant den frågan: då Staten redan uppoffrat så mycket och fortfar att göra nya uppoffringar för elementarläroverken, med hvad skäl, med hvad rätt tillbakasätter Staten så folkskolan för de förra, att under det att dessa oupphörligt förkofras och tillvexa, folkskolan blott framsläpar ett tynande skenlif? Äro icke *begge* länkar i samma utvecklingskedja? Och är icke folkskolan så till vida den första länken i denna kedja och sålunda åtminstone lika berättigad med elementarläroverken, som hon står nationens stora flertal, sjelfva folket, närmast och rätteligen borde utgöra utgångspunkten för den högre bildning, som elementarläroverken och universiteterna i allt mera stegradt mått ega meddela? Då så är förhållandet, och då på en rätt ordnad folkskola ytterst beror, huruvida folket skall blifva i tillfälle att så utveckla sig i intellektuelt, sedligt och rent medborgerligt hänseende, som nutiden redan kräfver och framtiden ännu mera skall göra anspråk på, så torde ett sådant tillbakasättande af folkskolan, som från Statens sida hittills egt rum, icke längre kunna hvarken försvaras eller tillåtas. Vill Staten genom representationen, såsom tillbörligt är, stå i spetsen för framåtskridandet — och till allt framåtskridande fordras upplysning — så måste Staten i första rummet taga vård om folkets uppfostran. Fordrar man af detta folk, att det skall vara sedligt, laglydigt och arbetsamt, så måste man ock upplysa det om nödvändigheten att vara allt detta. Jag anser således att Staten bör vara lika skyldig att vårda sig om och upprätthålla folkskolan, som elementarläroverken och universiteterna. På dessa sednare uppfostringsverk uppoffrar Staten millioner. Måtte billighet, rättskänsla och omtanke om eget välförstådt väl komma Staten att med större frikostighet, än hittills skett, äfven ombulda folkskolan, som, jemförelsevis med sina tvänne medsystrar, blifvit alltför stjufmoderligt behandlad. Uppbär icke Staten årligen af folket 7 a 8 millioner i s. k. bränvinsskatt? Hvad vore billigare och rättvisare, än att Staten gaf folket någon del af detta oerhörda belopp tillbaka till uppfostran af dess egna barn? Otvifvelaktigt skulle sedlighet och arbetsamhet derigenom mera befrämjas, än genom alla nykterhetstal.

Likasom folkskolan, elementarläroverket och universiteterna utgöra sinsemellan trenne olika utvecklingsgrader för medborgerlig uppfostran, så förefinnas äfven inom folkskolan sjelf trenne utvecklingsserier, hvilka gå hand i hand med hvarandra och icke böra sammanblandas, utan noga åtskiljas. På den punkt, hvarpå folkundervisningen för närvarande befinner sig, representeras dessa trenne utvecklingsgrader af småskolan, den fasta sockenskolan och den s. k. högre folkskolan. Det är en och hvar ibland oss bekant, till huru föga fromma för folkupplysningen förfäktarena af det ena eller andra skolsystemet kämpat i uteslutande ensidig rigtning, till befrämjande af det mål, hvar för sig ansett vara det mest nyttiga, nödvändiga och utförbara. Så hafva kämparne för 1842 års folkskolestadga och anhängarne af Rudenschöldska methoden i många år stridt med hvarandra om folkundervisningens lämpligaste anordnande genom fasta skolor eller småskolor. Det har gått, som det alltid plägar gå i dylika fall, man har kämpat om systemer, till dess sjelfva saken kommit i andra rummet; man har stridit om undervisningens form så länge, att dess inre väsendtlighet, dess innehåll blifvit, om icke förbisedt, åtminstone tillbakasatt. Lyckligtvis börjar denna strid nu blifva allt mera utkämpad. Man har kommit derhän att inse, att småskolan och den fasta skolan alldeles icke utesluta, utan fast mera betinga och understödja hvarandra, samt att de till största fromma för undervisningen både kunna och böra bestå bredvid hvarandra. Småskolan bör nemligen vara en förberedningsklass för den fasta sockenskolan, likasom den sednare bör vara det för den s. k. högre folkskolan, med hvilken åter bör ställas så, att för dem, som det önska, vägen derifrån må stå öppen till elementarläroverken. Fasthåller man denna grundsats och vill dess tillämpning, så tror jag för min ringa del, att man äfven derigenom får ett så lämpligt skolsystem, som man kan önska och behöfva. Ett dylikt system ger äfven den bästa och naturligaste utgångspunkten för aflöningens bestämmande, allt i förhållande till lärarens kunskapsmått, möda och ansvar. Då det är billigt, att det högre kunskapsmåttet äfven åtnjuter större uppmuntran genom en högre aflöning, och jag dessutom hyser den åsigten, att en och hvar inom folkskolan anställd lärare bör ega rättighet att, efter inför skolstyrelsen och skolinspektören aflagda kunskapsprof, få söka anställning inom en högre grad, likasom lärarne i den s. k. högre folkskolan böra kunna få befordran inom elementarläroverken, när de uppfylla de för en sådan befordran fastställda vilkor, så får jag, på grund af hvad jag redan haft äran i ämnet anföra, och med den grundsatsen till utgångspunkt, att det är Statens ovilkorliga skyldighet, att lika väl sörja för folkskolans bestånd och utveckling, som för sina öfriga uppfostringsverk, vördsammast föreslå:

1:o Att, i enlighet med 1842 års folkskolestadga, bör finnas i hvarje församling minst en fast skola med vederbörligen examinerad lärare; att i de församlingar, der folkmängden öfverskrider ett antal af 2,000 personer, böra i den fasta skolan finnas minst tvänne examinerade lärare; och att, under vilkor att församlin-

gen sjelf anskaffar och bekostar nödiga skolhus, vedbrand och komplett skolmateriel, bör hvarje i den fasta skolan anställd lärare aflönas af Staten med 500 R:dr R:mt, hvarförutan det bör tillkomma församlingen att, der lokala svårigheter ej lägga för stora hinder i vägen, upplåta åt hvarje af den fasta skolans lärare minst ett tunnland jord till planteringsland och till befrämjandet af skolungdomens undervisning i trädgårdsskötsel. Då det vidare är billigt, att folkskolelärarens, i likhet med hvad redan fastställdt är för lärare vid elementarläroverken, erhåller uti en progressiv lönetillökning en lämplig uppmuntran för sitt mödosamma kall, föreslår jag:

2:o Att hvarje vid fast folkskola anställd lärare undfår efter fem års fortsatt tjenstgöring så stor lönetillökning, att lönen efter femton års förlopp uppgår till dubbelt emotsitt ur sprungliga belopp, eller till 1,000 R:dr R:mt, hvilket bör utgöra maximum i lön för så beskaffad folkskolelärare; viljande jag dock härvid, på det att lättjan och håglösheten icke blott och bart på grund af en längre tjenstgöring måtte vinna någon uppmuntran, fästa det uttryckliga vilkor, att en sådan lönetillökning icke ovilkorligen åtföljer tjensten, utan blott tilldelas läraren på grund af ådagalagdt nit och duglighet; hvarföre det må ankomma på skolstyrelsen och folkskole-inspektören i stiftet att föreslå en dylik tillökning, efter noggrannt beprövande af den ifrågavarande lärarens duglighet och nit i tjensten, och böra skolstyrelsen och inspektören, till förekommande af all mannamån, härom gemensamt öfverensstämma, men ingendera af dem hvar för sig ega särskildt vitsord.

3:o Då, enligt min åsigt, den s. k. småskolan bör utgöra en förberedningsklass för den fasta sockenskolan och det är af stor vigt för den blifvande undervisningen, att i småskolan en säker grund blir lagd i innanläsning m. m., bör äfven detta till utseendet så obetydliga, men i sig sjelft så vigtiga läroämne icke slumpvis, såsom nu ofta sker, öfverlemnas åt hvem som helst, utan undervisningen deri af skolstyrelsen uppdragas åt mera erfarna personer. Då detta icke låter sig göra utan beredande af sådana löneförmåner, som kunna locka fullt qvalificerade personer till åtagande af detta, kanske det mödosammaste af alla lärarekall, så föreslår jag, att hvarje lärare i småskolor bör hafva i årlig lön minst 150 till 200 R:dr R:mt. Enär likväl det är tillbörligt att församlingen häri i någon mån deltager, så föreslår jag, att församlingen bekostar halfva lönen, hvarjemte densamma anskaffar nödig lokal, vedbrand, m. m. På det att läraren i småskolan äfvenledes måtte vinna nödig uppmuntran, föreslår jag tillika, att ett reservationsanslag måtte beviljas till tillräckligt belopp, hvaraf, efter anmälan af skolstyrelsen och inspektören, gratifikationsvis måtte tilldelas löneförhöjning åt sådana lärare, som deraf gjort sig mera förtjente; börande dock en sådan gratifikation för hvarje gång icke öfverstiga 50 R:dr R:mt.

4:o Då den s. k. högre folkskolan är nödvändig såsom en föreningslänk emellan folkskolan och elementarläroverken, bör den bibehållas enligt samma grunder och under samma vilkor, hvari den för närvarande befinner sig. Men då det

är lika billigt som rättvist, att äfven läraren vid den högre folkskolan kommer i åtnjutande af en lämplig löneförhöjning efter vitsordad skicklighet och nit, så får jag föreslå, att denna löneförhöjning bör utgå enligt samma beräkningsgrund, som för den fasta sockenskolans lärare, eller så, att under femton års fortsatt tjenstgöring, lönen småningom må kunna ökas till dubbelt mot sitt ursprungliga belopp, eller till ett maximum af 2,000 R:dr R:mt; likväl under det vilkor, att för åtnjutande af en sådan löneförhöjning erfordras skolstyrelsens och skolinspektörens sammanstämmande vitsord om ådagalagd duglighet och nit i tjenstens utöfvande.

5:o Bland de till folkskolans bästa i sednare tid vidtagna åtgärder, tror jag mig med skäl kunna sätta i första rummet förordnandet af de s. k. skolinspektörerna; men jag hyser likväl den oförgripliga öfvertygelsen, att denna i sig sjelf så nyttiga och välgörande institution, uti sitt närvarande, både olämpliga och ofullständiga skick, långt ifrån uppfyller sin bestämmelse och utöfvar den helsosamma verkan, man med skäl haft rätt att af densamma förvänta. Jag kallar institutionen olämplig, dels derföre att sjelfva utnämningssättet lemnar rum för mycken mannamån och för öfvervägande inflytande från statskyrkans sida, och dels derföre att, till följd af ett sådant alltför stort konsistorielt eller presterligt inflytande, icke blott undervisningssättet vid, utan äfven inspektionssättet öfver folkskolan nödvändigt måste taga en ensidig rigtning, som ingalunda kan lända folkupplysningen till någon större båtnad eller, såsom sig bör, utveckla alla folkskolans resurser. Jag kallar åter institutionen ofullständig, enär skolinspektionen, som nog i och för sig kräfver sin man, icke utgör en särskild befattning, utan gemenligen är förenad med en annan, vanligen presterlig, tjenst i Staten. Mig vill det dock synas som skulle denna välgrundade institution aldrig komma att uppfylla sin bestämmelse, förrän den befinner sig på fast och egen botten, och detta kan blott ske sedan folkskole-inspektionen blifvit förvandlad till en särskild tjenstebefattning. På grund af dessa anförda skäl och lyckligtvis genom landstingens införande, en statsinstitution numera förefinnes, åt hvilken man lämpligen och med full trygghet kan öfverlemna skolinspektörernas tillsättning, föreslår jag följande: Inom hvarje af de mindre stiften bör finnas en och inom de större två folkskole-inspektörer, hvilka tillsättas sålunda, att landstingets ledamöter genom enkel röstpluralitet upprätta ett förslag å trenne för insigt i skolväsendet välkände män, af hvilka Departements-chefen för Ecklesiastikärendena utnämner en eller två till inspektörer i det stift, hvarom fråga är. Inspektörsbefattningen må äfven kunna sökas genom derom gjord skriftlig anmälan hos landstinget, som dervid pröfvar, huruvida den sökande må anses kunna uppföras på förslaget eller ej. Folkskole-inspektören, som icke får vara anställd i någon annan Statens tjenst, undfår förordnande för hvarje gång på högst fem år och åtnjuter i årlig lön 3,000 R:dr R:mt, jemte 1,000 R:dr för resekostnader. Pröfvar landstinget af förekomne anledningar rättvist att, efter fem års förlopp, inspektörerna från

sin

sin befattning skilja, eger landstinget magt dertill, och upprättar i sådant fall genast nytt förslag till tjenstens återbesättande.

6:o Slutligen hvad vidkommer läroämnena i folkskolan, är detta en så magtpåliggande sak, att jag anser den utgöra i och för sig kanske det vigtigaste af hela folkskolefrågan. Det är allom bekant, att undervisningen hittills så i allmänhet bedrifvits, att den långt ifrån tillfredsställt de anspråk man egt på en verklig folkupplysning. Förnämsta orsaken dertill har, enligt min oförgripliga mening, varit den, att undervisningen i folkskolan genom statskyrkans presterskaps alltför stora inflytande derpå, och till följd af den hittills begagnade lärokursen, tagit en förmycket ensidig rigtning, som gjort det alldeles omöjligt att meddela eleverna elementerna till den sannt medborgerliga bildning, som dock bör utgöra folkskolans yttersta ändamål. Egentligen och hufvudsakligen har folkskolan af presterskapet, som genom ordförandeplatsen i skolstyrelsen egt den afgörande rösten, begagnats såsom en förberedningsklass för *nattvardsundervisningen.* Man har nemligen, för att underlätta presterskapets besvär, ansträngt alla lärarens och lärjungens krafter, för att åstadkomma en så perfekt utanläsning af katekesen och bibliska historien, som det varit möjligt. Detta har hittills varit hufvudsaken, allt annat *bisaker.* Olyckligtvis hafva många föräldrar och målsmän understödt denna ensidiga rigtning, och, emedan de icke förstått bättre eller haft någon aning om annat vetande, i sin blinda ifver fordrat och trott det vara tillfyllestgörande både för detta och ett kommande lif, att deras barn kunnat utantill upprabla den s. k. långkatekesen. Det är klart, att en sådan slags upplysning är så godt som ingen, ja — stundom sämre än ingen, sedan de ursprungliga själsförmögenheterna blifvit förslöade af en mekanisk utanläsning, som icke för själ och hjerta qvarlemnat någon behållning för framtiden af en större andelig och moralisk kraft. Också visar det sig redan vid en flygtig blick på folkbildningen i flera trakter uti vårt land, till hvilka otillfredsställande resultater ett sådant undervisningssätt fört. Ännu finnas hos oss qvar så många fördomar, så mycken råhet, oaktadt statskyrkans evangelisk-lutherska presterskap i vårt land uti århundraden utgjort ett särkildt, icke blott läro- utan äfven politiskt stånd, att man skulle kunna förvåna sig deröfver, om man icke visste, att det till följd af förhållandena icke kan vara eller kunnat blifva annorlunda. Förgäfves torde ock det öfverhandtagande religiösa svärmeriet kunna på annat och lämpligare sätt stäfjas än genom spridande af en bättre och fullkomligare folkupplysning. Folkskolan har derföre till sin förnämsta uppgift att härutinnan föregå med exempel. Detta är likväl omöjligt förr, än sådana läroämnen meddelas, som, att jag så må uttrycka mig, neutralisera den olyckliga, ensidiga rigtning, folkundervisningen hos oss bekommit. Dertill räknar jag i främsta rummen naturlära och insigt i medborgerliga ämnen. Så pass mycken kunskap bör väl hvarje medlem i Staten besitta, att han känner till de enklaste naturlagarne och elementerne i statsläran.

Användes på dessa ämnen blott hälften af den tid, som nu offras på katekesläsningen, skulle deraf uppstå en oberäknelig vinst. Jag tror ock, att t. ex. ett kort och lättfattligt sammandrag af våra grundlagars förnämsta hufvudpunkter skulle för flertalet af folkskolans lärjungar vara ett vida angenämare och tacksammare studium, än långkatekesen. Är det en sanning att man aldrig för bittida lärer sig att lefva och verka i det land man tillhör, så måste det väl numera få anses såsom ett hufvudvilkor för all slags uppfostran, att man åtminstone känner till de politiska grunddragen hos det folk, hvaraf man är en medlem. — Härtill kommer, att den religiösa undervisningen bör ställas på en helt annan fot, än den närvarande. Den bör i första rummet tala till själ och hjerta, vara ett föremål för djupare eftertanke icke blott för ett virtuosmessigt uppdrifvet minne. — Ställes undervisningen i folkskolan sålunda, i nödigt sammanhang med de förberedande kunskaperna i skrifva, räkna, historia och geografi m. m.; hvartill under mellanstunder böra komma lämpliga militäriska öfningar af beskaffenhet att kunna uppfriska både själ och kropp, betviflar jag icke, att folkskolan skall snart komma att lemna de vackraste resultater. På grund af alla dessa anförda skäl, tager jag mig nu friheten föreslå:

dels att alla ledamöter i skolstyrelsen måtte utses och väljas af kommunalstämman, hvarigenom pastors i församlingen hittills sjelfskrifna ordförandeskap måtte upphöra, hvilket åter af kommunalstämman må uppdragas åt den af skolstyrelsens ledamöter, som den dertill kan finna mest lämplig; och dels att Rikets Ständer måtte ställa till Regeringens förfogande ett anslag af 10,000 R:dr R:mt, för att användas såsom premier för goda läroböcker åt folkskolan, med särskildt fästadt afseende på de tvänne läroämnena i naturlära och statskunskap.

7:o För att bereda tillgångar för de förökade utgifter folkskoleundervisningen sålunda ordnad, skulle komma att medföra, föreslår jag, att dertill måtte i första rummet användas hela den s. k. skyddsafgiften, och att hvad som derutöfver kan blifva af nöden, måtte tagas af bränvinsskatten.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles vördsamligen.

Stockholm den 29 November 1862.

Nils Olsson,
från Malmöhus län.

N:o 388.

Af **C. C. Nettelbladt** från Stockholms län, *om närmare bestämningar i gällande resereglemente, i den syftning, att icke någon må erhålla ersättning för andra fortskaffningsmedel än som han verkligen begagnat m. m.*

Utan att underkänna nyttan af det närmare skärskådande af allmänna inrättningars tillstånd och tjenstemäns förehafvanden i orterne, som beverkas genom vissa Chefers inspektionsresor, synes det mig likväl som bruket i detta fall börjat närma sig ett missbruk, samt att åtminstone de Staten derigenom tillskyndade kostnader börja uppgå till alltför betydliga belopp. Dessutom spörjas i allmänhet nog ringa resultater af så mångfaldiga resor, hvarföre jag föreslår dels att hvarje inspekterande Chef eller annan i sådant ärende stadd embetsman skall inom 2 månader efter sin hemkomst eller, om flera resor på året företagas, inom hvarje års slut, till Kongl. Maj:t afgifva berättelse om hvad han under dessa iakttagit och hvad i anledning deraf blifvit tillgjordt, hvilken berättelse bör, utom hvad angår personela förhållanden, i officiela tidningar publiceras, dels ock att, om någon Chef vill dervid begagna skrif- eller annat biträde, sådant bör ske på hans egen bekostnad. Slutligen och då det nu är vanligt, att embetsmän på sina reseräkningar upptaga helt andra vägar, fortskaffningsmedel och antal hästar, än de verkligen begagnat, så att personer t. ex. som begagna ångbåtslägenhet eller jernbana, af Staten äska betaldt efter 3 à 4 hästars skjuts, hemställer jag om den ändring eller tillägg i Resereglementet:

att ingen må på dylik kostnadsräkning fordra ersättning för andra fortskaffningsmedel m. m., än som han *verkligen begagnat.* I sammanhang härmed hemställer jag, att det öfverdrifvet höga hästantal, som är vissa tjenstemän tillförsäkradt, må nedsättas, samt att något dagtraktamente icke må tillerkännas embetsmän, som hafva öfver 6,000 R:drs lön, enär sådana inkomster väl må vara tillräckliga att bestrida sin innehafvares kost.

Stockholm den 29 November 1862.

Carl Nettelbladt,
från Stockholms län.

N:o 389.

Af **C. C. Nettelbladt** från Stockholms län, *om upphäfvande af gällande föreskrifter i fråga om sättet att försälja fast egendom, och sådan egendoms försäljande endast genom s. k. uppslag.*

I våra äldre författningar förekomma stundom föreskrifter, för hvilkas meddelande man nu för tiden har särdeles svårt att upptäcka en giltig rättsgrund. Vid desammas tillämpning förvånas man i sanning öfver att så besynnerliga stadganden kunnat utfärdas. Att fästa uppmärksamheten på dylika förhållanden och söka att få dem undanröjda, tillhör utan tvifvel folkrepresentanten.

Bland sådana anmärkningsvärda stadganden, utom åtskilliga andra i samma ämne förekommer Kongl. Förordningen af den 29 November 1823, angående auktionssättet till försäljande af utmätt fast egendom, hvilken härjemte i afskrift bifogas. (Se bilagan A.) Häraf synes att försäljningen skall ske medelst upp- och afslag, hvarpå såsom exempel må anföras: En egendom utropas för 40,000 Riksdaler, hvilken summa genom öfverbud på vanligt sätt ökas till 45,000 R:dr, hvilket kallas uppslagssumman. Derefter tages ett belopp t. ex. 5,000 R:dr, som benämnes afslagssumman och tillägges förenämnde uppslagssumma 45,000, hvarigenom ett belopp af 50,000 R:dr uppkommer, hvilket sedermera afslagsvis d. v. s. genom fortgående nedsättning utropas, ända tills någon ropar: *mitt* — Om då under afslagsutropen tvänne eller flera på en gång ropa: *mitt* vid t. ex. 46,000 R:dr, få endast desse, men inga andra, sedermera täfla genom att bjuda öfver hvarandra på vanligt uppslagssätt.

Till detta invecklade och för den stora allmänheten vilseledande försäljningssätts begagnande har det ej lyckats åtminstone mig att uppleta en rimlig förklaringsgrund. Att det är särdeles svårfattligt, visar sig bland annat deraf, att Kongl. Förordningen den 17 Februari 1748 stadgar att: till förekommande af all irring vid sjelfva utropet, skola de der närvarande noga och tydligen underrättas om sättet och rätta förloppet vid försäljningen genom upp- och afslag. I Carléns handbok i Svenska lagfarenheten yttras derom hvad i bilagan B innehålles. — Af allt detta synes det i sanning högst besynnerligt att sådant inkrångladt försäljningssätt så länge kunnat bibehållas, helst som någon fördel dermed på intet sätt vinnes. — Erfarenheten gifver tvärtom vid handen att egendomar genom upp- och afslag, bortgått till långt lägre pris än genom det vanliga försäljningssättet, endast och allenast af den orsaken

att spekulanterne ej fullt insett sättet och heldre än att begå misstag, rent af hållit sig alldeles tillbaka.

På dessa skäl anser jag mig böra vördsamligen yrka:

att föreskriften om försäljningssättet genom upp- och afslag vid auktioner å utmätt fast egendom måtte upphäfvas och det enda enkla, naturliga och för en hvar begripliga sättet med endast uppslag blifva till efterlefnad påbjudet.

Stockholm den 29 November 1862.

Carl Nettelbladt,
från Stockholms län.

N:o 390.

Af **C. C. Nettelbladt** från Stockholms län, *om underdånig framställning hos Kongl. Maj:t, det Kronans hus, med undantag af Utrikes Statsministerns boställe, måtte användas uteslutande för Statens allmänna behof.*

Då Rikets Ständer vid en föregående riksdag, beviljade Statens embetsmän och synnerligast de högre så betydliga lönetillökningar, att dessa för några deribland, såsom Statsrådets ledamöter, uppgingo till halfva beloppet eller mera utöfver dessa embetsmäns fordna, visserligen icke obetydliga lönebelopp, synes man hafva förgätit, det Regeringen i sednare tider, jag vet icke med hvems samtycke, upplåtit Statens publika byggnader till boställen åt vissa dess egna medlemmar. Dessa förmåner hade naturligtvis, om de fortfarande skolat vederbörande tillkomma, vid nämnda tillfälle bort tagas i betraktande, så att för de Statsrådsledamöter, som innehade boställen, motsvarande afdrag skett från de föreslagna lönebeloppen; men i stället för att iakttaga ett sådant förfarande begärde Kongl. Maj:t och beviljade Rikets Ständer boställsersättning åt Cheferne för Finans- och Ecklesiastik-departementena, och detta system synes man ämna fortsätta; ty vid innevarande riksdag hafva 2,000 R:dr blifvit af Regeringen begärda åt en af dess medlemmar, Chefen för Civil-departementet, som förut i lön åtnjuter 15,000 R:dr.

Jag anser ingalunda sistnämnde embetsman mindre än hans ofvannämnde med-

bröder — snarare mera — förtjent af de fördelar, som honom lagligen kunna beskäras; men jag tror att det är *Representationen* det tillkommer att utdela dylika emolumenter, ingalunda *Stats-Rådets egna medlemmar*, att vexelvis tilldela hvarandra desamma. Jag anser det sednare vara en kränkning af 77 § Regeringsformen, som bjuder att icke någon Kronans lägenhet får utan Rikets Ständers samtycke Kronan genom förpantning, gåfva eller på något annat sätt afhändas, och då berörda boställsupplåtelser för Staten medfört och årligen förorsakar stor förlust, i det att desamma, antingen i Kronans hus upptaga ett utrymme, som väl erfordrades för utvidgningen af de gamla och tillkomsten af nya embetsverk, för hvilka sednare rum måste med stor kostnad i staden förhyras, eller ock föranleda dylika propositioner om lönetillökning för de Statsråder, som ej med dylika lägenheter kunnat hugnas, får jag vördsamt hemställa:

att Rikets Ständer, hvilka lära vara oförhindrade att vid *hvarje* riksdag reglera utgiftsstaten efter tillgångar och behof, måtte hos Kongl Maj:t anhålla, att han behagade tillse, det Kronans hus — Utrikes Statsministerns boställe undantaget, hvilket i anseende till hans representationsskyldighet inför utländska sändebuden torde böra bibehållas — varda uteslutande för Statens allmänna behof använda. Och lära Rikets Ständer, i sammanhang härmed, icke annorlunda reglera löneförmånerna för Herrar Statsråder, än för Rikets öfrige högre embetsmän, nemligen sålunda, att de, utan alla hyresersättningar, endast komma i åtnjutande af de dem lagligen tillerkände lönebelopp.

Denna min framställning är icke föranledd af någon öfverdrifven njugghet med Statens tillgångar, hvilka dock hvarken Regering eller Ständer ega godtyckligt och till för Staten främmande behof använda: den är endast framkallad af de iakttagelser jag gjort öfver det trångmål, hvaruti Staten befinner sig, med hänseende till utrymmet för sina embetsverk. För omkring 20 år sedan, då i Kronans hus fanns större utrymme begärde och erhöll af sina embetsbröder en af Statsrådets medlemmar tillstånd, att i ett sådant hus erhålla boställe. Efterhand meddelades flera en dylik rättighet, och när slutligen det befanns omöjligt, att på sådant sätt borttaga utrymmet för Statens angelägna behof och verk, förskaffade man de förut på sätt nämndt är gynnade Statsråderne betydliga hyresersättningar. I detta förfarande tror jag en återgång desto mera vara af behofvet påkallad, som den nu uppkomna nödvändigheten att i enskilda hus hyra rum åt flera embetsverk, såsom t. ex. Jernvägs- och Telegraf-styrelserne, Konvoj-kommissariatet m. fl., snart torde föranleda framställningar till Rikets Ständer, om uppförandet af nya hus för embetsverken, med tillhörande boställsvåningar för Statsråderna. Fördelen af att, i utbyte mot de nu utgående hyresersättningarne, som representera ett årligt kapital af 100,000 R:dr, uppföra så betydliga byggnader, att de lemna Statsråderna tillräckligt bostadsutrymme, skall då blifva lätt att motivera. Att i tid förekomma sådant är hufvud-

ändamålet med denna framställning, om hvars remitterande till vederbörligt Utskott jag anhåller, med begäran att, hvilken utgång frågan än i Utskottet må få, detsamma behagade utreda rättsgrunderne för de boställsupplåtelser, med deraf framkallade hyresersättningar, som blifvit Stats-Rådets ledamöter beviljade.

Stockholm den 29 November 1862.

Carl Nettelbladt,
från Stockholms län.

N:o 391.

Af **C. C. Nettelbladt** från Stockholms län, *om bestämmande af böter, hvartill den gör sig förfallen, som i arbete emottager främmande person, som ej är försedd med husbondes, prests eller ordförandes i kommunalstyrelse betyg att han är till arbete ledig.*

Den förändring uti Tjenstehjons-stadgan, som Statsmagterna år 1858 vidtogo, i det de afskaffade rättigheten att tilldela tjenare öfver den första ungdomsåldern husaga, var tidsenlig blott i det afseende, att den utgjorde en förmildring af gammal lag, icke deruti att den var ensidig, ty i andra länder stiftar man i våra dagar lag med med afseende på båda parternas rätt och bästa; här hafva förmånerna ensamt fallit på tjenarens del.

Husagan kunde missbrukas, och det vore önskvärdt att äfven allt annat, som kunde orätt begagnas blefve afskaffadt, men i allmänhet begagnades aldrig denna rättighet, under det att dess tillvaro likväl betryggade husbonden för alltför grofva förnärmelser från tjenstfolkets sida. Nu har husbonden i verkligheten hvarken något skydd mot förolämpningar och något medel att straffa en tjenare, som förnärmat honom, hans hustru och barn, ty tjenaren vet så väl, att husbonden heldre lider än besvärar sig och kronobetjeningen med så obehagliga mål, som ock att det i de flesta fall blefve husbonden, som genom saknaden af vittnesgilda intyg, finge vidkännas både kostnader och nytt moraliskt lidande.

Under sådana förhållanden måste det anses såsom en af de största sociala angelägenheter att det åtminstone i tjenstefolkets betyg erhölles någon, om än visserligen ringa garanti för dess beskaffenhet och att man, genom tillfället att se huru

länge tjenaren på olika ställen vistats, kunde erfara hvad förtroende borde sättas till hans stadga och duglighet.

I anseende till den opålitlighet de nuvarande orlofssedlarne ega och den lätthet tjenstefolket har att, under hvarjehanda förevändningar, undanskaffa en eller annan deribland, har det ansetts nödigt att, genom så kallade *tjenstehjonsböcker* försäkra sig om någon ordning i detta fall, och Rikets Ständer hafva äfven vid sistlidne riksdag hos Kongl. Maj:t begärt utfärdandet af en lag härom.

Med ledsnad har man inhemtat att Regeringen underlåtit detta, och jag nödgas derföre föreslå att Rikets Ständer ånyo till Kongl. Maj:t framställa den begäran, att en så angelägen författning måtte utan vidare dröjsmål utfärdas.

Det är en allmän erfarenhet att, efter den, genom Kongl. Kungörelsen den 1 Oktober 1858, vidtagna förändring i 5, 9 och 10 §§ af Tjenstehjonsstadgan, tjenstefolket alltför märkbart försämrats, och man har numera knappt något medel, hvarken att förmå en ovillig tjenare till hörsamhet eller någon trygghet emot att blifva af sina arbetare öfvergifven, när de som bäst behöfvas. 52 § i Legostadgan talar väl om huru med tjenstehjon skall förfaras, då det ur tjenst afviker; men detta tyckes hafva blifvit en död bokstaf; ty äfven detta hörer till ordningen för dagen, och då anmälan härom göres hos kronobetjeningen, kan väl tjenaren med dryg kostnad återföras; men detta hindrar honom icke att ett par dagar derefter åter begifva sig bort, väl vetande, att husbonden icke skall vedervåga ny möda och kostnader. Det äfventyr 52 § för sådant afvikande bestämmer, halfva lönens förlust och skadeersättning, är såsom en hvar vet alldeles onyttigt och kraftlöst, emedan en dylik tjenare nog i förtid utplockar sin lön; och jag anser derföre att åtminstone då han andra gången afviker, något verkligt straff bör den brottslige ådömas. Icke mindre straffvärd är emellertid den husbonde, som tager annans tjenstehjon i arbete, och jag föreslår derföre, att enhvar, som i sitt arbete emottager främmande person, som ej är försedd med husbondes, prests eller ordförandes i kommunalstyrelse betyg att han är till arbete ledig, skall derföre böta 20 R:dr R:mt och ersätta skadan.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

Carl Nettelbladt,
från Stockholms län.

Häruti förenar sig:

Nils Olsson,
från Skåne.

N:o 392.

N:o 392.

Af **Lars Ersson** från Södermanlands län, *om aflöning åt två lärare vid ett tvåklassigt läroverk i Malmköping mot vissa vilkor å kommunens sida.*

Det kan ej förnekas att Staten på den sednare tiden gjort rätt betydliga uppoffringar i och för den allmänna undervisningen. En mängd nya skolor hafva blifvit anlagda och de äldre ändamålsenligt utvidgade. Öfverallt ser man en vettgirig ungdom strömma till läroverken och man må med skäl glädja sig åt de herrliga frukter, som en stigande upplysning och bildning i en snar framtid lofvar åt fäderneslandet.

Detta oaktadt finnes ännu mången landsort, hvarest nya skolor äro behöfliga. Att, der behofvet är verkligt och kan bjuda skäl för sig, afhjelpa detsamma, är jag förvissad att representationen skall vara villig till.

Under denna förutsättning är det som jag nu tager mig friheten att begära ordet. Inom den trakt, jag representerar, finnes köpingen Malmköping, belägen invid jernvägen, $5\frac{3}{8}$ mil från Nyköping, $4\frac{3}{8}$ mil från Strengnäs samt $3\frac{1}{4}$ mil från Eskilstuna. Denna lilla köping, som på sista tiden märkbart gått framåt, har på ett afstånd af ej fullt 3 mil omkring sig en befolkning af ej mindre än 14,000 invånare, hvilken trakt utgör, så att säga, sjelfva hjertat af Södermanland. Äfven der uppvexer ett ungt slägte, som längtar efter upplysning, men, tyvärr, hafva ekonomiska omständigheter allt hitintills lagt svåra hinder i vägen för mängden af föräldrar och målsmän, att kunna uppfylla de ungas kunskapsbegär. Såväl i Strengnäs som Nyköping och Eskilstuna äro lefnadskostnaderna högt uppdrifna, så att mången fader just af denna anledning måst afstå från sin önskan att skicka sina söner till dervarande läroverk, och i Malmköping, hvarest man åter kan lefva för relativt mycket billigare pris, finnes ingen läroanstalt.

För att sålunda, så vidt på mig beror, söka afhjelpa ett erkändt behof, vågar jag i största ödmjukhet föreslå:

att Rikets Höglofliga Ständer ville besluta, att ett tvåklassigt läroverk skall inrättas i Malmköping samt, till aflöning åt en rektor och en kollega, anslå en derföre erforderlig årlig summa i likhet med hvad andra rektorer och kolleger erhålla vid dylika läroverk, med vilkor att köpingen och

kringliggande trakter bekosta ej mindre uppförande af ett fullt ändamålsenligt skolhus, utan jemväl allt som i och för inredningen och till inventarier m. m. erfordras.

Jag anhåller om vederbörlig remiss af denna min motion.

Stockholm den 29 November 1862.

Lars Ersson,
från Södermanlands län.

N:o 393.

Af **Sven Rosenberg** från Christianstads län, *om anvisande till erforderligt belopp af de för folkundervisningens befrämjande anslagne medel till inlösen af C. G. Starbäcks Berättelser ur Svenska Historien, så att hvarje folkskola må erhålla åtminstone ett inbundet exemplar af nämnde arbete.*

I sammanhang med hvad jag haft att föreslå i afseende på folkskolan i allmänhet, samt stödjande mig på det varma intresse för vårt folks sanna upplysning och verkliga bildning, som Rikets Ständer vid så många tillfällen ådagalagt, vågar jag framkomma med ett förslag, som synes kunna påräkna Ståndets bifall.

Jag sätter det nemligen utom allt tvifvel att kännedomen om vårt land och dess framfarna öden i hög grad bidrager att väcka den fosterlandskärlek, den kännedom om det närvarandes brister och behof, hvarförutan något verkligt framåtskridande, något verkligt samfundslif icke är möjligt. Nu hafva vi många lärda och utmärkta arbeten i vårt lands historia, men de äro alla dels genom sin skrifart, dels genom sin dyrhet otillgängliga för det egentliga folket. Någon Svensk historia för detta är i sjelfva verket ännu icke skrifven. Ett arbete, som lofvar att blifva någonting sådant, är: *Berättelser ur Svenska Historien* af C. Georg Starbäck. Det har genom sin enkelhet och lärdlöshet i formen vunnit allmänt bifall, och det egnar sig, såsom mig synes, att blifva en folkhistoria, äfven genom sitt ovanligt ringa pris. Men det synes, som om den läsande publiken i vårt land vore densamma för hvarje slags arbete och dertill förhållandevis ganska begränsad. Ty af detta arbete har så litet kommit till folkets kännedom, att till och med af folkskolelärarne endast undantags-

vis en och annan tillegnat sig detsamma. Det är dock gifvet, att ett arbete, som tillhandahålles allmänheten för ett så billigt pris som 5 öre för tryckt ark, icke kunnat åstadkommas utan betydliga enskilda uppoffringar och att, äfven om förläggaren lyckats få sitt förskott ersatt, författaren dock icke haft någon ersättning för sin möda och sin tid.

Öfvertygad att dessa Berättelser ur Svenska Historien redan äro Ståndets ledamöter bekanta, behöfver jag ej uppehålla mig med något vidlyftigare ordande om deras beskaffenhet. Det bör emellertid vara för enhvar ganska tydligt, af huru mycken vigt detta arbete, som jag ville kalla ett bibliotek i vår historia, bör blifva, om det vid folkskolorna finnes tillgängligt icke såsom läsebok eller lärobok, men såsom en nödvändig handledning för läraren vid undervisningen i detta ämne och äfven, till följd af den kännedom derom som barnen under sin skoltid vinna, såsom en framtida afslutningskurs för dem, hvilka fattat kärlek för ämnet. På sådant sätt skulle detta arbete så småningom blifva en verklig folkläsning.

De redan utkomna häftena af nämnde arbete utgöra, så vida jag är rigtigt underrättad, 3 band à 24 tryckta ark, hvilka, inbundna i särdeles godt välskt band, lemnas till det synnerligen billiga priset af 1 R:dr 25 öre bandet och jag vågar smickra mig med att handla i folkskolans och folkupplysningens sanna intresse, då jag föreslår:

att Rikets Ständer ville för sin del besluta, att ett erforderligt belopp af besparingarne på de för folkundervisningens befrämjande anslagna medel bör användas till inlösen af nämnde arbete till så stort antal, att åtminstone hvarje folkskola må deraf erhålla ett inbundet exemplar.

Och vågar jag hoppas att, om arbetet på detta sätt blir kändt, vederbörande skolstyrelser icke skola försumma att sedermera fortfarande tillegna sig hvad deraf utkommer.

Om remiss till Höglofliga Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

S. P. Rosenberg,
från Christianstads län.

N:o 394.

Af **Per Nilsson** från Christianstads län, *om hela personliga skyddsafgiftens anvisande till folkskoleväsendets förbättrande, och samma afgifts fördelande efter folkmängd på församlingarne mot skyldighet för dem att aflöna lärare, m. m.*

Under innevarande riksmöte äro redan så många motioner ingifna angående folkundervisningens befrämjande, att det måhända kan anses alldeles öfverflödigt att öka deras antal, men då det i denna, så väl som i en mängd andra allmänna frågor, tydligen visar sig att i vårt långt utsträckta land, med sina olika lokalförhållanden, ingen ekonomisk angelägenhet kan till allas belåtenhet ordnas lika eller efter samma mönster på alla ställen och då mitt kommittentskap ligger till största delen inom en ort, der folkundervisningen omöjligen kan ordnas efter föreskriften i 1842 års nådiga skolstadga; så anser jag nödigt, att också för min del i en särskild motion framställa mina åsigter i denna vigtiga angelägenhet.

Hvad folkskolan, efter mitt förmenande, ytterst och mest behöfver för att uppfylla sitt ändamål, är ett allmännare förtroende än hittills; detta kan hon icke vinna utan genom lärarnes duglighet och flit. Men dessa egenskaper förutsätta också att skollärarne skola så aflönas, att dels personer med verklig skicklighet anmäla sig till de lediga lärareplatserna och dels att den, som erhållit en sådan plats, kan, utan alltför tryckande hushållsbekymmer, både egna sig åt sitt kall och på fristunderna förskaffa sig med sjelfstudium, för att blifva allt mera skicklig. Skall skolläraren för sitt och de sinas uppehälle bredvid skolan öfva handtverk, vara advokat, eller på annat sätt skaffa sig biförtjenster, så slappas snart hågen för undervisningen och det en gång inhemtade kunskapsmåttet bortdunstar.

Men i glest bebodda orter med blott enstaka hus och gårdar här och der, kan skolväsendet icke ordnas med så skickliga och så aflönta lärare. En sådan skola med tillräcklig lokal och erfoderlig materiel bör dock aldraminst finnas inom hvarje socken till deras tjenst, som kunna och vilja sig deraf begagna. I öfrigt anser jag församlingen böra vara berättigade att ordna sitt skolväsende på sätt vederbörande lämpligast synes, dock så, att det hela kan af skolinspektören godkännas såsom uppfyllande sitt ändamål.

I enlighet med deras åsigter kan jag hvarken godkänna deras förslag, som vilja hafva hela så kallade skyddsafgiften fördelad på församlingarne, utan förbindelse att

dermed förbättra skollärarnes alltför ringa lön, ej heller deras, som vilja hafva en viss summa till hvarje fast skola, utan afseende på dennas större eller mindre verksamhet; utan får jag för min del föreslå, det Rikets Ständer behagade besluta:

1:o att hela skyddsafgiften måtte anslås till folkskoleväsendets förbättrande och, efter folkmängd, fördelas på församlingarne, som berättigas att utan ansökan lyfta hvar sina andelar å länets landtränteri;

2:o att församlingarne deremot förbindas att till behörigen examinerad lärare i fast och så organiserad folkskola, som 1842 års nådiga stadga föreskrifver, utom husrum, vedbrand och jordland, utgifva i årlig lön minst 1,400 R:dr R:mt;

3:o att församlingen i öfrigt må, i samråd med folkskole-inspektörer, ordna sitt skolväsende på sätt lämpligast synes;

4:o att öfriga af folkskoleanslaget nu utgående utgifter måtte godtgöras af statsverkets andra tillgångar.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

Per Nilsson,
från Christianstads län.

Härmed förenar sig:

Håkan Nilsson,
från samma län.

N:o 395.

Af **Bälter Sven Ersson** från Stora Kopparbergs län, *om anslag och lån af allmänna medel till bekostande af en flottbro öfver Öster-Dalelfven, i närheten af Mora kyrka, äfvensom till förbyggnad vid norra stranden af elfven, m. m.*

Under en längre tid har behofvet och nyttan af en flottbro, för öfverfarten af Öster-Dalelfven, vid det i närheten af Mora kyrka, å allmänna landsvägen, varande

s. k. Badstufvubacks färjeställe, varit insedd. Ett behof, som alltmera gjort sig kännbart, ju mera rörelsen ökats och trafiken blifvit lifligare. Detta oaktadt har dock, i anseende till färjeunderhållsskyldiges medellöshet och den stora kostnad, som nybyggandet af en sådan bro skulle medföra, detta nyttiga företag fått stå tillbaka, och de trafikerande nöja sig med de sämre kommunikationsmedel, nemligen pråmar och båtar, som ingalunda varit fullt betryggande för öfverfarten under de årstider, då sådana farkoster skolat begagnas, helst icke sällan inträffat att, genom storm eller andra naturhinder, kommunikationen varit stängd. Vore nu likväl icke några andra omständigheter, som för både underhållsskyldige och vägfarande härutinnan förorsakade bekymmer, så finge man väl, utan att besvära det allmänna, hädanefter såsom hittills, nöja sig med det mindre kostsamma och mindre pålitliga, för att icke säga opålitliga, sättet att färdas; men när man hotas att blifva alldeles urståndsatt att vidare begagna nämnde fortskaffningssätt, så lärer ingen kunna förtänka att man i sådan nöd anropar om hjelp, och det så mycket mindre, när det gäller en medellös allmoge, som utan hjelp icke kan reda sig. Under loppet af några de sednare åren har nemligen, vid nu ifrågavarande färjeställe, elfven genom skärning medtagit och bortfört mycket af dess norra strand, som består af endast lös sandmo, och såmedelst betydligt utvidgat sig på norra strandens bekostnad, lemnande vid södra sidan ett grund, som redan är ganska menligt, samt, om detta förstörelsearbete får oförhindradt fortfara, i ena fallet snarligen gör det alldeles omöjligt att, under det normala vattenståndet, kunna med färja färdas öfver elfven, hvilket är under lågt vattenstånd redan nära omöjligt, och i det andra, om bro anlägges, om icke alldeles omöjliggör, åtminstone i högsta grad försvårar dess vidmagthållande, då hennes längd skulle med nya tillbyggnader årligen förökas.

Månne nu, om genom sådana naturhändelser, trafiken öfver nämnda färjestad alldeles stänges, underhållsskyldigheten äfven med detsamma försvinner? Jag tror det ej. Tyngden torde då endast blifva fördubblad, kanske flerdubblad, på deras skuldror, som knappast förmå att bära den sådan den nu är.

Under dessa omständigheter vågar jag derföre, tacksamt erkännande de välgerningar som Dalarnes folk mångfaldiga gånger förut, under tryckande bekymmer, fått njuta af den allmänna välviljan, till Rikets nu församlade Ständer hemställa:

1:o att, till nybyggande af berörda bro öfver Dalelfven, i enlighet med den af Herr H. Steffanson den 1 December 1858 uppgjorda ritning, medel måtte beviljas till det i kostnadsförslaget upptagna och beräknade belopp, 12,312 R:dr R:mt, att utgå dels såsom anslag och dels såsom lån, till de proportioner, som Rikets Ständer anse skäliga;

2:o att, till förbyggnad vid norra stranden, emot elfvens vidare skärning, måtte såsom anslag beviljas tre fjerdedelar af det i hithörande kostnadsförslag derföre beräknade belopp.

Om remiss till Stats-Utskottet, dit undersökningshandlingarne torde få aflemnas, anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

Sven Ersson,
från Stora Kopparbergs län.

N:o 396

Af **Bälter Sven Ersson** från Stora Kopparbergs län, *om anslag till aflöning åt en djurläkare i Ofvan-Siljans föderi af Stora Kopparbergs län.*

Som den fattiga allmoge inom Ofvan-Siljans fögderi i Öster-Dalarne, hvars förnämsta lösegendom består af hästar och andra kreatur, hvilka som oftast äro hemsökta utaf smittosamma sjukdomar, derigenom få lida kännbara förluster, och någon djurläkare icke finnes att tillgå närmare än i den 10 à 20 mil från sagde allmoges hemvist aflägsna Fahlu stad, vågar jag härigenom anhålla:

att för en djurläkare inom Ofvan-Siljans fögderi, med station i Mora, aflöning till det belopp som skäligt pröfvas, måtte af Rikets nu församlade Ständer varda beviljad.

Om remiss till Höglofliga Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

Sven Ersson,
från Stora Kopparbergs län.

N:o 397.

Af **Bälter Sven Ersson** från Stora Kopparbergs län, *om förändrad lydelse af 29 § i 17 Kap. Rättegångs-Balken, i fråga om verkan af ett vittnes utsago.*

Då, tyvärr, det myckna edgångsväsendet, som vid våra domstolar förekommer icke i allo kan afskaffas, så länge bristen på allmännelig sanningskärlek fortfar att vara ett så rådande menniskolyte inom det borgerliga samhället, vore det dock önskligt att, utan hinder af gällande lag, detta sanningens nödvärn måtte kunna sparsammare, än hittills öfligt varit, uti rättegångar begagnas, så att åtminstone, då kärandeparts vittne blifvit ålagt med ed styrka sin vittnestalan emot svarandepart, det icke tillika, såsom nu sker, måste åläggas svarandeparten, då han nekar till sanningen af det mot honom, af blott ett vittne, aflagde vittnesmålet, att äfven med ed styrka sanningen af detta sitt förnekande, i hvilket fall icke allenast fara för mened är förhanden, utan mened af lagen likasom framtvingas. Väl må vittneseden, såsom efter all sannolikhets-beräkning den mest trovärdiga, hädanefter såsom hittills bibehållas, ehuru skäl torde finnas att ifrågasätta, om icke mera, än nu är förhållandet, åt domarens pröfning borde öfverlåtas om och när äfven sådan ed kan finnas erforderlig eller utan fara för mened böra åläggas. Det torde i många fall kunna anses åtminstone tvifvelaktigt, att edgång uppfyller det dermed afsedda ändamålet. En menniska med sannt redliga tänkesätt, hyser för sanningen i sig sjelf den aktning och vördnad, att hon talar sanning, ehvad hon med ed bedyrar eller icke bedyrar att det göra. Den åter, som missaktar sanningens egen helgd ända derhän, att, så vida den icke med ed bekräftas, hon tror sig kunna, utan särdeles risk af sin heder, densamma åsidosätta, hon skyr sannolikt icke heller, när hon finner sig deraf hafva någon fördel, att begå en mened. Men vare nu härmed huru som helst, så och åtminstone hvad värjemålseden beträffar, anser jag alldeles nödigt, att, om den icke i allo kan afskaffas, den åtminstone icke oftare borde åläggas eller medgifvas, än domaren af till saken hörande omständigheter och derpå grundad sannolikhet kan vara öfvertygad att mened icke blifver begången. Som nu detta omöjligt kan blifva förhållandet i det fall, då honom åligger att tillämpa 29 § i 17 Kap. Rättegångs-Balken, såsom denna § nu lyder, finner jag mig särskildt, hvad just

just denna § beträffar, af min öfvertygelse uppmanad att påyrka en sådan dess förändring, att, i der uppgifna fall, en mened icke må af sjelfva lagen likasom frammanas, ty så länge detta lagrum måste bokstafligen tillämpas, sådant det nu lyder, måste ju ett af de två inträffa, antingen att vittnet, eller den part mot hvilken det vittnar, om de båda med ed bekräfta sanningen af deras alldeles motsatta talan, måste begå en mened. Såsom sannolikast torde dock i allmänhet kunna antagas, att vittneseden här, såsom aflagd af person, den saken icke rörer, vore mera trovärdig än värjemålseden, som aflägges af part, den der af sakens utgång har skada eller nytta, och således, då endera måste vara en mened, detta bör förr misstänkas om värjemålseden, än om vittneseden, och likväl måste ju dömas att den som värjemålseden aflägger, på grund deraf icke får till saken fällas. Vore nu detta rätt domskäl, som det icke är, men lagen dock såsom sådant antager, månne då icke följdrigtigt den, som den motsatta vittneseden aflagt, borde, såsom om mened öfverbevisad, till derför stadgadt ansvar fällas? Sjelfva denna orimlighet bevisar, att en lagförändring här är af nöden. Min mening är ingalunda att frånkänna svarandepart den rättegångsförmånen, att varda från den kärandes åtal friad, der hel bevisning mot honom icke kan åstadkommas, men jag påyrkar att detta må ske endast på grund af den bristande bevisningen, men icke på grund af en ed, som torde kunna antagas att i Nittionio fall af Hundrade vara en mened.

På grund af hvad nu anfördt blifvit och på det domare icke af lag må tvingas att, der endast half bevisning åstadkommits, ovilkorligen ålägga värjemålsed äfven om den efter all sannolikhet kommer att blifva en mened, vågar jag vördsamt föreslå:

att 29 § 17 Kap. Rättegångs-Balken må erhålla följande förändrade lydelse: "två vittnen äro fullt bevis deri de sammanstämma. Ett vittne om sjelfva målet gälle ej mera än halft bevis, och ankomme då på domarens pröfning om den som käres till må värjemålsed åläggas, eller om saken må lemnas till framtiden då den kan uppenbar varda."

Om remiss till Höglofliga Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

Sven Ersson,
från Kopparbergs län.

N:o 398.

Af **Johannes Svensson** från Skaraborgs län, *derom, att en viss uppgifven del af Lifregementets husarkorps måtte ställas helt och hållet på vakans mot årlig vakansafgift.*

För att inleda den motion jag härmedelst ämnar göra, vill jag erinra om den längesedan yttrade åsigten, att indelta arméen borde till någon betydligare del ställas på vakans och de derigenom till Staten inflytande penningar afsättas såsom fond för uppköp af krigsmateriel. Om detta förslag, som afgafs för snart 50 år sedan, då blifvit bifallet, så hade, genom 10,000 mans ställande på vakans, efter 100 R:dr pr rote, i denna stund femtio (50) millioner varit att tillgå till uppköp af gevär, kanoner, skepp o. s. v. — I samma mån som frivilliga skytteföreningar hunnit uppstå öfver hela riket, bleive vakans-systemet så mycket vigtigare, som det kunde gifva en lättad utväg att beväpna vår fosterländskt sinnade ungdom.

Jag har för närvarande blott velat antyda det stora system, som jag anser möjligt i framtiden komma att göra sig gällande; men vill desto mindre draga i betänkande att föreslå en partiel tillämpning af sagda system.

Wadsbo härad i Westergötland har på sig indelad en sqadron af Kongl. Lifregementets Husarkorps. Största delen af detta regemente är eljest förlagdt i Nerike och en dertill angränsande del af Westmanland; det har sina möten också i sistnämnda trakter, hvarför Wadsbo sqvadron är sämre lottad än alla de öfriga genom sin aflägsenhet från korpsens hufvudorter och följaktligen måste, vid möten och dylika tillfällen, göra vida längre marscher, hvarvid naturligtvis ojemförligt flera anledningar till förluster för rusthållarne måste kunna inträffa och ständiga defekter i mundering m. m. uppkomma.

Jag föreslår:

att hela Wadsbo sqvadron af Lifregementets husarkorps, jemte 25 man af vestra Nerikes sqvadron, måtte ställas på vakans, så till häst som karl, emot en årlig afgift per nummer, så stor, som Kongl. Maj:t kan finna lämpligt att fastställa.

Och anhåller jag om remiss af denna min motion till Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet.

Stockholm den 29 November 1862.

J. Svensson,
från Skaraborgs län.

N:o 399.

Af **A. W. Uhr** från Örebro län, *om närmare reglering af häradsskrifvares löneförmåner och dessa förmåners höjande efter vissa bestämda grunder.*

Statens pligt är, efter mitt förmenande, att, vid bestämmandet af dess embets- och tjenstemäns löner, ej allenast fästa behörigt afseende på deras samhällsställning, och deraf beroende olika lefnadskostnader, utan äfven, och i synnerhet, att tillse det löneförmånerna stå i ett noggrannt förhållande till de mer eller mindre vigtiga och ansvarsfulla, de mer eller mindre trägna och mödosamma arbeten och större eller mindre omkostnader, som med embeten och tjenster äro förknippade. Häraf följer att lämplig skilnad i löneförmånerna måste göras, ej allenast emellan olika embeten och tjenster, och derigenom varande grader, utan äfven, till och med, inom *samma grad;* och då, vid bestämmandet deraf, något misstag möjligen är eller varder begånget, lärer det äfven vara Statens pligt att detsamma *rätta.*

Utan att inlåta mig i det stora hela, hvilket mycket skulle öfverstiga min förmåga, har dock min uppmärksamhet blifvit fästad vid en viss klass af tjenstemän, och jag vill derföre hemställa till Rikets Ständers pröfning förhållandet.

Jag anser nemligen ett misstag vara begånget då Rikets Ständer bestämt häradsskrifvarnes löner till 2,000 R:dr och att deri skulle inberäknas ej allenast afkastningen af boställen, der sådana funnos, utan *äfven sportlerna.*

Jag förmodar att man derigenom trodde, att lönen skulle blifva lika för alla, så väl i stora som små fögderier, och redan deruti ligger ju en felaktighet, ty bör ej den hafva större lön, som har ett större fögderi och i följd deraf mer att göra? Men, ej nog dermed, lönen blef i verkligheten ej lika för alla, den blef mindre i de större och större i de mindre fögderierna, tvärtemot all rättsprincip.

Jag skall söka visa huru det förhåller sig, och vill derföre framhålla några ytterligheter, under förutsättning att enhvar inser, att häradsskrifvarnes arbeten och kostnader i och för tjenstens bestridande, hufvudsakligen och nästan uteslutande, äro beroende af folknummern. I en del fögderier finnas nemligen 40 à 50,000 invånare och deröfver, i andra åter endast 20,000 och derunder. Nu, säger man, få de, som hafva ett fögderi med *större* folknummer och dermed åtföljande trägnare göromål, äfven större sportler, detta är visst sannt, men de få till följd deraf äfven *mindre lön* af Staten, *ty hela lönen får ej öfverstiga 2,000 R:dr,* och 2 à 3 biträ-

den och långa resor etc. medtaga sportlerna; de åter, som hafva *mindre* fögderier, kunna till och med sköta dem utan biträden och hafva, till längden om ej till mängden, mindre resor och öfrige kostnader, dessa få visserligen mycket mindre sportler, men deremot så mycket *större lön* af Staten, *ty den får ej understiga 2,000 R:dr.* Häraf är ju klart och tydligt att häradsskrifvarne i de större fögderierna hafva mindre behållen årlig inkomst för sina tjensteåligganden, än de som varit nog lyckliga att få ett mindre, ehuru det borde vara tvärtom.

Att så klassificera dessa tjenster och derefter bestämma lönerna, att det skedde allom rätt, torde dock fälla sig temligen svårt, hvarföre jag tror att man med minsta bråk och besvär ändock skall komma det rätta närmast, om lönen bestämmes något mindre än 2,000 R:dr och bostället, men *ej sportlerna* deri beräknas. Sportlerna finge då anses motsvara omkostnaderna i resor, biträden, tryckning och skrifmaterialier m. m. och den lön, som blefve bestämd, komme att utgöra en ren ersättning för häradsskrifvarens *egna* mödor och besvär.

Bifogade kalkyl öfver 10 fögderier, för hvilka lönen blifvit beräknad efter 1,600 R:dr, boställena deruti inberäknade men icke sportlerna, visar, att en del få större tillskott af Staten och andre mindre än de förut haft; den visar äfven att Staten derigenom skulle å ifrågavarande 10 fögderier få en minskad utgift af 68 R:dr och således åtminstone ej befara någon uppoffring å det hela; men häradsskrifvarnes inkomster skulle derigenom komma i ett rättvisare förhållande till göromålen. Jag föreslår derföre:

1:o att hvarje häradsskrifvares lön må bestämmas till 1,600 R:dr R:mt, hvarå afkastningen af boställe, der sådant finnes, må afgå, men att sportlerna deri ej må beräknas.

Genom denna förändring blefve *åtminstone* den största obilligheten, för att ej säga orättvisan i nuvarande aflöningssätt, aflhjelpt, men hvad hafva desse tjenstemän att hoppas för framtiden? Kunna de genom en mångårig och trägen tjenstgöring komma till något bättre? Nej, äfven om de ådagalägga aldrig så stort nit och skicklighet; den enda lilla fördel, de kunna hafva, är att söka transport ifrån ett större, mödosammare till ett mindre fögderi, der de dock få lika stor lön, 1,600 R:dr, såsom jag nu föreslagit.

Då emellertid ett sådant transportsökande, efter min åsigt, ej är lämpligt och den föreslagna lönen är nog liten, särdeles som sportlerna ingenstädes förslå till aflöning åt biträden, jemte reseomkostnader, så vet jag intet annat sätt att belöna förtjensten och den större erfarenheten än att föreslå:

2:o att lönen för häradsskrifvare må, efter vissa års väl vitsordad tjenstgöring, höjas till 2,000 R:dr R:mt.

Men när man jemför häradsskrifvarnes tjensteåligganden med kronofogdarnes finner man, att de äro fullt lika ansvarsfulla och mödosamma samt att för att vara kompetent sökande till dessa tjenster fordras samma kunskapsmått. Om man dertill

tager i beräkning att kronofogdarna hafva af Staten lönade biträden (länsmän) och af kommunerna lönade biträden (fjerdingsmän) och således ega tillfälle till extra förtjenster, hvilket allt häradsskrifvarne helt och hållet sakna, så torde billigheten af åtminstone ett närmande till likställighet i löneförmåner vara så klar, att jag ej må anses slösa med Statens medel, då jag äfven vågar föreslå:

3:o att efter ytterligare vissa år häradsskrifvarnes löner må höjas till samma belopp, som kronofogdarnes, eller 2,500 R:dr R:mt, allt under vilkor af goda vitsord, och att boställs-afkastningen men ej sportlerna deri skola beräknas.

Jag har med flit uraktlåtit att föreslå någon bestämd tid, efter hvilken ifrågasatte löneförhöjningar skulle ega rum, emedan jag velat öfverlemna till Utskottet, att, om mitt förslag i öfrigt skulle lyckas vinna bifall, göra dessa bestämmelser, efter som det kan pröfvas skäligt.

Stockholm den 29 November 1862.

A. W. Uhr,
från Örebro län.

I denna motion instämmer:

Ola Jönsson,
från Malmöhus län.

N:o 400.

En i annat Stånd väckt, här den 29 November upptagen, men af motionären samma dag återtagen motion.

N:o 401.

Af **Jonas Andersson** från Östergötlands län, *om anslag åt Geschwornern G. A. W. Busch för föreläsningars hållande i folkskolelärare-seminarierna öfver mnemonikens tillämpning på arithmetikens elementer.*

Af erfarenheten hafva vi oss alla bekant, hvilken tidsuppoffring som folkskolebarn i allmänhet måste vidkännas, för att, genom lärande och inöfvande, bemägtiga sig sin för lifvet erforderliga arithmetiska grundval — de fyra enkla räknesätten; och att ändock för många osäkerheten vid dessa räknesätts begagnande blir ett fortfarande hinder för en större praktisk duglighet, enär uti lifvet så mycken magt ligger deruppå, att med full tankereda handla, och att följaktligen äfven *räkna* — rätt.

Ett förtjenstfullt bemödande för främjandet af nyssnämnde fördel har, såsom af tidningarne offentliggjordt är, Kongl. Maj:t redan funnit för godt att genom någon liten uppmuntran i nåder erkänna, i det att nemligen ett anslag af ett par hundra R:dr blifvit Herr Geschwornern J. A. W. Busch af statsmedlen tilldeladt, på grund deraf att han med sin mnemoniska method verkställt åtskilliga försök uti ofvannämnda syfte.

Till bevisande af denna methods användbarhet framläggas nu en mängd af här i bestyrkta afskrifter bifogade och, efter dateringen, kronologiskt ordnade intyg, hvilka på ett ovedersägligt sätt för oss vitsorda de eftersträfvansvärda fördelarne af tidsvinst och räknesäkerhet jemte ett hos barnen städse underhållet intresse för sitt läroämne; och med anledning häraf torde man kunna anse tidpunkten för Rikets Höglofliga Ständer nu vara inne, att för allmänna undervisningens befrämjande tillgodogöra methodens fördelar; hvadan jag tillåter mig att föreslå:

det en summa af Tre Tusen (3,000) R:dr R:mt från 8:de Hufvudtitelns tillgångar måtte — såsom resepenningar, dagtraktamente och resetidsersättning — anslås till befordrande af det förordade ändamålet, i det att nemligen uppfinnaren till ifrågavarande räknemethod finge såsom uppdrag att — ju förr desto heldre, ja helst nästa år — hålla föreläsningar öfver mnemonikens tillämpning på arithmetikens elementer, — och det just på de ställen, från hvilka kunskapens spridande till det uppvexande alägtet aldra bäst befordras, d. v. s. uti alla folkskolelärare-seminarierna i riket.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

J. Andersson,
från Östergötlands län.

N:o 402.

Af **Liss Lars Olsson** från Kopparbergs län, *om utsträckning af tiden för stämpling af det af mekanikus Bäckström uppfunna patenterade betsman.*

Under förlidna riksdag ingick vårt Stånd med en underdånig begäran hos Kongl. Maj:t om stadfästelse å ett betsman, som var uppfunnet af en mekanikus Bäckström här i Stockholm, och hvilket betsman hade stora fördelar vid begagnandet: 1:o) stor tillförlitlighet i afseende på graderingen; 2:o) lätt att kontrollera sjelfva vägningen; 3:o en öfvergång från det gamla till det nya vigtsystemet. Detta betsman har, genom dåvarande Ständs-medlemmar blifvit utspridt till alla landsorter, och är öfverallt särdeles omtyckt, och har dessutom ännu, utöfver härofvan uppgifne fördelar, den att säljas till lågt pris. Om Hedervärda Ståndet fann skäligt att *då* yttra sig för nämnda betsmans värde, är det ännu mera lämpligt att nu förnya en underdånig hemställan i samma ämne, enär det förljudes att förr omtalade Bäckströms enka lärer vara nära att förlora både patenträtt och tillverkningsrätt genom tillämpning af 1:sta § i patentförordningen, som bestämmer att patentegare skola underkasta sig de sednare förfoganden, som Regeringen kan finna sig föranledd att iakttaga och hvilket förfogande för närvarande fall består deri att en Instruktion blifvit gifven åt krönarne att icke kröna andra betsman än sådana, som hafva vissa särskildt föreskrifna egenskaper. Nu vet likväl Hedervärda Ståndet att det Bäckströmska betsmanet har fullgoda egenskaper; fördenskull anhåller jag att mine Ståndsbröder ville förena sig med mig om att, till Kongl. Maj:t ingå med en underdånig skrifvelse i samma syfte som den, med hvilken Ståndet vid förra riksdagen tillstyrkte uppfinnaren Bäckströms betsmans antagande. Tillika får jag anhålla, *att denna min motion måtte remitteras till Ståndets enskilda Utskott,* för att, efter skyndsam behandling åter kunna föredragas här i Ståndet och deröfver beslutas; varande skyndsamhet

så mycket mera nödig, som eljest det ifrågavarande betsmanet icke får *krönas* längre än till innevarande års slut, hvaremot mitt vördsamma förslag går ut på att hos Kongl. Maj:t anhålla:

att det Bäckströmska, år 1859 patenterade, betsmanet måtte få krönas så länge patent-tiden räcker, samt ytterligare ett år efter denna tids förlopp

Stockholm den 29 November 1862.

Lars Olsson,
från Kopparbergs län.

N:o 403.

Af **Gustaf Johansson** från Kronobergs län, *om anvisande till landstingens disposition af alla nu till Staten och de fattige ingående böter.*

Icke utan skäl har man fästat stora förhoppningar vid den institution, som med nästa års början kommer att träda i verksamhet, nemligen landstingen, och äfven jag hoppas mycket godt deraf för vårt fädernesland; men för att sätta dessa inrättningar i tillfälle att utöfva ett verkligt gagn, hvar inom sin ort, så fordras medel. Men skola dessa medel utdebiteras af folket så fruktar jag att landstinget derigenom förlorar den sympati hos allmänheten, som det borde ega; och är intresset för denna inrättning en gång förloradt, så torde det dröja länge innan någon egentlig nytta kommer att skördas deraf. För att till någon del förekomma denna olägenhet vill jag härmed föreslå:

att de böter som hittills hafva ingått till Staten och de fattige måtte anslås till landstingens disposition.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

G. Johansson,
från Kronobergs län.

N:o 404.

N:o 404.

Af **Sven Rosenberg** från Christianstads län, *om förordnande af ett särskildt Rikets Ständers Utskott för behandling af väckta frågor rörande elementarläroverken, pedagogierna och folkskolan.*

Då dels omfattande motioner vid denna riksdag blifvit väckta rörande elementarläroverken, dels flerfaldiga sådana angående folkskolan och dennas bättre ordnande samt större anslags beviljande för detta ändamål, dels ock slutligen Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående folkundervisningen innehåller förslag till åtskilliga vigtiga förändringar, men det icke är sannolikt att det eller de Utskott, som komma att mottaga alla dessa förslag till behandling skola, öfverhopade, som de redan äro, af motioner i alla rigtningar, kunna derät egna den sorgfälliga pröfning, som dessa ämnens vigt kräfver; så vågar jag, med stöd af stadgandet i 36 § 3 mom. Riksdags-Ordningen vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer måtte utvälja ett särskildt Utskott af 3 eller 4 medlemmar från hvarje Riks-Stånd för behandling af vid denna riksdag förekommande frågor rörande elementarläroverken, pedagogierna och folkskolan.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

S. P. Rosenberg,
från Christianstads län.

N:o 405.

Af **P. O. Hörnfeldt** från Wester-Norrlands län, *om bidrag af allmänna medel för anläggning af ny väg mellan Gideå och Trehörningssjö kyrkor i nämnda län.*

Såväl vid sednaste riksdag som ock vid flere föregående sådana hafva Rikets Ständer, med fästadt afseende å de stora fördelar, som tillskyndas landets innevånare medelst beredande af lättade kommunikationsanstalter och nya vägars anläggande, med frikostiga anslag i detta hänseende sökt understödja de företag, som enskilda orter icke mägtat att sjelfva åstadkomma med egna medel. Af denna anledning vågar jag ock vördsamt hoppas att Höglofliga Stats-Utskottet täcktes med deltagande och välvilja omfatta den framställning, som jag nu, på grund af mina kommittenters gjorda begäran, går att ödmjukast öfverlemna till Höglofliga Utskottets skärskådande och pröfning.

Att de norra provinsernas innevånare ännu sakna i flera orter af behofvet högt påkallade väganläggningar torde icke vara främmande för den, som är närmare bekant med dessa orters förhållanden. Ibland dessa tillämnade vägar är säkerligen ingen så alldeles oumbärlig och af så ofantlig vigt för kringliggande orters ekonomiska välfärd, som den emellan Gideå och Trehörningssjö kyrkor föreslagna, hvilket ock bestyrkes af kommissions-landmätaren Engbloms härhos bifogade och till Konungens Befallningshafvande i länet för sådant ändamål afgifna betänkande och kostnadsförslag.

Till närmare upplysning af de be bevekande omständigheter, som i detta mål sig förete, torde jag få vördsamt meddela, att Gideå kyrka är belägen på endast en half mils afstånd från socknens södra gräns och att på den långa sträckan norr om kyrkan saknas nästan helt och hållet vägar för hjuldon, med undantag af en till Flärke by gående väg af blott en mils längd, hvilken likväl ännu befinner sig i högst ofulländadt skick; att Gideå pastorat med en folkmängd af omkring 3,000 menniskor har en så betydlig utsträckning på längden, räknadt ifrån norr till söder, att densamma utgör icke mindre än fem mil, samt att detta pastorats innevånare, som i allmänhet befinna sig i högeligen knappa och vanlottade vilkor, omöjligen skulle vara i stånd att utgöra de med omförmälda väganläggning förknippade dryga kostnader, derest ej Staten dertill sträcker dem en hjelpsam hand, aldrahelst som denna anläggning försvåras betydligt derigenom, att berg, myrer och an-

dra naturhinder förekomma, de der nödvändigtvis måste förorsaka en ansenlig förhöjning af kostnaderna.

Vid sådant förhållande, och jemte det jag förbehåller mig att framdeles få till Höglofliga Utskottet inkomma med Kongl. Styrelsens öfver Väg- och Vattenbyggnader afgifvande yttrande, angående ifrågavarande väganläggning, helst det af landtmätaren Engblom upprättade kostnadsförslag, med karta, ännu är på Konungens Befallningshafvandes pröfning beroende, får jag, i betraktande ej mindre deraf att pastoratets innevånare äro särdeles obemedlade, än ock att pastoratet är glest bebygdt, så att afståndet emellan byar och lägenheter, till följd af brist på tjenlig väg, är synnerligen stort, hvilket ock visar sig vid jemförelse emellan pastoratets ringa folkmängd och dess ansenliga omfång, härjemte vördsamt föreslå:

att, då det af landtmätaren Engblom upprättade kostnadsförslag upptager ett belopp af 72,000 R:dr för ny vägs anläggande emellan Gideå och Trehörningssjö kyrkor, Rikets Ständer täcktes till understöd för sådant ändamål bevilja ett anslag af 50,000 R:dr R:mt.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles ödmjukast.

Stockholm den 29 November 1862.

P. O. Hörnfeldt,
från Wester-Norrlands län.

N:o 406.

Af **Liss Lars Olsson** från Kopparbergs län, *om skyldighet för Kronan att i uppbörd och annan liqvid emottaga Enskilda Bankers sedlar, så länge sedelutgifningsrätt medgifves dessa banker.*

I afseende på Privat-bankerne hafva många och ihållande klagomål försports. Utan att inkasta mig i den allmänna striden om de böra fortfara eller icke, måste jag likväl erinra om följande: Privat-bankerne, nyttige eller förderflige, äro emellertid af Statsmagterne tills vidare bekräftade, men då Regeringen sålunda liksom kastat dem på allmänheten, synes det vara i hög grad tillbörligt att Staten sjelf praktiskt erkänner dem, samt erkänner och emottager deras sedlar, lika som Staten genom

sin sanktion nästan förmått allmänheten att mottaga dem, helst dessa sedlars myckenhet nu vuxit upp ända dertill, att de i betydlig mån undanträngt Riksbankens sedlar ur allmänna rörelsen. Hvar och en vet huru härmed förhåller sig, att man icke vill neka emottaga en liqvid, erbjuden i Privatbankssedlar, helst det ofta kan befaras att man eljest blefve utan betalning. Äfvenledes veta vi att Kronan, vid uppbörden och andra tillfällen icke emottager Privatbankernes sedlar, samt att denna omständighet i vissa orter gör stor svårighet. Enär Staten nu tillåtit Privatbanker existera och utgifva sedlar, och dessa utträngt Riksbankens, så blir Statens skyldighet att söka minska de olägenheter, som den sjelf tillåtit uppkomma.

Fördenskull föreslår jag:

att Kronan, så länge den tillåter Privatbanker utgifva särskilda sedlar, också skall vara skyldig att sjelf i uppbörd och annan liqvid emottaga de samma likasom Riksbankens sedlar.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

Lars Olsson,
från Kopparbergs län.

N:o 407.

Af **Liss Lars Olsson** från Kopparbergs län, *om skottpenningars utgående af allmänna medel för fällande af vissa uppgifna rofdjur.*

Redan i gamla tider har man uträknat att mången bland allmogen, åtminstone i skogsorter, erlägger högre skatter till odjuren än till Kronan. Det är således en sak af stor vigt att söka freda sig från sådana förluster.

Man ser af Landshöfdinge-embetets i Stora Kopparbergs län Femårs-berättelse för åren 1856—1860, att rofdjuren der i länet, under allenast tvänne år (1859 och 1860) dödat 27 hästar, 102 nötkreatur, 1,144 får, 715 getter, 14 svinkreatur, utom 100 st. fjäderfä. Värdet af dessa kreatur stiger efter låg beräkning till aldraminst 20,000 Riksdaler.

Visserligen har man jägeri-betjening som genom tillställda skallgångar söker

att, om icke utrota, åtminstone förminska mängden af de objudna rofgästerna; men dermed uträttas icke allt hvad som behöfves. Långt kraftigare verkar enskilda personers trägna uppmärksamhet och omtanka. För att ännu mera sporra dessa egenskaper hos personer, som vilja öfva jagt och djurfänge, böra premier utsättas så betydliga att det kan uppmuntra en mängd personer att emellanåt egna sig åt så nyttig verksamhet.

De premier eller så kallade skottpenningar, dem Kronan hittills betalt, äro alltför små för att uppmuntra till jagter, hvilka vanligen fordra mycken påpasslighet och tid, samt icke sällan medföra våda till lif eller lemmar.

Af nyss åberopade Femårs-berättelse inhemtar man att, under de der nämnda tvänne åren 1859 och 1860, antalet af dödade rofdjur i länet uppgått till ett betydligt antal, nemligen 70 björnar, 49 vargar, 56 loar, utom smärre rofdjur. Man inser lätt huru stor skada dessa glupska djur skolat anställa om de fått lefva. Jag föreslår:

att Kronan må utfästa sig till att betala i skottpenningar 150 Riksdaler för björn, 50 R:dr, för varg och lo, 10 R:dr för räf.

Om dessa skottpenningar utgått under de omtalade åren, hade de likväl icke sammanräknade gått upp till mer än två tredjedelar af värdet hos de fällda husdjuren. Men derjemte må tagas i räkning, att, under de första åren då sådana höga premier betalas, summan helt visst blef betydligt större, hvaremot den sedermera helt visst skulle högst betydligt nedsättas, i samma mån som utrotningskriget blefve fortsatt med drift. I samma mån skulle också antalet af ihjälrifna husdjur förminskas, så att det önskvärda förhållandet snart nog borde inträffa, att skottpenningarnes årliga summa blefve ganska liten, äfvensom antalet och värdesumman hos förderfvade husdjur.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

Lars Olsson,
från Stora Kpparbergs län.

N:o 408.

Af **C. A. Larsson** från Östergötlands län, *om rättighet för egare af kronoskattehemman att lösa sådane hemman frie från jordboks- och hemmantalsräntorne.*

En fråga, som under en längre följd af riksdagar varit föremål för Ständernas pröfning och som, lika med så många andra, aldrig skall upphöra att återkomma intill dess den vinner en tidsenlig lösning, är onekligen frågan om skattehemmanens rättighet att friköpa sig från grundskatterne. Ståndsbrodren Johan Persson från Upsala län har visserligen redan återupplifvat sin vid flere riksdagar i detta ämne väckta motion; men som det af honom föreslagna sätt för frågans lösning vunnit afgjordt motstånd, såväl hos Kongl. Maj:t, som ock uti det från Kongl. Kammar-kollegium till Kongl. Maj:t i nåder infordrade utlåtande; har jag ansett det nödvändigt att till vederläggning upptaga de skäl desse höga auktoriteter anfört, på samma gång jag varit betänkt på att föreslå en mindre invecklad method för vinnande af framgång åt begges vårt syfte.

Efter sålunda tagen del af Kongl. Maj:ts nådiga beslut den 6 November 1860, tillkommet med anledning af Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 18:de December 1857, får jag i förstone beklaga, att så nära tre runda år fordrats för afgifvande af det svar på Rikets Ständers ofvanberörda skrifvelse, hvilket mig veterligen icke ens ännu kommit Rikets Ständer tillhanda annorlunda än genom de till Högloflige Konstitutions-Utskottet aflemnade Stats-Råds-protokoller för Finans-ärenden. — Af Högstberörde protokoller har jag varit i tillfälle att inhemta huru som Kongl. Maj:t ansett att, i betraktande deraf att grundskatternas olikhet sammanvuxit med jordvärdet och eganderätten, ingen orättvisa skulle vederfaras jordens nuvarande egare, utan den större eller mindre grundskatten, som vidlåder olika jord, fastheldre böra anses såsom "räntan å en häremot svarande, jorden åtföljande gravation, hvilken vid egendomens förvärfvande blifvit beräknad." — Sådant har mig veterligen icke heller varit å skattejord-egarnes sida ifrågasatt utan snarare medgifvet genom deras erbjudande att till Statsverket återbetala det kapital, hvarför grundskatterne anses utgöra räntan. Uti Rikets Ständers underdåniga skrifvelse förekommer icke heller någon pretention på grundräntans efterskänkande annorledes än emot skälig lösen till Statsverket.

Vidare anför Kongl. Maj:t: att, såvida någon likhet i fråga om grundbeskatt-

ning skall vinnas, en frigörelse från *alla* grundskatterne måste ega rum; men att i allt fall, dels på grund af enskild egande-rätt, (hvarmed sannolikt menas frälse-räntor) dels emedan jordens friköpande icke rättsenligt kunde såsom tvång ålägges, grundskatter måste komma att i betydlig mån qvarstå. Hvad nu angår den enskilda eganderätten till räntan af vissa så kallade skattefrälsehemman, så kan jag icke finna att densamma har någonting gemensamt med Statens rätt att kapitalisera räntan af de Statsverket tillkommande grundräntor; det enda frälse-egarne kunde pretendera vore att Staten förvarade de gamla jordeböcker, som bevisade beloppet af den ränta, de hade att hos skattefrälse-jordegarne utbekomma, intill dess samma räntor jemväl blefvo antingen på ena eller andra sättet med jorden förenade. — Beträffande deremot olämpligheten att såsom tvång föreskrifva grundräntans lösande, så lägger Rikets Ständers skrifvelse icke något hinder i vägen att låta lösningsrätten bero på den skattskyldiges eget godtfinnande, alltnog att sådant blefve för honom en rättighet.

Härnäst anför Kongl. Maj:t att grundskatterne icke måtte vara så särdeles tryckande eller anses kunna utgöra ett hinder för jordbrukets förkofran, enär det befinnes att den jordbrukande allmogen, som till största delen innehar den Svenska jorden, under ett stigande välstånd, alltjemt genom inköp af fastighet ökat till förmögenhet.

Detta argument skulle sannerligen passa, derest fråga varit om eftergift af grundskatterne. Nu deremot då fråga är om att för skatterne erlägga lösen länder skälet icke till bevis på annat än att Staten skulle desto förr åtkomma dess eget kapital utan att vid hvarenda riksdag göra nya lån för oafvisliga behof.

Kongl. Maj:t förklarar sig vidare hysa fruktan för, att den ränte- och kapitalafbetalning, som, i händelse af grundskatternas inlösande, skulle komma att utgå från jordbruksnäringen under en lång följd af år, måste, genom betydliga kapitalers dragande ifrån denna näringsgren, verka hämmande på densammas utveckling.

Detta skäl skulle verkligen förtjena jordegarnes synnerliga uppmärksamhet, ifall man befarade att kapitalerne i fråga blefve skrinlagde och icke åter utsläpptes i den allmänna rörelsen, men som man icke lärer sakna utväg härför, tror jag icke att denna Kongl. Maj:ts nådiga betänklighet bör utgöra hinder för ändamålets vinnande; ty med samma rätt skulle man kunna hysa fruktan för de ränte- och kapitalafbetalningar, som för närvarande ingå från jordbruksnäringen till de inom riket bildade Hypotheksföreningar.

"Enär det med skäl lärer kunna ifrågasättas", yttrar vidare Kongl. Maj:t, "huruvida sjelfva grunden för en åtgärd, som går ut på, att i framtiden öfverflytta grundskatternas börda från de skattskyldige jordegarne, för att i annan form lägga en stor del af dess tyngd på andra samhällsklasser, hvilket måste inträffa då Statsbehofven på ena eller andra sättet skola fyllas, kan anses välbetänkt och rättvist; samt om icke den beskattade jordens anspråk på lättnad borde stanna vid att små-

ningom frigöras från vissa af de servituter, hvilka påkalla jordbrukarens tid och arbete, och hvarigenom han omedelbarligen hindras i omsorgerna för sitt näringsyrke."

Af hela detta Kongl. Maj:ts nådiga resonnement framgår otvetydigt den tanken att meningen vore få skatterne efterskänkte gratis. — I annor händelse skulle aldrig anspelningen på orättvisan mot andra samhällsklasser framkommit eller jemförelse uppställts med afhjelpandet af sådane servituter, som direkte från jordbruksyrket utgå. — Dessa skäl tarfva förty ingen annan vederläggning än en underdånig antydan att sjelfva löseskillingen för grundräntan utplånar orättvisan mot öfrige icke skattejordegande samhällsklasser.

Slutligen framställer Kongl. Maj:t den betänklighet att "åtskilliga af våra vigtigaste samhälls-inrättningar skulle komma att underkastas en väsendtlig rubbning, och dessa inrättningar i sådan händelse behöfva ersättas, af nya organisationer, för hvilkas upprätthållande svårligen en lika säkerhet torde kunna vinnas." — Detta är ock visserligen sannt! De fleste af Rikets kamerala embetsverk, med sina mångtaliga embets- och tjenstemannapersonaler skulle blifva öfverflödiga den stund alla hemman vore frälselösta; Kronans räkenskaper och kontroller skulle icke blifva på långt när så invecklade och försvårade, som de i närvarande stund äro; men att detta kunde betraktas såsom en skada för det allmänna, derom äro meningarne delade; mig förefaller det som skulle största fördelen ligga just i den omständigheten att många bland landets föråldrade institutioner härigenom kunde motse den mest nyttiga reform.

Till aldra sist förklarar Kongl. Maj:t att "möjligheten af den ifrågavarande åtgärdens genomförande i allt fall vore beroende af den nu pågående jordeboksgranskningens fullbordan, men att tiden för detta vidlyftiga och magtpåliggande arbetes afslutande ännu icke kan med någon säkerhet bestämmas." — Äfven detta skäl talar snarare för än emot bifall till förslaget, ty största delen af detta svåra och vidtutseende arbete skulle blifva obehöflig, i händelse Kongl. Maj:t lemnade sitt nådiga bifall till grundräntornes kapitalisering.

Alldenstund Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga beslut, samt motiverna derför, stödja sig på Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-kollegii utlåtande i ämnet, så, och då Rikets Ständers underdåniga skrifvelse antyder flere hos Rikets Ständer förekomne förslag till frågans genomförande; har jag jemväl ansett nödigt, granska åtskillige af Kongl. Kammar-kollegii inkast emot frågans ändamålsenliga lösning.

Förslaget Lit. A. innehöll: att dessa skattebördor (grundskatterne) måtte successivt, och sednast inom fyratio år kapitaliseras medelst erläggande af lösen till Staten. — Detta förslag ansåg Kongl. Kammar-kollegium verkställbart, men ansåg vederbörande böra hafva rättighet att få betala summan på en gång. Uti detta Kongl. Kammar-kollegii yttrande instämmer jag fullkomligt och får tillika fästa uppmärk-

märksamhet på huru det skulle låta sig verkställa att snart nog genomdrifva detta lösningssätt utan att åstadkomma någon befarad olägenhet, hvarken å Statens eller den skattskyldige jordegarens sida.

Sedan vi genom Ständernas, af Kongl. Maj:t sanktionerade beslut på förra riksdagen fått en mera ordnad hypoteksbankrörelse, äro de inom landet bildade Hypoteksföreningar satta i tillfälle att åt jordegarne förskottera den summa, som för grundräntornas inlösen från Staten erfordras, på samma gång tillfälle är för Statsverket beredt att nedlägga inflytande grundräntemedel uti Riks-hypoteksbankens obligationer. — Häremot må ingen göra den invändningen, att de fleste hemman äro hos Hypoteksföreningarne pantsatte för redan erhållna lån och således icke kunna få mera; ty detta inkast vederlägges dermed, att Hypoteksföreningarne vid lånens beviljande innehållit just ett kapital, svarande mot hemmanets grundränta. Såväl der lånet grundar sig på domarevärdering som bevillnings-taxering har afdrag skett för nämnda kapital, i förra fallet genom upptagande bland hemmanets utgifter af en häremot svarande årlig utgift och i sednare fallet genom det lägre värde, hvartill ett skattehemman blifvit taxeradt. Häraf följer att hvarje Hypoteksföreningarnes gäldenär har en, dess hemmans grundränta motsvarande summa innehållen hos Hypoteksföreningen och kan, genom räntans lösande från Staten få sitt lån hos berörda Förening höjdt med motsvarigt belopp. — Det säger sig sjelft, att hvar och en, som har eget kapital, begagnar detta i stället för att skuldsätta hemmanet; men äfven för den, som behöfver låna lösesumman, uppkommer den fördel, att han i en framtid kan afbörda sig sin skuld till Staten, ty hypotekslånen amorteras på mindre tid än fyratio år, dymedelst att den vinst, som på Föreningarnes lånerörelse uppkommer, faller Föreningens delegare till. — Den fördel, som tillkommer Statsverket är så i ögonen fallande, att icke någon tvekan om reformens genomförande borde uppstå, helst det faller sig klart att inkassering af Riks-hypoteksbankens räntekupons icke skall medföra på långt när det besvär, som är förenadt med nu gällande räkenskaps-, uppbörds- och kontrolleringsbesvär. Ville man deremot besluta att använda grundräntekapitalerna till afbetalning på rikets skulder, vunnes ännu mera lättnad i Statsverkets räkenskaper, utan att rikets ställning vore på minsta vis försämrad.

Förslaget Lit. B. vore, enligt Kongl. Kammar-kollegii utlåtande, overkställbart, alldenstund man saknade grund för nämnda förslag, som gick derpå ut att hemmansräntorna skulle reduceras lika med den minsta skatt, som på något hemman funnes; ty frälsesäterierna drogo ingen grundränta och följaktligen voro desse minst onererade.

Förslagen under Lit. C. och D. skulle leda dertill, att jorden måste utgöra den mindre ränta till Kronan, som ålåge frälse, äfvensom kronotionden, och härigenom finge man bibehålla det gamla jordeboks- och räkenskaps-besväret; hvadan Kongl. Kollegium, på, som mig synes, giltiga skäl, ogillat nämnda förslag.

Emot frågan i sin helhet har Kongl. Kollegium för öfrigt erinrat:

Att den, som har grundränta till Staten, har mindre köpeskilling att beräkna, likasom att bevillning å skattehemman vore mindre än å andra hemman; — dessa omständigheter äro visserligen sanningsenliga, men böra icke öfva något inflytande på frågans lösning.

Att der räntan är obillig, man har den utväg att genom förmedling vinna behöflig rättelse. — Huru kan ett sådant skäl på fullt allvar i närvarande tid åberopas? Såvida förmedlings-författningarne icke undergått någon mig okänd förändring, kan nedsättning i hemmansräntan, genom förmedling, vinnas endast på det sätt att åborätten till ett sådant hemman offentligen utbjudes åt den, som erbjuder sig att mottaga samma hemman utan annan köpeskilling, än förbindelsen att till Kongl. Maj:t och Kronan utgöra den vid skattläggning åsatta räntan. Skulle det vara tänkbart att egaren till det hårdast onererade hemman kunde våga ett försök, derpå han riskerade gå förlustig hela sin eganderätt? Visst icke. De tider äro numera förbi, då det på sådan väg gick an att få skatter minskade.

Att en hvar eger förvärfva Svensk jord; likasom

Att missnöjet med grundskatterna härflöte af brist på insigt om verkliga förhållandet. — Desse skäl äro af en mera underordnad vigt, men Kongl. Kollegium erinrar vidare:

Att allmogen under 37 år från 1822 till 1858 ökat sin inköpta jord med 29,800,000 R:dr R:mt eller 800,000 R:dr årligen, hvilket, om ock gäld härvid vore åsamkad, visade ett lyckligt välstånd.

Här synes Kongl. Kammar-kollegium hafva varit inspireradt af den tanken, att man fordrade någon eftergift i de onera, som vidlåda jorden genom grundräntorna; i annat fall skulle denna omständighet icke åberopats såsom skäl *mot* tillståndet att få afbörda grundräntorna genom erläggande af lösen till Staten.

Att jordegarne under tidernas lopp vunnit eftergift af åtskilliga skatter, såsom: salpetergärden, djeknepenningarne, lagmans- och häradshöfdinge-räntan jemte åtskilliga mindre utskylder. — Jag hemställer dock om icke många andra utgiftstitlar på jorden blifvit så betydligt förhöjde, att desse små eftergifter icke kunna vara så särdeles mycket att tacka för? I allt fall borde den omständigheten icke lägga hinder i vägen för lösningsrättens beviljande.

Bland de servituter, som direkt taga jordbrukarens tid och arbete i anspråk och från hvilka, enligt Kongl. Maj:ts här ofvan citerade nådiga yttrande, jorden i första hand borde frigöras, namnger Kongl. Kammar-kollegium "skjutsning och väghållning". Ingen kan neka att icke sådant vore rätt och billigt; men sista riksdagens erfarenhet gifver vid handen huru lätt detta låter sig göra; skulle man vänta med grundräntans friköpande tills dessa servituter voro skiljda från jordbruket, så fruktar jag man finge vänta länge nog, och att afstå från yrkandet om grundräntornas

kapitalisering för att ensamt arbeta på servituternas afskaffande, vore, enligt mångas förmenande, icke välbetänkt.

Härförutan åberopar Kongl. Kammar-kollegium: att om jorgegaren lånade penningar till grundräntelösen, vore hans ställning *lika*, och om han af egna medel inbetalade detsamma finge han minskad intresse-inkomst. — Det första af dessa påståenden har jag härofvan fullständigt vederlagt, genom antydande om fördelen af hypotekslån för beloppets gäldande, och sednaste yttrandet är fullt sanningsenligt; men den jordegare, som sjelf egde lösningskapitalet, vunne åtminstone de fördelar, att han dels icke behöfde låna ut ett kapital, hvarföre han sjelf stode i skuld hos Staten, dels ock att han sedermera vore ifrån två årliga ränteliqvider, den ena med sin gäldenär och den andra med Kongl. Maj:t och Kronan.

Ett annat skäl, som Kongl. Kollegium anfört, går derpå ut att den fluktuation i penningens värde, som understundom låter sig förspörja, skulle verka derhän att, om penningevärdet steg, finge den jordegare, som löst sin grundränta lida förlust, hvaremot, om penningevärdet i stället föll lägre än det normala, förlusten häraf skulle drabba Staten. — Detta är som ordspråket lyder: "att se spöken midt på ljusa dagen". — Skulle man hysa fruktan för dylika skrämskott, då kunde man sannerligen icke våga sig in på någon spekulation; äfventyret i dylika fall skulle alltid blifva långt större vid inköpet just af sjelfva jorden, ty i samma mån som köpesumman härföre vore högre, än köpesumman för grundräntan, skulle risken alltid vara proportionaliter större. — Det var under åberopande af såväl dessa — som de flera — skäl, hvilka Kongl. Maj:t tagit till grund för dess nådiga beslut. Kongl. Kammar-kollegium ansåg jordegarne snarare lida förlust än vinst af bifall till den underdåniga skrifvelsen; hvadan Kongl. Kollegium fann skäl att afstyrka densammas bifallande.

Så stod denna fråga då Ståndsbrodren Johan Persson i Ståndets plenum den 29 sistlidne Oktober förnyade sin redan på riksdagen 1847—48 väckta motion i detta ämne. — Dels för att komma i tillfälle att vederlägga de af Kammar-kollegium hos Kongl. Maj:t anförda skäl för afstyrkande af bifall till Rikets Ständers skrifvelse, dels ock för att jemväl underdånigst bemöta de motiver Kongl. Maj:t för dess nådiga beslut anfört, dels ock för att mera i detalj belysa frågans praktiska tillämpning, har jag velat anföra detta, och på grund häraf är det jag vördsammast utbeder mig få göra följande förslag hos Rikets Höglofliga Ständer:

> På samma sätt som det under en längre följd af år varit kronohemmans åboer tillåtet att från krono till skatte lösa sådana hemman, hvartill åborätten blifvit författningsenligt stadfästad, skall det vara egare till kronoskattehemman tillåtet att lösa dessa hemman fria från jordeboks- och hemmantalsräntorna.
>
> Då någon vill begagna en sådan lösningsrätt eger han att å Landskontoret, i det län hvarinom hemmanet är beläget, erhålla uträkning i

två exemplar, efter medelmarkegångspriset det år lösningen eger rum, öfver beloppet af de mantals- och jordeboksräntor, hvarmed hemmanet eller hemmansdelen är besvärad. — Det belopp, som uträkningen visar, förvandlas till ränta efter sex procent på ett häremot svarande kapital.

Enligt den sålunda erhållna uträkningen levereras det kapitalbelopp, hvarå grundskatten utgör sex procents ränta, uti länets Landtränteri mot qvitto, som i vanlig ordning annoteras och hemmanet omföres i jordeboken såsom frälselöst.

De medel, som sålunda i Landtränterierna inflyta, levereras till Rikets Ständers Riksgälds-kontor för att af Fullmägtige användas antingen till afbetalning å Rikets skulder eller ock till inköp af Riks-hypoteksbankens obligationer och redovisas under särskild titel. Öfver sålunda fullgjord frälselösen företer hemmansegaren å nästa mantals- och skattskrifningsförrättning behörigen annoteradt ränteriqvittens, hvarom anteckning göres såväl i mantalslängden, som i den af Häradsskrifvaren förvarade jordebok.

Då mantalslängderne undergått behörig granskning aflemnas behörigen styrkt utdrag derur i afseende på alla skattelöste hemman till det för hela riket inrättade Jordeboks-kontor, för att dels pröfva uträkningen å lösningsbeloppet, dels ock derom verkställa anteckning i der förvarade jordeböcker.

Som det, på välgrundade skäl, kan antagas att, ifall detta förslag skulle vinna Rikets Ständers och Kongl. Maj:ts nådiga bifall, en stor del af göromålen, uti Kongl. Maj:ts och Rikets Kammar-kollegium, med flere kameral- och räkenskapsverk, skola betydligt förminskas; tager jag mig friheten vördsamt anhålla att Rikets Höglofliga Ständer ville besluta:

att i alla de på embeten och tjenster inom berörda embetsverk utfärdande fullmagter eller förordnanden förbehåll böra göras derom, att den utnämnde eller förordnade skall vara skyldig ställa sig till efterrättelse de indragningar på löner och arfvoden eller förändring i embets- och tjenstgöringsskyldigheter, som kunna ifrågakomma.

I alla de fall, der grundräntorna varit anvisade på löner eller indelade till augment på rusthåll, torde jemväl böra stadgas:

att vederbörande indelningshafvare eller rusthållare skola åtnjuta ett emot de lösta grundräntorna svarande årligt belopp af statsmedlen.

Slutligen har jag velat vördsammast hemställa, om icke detta enkla och praktiskt verkställbara sätt för grundräntornas frivilliga lösande kan vara värdt Rikets Ständers noggranna behjertande, sådant destoheldre, som ingen särskild favör härigenom tillskyndas de skattskyldige, lika litet som någon förlust drabbar Statsverket, och torde det föröfrigt tillåtas mig upplysa, att det icke blifver ett obetydligare kapital, som härigenom skulle göras disponibelt, i och för afbetalning å nationalskul-

den, eller annat ännu förmånligare sätt, utan att summan, i den mån den kan hinna inflyta, går löst på icke mindre än Tretiotre millioner R:dr R:mt samt för den del af ordinarie räntan, som under närvarande förhållanden ingår till Statsverket och är den summa, som blifvit direkte till vissa tjenstemän, stater och inrättningar indelad, vida större och uppgår, som jag tror, till ett kapitalbelopp af Fyratiofem millioner R:dr R:mt.

Om remiss härå till Höglofliga Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 29 November 1862.

C. A. Larsson,
från Östergötlands län.

N:o 409.

Af vice Talmannen **Anders Eriksson**, *om anvisande af 130,000 Riksdaler, dels såsom lån och dels såsom bidrag utan återbetalningsskyldighet, till aftappning af sjön Hästefjorden inom Dalsland.*

I södra delen af Sundahls härad är belägen en sjö, benämnd *Hästefjorden*, som till följd af uppdämning och tid efter annan inträffade uppgrundningar vid utloppet, äfvensom till följd af de uttappningar af ofvanliggande sjöar, som småningom blifvit verkställde, öfversvämmar och fördränker en betydlig del af det kringliggande landet. Under flera år har en allmän klagan häröfver försports, och den kring sjön boende befolkningen, bestående till största delen, eller nästan uteslutande af mindre hemmansegare, har, mer och mer kringskuren genom det alltmer stigande vattnet, småningom sett sina egor till hälften förminskade. Under innevarande sommar är den skada, som genom sjöns stigning tillskyndades de kringboende, uppskattad till 34,021 R:dr R:mt, och uttappningen af ännu flera små sjöar, som utfalla i Hästefjorden, hota dem med ytterligare flöden. Sjöns beskaffenhet, som på en stor yta upptager en mängd smärre vattendrag, och de låga stränderna bidraga till denna förödelse, som hotar en befolkning af 3,000 menniskor, hvilka, obemedlade, sakna utvägar att förskaffa sig de för aftappning af sjön erforderliga medel. Enligt uppgjordt kostnadsförslag, som blifvit granskadt i Styrelsen för allmänna Väg- och Vattenbyggnader, uppgår kostnaden, för beredande af vattenaflopp till sjöns sänkande fyra fot,

till 105,183 R:dr, hvartill kommer 60,000 R:dr till inlösande af ett vid utloppet beläget vattenverk. Genom denna aftappning vinnes icke mindre än 5,235 tunnland ypperlig jord, nu fördränkt af vatten; ett resultat, som torde öfverstiga allt hvad hittills erfarits med afseende å kostnaden; 5,235 tunnland fruktbargjorda och en befolkning af 3,000 menniskor underhjelpta från en hotande fortfarande förödelse är ett värdigt föremål för Statsmagternas uppmärksamhet. Styrelsen för Väg- och Vattenbyggnader har också i dess general-förslag till innevarande riksdag med afseende på de ovanligt fördelaktiga resultaterna af detta arbete tillstyrkt ett låneunderstöd för dess utförande af 100,000 R:dr. Fördelaktigare och mera välsignelsebringande kunde Statens medel aldrig användas. Denna aflägsna landsort, som hittills mindre än måhända någon annan kommit i åtnjutande af understöd, torde, jemväl på denna grund, deraf kunna anses förtjent. Med afseende å jordegarnes ofvanomförmälda medellöshet, och då frågan är icke blott att vinna jord, men att befria den från följderna af de aftappningar, genom hvilka vattnet från andra sjöar blifvit ledt till Håstefjorden, får jag vördsamt föreslå:

att för Hästefjordens aftappning, i öfverensstämmelse med den i Styrelsen för allmänna Väg- och Vattenbyggnader förvarade plan och kostnadsförslag, måtte anslås 130,000 R:dr, deraf 100,000 R:dr såsom lån och 30,000 R:dr såsom anslag utan återbetalningsskyldighet.

Anhålles om remiss till Stats-Utskottet, dit handlingarne torde reqvireras från Väg- och Vattenbyggnads-styrelsen.

Stockholm den 30 November 1862.

A. Eriksson,
v. Talman.

N:o 410.

Af **Johan Persson** från Upsala län, *om statsanslag för norra jernvägsstambanan öster om Sigtunafjerden till Upsala, samt dess fortsättande vidare åt Sala.*

Då man vid genomläsandet af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om byggandet af Statens jernvägar finner, att den föreslagna norra stambanan, från Stockholm till

Örsundsbro och Sevalla—Sala, med *bibanan* Örsundsbro—Upsala, blifvit tillstyrkt af endast 3:ne Stats-Rådets ledamöter, så är tydligt, att den ej öfverensstämmer med pluraliteten af Stats-Rådsledamöternes åsigt. Man finner äfven att sjelfva föredraganden, understödd utaf 3:ne Stats-Rådets öfrige ledamöter till alla delar tillstyrkt norra banans dragande uti en med den Kongl. Propositionen afvikande rigtning; eller från Stockholm till Upsala och Sala, öster om Sigtunafjerden, samt att trenne af Stats-Rådets ledamöter föreslagit såväl den östra linien till Upsala, som den vestra till Örsundsbro.

Med anledning härutaf, och på grund af de skäl för norra stambanans dragande öster om Sigtunafjerden till Upsala, som blifvit anförda af Chefen för Statens jernvägsbyggnader, Öfversten Friherre Ericson, af Kongl. Maj:t uti dess nådiga Proposition till 1856 års Rikets Ständer, af 1859 års Jernvägskomité, af Landshöfdingen Bennich, General-majoren Hazelius och af Grefve Taube uti dess reservationer mot sednaste Jernvägskomités beslut, och slutligen af Herrar Statsråden Lagerstråle och Malmsten uti dess yttranden, som synes af de den Kongl. Propositionen bilagde Stats-Råds-protokollen, anser jag tydligt vara ådagalagdt att den fördelaktigaste rigtningen för norra stambanan är från Stockholm till Upsala öster om Sigtunafjerden, och då, på sätt af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition inhemtas, expropriering af den för denna bana behöfliga jorden, är af ortens innevånare erbjuden att verkställas, så kan den till 5,004,000 R:dr, beräknade kostnaden för denna bana minskas till 4,700,000 R:dr, hvadan utaf det till 5,850,000 R:dr af Kongl. Maj:t för norra banan äskade beloppet, skulle återstå 1,150,000 R:dr, hvilka då kunde lämpligast anslås till förberedande arbeten å fortsättningen af norra banan från Upsala till Sala.

Hvad den sednare banan beträffar torde dock böra under beprövande tagas, huruvida den ej från Upsala borde dragas uti en böjning neder åt Örsundsbro.

Att här framdraga alla de skäl, som tala för norra stambanans dragande från Stockholm, öster om Sigtunafjerden, i stället för vester om nämnda fjerd, torde ej vara behöfligt; de äro redan, på sätt nämndt är, af flere tydligt och bevisande framhållne, och får jag derföre nu anhålla:

att Rikets Ständer, för byggandet af norra stambanan från Stockholm till Upsala öster om Sigtunafjerden, måtte anvisa 4,700,000 R:dr, samt att för samma stambanas fortsättande från Upsala åt Sala, uti den rigtning Kongl. Maj:t kan finna lämpligast, måtte anvisas 1,150,000 R:dr, all Riksmynt.

Stockholm den 30 November 1862.

Joh. Persson,
från Upsala län.

N:o 411

Af **Lars Rasmusson** från Göteborgs och Bohus län, *om diskont-lånefondens i Göteborg, förökande till 3,000,000 R:dr årligen, eller i motsatt fall, allmänna diskont-lånefondens bibehållande vid nuvarande belopp.*

Vid föregående 3:ne riksdagar hafva Rikets Ständer minskat allmänna diskontens lånefond med icke så obetydliga summor, och såsom skäl härför, bland annat, anfört, att denna lånerörelse ej skulle bära sig, utan lända Banken till förlust. Att Banken icke härigenom lidit någon förlust, kan tillförlitligast inhemtas af Rikets Ständers Revisorers berättelser för föregående åren; hvaremot genom dessa vidtagna indragningar af allmänna diskontens lånefond den olägenhet inträffat att många lånesökande, synnerligast bland de mindre jordbrukarne, de der hufvudsakligast af denna lånerörelse sig begagna, kännbart lidit. Såsom stöd för detta mitt påstående får jag åberopa Revisorernas för granskning af lånekontorets i Göteborg förvaltning och räkenskaper för sistlidet år afgifna berättelse, med anmälan att de för lånerörelsen derstädes anslagna summor visat sig vara för behofvet otillräckliga, så att från allmänna diskontfonden beviljade lån, hvilka i brist af tillgång icke kunnat utassigneras, under sednare åren ständigt uppgått till ganska betydliga summor. Med anledning häraf och då indragningen af tidtals erhållna förstärkningsmedel fortfore, hafva bemälde Revisorer hemställt att någon betydligare förhöjning af diskontfonden måtte vid blifvande riksdag af Rikets Ständer för lånekontoret i Göteborg anslås.

Med anledning af hvad jag i korthet anfört får jag vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer ville besluta att allmänna diskontens i Göteborg lånefond måtte ökas till det belopp, som den före 1853 och 1854 årens riksdag hade, eller 3,000,000 R:dr.

Skulle detta mitt förslag, som synes mig billigt, icke vinna Rikets Ständers bifall, får jag, för att skydda synnerligast de mindre jordbrukarnes rätt att undfå lån, föreslå, i enlighet med Rikets Ständers Revisorers för Bankoverket åsigt vid innevarande års revision, att

ytterligare indragning af den för allmänna diskontens lånerörelse anslagna fond icke bör ifrågakomma.

Om

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.
Stockholm den 30 November 1862.

Lars Rasmusson,
från Göteborgs och Bohus län.

Uti förestående motion förena sig undertecknade till alla delar:

B. J. Holmlin. *O. Ericsson.* *Joh. Nilsson.*
J. Rundbäck.
alla från Göteborgs och Bohus län.

N:o 412.

Af **Nils Olsson** från Malmöhus län, *om förhöjning i anslaget till Institutet för döfstumma och blinda vid Manilla.*

En anstalt, högeligen förtjent af allmän uppmärksamhet och som derföre äfven städse utgjort och ännu utgör ett föremål för det allmännas omvårdnad och den enskilda välgörenheten, är det här vid hufvudstaden å Kongl. Djurgården befintliga allmänna Institutet för uppfostran och undervisning af döfstumma samt deras danande till nyttiga samhällsmedlemmar. Ifrån detta Institut, hafva efter dess stiftelse för något öfver 50 år sedan utgått öfver 500 på sådant sätt vanlottade med det resultat, att desamme, bildade till förstånd och hjerta och till utöfvandet af någon handaslöjd, sedermera kunnat, utan det allmännas betungande, sig sjelfve försörja; och uti Institutet uppfostras och undervisas för närvarande 99 sådane barn, deraf 65 underhållas på Statens bekostnad.

Till lokal för detta Institut, hvilket från år 1819 till år 1840 varit emot hyra inrymdt å lägenheten Manhem och Manilla holme å Kongl. Djurgården och ännu är derstädes förlagdt, inköptes sistberörda år med inrättningens egna medel samma lägenhet för 17,333 Riksdaler 16 skillingar Banko eller 26,000 Riksdaler Riksmynt, och denna lokal har sedermera, allt efter som under tidens lopp större utrymme blef af nöden för emottandet af allt flere och flere elever, måst förses med nya byggnader till bostäder och andra för Inrättningen angelägna ändamål, så att lägen-

heten i dess nuvarande skick, enligt 1861 års afslutade räkenskaper, står Inrättningen till boks till ett värde af 45,000 Riksdaler Riksmynt.

Då emellertid, vid folkmängdens tillvext i riket, den i sammanhang dermed stående förökningen äfven af de döfstummas antal (af hvilket, enligt Kongl. Statistiska Central-byråns uppgift, vid 1855 års slut funnos 549 emellan 1 och 15 år, eller omkring 275 vid lämplig undervisningsålder), ådagalade behofvet och angelägenheten af att utsträcka undervisningen vid Institutet till ett större antal sådane, än de högst 100:de, som på samma gång kunde derstädes inrymmas, föranleddes deraf Rikets Ständer, som städse ömmat för de döfstummas beklagansvärda belägenhet, att till nybyggnad vid Institutet af allmänna medel bevilja vid 1854 års riksdag ett anslag af 25,000 Riksdaler Banko eller 37,500 Riksdaler Riksmynt och att, då dessa medel, såsom befunna otillräckliga till uppförande af någon ändamålsenlig sådan, ej lyftades, vid riksdagen 1857 ytterligare dertill anslå 120,000 Riksdaler eller tillhopa 157,500 Riksdaler Riksmynt.

Sedan dessa anslag af Rikets Ständer beviljats föranstaltade Institutets Direktion, genom en till dess biträde af Kongl. Öfver-intendents-embetet utsedd arkitekt, om uppgörandet af ritning till uppförande å anvisad plats vid lägenheten Öfre Manilla å Kongl. Djurgården af den nya byggnaden för Institutet, afsedd att inrymma bostad för omkring 180 döfstumma elever jemte kyrko-, läro- och matsalar, verkstäder för den tekniska undervisningen, boställs-rum för lärare- och ekonomi-personalen, kök m. m., hvilken ritning med dertill hörande förslag å kostnaden för byggnadens uppförande, slutande sig på en summa af 217,000 Riksdaler Riksmynt, Kongl. Maj:t fann skäligt i nåder fastställa. Då emellertid nämnda kostnadsbelopp, 217,000 Riksdaler, med 59,500 Riksdaler öfversteg det anslag af 157,500 Riksdaler, som Rikets Ständer för byggnaden beviljat, men Institutet hade egna kapitaler, tillkomna genom donationer, till största delen utan vilkor, och räntebesparingar samt uppgående vid 1858 års slut till 232,171 Riksdaler 49 öre Riksmynt, fann sig Institutets Direktion föranlåten att hos Kongl. Maj:t i underdånighet hemställa, det Kongl. Maj:t måtte täckas i nåder tillåta Direktionen att af dessa Institutets kapitaler få använda hvad som utöfver det erhållna statsanslaget kunde erfordras till utförandet af ifrågavarande byggnadsföretag, hvarmed åsyftades, bland annat, att bereda utrymme för emottagande i framtiden ej allenast af ett större antal frielever på Institutets fond, utan äfven af de flera döfstumma barn, för hvilka inträde vid Institutet städse sökes mot betalning, men hvilkas ansökningar hittintills ej kunnat bifallas i brist af utrymme vid Institutet; och till denna Direktionens underdåniga hemställan behagade Kongl. Maj:t i nåder lemna Sitt bifall.

Derefter blef omförmälda byggnadsföretag å det anvisade stället påbörjadt 1860 och har sedermera allt hitintills fortgått, så att den nya byggnaden för närvarande befinner sig under tak och är antagen blifva fullt färdig hösttiden 1863; men detta byggnadsföretag, som, på sätt förut nämndt är, beräknats att uppgå till 217,000 R:dr ha

beklagligen, i följd af oförutsedda missgynnande lokala förhållanden i afseende å grunden för byggnaden samt stegrade priser på byggnadsmaterialier och ökade kostnader för dagsverken, kommit att blifva långt dyrare än i kostnadsförslaget beräknadt var. Oberäknadt nemligen kostnaden för bergsprängning till grunden och källarvåningen samt uppmurning af gråstensmurarne till byggnaden, uppgående till det betydliga beloppet af 83,438 R:dr 22 öre, har Direktionen, efter infordrande af anbud på uppförandet af den öfriga delen af byggnaden i fullständigt skick, och antagande af det lägsta, måst enligt med vederbörande byggmästare afslutadt kontrakt, utfästa sig att derför betala 264,000 R:dr, så att hela den af Direktionen nu kända kostnaden för denna nybyggnad uppgår till 347,438 R:dr 22 öre R:mt; en visserligen ganska betydlig summa, hvilken dock, i betraktande af byggnadens storlek samt det solida och prydliga sätt, hvarpå den blifvit uppförd, billigtvis ej torde kunna anses vara anmärkningsvärd.

Till bestridande af den del utaf kostnaden för denna nybyggnad, som öfverstiger ofvanberörda af Rikets Ständer till densamma beviljade statsanslag, eger visserligen Institutet, enligt hvad här ofvan förmäldt är, tillgång i egna kapitaler; men dessa kapitaler blifva i och med detsamma till största delen medtagne, och Institutet går äfven dermed i mistning af årliga räntan af dessa kapitaler, så väl behöflig för att dermed kunna bidraga ej allenast till bestridande af de för Institutets ändamålsenliga verksamhet nödiga utgifter än äfven till underhåll på Institutets fond af ett, större antal fri-elever, för emottagande af hvilka det årliga statsanslaget af 45,000 R:dr R:mt ej lemnar tillgång.

För att nu hålla Institutet för döfstumma och blinda skadeslöst för denna ränteförlust får jag härmed vördsammast anhålla:

det Rikets Höglofliga Ständer behagade till nämnda Institut, utöfver det anslag af 45,000 R:dr R:mt, som för närvarande af statsmedel årligen till Institutet utgår, ytterligare anslå en årlig summa af Femton Tusen R:dr, så att hela årliga statsanlaget till Institutet hädanefter må blifva Sextio Tusen R:dr R:mt.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Nils Olsson,
från Malmöhus län.

Häruti instämma:

Paul Andersson. *G. Bjerkander.* *D. Danielsson.*
J. M. Lundahl. *A. J. Sandstedt.* *P. Nilsson,*
från Christianstads län.

N:o 413.

Af **Nils Olsson** från Malmöhus län, *om statsbidrag till en bibana från södra stambanan vid Eslöf till städerna Landskrona och Helsingborg.*

Bland alla de frågor, som blifva föremål för Rikets Ständers pröfning är jernvägsfrågan uti ekonomiskt hänseende den vigtigaste. Båda Statsmagterna skynda att vilja fullborda ett system, som för blott tio år sedan väcktes till lif. Det är numera icke blott Konung och Stånder, som tala om jernvägar, utan snart sagdt en och hvar af våra provinser, hvilka genom bibanor eller kanaler söka leda sig till den stora pulsådran — stambanan. Redan äro millioner tecknade till dylika bibanors anläggande; och det måste ligga i Statens och Regeringens intresse, att med lån understödja dessa företag, hvilka obestridligen skola gifva en ökad trafik på stambanorna, och sålunda naturligtvis höja deras inkomst. — Vid de tvänne föregående riksdagarne har jag dels väckt motioner, dels varmt talat för anslag eller lån till en dylik bibana från stambanan vid Eslöf mot Åkarp och Billeberga samt härifrån vidare med två grenar till Landskrona och Helsingborg. Detta har tills dato icke kunnat bifallas, men sedan båda förstnämnde städer på egen bekostnad låtit uppgöra ritning och kostnadsförslag, bildat bolag samt åstadkommit en aktieteckning för både städer och land till mer än en million R:dr R:mt, hoppas jag nu hos Rikets Höglofliga Stånder vinna bifall. Fördelarne, icke allenast för orten utan för Staten, utvisas dels af vid förra riksdagen i ämnet väckta motioner, men ännu mer af den af Landshöfdingen m. m. v. Troil på Riddarhuset väckta motionen rörande denna angelägenhet; vidare får jag åberopa hvad ombuden från Landskrona och Helsingborg yttrat uti deras till Höglofliga Borgare-Ståndet ingifna anföranden i samma ämne.

Under åberopande af hvad jag här anfört, vågar jag vördsamt föreslå:

att Rikets Höglofliga Stånder behagade för anläggande af en jernbana från södra stambanan vid Eslöf, till städerna Landskrona och Helsingborg anvisa medel af Statens tillgångar till två tredjedelar af anläggningskostnaden, antingen såsom anslag utan återbetalningsskyldighet, eller, om detta icke kan beviljas, såsom lån mot den ränta Kongl. Maj:t i sin nådiga Proposition föreslagit.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles ödmjukligen.
Stockholm den 30 November 1862.

Nils Olsson,
från Malmöhus län.

N:o 414.

Af **Nils Olsson** från Malmöhus län, *om befrielse för Asmundtorps m. fl. kyrkor i Skåne från skyldigheten att utgifva den dem, jemlikt Kongl. Maj:ts nådiga utslag den 2 Juli 1859, ådömda kyrkotionde.*

Under den tid Skåne tillhörde Danmark hade åtskilliga kyrkor inom denna provins måst betala tio tunnor råg och tio tunnor korn såsom tionde till Helsingörs hospital. Denna tionde har genom Kongl. Resolution den 24 November 1660 blifvit anslagen till Landskrona kyrka, som vid den tiden lärer befunnit sig i ett förstördt tillstånd. Att denna, efter min tanke, orättvisa utgift icke skulle existera i evighet, bevisas deraf, att detta nådiga beslut blifvit förnyadt 1672 och 1680. Enligt Generalguvernörens förordnande var Lagmannen Pehr Pehrsson anbefalld att uttaga denna tionde i Rönnebergs härad, utan föreskrift hvilka socknar eller med huru mycket hvarje socken dertill skulle bidraga, hvilket sålunda synes hafva berott på Lagmannens eget godtfinnande. Det har ej kunnat utrönas hvilka socknar levererat denna tionde från 1660 till 1698; men 1699 och 1700 uttogs den blott af Asmundtorp och Tofta kyrkor. Från 1701 till 1709 utgick samma tionde af Örja, Wadensjö, Asmundtorp, Qvistofta och Glumslöfs kyrkor. Tofta frikändes då, utan att man får veta orsaken dertill eller hvarföre andra kyrkor blifvit ålagda detta onus. Från 1709 och allt framgent hafva Wadensjö, Qvistofta och Glumslöf varit befriade från nämnde afgift, hvilken i deras ställe blifvit lagd på Westra Karaby, Norrhviddinge och Stora Harrie kyrkor. Huruvida det varit Guvernören eller Konungens Befallningshafvande i Skåne, som gjort denna sednare förändring, upplyses ej af handlingarne; men att det varit en godtycklig pålaga, kan väl icke bestridas, ty att taga från den ena kyrkan och gifva till den andra, måste alltid vara en orättvisa, så mycket mera i ifrågavarande fall och under närvarande omstän-

digheter, då Landskrona kyrka är förmögen och flera af de betalande kyrkorna deremot fattiga.

På dessa skäl får jag vördsamt föreslå:

att Asmundtorp, Örja, Westra Karaby, Norrhviddinge och Stora Harrie kyrkor må blifva befriade från den kyrkotionde, som de tills dato, enligt Kongl. Maj:ts Utslag, blifvit ålagda att betala.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles ödmjukligen.

Stockholm den 30 November 1862.

Nils Olsson,
från Malmöhus län.

N:o 415.

Af **Håkan Pettersson** och **Jöns Pehrsson** från Blekinge län, *om befrielse för rust- och rotehållare inom Blekinge från skyldigheten att bekosta de s. k. småpersedlarne utaf båtsmännens beklädnad, samt desammas bestridande med statsmedel.*

Enär det allmänt erkännes, att Blekinge län, hårdare än någon annan af Sveriges provinser, blifvit betungadt af rustningsbesväret, medelst der upprättad båtsmansindelning, till 1,500 man på 875$\frac{237}{336}$:dels mantal, torde någon lindring böra beredas egarne till de, i allmänhet både inskränkta till egovidd, och af mindre god beskaffenhet varande hemmanen, som fått sig, en jemförelsevis med andra hemman i bördigare orter, vida svårare rustningsskyldighet ålagd. De tillfällen till biförtjenster, som nu erbjuda sig för många, igenom den lättare afsättning med allehanda landtmanna-produkter och näringsflitens alster, som jernvägarne medföra, är icke snarligen, om någonsin, att förvänta af innevånarne i denna, såsom det nu synes, i detta afseende vanlottade ort. Förbises må ej heller, att just Båtsmanshållet, med sina afskedade, frånfallne eller utblottade, talrika familjer, i väsendtlig mån ökar fattigvårdskostnaden och således äfven i detta fall utöfvar ett betungande inflytande på de till fattigvårdens upprätthållande bidragande hemmans-innehafvarne. Med anledning häraf torde någon lindring i det så ofta öfverklagade rustningsbesväret med skäl böra medgifvas de rustningsskyldige; hvadan vi vördsammast få föreslå:

att åtminstone de så kallade småpersedlarne af båtsmännens beklädnad, bestående af strumpor, skjortor och skor, måtte af Kronan öfvertagas, rust- och rotehållare från utgörande deraf befrias och dessa af Statens medel ersättas;

synnerligen som dessa persedlars presterande vid båtsmännens uppfordring till tjenstgöring nästan alltid medför mycket besvär och olägenhet för de rustningsskyldige.

Om remiss af denna vår motion till vederbörligt Utskott få vi vördsammast hanålla.

Stockholm den 30 November 1862.

Håkan Pettersson, *Jöns Pehrsson,*
från Blekinge län.

N:o 416.

Af **Håkan Pettersson** från Blekinge län, *derom att kommunalnämnd må förklaras behörig att upptaga och afgöra mål, som röra förseelse mot 6 § i Kongl. Kungörelsen den 12 Juli 1861, i fråga om hundskatt.*

Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse, angående skatt för hundar, af den 12:te Juli sistlidet år, stadgar i 6:te §, att åtal för försummelse att till beskattning anmäla hund, eller för försök att annorledes undandraga sig beskattning för dylikt kreatur, skall upptagas och afgöras för landet af Konungens Befallningshafvande. Såvida hundskatten skall fortfarande existera, torde en förändring i omförmälda stadgande icke anses olämplig, enär de der åtalen, med sine långa resor till och från residens-staden, för den tilltalade och vittnen icke blott blifva tidsödande och besvärliga, utan medför för den tilltalade ej obetydliga kostnader, vida öfverstigande de obetydliga böterne, hvadan möjligt är, att mången tilltalad, heldre än att vidkännas besvär och kostnader, äfven om han vet sig vara oskyldig, finner sig föranlåten betala böterne.

Då ett sådant fall icke bör kunna framtvingas vill jag föreslå:

att kommunalnämnd, på hvilken det äfven beror, om sådan skatt skall utgå, eller ej, må erhålla både skyldighet och rättighet att upptaga dylika åtal och ådöma de deraf härflytande böter, till likhet med hvad för öfverträdelser af kommunens ordningsstadgar uti 39 § af Kongl. Förordningen om kommunalstyrelse på landet är föreskrifvet.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott får jag vördsammast anhålla.

Stockholm den 30 November 1862.

Håkan Pettersson,
från Blekinge län.

N:o 417.

Af **Ola Jönsson** från Malmöhus län, *om statsanslag för anläggning af en sidobana från södra stambanan till Helsingborg, eller ock lån till enskildt bolag för utförandet af samma bana.*

Redan vid tvänne föregående riksdagar har motion blifvit väckt om jernvägs anläggande till Helsingborg, men hittills utan framgång.

De skäl, som tala för denna jernvägs anläggande, äro likväl alltför giltiga för att icke påaktas. Malmö har, såsom bekant är, redan för några år tillbaka jernväg och Helsingborg är i saknad deraf, men, det oaktadt, går såväl post- som personalbefordringen samt varutrafiken från senhösten till våren öfver denna stad, hvilket icke endast beror deraf, att Helsingborgs hamn är den enda i landet, som under hela vintern är tillgänglig, utan äfven af Helsingborgs naturliga läge för förbindelsens underhållande med utlandet. Å danska sidan är man i full verksamhet med anläggandet af jernväg från Köpenhamn till Helsingör, hvilken är beräknad att kunna öppnas nästa höst. Det redan nu kända behofvet af jernväg från södra stambanan till Helsingborg blir således för hvarje dag mera trängande, och tager man dertill i betraktande denna banas vigt ur Skandinavisk synpunkt, såsom ett kraftigt medel till underlättande af såväl det materiela som ideela utbytet mellan de samslägtade folken, bör väl knappast tvekan kunna uppstå, huruvida denna bana bör blifva statsbana eller icke. Drages den från någon punkt af södra stambanan mellan Eslöf

och

och Bosarp i någorlunda rak sträckning mot Helsingborg, kommer den på en gång att beröra skogsbygden och gå genom den bördigaste delen af södra Sverige, hvadan utsigterne för att denna bana skall bära sig äro åtminstone fullt så goda, som för någon annan i hela Sverige.

Helsingborgs hamn är nu under ombyggnad och afståndet emellan denna stad och Helsingör är endast omkring en half, medan det mellan Malmö och Köpenhamn är fyra sjömil; således kommer efter Helsingborgsbanans anläggande, äfven under sommarmånaderna, den egentliga persontrafiken mellan Sverige och Danmark samt vidare till utlandet att taga den förra vägen, hvilket ock naturligen till följd af besparade frakter och assuranser blifver förhållandet med godstrafiken troligen äfven från Norrige (när jernväg kommer att sammanbinda detta land med Sverige) under minst fem månader af året. Landskrona hamn, om ock ej så lång tid af året tillgänglig som Helsingborgs, är måhända dock den rymligaste och djupaste i södra Sverige, och kunna således de mest djupgående fartyg dit inkomma, hvilket anvisar denna stad en gifven plats såsom det sydliga Sveriges blifvande fabriksort, och redan nu hafva dessa fabriker börjat i betydlig mån uppblomstra.

Sträcktes derföre en bibana från Landskrona till Helsingborgsbanan, skulle denna otvifvelaktigt tillföra södra stambanan mycken trafik och mägtigt bidraga till landets förkofran oah utveckling.

Af nu anförda skäl anser jag en sidobana från södra stambanan till Helsingborg vara af den betydelse att fullkomligt berättiga densamma såsom statsbana, men då i anseende till de många storartade allmänna arbeten, som nu betunga folket, det möjligen kan blifva kännbart för Staten att ensamt bekosta den, föreslår jag följande alternativer:

1:o det Rikets Ständer täcktes med afseende på Helsingborgsbanans betydelse för hela Skandinavien ur politisk, kommersiel, social och strategisk synpunkt besluta denna banas anläggande såsom statsbana samt dertill anslå erforderliga medel eller ock

2:o i den händelse likväl, mot förmodan, detta ej beviljas och banan således kommer att af enskildt bolag anläggas, lånebidrag motsvarande två tredjedelar af anläggningskostnaden såväl för banan från Helsingborg, som bibanan från Landskrona, må under billiga vilkor beviljas.

Närmare upplysningar om så väl anläggningskostnaden som hvad i öfrigt berör frågan kan inhemtas af Kongl. Majts nådiga Proposition äfvensom af Herr Landshöfdingen von Troils i ämnet väckta motion.

Om remiss till Höglofliga Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Ola Jönsson,
från Malmöhus län.

N:o 418.

Af **L. G. Andersson** från Elfsborgs län, *om låneunderstöd åt Torrskogs församling, för fullbordande af dess kyrkobyggnad.*

På sätt närlagde protokoll vid sockenstämma den 22 i denna månad med Torrskogs församling utvisar, är denna lilla och fattiga församling urståndsatt, att, sedan församlingen till sin nya kyrkobyggnad användt omkring 3,000 dagsverken och 7,000 R:dr kontanta penningar, af egna medel bringa byggnadsföretaget till slut, församlingsboarne hoppas att Rikets nu församlade Ständer skola behjerta detta, genom att åt församlingen anvisa ett låneunderstöd af den för kyrkobyggnadens fullbordan erforderliga summa, 3,000 R:dr R:mt, emot återbetalnings- och amorteringsvilkor, som kunna billigast lemnas.

Då jag nu framlägger denna motion vet jag ganska väl att mången har den åsigt, att Statens mellankomst icke bör i dylika fall som förevarande ifrågakomma. Om än denna åsigt i sin allmänhet må kunna souteneras, så lider det väl icke tvifvel, att den någon gång måste vika för den stränga nödvändigheten; och kan jag försäkra, att Torrskogs församling i följd af sin fattigdom, är värd att understödjas, för att kunna blifva i tillfälle att icke nödgas att till en obestämd framtid uppskjuta deras glada förväntan att få sitt Guds Hus så färdigt, att de kunna der samlas och hembära Honom, från hvilken all god gåfva kommer, sitt lof.

Jag vågar af sådan anledning föreslå:

att Rikets Ständer behagade anvisa 3,000 R:dr R:mt, såsom låneunderstöd på de vilkor, som billigast kunna lemnas, till Torrskogs församling för fullbordan af dess kyrkobyggnad.

Om remiss till Höglofliga Stats-Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 30 November 1862.

L. G. Andersson,
från Elfsborgs län.

N:o 419.

Af **Eric Mallmin** från Westmanlands län, *om tillägg till 24 kap. i Kongl. Maj:ts nådiga Förslag till ny strafflag, i fråga om domstols rätt att stadga vite mot åverkan m. m., eller, i händelse berörda förslag ej varder antaget, de för sin del måtte besluta en förordning mot åverkan samt olofligt jagande och fiskande, i öfverensstämmelse med hvad berörda förslag i detta hänsende innehåller.*

Den uti 10 kap. 5 § Byggninga-Balken och åtskilliga författningar domstolarne medgifne rätt att stadga vite mot skogsåverkan, med mera, anser jag böra upphöra, af skäl att domstolarnes vitesstadganden, såsom afsedda endast för den jord, hvars egare sökt vitesförbud, medföra oreda och ojemnhet i bestraffningen af ett och samma brott, hvarförutan de äro förenade med besvär och kostnader ej mindre vid ansökningen derom hos Rätten, än ock till följd af nödvändigheten att i kyrkorna årligen kungöra dem, samt, för hvar gång åtal sker, vid Rätten förete desamma. Också har lagstiftningen uti sednaste stängselförordning erkänt vitesstadgandenas olämplighet, och man torde vara ense derom, att ett allmänt lagbud, såsom gällande lika för alla tider och orter samt genom sin allmängiltighet och till följd af sitt ursprung mera aktningsbjudande, innerligare, förenadt med det allmänna rättsmedvetandet, eger företräde framför underordnade myndigheters vitesstadganden, hvilka böra begagnas endast i de fall, då de äro nödvändiga för att gifva kraft åt de af nämnda myndigheter inom gränsen för deras befogenhet meddelade beslut. För att kunna undvara vitesstadgandena emot skogsåverkan, olofliga vägars tagande m. m. sådant, erfordras emellertid en lag, som för dylik rättskränkning stadgar en bestraffning, lämpad att motsvara förbrytelsernas beskaffenhet och medföra åsyftad verkan. Förslag till sådan lag innefattas i 24 kap. af den till Rikets Ständers antagande af Kongl. Maj:t framlagda straff-lag. Jag får fördenskull föreslå:

att, om denna straff-lag blifver i sin helhet antagen, uti ingressen dertill måtte inryckas ett stadgande, hvilket upphäfver såväl alla af domstol hittills meddelade vitesförbud mot åverkan m. m., som ock domstolarnes rätt att vidare stadga dylika viten;

hvaremot, om straff-lagsförslaget ej skulle blifva i sin helhet antaget, jag får anhålla:

det Rikets Ständer ville för sin del besluta en förordning mot åverkan

samt olofligt jagande och fiskande, som med upphäfvande af alla viten, upptoge de stadganden, som innefattas i 1:sta till och med 7:de samt 11:te till och med 16:de §§ i ofvannämnda kapitel af strafflags-förslaget.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Eric Mallmin,
från Westmanlands län.

N:o 420.

Af **Erik Mallmin** från Westmanlands län, *om åtgärders vidtagande, hvarigenom det åt Sala bergslag upplåtna arrende af silfververket vid Sala komme att upphöra, och att, för den händelse detta icke låter sig göra, bergslaget måtte tillförbindas, att i afseende å silfververkets drift vidtaga tidsenliga förbättringar eller ock varda från arrendet skildt.*

Vid många föregående riksdagar hafva Rikets Ständer fört klagan öfver de stora uppoffringar, som tillskyndats Statsverket i och för uppehållandet af silfververket vid Sala och hvilka på långt när icke motsvarats af den inkomst det allmänna deraf dragit. Efter åtskillige skiften, upplåts detta silfververk, genom transport af den 20 Januari 1662, efter den tidens sed uppå så kalladt "perpetuelt arrende," åt ett enskildt bolag, Sala bergslag, bestående af 160 lotter eller bergsmanstomter, hvilket allt sedan dess bedrifvit samma verk under vilkor, redan från början för Kronan betungande, men som blifvit det ännu mera genom transport-resolutionen af den 9 December 1741 och det derpå grundade kontraktet af den 20 September 1743. Detta bolag åtnjuter nemligen inkomsten af stora förläningar m. m., som här nedan skola i korthet angifvas, emot förbindelse att bearbeta silfververket samt att till Kronan uti skatte erlägga tiondedelen af silfvertillverkningen, som dessutom bör helt och hållen till Kongl. Myntet inlevereras, likväl emot rättighet för bergslaget att återbekomma de $\frac{9}{10}$-delarne myntade, myntningskostnaden derifrån afdragen.

Berörda af Staten till Sala bergslag lemnade förläningar och öfriga förmåner äro hufvudsakligen följande:

1:o Kronans räntor af Sala, Möklinta, Norrby, Terna, Kila och Kumla socknar, tillhopa $173\frac{3}{40}$ mantal, uppgående i medeltal efter 20 års markegångspris för åren 1841—1860,
årligen till . . . . . R:mt R:dr 20,779: 51.
2:o Den s. k. grufvedrängshjelpen af alla Salbergs socknar och öfrige kronostatsmedel, dito i medeltal dito årligen . . . . . 10,475: 85.
3:o Inkomsten af Kyllinge qvarn, utgörande enligt skattläggning 70 tunnor, efter nämnde årens markegång, i medeltal årligen uppgående till . . . . . 876: 10.
(Dock lärer det nuvarande arrendebeloppet vara vida högre.)
4:o Till tjenstemäns löner årligen . . . . . 2,700: 79.
5:o Till materialiers inköp d:o . . . . . 10: —
6:o Ersättning för skatteförenklingens tillämpning på de till silfververket disponerade räntor, hvarför Bergslaget vägrat ingå på någon uppoffring, och som derföre af Rikets Ständer årligen anvisats utgå af Statsmedel med värdet af 185 tunnor spanmål och 450 R:dr i kontant eller årligen omkring . . . . . 2,400: —
R:mt R:dr 37,242: 25.

Härtill komma följande förmåner, som icke här kunna utföras i bestämda penningebelopp, nemligen:

7:o *Förläning af den s. k. Grufvejorden* att skattefritt disponeras, 17 hemman, utgörande tillhopa 2,062 tunnland, 14 kappland, åker, äng och hagar;

8:o Dito dito af *Krono- Stads- eller bergsmansjorden*, bestående af Wäsby kungsgård, hvars inegor uppgå till omkring 680 tunnland och dessutom $16\frac{3}{4}$ hemman, utgörande 725 tunnland åker, 992 tunnland äng och 328 dito hagar, eller tillhopa 2045 tunnland, utom torpegorna;

9:o *Upplåtelse, utan afgift, af Nora och Enåkers skogsallmänning*, som lärer uppgå till omkring 6,000 tunnland;

10:o Inkomsten af Kyllinge såg;

11:o Vederlag till Enåkers bys frälsehemman för vattenskador, genom uppdämningar för silfververket;

12:o Sala stads befrielse från båtsmanshåll m. m;

13:o Förlusten af räntor, som frångå Kronan till följd af förmedling å hemman, som lida vattenskada genom nämnde uppdämningar, genom hvilken förmedling $33\frac{3}{16}$ mantal äro nedsatta till $9\frac{1}{16}$ mantal; och slutligen:

14:o Den stora förlust, som årligen uppstår för en mängd enskilde personer, hvilka ega odlingsbar jord, men genom uppdämningarne för silfververket fått densamma vattendränkt; lärande denna jord, till större delen af utmärkt beskaffenhet, uppgå till öfver 2,000 tunnland.

Uti ersättning för dessa i sanning stora uppoffringar för Sala bergslag, har Kronan följande årliga inkomst:

1:o I arrende för de 6 nedra socknarne, i medeltal, efter 20 år 1841—1860 Riksmynt Riksdaler . . . . . 3,191: 5.

2:o Uti tionde eller silfverskatt, dito dito . . . . . 11,745: 17.

kunnande slagskatt och myntarelön ej häruti inbegripas, då de motsvara Kronans här ofvan icke upptagna kostnader derför.

Summa R:mt R:dr 14,936: 22.

hvartill äfven bör läggas den, genom ökad vattentillgång för några af de vid Sågån nedanför Sala liggande qvarnar, möjligen utgående högre qvarntull.

Efter anförande af dessa siffror och öfriga förhållanden lemnar jag åt hvar och en att bedöma, huruvida fortfarandet af berörda arrende är förenligt med en god hushållning med Statens medel och tillgångar.

Det har varit föremål för anmärkning och påstås ännu i dag, att bergslaget icke följt med sin tids förbättringar i afseende å methoder och redskap vid silfvertillverkningen, hvilket äfven vinner stöd deraf, att ett köpeanbud på grufvan sistlidet år blifvit gjordt, hvari köparen erbjudit sig att afstå från alla de prestationer, som Kronan nu utgör till silfververket, äfvensom att inom viss tid upprifva fördämningarne och drifva verket med ångkraft, samt i köpeskilling erlägga 100,000 R:dr R:mt. Utländsk ingeniör skall, innan detta anbud afgafs, varit tillkallad och efter skedd noggrann undersökning förklarat, att grufvedriften, skött på sätt nu eger rum och af en så fåtalig arbetsstyrka, icke kunde gifva annat än förlust.

Bergslagets underdåniga yttrande öfver berörda köpeanbud infordrades och blef, efter temligen lång tidsutdrägt, den 24 Juli innevarande år afgifvet samt innehöll ett afstyrkande af anbudets antagande, men hufvudsakligen det bestämda yrkandet att varda bibehållet vid alla dess nuvarande förmåner.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Westmanlands län afgaf, vid insändandet af detta bergslagets yttrande, eget underdånigt utlåtande i ämnet den 22 sistlidne September, hvilket, i många delar är både märkligt och upplysande, och hvarur jag anhåller att få anföra följande:

"I äldre tider ansågos grufvor, i synnerhet de som innehöllo ädla metaller, ovilkorligen böra tillhöra Staten och af den böra bearbetas. De ansågos såsom verkliga herrligheter, eller såsom de i äldre handlingar kallas, klenodier. De hade ock med klenodier i allmänhet det gemensamt, att vara för sina egare ganska dyra; men de ädla metallernas bringande i ljuset ansågs då af den stora vigt för samhället, att inga kostnader för ändamålets vinnande voro för stora. Senare tidens sundare statsekonomiska grundsatser hafva frångått dessa meningar, och antagit, dels att Staten så litet som möjligt för egen räkning bör deltaga i industriela företag, dels att de ädla metallernas frambringande endast då kan vara af vigt för Staten, om de fullt ersätta det derpå nedlagda arbetet, hvilket i annat fall förmånligare användes

på frambringandet af andra produkter, genom hvilkas bortbytande på verldsmarknaden ädlare metaller till ringare pris kunna till riket införskaffas. Sådant har ock förhållandet varit i Sverige, och Sala grufva är numera, så vidt mig är kändt, så till vida det ena undantaget derifrån, att den ännu verkligen eges af Kronan, ehuru dess bedrifvande blifvit åt enskilde, genom så kalladt evärdeligt arrende, öfverlemnad. Då emellertid kostnaderna för Staten för denna grufvas drift, med undantag af måhända några få år, alltid varit och ännu äro vida större än förmånerna, så synes det blott vara fullföljandet af en utaf båda Statsmagterna redan i allmänhet antagen grundsats, om äfven Sala silfververk, sedan nuvarande innehafvare af detsamma billigen förnöjes, till enskild man eller korporation försäljes."

Konungens Befallningshafvande slutar ock med samma tillstyrkan, eller, uppå angifna föreslagna grunder och vilkor, att silfververket må försäljas, såsom kommande att medföra på en gång betydlig besparing för Kronan och en oberäknelig vinst för orten, eller att, derest försäljning icke skulle kunna ske, silfververket i alla fall må söka återvinnas till Kronan, för att nedläggas.

Med åberopande af det anförda och under förhoppning, att det Utskott, till hvilket denna motion kommer att remitteras, egnar en utförligare granskning och pröfning åt detta vigtiga ärende, än som af mig kunnat åstadkommas, får jag vördsamt föreslå:

Att Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla:

att, så vidt Sala bergslag icke anses kunna, i laga ordning, från sitt arrende af silfververket vid Sala grufva uppsägas, skyndsam åtgärd må vidtagas för träffande af öfverenskommelse med bergslaget om upphörande af nämnda dess arrende; samt

att, för den händelse bergslaget skulle vägra att häruppå ingå eller för sitt bifall till en sådan öfverenskommelse uppställa för hårda eller oantagliga vilkor, Kongl. Maj:t måtte täckas låta genom vederbörande embetsverk meddela bergslaget nödiga föreskrifter i afseende å anskaffningen af tidsenliga maskinerier och begagnandet af de bästa nyare methoder för silfvertillverkningen vid Sala grufva, äfvensom dess bedrifvande med betydligt ökad arbetskraft, på det att Statens för berörda grufvedrift hittills gjorda högst betydliga uppoffringar må för framtiden i någon mån minskas; och att om bergslaget underlåter att ställa sig de erhållna föreskrifterne till efterrättelse, eller dervid visar försummelse, Kongl. Maj:t måtte, enär det icke längre förmår uppfylla sin förbindelse att rätt sköta silfververket, från arrendet i nåder skilja bergslaget.

Stockholm den 30 November 1862.

Erik Mallmin,
från Westmanlands län.

N:o 421.

Af **Olof Pehrsson** från Gefleborgs län, *derom, att böter, ådömde för oloflig bränvinstillverkning eller försäljning, må förvandlas till enkelt fängelse, i stället för nu stadgadt fängelse vid vatten och bröd.*

Det har varit en i vårt land antagen och ifrån uråldriga tider gillad grundsats, att den, som blifvit dömd till böter och ej mägtat desamma fullt utgifva, skolat stånda kroppspligt för allt. Stadgandet härom uti 5 Kapitlet 7 § af 1734 års lag, qvarstår ännu alldeles oförändradt. 8 § af samma Kapitel innehåller: "Ej må böter utsökas af bonde, der han ej förmår dem betala utan hemmanets förderf och ödesmål; ej heller af den, som lider deraf brist på föda och uppehälle; utan umgälle den brott sitt med kroppen". Ifrån denna, lika så åldriga, som rättvisa och billiga grundsats, har dock i sednare tider, den ekonomiska lagstiftningen gjort ett märkbart undantag uti de väl kända förordningarne om bränvinstillverkning och om bränvinsförsäljning, då deruti stadgades, att böter skola gäldas af den pligtfälldes egendom i löst och fast så långt den räcker, samt återstoden förvandlas i fängelse. För alla andra civila, och jemväl för kriminela brott, gälla ännu ofvananförda uråldriga stadgande; och då, efter vanligt menniskobegrepp, oloflig tillverkning eller försäljning af bränvin, icke innebär någon svårare art af brottslighet, så synes den verkligen hårda straffbestämmelsen vara alldeles obefogad.

Man kan icke utan ett visst deltagande åse hurusom den eljest aktade och hederlige arbetaren, endast derföre att han, af sitt eget jordbruks alster, inom eget hus, till sin egen tarfliga förbrukning, tillverkat en eller annan kanna bränvin, eller ock derföre, att han icke varit hård nog, att af samma vara förneka sin lika hederlige granne ett eller annat qvarter emot ersättning; man kan icke, säger jag, utan deltagande åse, att desse, i allt öfrigt oförvitlige personer, för sådana förseelser emot ekonomiska föreskrifter, skola först beröfvas all deras både fasta och lösa egendom, till sorg och saknad för maka och värnlösa barn, samt sedan på flera månader eller ett helt år inspärras i fängelse såsom andra missgerningsmän. Om straffet uthärdas, återkomma de med blygsel och betraktas af fordna vänner och bekanta såsom vanärade, utan hus och hem för sig, hustru och barn. Fattigvården är deras enda tillflykt.

Jag känner mig vid sådana förhållanden uppmanad att föreslå:

att

att böter, hvartill, enligt Kongl. Förordningarne om bränvinstillverkning och om bränvinsförsäljning, någon gör sig förfallen, om tillgång saknas till deras fulla gäldande, skola förvandlas till fängelse.

Då fängelse vid vatten och bröd är jemförligt med det förhatliga och redan afskaffade spöstraffet, samt numera i detta sednares ställe tillämpas för tjufvar och rånare med flera andra dylika, så är det väl icke skäl, då straffen skola mätas efter brottens beskaffenhet, att på sådana, som endast olofligen försälja bränvin, äfven tillämpa detta svåra fängelse; och jag får derföre och på ofvan angifna grunder, i sammanhang härmed föreslå:

att stadgandet om böters förvandling till fängelse vid vatten och bröd måtte utgå från 52 § uti Kongl. Förordningen om bränvinsförsäljning den 7 December 1860.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Olof Pehrsson,
från Gefleborgs län.

N:o 422.

Af **Jan Andersson** från Kopparbergs län, *om förändrade föreskrifter i fråga om tiden och sättet för pröfning af ego-gradering.*

Med en sorglig, dyrköpt erfarenhet af de stora lidanden, ja rent af ruinerande olyckor, som träffa skiftestagande jordegare af den anledning, att egogradering icke skall pröfvas *före* verkställigheten af laga skifte, utan först sedan detta blifvit *i alla afseenden afslutadt*, hafva mina kommittenter uppmanat mig att, hvad jag dessutom visserligen icke skulle underlåtit, föreslå en förändrad lagstiftning uti ifrågavarande afseende. Härtill finner jag mig särskildt uppfordrad af en verklig olycka, som träffar eller åtminstone hotar Hamre stora by i Hedemora socken. Denna by består af 50 à 60 hemmansegare, oberäknadt många andra, hvilka ega mindre jordlotter i byn. Den har i 10 års tid varit under skifte af två skickliga landtmätare. Delegarne hafva med dryga kostnader utgjort flera tusen dagsverken och landtmätarnes

arfvoden hafva uppgått till bortåt 15,000 R:dr. Ändtligen afslutades skiftet innevarande års höst, men klandrades af 3 à 4 hemmansegare i afseende på egograderingen, med hvilken äfven de förut varit nöjda. Och graderingen har jemväl *på några gårdsplatser* blifvit af Egodelningsrätten ändrad. Denna åtgärd har visserligen blifvit öfverklagad i Högsta Domstolen; men då denna *icke skådar marken* och således *omöjligen* kan sjelf rätt bedöma frågan så är det fara värdt, att Domstolen, på sätt vanligast sker, godkänner Egodelnings-rättens beslut. Och då måste skiftet å det stora, vidt omfattande skifteslaget omarbetas, med nya betydliga kostnader för de redan tillräckligt olycklige och utarmade delegarne, hvilkas hus, hägnader, diken och egor råkat i förfall genom den långvariga skiftesåtgärden, hvarunder jemväl skogen blifvit, snart sagdt, plundrad. Men berörda kostnader kunna många delegare *omöjligen* utgöra; och det lider ej ringaste tvifvel, att om Egodelnings-rättens beslut fastställes och skiftet således måste omarbetas, hvartill naturligtvis åtgår flera år, en tredjedel af hemmansegarne måste undergå det förfärligt hårda ödet, att åt fremlingar afstå sina fäders jord samt med hustru och barn draga en tung börda af fattigdom, hvilken de destomindre förvållat, som de ej lagligen kunnat förhindra skiftets företagande eller få besluta om egograderingens beskaffenhet.

Under ett sådant förfärligt elände har den skiftestagande allmogen alltför länge dragit tunga, ehuru aldrig hörda suckar. Men det är tid att härpå göra ett slut genom en förbättrad lagstiftning *i fråga om tiden och sättet för pröfning af egogradering*, och för att vinna detta ändamål, bifogar jag Öfver-direktörens vid Landtmäteriet underdåniga reseberättelse för år 1851 samt åberopar såsom mina egna åsigter dem, hvilka Öfver-direktören i samma berättelse på ett särdeles öfvertygande sätt framställt å sidorne 105 till och med 121, hvarjemte jag får vördsamt och på det bevekligaste anhålla:

att Lag- och Allmänna Besvärs-Utskotten, till hvilka denna motion torde blifva remitterad, benäget ville, utan afseende å hvad förre riksdagars samma Utskott yttrat och ansett, på det noggrannaste skärskåda det högst vigtiga ärendet och derest Utskotten, såsom jag antager för gifvet, ej finna skäl till vederläggning af Öfver-direktörens, på mångårig erfarenhet grundade, åsigter, tillstyrka Rikets Ständer att dem antaga och till verkställighet hos Kongl. Maj:t i underdånighet anmäla.

Stockholm den 30 November 1862.

Jan Andersson,
från Stora Kopparbergs län.

Häruti förenar sig:

Lars Olsson,
från samma län.

N:o 423.

Af **Jan Andersson** från Kopparbergs län, *om norra stambanans utsträckning under nästkommande statsregleringsperiod, ulöfver hvad Kongl. Maj:t i dess nådiga Proposition föreslagit, förbi Sala till byn Brovallen inom Kopparbergs län, samt dertill erforderliga medels anvisande.*

Uti till Rikets Ständer aflåten nådig Proposition, rörande norra stambanan af jernvägarne för denna statsregleringsperiod, har Kongl. Maj:t föreslagit denna banas utsträckning till Sala såsom ändpunkt, samt för byggande af densamma begärt anslag. Det torde dock i betydlig mån vara mera fördelaktigt att banan utsträckes till den 2½ mil ofvan Sala belägna byn Brovallen inom Folkärna socken af Kopparbergs län. — Detta ställe, såsom liggande straxt invid Dalelfven är den naturligaste ändpunkten för banan, ehvad dennas vidare sträckning kommer att gå utmed elfven förbi Avesta och Hedemora till Korsnäs, eller den skall dragas öfver elfven vid Brunbäck genom Grytnäs till Robertsholm, för att der förenas med Gefle—Dala jernvägen. Vid Brovallen är jemväl lämpligaste föreningspunkten för sammanbindningsbanan emellan norra och vestra stambanorna, då i en framtid en sammanbindning dem emellan kommer att ega rum. Jag föreslår derföre:

att Rikets Ständer må för denna statsregleringsperiod, utöfver hvad Kongl. Maj:t uti dess nådiga Proposition föreslagit, bestämma norra stambanans sträckning förbi Sala till Brovallen samt att dertill erforderliga medel anslå.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Jan Andersson,
från Kopparbergs län.

Häruti förena sig:

Lars Olsson och *A. Andersson,*
från samma län.

N:o 424.

Af **Jöns Pehrsson** från Blekinge län, *om meddelande af vissa föreskrifter för bestämmande af det antal hästar, hvarmed postdiligenser böra fortskaffas.*

Genom flera särskilda författningar, både äldre och nyare är stadgadt, såväl om huru stor tyngd och huru många personer med gästgifvareskjuts får fortskaffas, som om tiden för skjutsningens utgörande på viss väglängd. Något stadgande om beskaffenheten af det åkdon den resande, som ej begagnar skjutsarens, kan fordra att denne skall köra har ej tillkommit, ehuru det varit väl behöfligt; ty det är en känd sak, att ett stort och tungt åkdon ofta anstränger hästarne mera än ett lämpligt lass på ett mindre och ändamålsenligare åkdon.

Om behofvet af ett lagstadgande häruti redan förefunnits, så har det nu blifvit oafvisligt, sedan, jemlikt Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse den 21 Juni 1861, Postverket hädanefter eger anlita gästgifveri-, håll- och reservskjuts för sina diligenser.

Hos Kongl. Maj:t är af åtskilliga skjutsningsskyldige redan framställning gjord om olägenheterna för de skjutsande af de nya post-diligenserne och anhållan bland annat att för deras framskaffande få uppbära skjutspenningar för fyra hästar, hvilket ej haft annan följd, än att Kongl. Maj:t i nådig Skrifvelse den 31 Januari detta år till General-poststyrelsen föreskrifvit, att då för diligensbefordringen anlitas gästgifveri-, håll- eller reservskjuts, må i afseende på utgörandet af densamma tillämpas de för befordran af resande i allmänhet gällande författningar, samt Postverket icke ega påkalla hastigare befordran än en mil på en och en half timma, men deremot de skjutsande också icke uppbära annan ersättning än vanlig skjutslega. Således ingen föreskrift alls om huru många hästar böra gagnas till framförande af de ofantliga postdiligenserne.

Att några bestämda stadganden i detta afseende äro erforderliga visas icke endast af ofvannämnda klagomål, uti hvilka alltför många instämma, utan ock af bifogade från en del af mina kommittenter mig tillhandakomne skrifvelse, i anledning hvaraf och då det visat sig att Kongl. Maj:t ej ansett Sig kunna gifva nådig föreskrift i ämnet, jag för Riksens Höglofliga Ständer vill vördsammast föreslå att de för sin del **besluta**:

att de postdiligenser, till hvilka gagnas gästgifveri-, håll- eller reservskjuts, skola, innan sådan skjuts för dem upptages, insynas och af sakkunnige

personer, som böra lemna utlåtande om minsta antalet hästar, hvarmed hvarje vagn må framforslas; börande bland desse syningsmän vara minst en skjutsskyldig, och å vagnen utsättas minsta antalet hästar, som dertill få gagnas.

Jag anhåller om remiss häraf till vederbörligt Utskott, dit medföljande skrifvelse torde få medfölja, på det deraf må synas att det gifves skäl till att fästa vederbörligt afseende å motionen.

Stockholm den 30 November 1862.

Jöns Pehrsson,
från Blekinge län.

N:o 425.

Af **Jöns Pehrsson** från Blekinge län, *om förhöjning i införseltullen för bränvin.*

Genom den nya lagstiftningen rörande bränvins tillverkning och försäljning, som tydligen företrädesvis åsyftar att hämma eller förminska en allmänt öfverklagad nog stor förbrukning af bränvin inom vårt land, har jemväl öppnats en rik inkomstkälla för Staten uppgående till ett belopp icke mindre än omkring 8 millioner R:dr om året, och är således redan af sistnämnda anledning denna näringsgren af ganska stor vigt och betydelse; hvilken ytterligare förökas deraf, att genom bränvinsbränningen jordbrukaren icke allenast får lättadt tillfälle att på fördelagtigt sätt till penningar förvandla sina produkter utan äfven kan sig tillgodogöra flera biprodukter, som annars skulle för honom blifva utan fördel.

Af sådan anledning äro Statsmagterne skyldige att tillse, det denna näringsgren får tillgodonjuta erforderligt skydd mot konkurrensen genom införandet i landet af utrikes tillverkadt bränvin.

Ett noggrannt och billigt afvägande af förhållandet emellan tillverkningsskatt och införseltull å bränvin är derföre af nöden. Då enligt bränvinsbränning-förordningen tillverkningsskatten å bränvin utgör 60 öre per kanna af 50 procent alkoholhalt, samt tullförfattningarne stadga en införseltull af 45 öre per skålpund alkohol, motsvarande cirka 110 öre per kanna förutnämnde vara, utgör förhållandet af 60—110

det, hvilket i nämnde författningar varit afsedt såsom det rätta. Detta nödgas jag bestrida.

Nämnde tullsats är nog mycket låg samt förty obillig; och får jag, till bestyrkande af denna min åsigt, erinra om flere omständigheter, hvilka för den Svenske bränvinstillverkaren försvåra konkurrensen med utländska produkter. Dessa omständigheter härflyta dels af åtskilliga restriktiva föreskrifter uti våra bränvinsförfattningar, dels ock deraf att i utlandet, på samma gång importen af bränvin, genom höga tullsatser allestädes öfverstigande den hos oss gällande, i hög grad försvåras, exporten deremot ansetts böra särskildt gynnas och uppmuntras.

Så för exempel finnes uti författningarne rörande bränvins tillverkning infördt stadgande derom, att bränvin från detta års början skall vid handel i större partier ega en från 49 till 50 procent förhöjd styrka; hvarigenom för bränvinstillverkaren åstadkommits en skatteförhöjning af 3 öre per kanna, vidare tillkommer förlusten deraf, att det af Kontrollören omedelbart efter tillverkningen afprofvade och utmätta bränvinet, innan det hinner föras i marknaden, undergår en ej ringa förminskning både till styrka och volym, så att tillverkningsskatten å det i handeln verkligen utlemnade bränvinet uppgår till ett förhöjdt belopp af minst 66 öre per kanna.

À andra sidan deremot hvad beträffar importen af utrikes tillverkadt bränvin bör man ihågkomma: dels att t. ex. i Preussen vid tillverkning af bränvin, skatten icke såsom hos oss utgår med viss afgift för hvarje kanna af tillverkningens verkliga belopp, utan deremot bestämmes efter hvad som i ett kar anses kunna mäskas. Och då tillverkningen nästan alltid dubbelt och än mera öfverstiger hvad sålunda varit beräknadt, inträffar att skatteafgiften i verkligheten icke uppgår till ens hälften af hvad som skulle betalas, dels att dersammastädes bränvinsproducenten vid utförsel af bränvin får tillgodonjuta en drawback af hela skatten, eller rättare skattens dubbla belopp, enär drawback erhålles för hvarje kanna, som exporteras, då deremot skatt betalas i verkligheten endast för hvarannan kanna, dels ock att genom det sätt hvarefter enligt tullstadgan till förtullning anmäldt bränvin hos oss uppmätes eller genom de fyllda kärlens vägning och afdrag af en ända till 20 procent af bruttovigten afgående tara, tullafgifterne varda med ett icke obetydligt belopp nedsatta, och detta än mer, då tarans inflytande är högst betydligt olika på sprit af olika styrka.

Af hvad sålunda är vordet andraget vill det synas att det ofvan antagna förhållandet emellan skatt och tull eller såsom 60 : 110 i verkligheten varder mycket förändradt samt detta ensidigt endast och uteslutande till den utländska Importörens fördel. Detta bestyrkes deraf, att under nästlidet år 1861, då vårt land hade en tillgång på spanmål, så att deraf exporterades ett betydligt qvantum, blefvo hit infördtullade icke mindre än cirka 1,500,000 kannor bränvin och i närvarande stund kan den Preussiska bränvinsproducenten härstädes leverera bränvin för ett pris af

1: 50 öre per kanna, för hvilket pris, oafsedt årets synnerligen rika skörd, den Svenska producenten endast med svårighet kan afyttra nämnde vara. Genom den alltför låga införseltullen å bränvin varder priset derå nedtryckt så lågt att dess tillverkning härstädes medför förlust, och äfven ifall af en här i landet inträffad missvext skulle priset å bränvin förblifva enahanda utan någon synnerlig stegring. Häraf inträffar att den Svenska jordbrukaren, för att få sin öfverflödiga spanmål afyttrad, först får vidkännas dryga kostnader och besvär för att långa vägar transportera spanmålen å hjuldon till sjöstäderna för export, hvarefter sedan spanmålen i utlandet blifvit förvandlad till bränvin det influtna köpeskillingsbeloppet med förlust för landet användes för varans återköpande från utlandet i dess sålunda förädlade skick.

Lagstiftningen är således af beskaffenhet, att den genom öfver höfvan låg tull åstadkommer ökad tillgång på utländskt bränvin på samma gång den genom en jemförelsevis alltför dryg beskattning förhindrar jordbrukaren att fördelagtigt begagna sig af en nyttig binäring.

Till afhjelpande af dessa olägenheter får jag vördsamt hemställa och föreslå,

att uti tullförfattningarne måtte införas föreskrifter derom dels att bränvin, som till förtullning anmäles, skall uppmätas och profvas enligt samma grunder, och på enahanda sätt, som vid tillverkningen är stadgadt, samt att i tull skall erläggas en afgift af 1: 50 öre per kanna med 50 procent alkohol vid plus 15 gr. temperatur, äfvensom om någon skatteförhöjning nu skulle komma i fråga tullen derefter bör ytterligare förhöjas.

Slutligen hemställes det jag framdeles måtte få aflemna åtskilliga handlingar och bevis till bestyrkande af ofvan framställda uppgifter, hvilka papper, ehuru begärda, ännu icke kommit mig tillhanda.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Jöns Persson,
från Blekinge län.

Härmed förena sig:

Håkan Pettersson,
från Blekinge.

A. Medin,
från Kronobergs län.

Anders Persson,
från Christianstads län.

Jöns Andersson,
från Malmöhus län.

N:o 426.

Af **N. M. Petersson** från Calmar län, *om pension å allmänna indragningsstaten för aflidne Häradsskrifvaren J. F. Dahlströms fyra oförsörjda döttrar.*

Häradsskrifvaren i Tunaläns, Sevedes och Aspelands härader af Calmar län J. F. Dahlström afled år 1856 ooh efterlemnade fyra oförsörjda döttrar utan ringaste tillgång för deras framtida bergning. Ur Civil-Statens Enke- och Pupillkassa hafva de likväl fått en årlig pension af Femtiofyra R:dr R:mt, men denna lilla summa är alldeles otillräcklig och de befinna sig fortfarande i den mest behöfvande belägenhet. Häradsskrifvaren Dahlströms tretiosjuåriga verksamhet i Statens tjenst gifver, i förening med det anförda förhållandet, mig anledning föreslå:

att Rikets Ständer, på Nionde Hufvudtitelns pensionsstat, åt aflidne Häradsskrifvaren J. F. Dahlströms oförsörjda döttrar, Kristina Maria, Julia Mathilda, Rosalie Wilhelmina och Kathrina Charlotta Dahlström, täcktes anvisa ett årligt anslag af Fyra Hundra R:dr R:mt att till hvardera af dem med Ett Hundra R:dr utgå, så länge de äro ogifta.

Till Utskottet, som kommer att handlägga denna fråga, vill jag öfverlemna behöriga bestyrkelsehandlingar.

Stockholm den 30 November 1862.

N. M. Petersson,
från Calmar län.

Häruti förenar sig:

C. J. Svensén.

N:o 427.

Af **Herman Öbom** från Norrbottens län, *om ändring i Kongl. Skiftesstadgan den 4 Maj 1827.*

Då en felaktigt verkställd egogradering, enligt nu gällande föreskrift i Kongl. Maj:ts nådiga Stadga om Skiftesverket i riket af den 4 Maj 1827, icke får öfverklagas, förrän ett laga skifte är afslutadt, och en ändring deri då ådrager delegarne i skifteslaget ytterligare stora kostnader och tidsutdrägt, isynnerhet i stora skifteslag; så och då jag anser dessa olägenheter skulle kunna undvikas, derest grundvalen för egodelningen, nemligen egograderingen, vore pröfvad och vunnit laga kraft, förrän egodelningen derå bygges, så får jag vördsamt föreslå:

att det måtte i berörda hänseende stadgas, att den delegare, som vill i graderingen söka ändring, skall göra det inom tretio dagar efter det skiftesmannen upprättat provisionel plan till skiftet, delegarnes egolotter på kartan utmärkt, och desamma för dem å marken utvisat.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Herman Öbom,
från Norrbottens län.

N:o 428

Af **Anders Söderholtz** från Södermanlands län, *om inrymmandet i instruktionen för Rikets Ständers Justitie-ombudsman af ett stadgande, hvarigenom han tillförbindes att vaka öfver vården af fromma stiftelser, äfven der desse kunna vara ställda under enskild persons tillsyn och förvaltning.*

Det torde vara oss alla bekant hurusom åtskilliga personer i forntiden, till förvarande af sitt minne för en efterverld, gjort hvarjehanda fromma stiftelser, oftast till lindrande af deras fattigare likars nöd. Ett utmärkande drag i detta afseende tillkommer Ridderskapet och Adelns förfäder och det är, bland andra, denna omständighet, som bidragit till uppehållande af den tron, att ädlare blod skulle flyta i Adelsmannens ådror, än i den så kallade "Vanbördingen". — Ostridigt är äfven att förfädernas ädlare gerningar i förening med en högre bildningsgrad i sin mån, bidragit att höja ambitionskänslan hos vissa bland Ridderskapet och Adelns afkomlingar; men, tyvärr, sakna vi, i våra dagar icke exempel på ett motsatt förhållande inom en och annan slägt. — Det gifves olyckligt nog, bevis på att ättlingar af en adlig familj låtit komma sig till last den krassaste egennytta och brist på nära nog all ridderlighet, hvarom den fria pressen lägger i dagen flerfaldiga bevis. — Då nu så är, och då vården om vissa äldre välgörenhets-inrättningar råkat komma i händerna på dylika personer; men det väl aldrig kan vara mening att samhällets olycksbarn skola vara i saknad af officiela målsmän, hvilka ega att, vid förefallande behof, utföra och bevaka deras talan, vare sig emot högt uppsatte personer eller korporationer och kommuner, de der lägga i dagen uppenbara afvikelser från testatorers eller stiftares uttryckliga föreskrifter; har jag ansett behöfligt att hos Rikets Höglofliga Ständer påkalla ett nödigt tillägg uti instruktionen för Rikets Ständers Justitie-ombudsman, förvissad, som jag är, att meningen med upprättande af detta embete alltid har varit att betrygga den fattiges såväl som den rikares rätt. — För att tydligt ådagalägga behofvet af ett sådant tillägg till Justitie-ombudsmannens instruktion har jag velat anföra ett nära till hands liggande exempel från min hemort. Vid stiftelsen af Bergshammars fideikommiss i Södermanlands län stadgades, bland annat, på sätt i afskrift bilagde handlingar visa, att till de åtta fattiges underhåll skulle upprättas en försörjningsanstalt under benämning "*Bergshammars hospital*" eller "*fattighus*", hvartill en viss summa afsattes och hvilken summa, årligt förvaltad, i när-

varande stund skulle uppgått till minst 60,000 R:dr Riksmynt, såvida icke den ädla gifvarinnan i sin godtrogenhet missräknat sig på efterkommande descendenters menniskokärlek och ridderliga rättrådighet.

Stiftarinnan kunde aldrig ens drömma om att en adlig afkomling och innehafvare af familje-egendomen Bergshammar skulle till den grad glömma sin ridderliga pligt mot förfädrens minne att han, medelst underhålls-kassans spolierande, skulle låta inrättningen nedsjunka i det nuvarande skick, som bilagde handlingar gifva vid handen. — Nuvarande fideikommiss-innehafvarens och vårdarens af Bergshammars hospital, i bestyrkt afskrift bifogade relation, jemförd med Häradsdomarens Erik Eklunds och Nämndemannen Lars Anderssons bilagde syningsattest, visa "att denna välgörenhets-anstalt, afsedd till en fristad åt åtta gamla och orkeslösa fattighjon, befinner sig i så uselt tillstånd, att densamma, utom hvad ett mindre rum beträffar, är alldeles obeboelig" samt att "för närvarande icke finnes å hospitalet inhyste flere än tre personer." — Herr fideikommiss-innehafvarens egennytta och ovårdsamhet om hospitalet, har således beröfvat *fem* fattighjon den lyckan att njuta hem och understöd vid denna vackra stiftelse, och hans plan, att låta stiftelsen, med hospitalshusets totala nedruttnande, helt och hållet tillintetgöras, ligger i öppen dag för alla hans grannar och socknemän.

Af detta faktiskt bestyrkta exempel på ridderliga tänke- och handlingssätt i fordna och närvarande tider, och jag fruktar att detsamma icke skall stå enstaka, täcktes Höglofliga Rikets Ständer nogsamt finna att det icke är obehöfligt att åt dess Justitie-ombudsman inrymma en rättighet såväl som en skyldighet att vaka öfver samtlige inom riket befintliga fromma stiftelser för att åtminstone efter behörig anmälan stå som en målsman för de fattiges sak emot våldet och godtycket i detta såväl som i andra afseenden. Det är med stöd häraf jag tager mig friheten föreslå:

att i instruktionen för Rikets Ständers Justitie-ombudsman måtte, på passande ställe inrymmas det stadgande, att denne embetsman må vara skyldig på det sätt vaka öfver vården om fromma stiftelser inom riket att han, sjelf eller genom förordnadt ombud, beifrar alla de fel och afvikelser mot gällande föreskrifter, som kunna blifva hos honom anmälda, äfven der dessa inrättningar kunna vara ställda under enskilde personers tillsyn och förvaltning.

Stockholm den 30 November 1862.

Anders Söderholtz,
från Södermanlands län.

N:o 429.

Af **Anders Söderholtz** från Södermanlands län, *om anslag för uppförande af ett sjukhus i Strengnäs.*

Under en lång följd af år har saknaden af ett sjukhus i Strengnäs ofta erfarits af Åkers och Selebo härader.

Belägna vid Södermanlands norra gräns på Mälarens stränder och öar, hafva de visserligen rättighet att transportera sina sjuklingar till länslasarettet i Nyköping, i provinsens sydöstra hörn, men vägens längd (8 à 10 Svenska mil) och resans besvärlighet för den sjuke hindrar mången, att i behofvets stund våga den vådliga färden. I Eskilstuna är väl ett lasarett, inrättadt för Öster- och Vester-Rekarne, men der sakna ofvannämnda härader plats för sina sjuke. I Strengnäs har äfvenledes funnits ett rikt doneradt, 400-årigt sjukhus. Riks-drotset Bo Jonsson Grip skänkte nemligen 1382 en gård i Strengnäs till ett blifvande sjukhus, hvilken än i dag kallas Hospitalsgården. Riks-amiralen Carl Carlsson Gyllenhjelm skänkta Stenby gård utanför staden till sjukhusets evärdeliga ego och underhåll.

Jag vill ej trötta med uppräknandet af alla öfriga donationer till nämnda sjukhus. Nog af, det finnes icke mer. På 1780-talet försåldes nämnda sjukhus och köpeskillingen jemte årsinkomsterna anslogos till Nyköpings hospital, dit de framgent inflyta. Hvad som blifvit Strengnäs och kringliggande landsort beröfvadt, kan ej återfås. Ej heller kan man i våra dagar hoppas på någon storartad enskild frikostighet, då man erfarit, huru donationer för evärdeliga tider till *ett* samhälles förmån utan tvekan kunna med ett magtspråk, dikteradt af dagens hugskott (centralisations-begäret), öfverflyttas till annan ort.

Genom subskription, societets-spektakler m. m. har man börjat samla en fond till ett blifvande sjukhus i Strengnäs, men dessa medel uppgå ej till 1,000 R:dr R:mt.

Utan statsbidrag kan ej ett ändamålsenligt sjukhus uppföras i Strengnäs, hvarföre jag föreslår:

ett statsanslag för en gång af 20,000 R:dr R:mt för uppförandet af ett sjukhus i Strengnäs.

Stockholm den 30 November 1862.

Anders Söderholtz,
från Södermanlands län.

N:o 430.

Af **Bengt Johan Holmlin** från Göteborgs och Bohus län, *om förändring af 2 kap. 3 § af 1686 års Kyrkolag, i fråga om tiden och stället för barndop.*

Uti 3 kap. 2 § af nu gällande Kyrkolag stadgas, att, såsom orden lyda: "Alla fullkomligen till verlden födde, och lefvande barn skola af deras föräldrar, åtminstone det åttonde dygnet, till den heliga döpelsen befordras. Försummar någon det af vårdslöshet, så skall densamma antingen med kyrkoplikt af Consistorio beläggas, eller i dess ställe gifva något ansenligt till kyrkan och de fattige."

Vidare innehåller 3 § af samma kapitel, bland annat: "Det heliga dopet skall alltid värdeligen och gudeligen förrättas i kyrkan, när icke nödfall eller andra skäliga orsaker äro, som fordra att barnet skall döpas hemma."

Då jag nu går att härutinnan föreslå förändrade bestämmelser, inser jag nogsamt, att ett särdeles grannlaga ämne af mig vidröres. — För mig framstå härvid i dess fulla kraft och betydelse Kyrkolagens ord i 1 § af nämnda kapitel, att "döpelsen skall i all som största ära och vördning hållas"; och de nyss anförda, att "det heliga dopet skall alltid värdeligen och gudeligen förrättas."

Det lider ej heller något tvifvel, att ju rättskaffens och kristligt sinnade föräldrar, som med barn välsignas, alltid skola låta sig angeläget vara, att dem i enlighet med kyrkans bruk och gifna föreskrifter, till dop befordra, och att likaledes uppfyllandet af denna religionens pligt bör genom yttre lag vidmagthållas; och att således för dröjsmål härmed inga svepskäl, lika litet som kringgående af lagens bud får antagas, eller tredska och vårdslöshet lemnas obeifrad. — Det synes mig äfven klart, att nöddop, hvarom i 4 kap. Kyrkolagen afhandlas, enligt såväl de gifna föreskrifterna som den trosbekännelse, hvarå Kyrkolagen är grundad, icke kan eller bör blifva en allmän plägsed, utan endast under begränsade och tvingande omständigheter ega rum, eller å andra sidan möta vid tillämpning af Kyrkolagens ofvanupptagna stadganden åtminstone bokstafligen tolkade, stora svårigheter. — Då såsom stöd för undantag från den allmänna föreskriften, att dopet bör förrättas i kyrka, antages "nödfall eller andra skäliga orsaker" måste icke allenast uppstå tvekan och olika omdömen rörande de omständigheter, som få under dessa ord hänföras, utan äfven stundom möjlighet att lagligen styrka sådana omständigheter och föräldrars derpå grundade rätt att äfven till barndop utom kyrkan erhålla presterligt biträde. —

Det är naturligtvis alltid våda underkastadt att till kyrkan framföra ett svagt och sjukligt barn; men föga mindre våda uppstår vid verkställighet af denna Kyrkolagens föreskrift med fullkomligt friska barn, endast *åtta* dagar gamla, enär desse, såsom ofta å landsbygden inträffar, skola under oblid årstid eller väderlek, på ofta obanade vägar, föras *en* eller två mil stundom längre för att i kyrkan undfå dop.

Händelser inträffa således, då föräldrar uti religionen grundad, genom lag bestämd pligt i detta afseende måste komma i strid med deras af naturen och föräldrakärleken föreskrifna omvårdnad för barnens helsa och lif.

Utan tvifvel söka de flesta presterne att förmedla och förebygga en dylik strid och att på samma gång de upprätthålla Döpelse-sakramentets och lagens helgd, förmildra de äfven, vid ömmande omständigheter, den sednares bokstafliga stränghet. — Men andra finnas, som ovilkorligen fordra iaktagande af det allmänna stadgandet, att barn skola döpas i kyrkan och för hvilka således icke annat skäl till undantag gäller, än barnets med läkarebetyg styrkta sjuklighet.

Ett sådant förhållande, som ligger inom området för min personliga kännedom, har icke minst gifvit mig anledning till väckande af denna motion.

Den uti sednare mom. af 2 § 3 kap. Kyrkolagen stadgade straffpåföljd synes mig äfvendels icke öfverensstämma med nutidens lagstiftning, dels alltför obestämd.

På grund af hvad jag sålunda anfört, vågar jag vördsammast föreslå:

att 2 § 2 kap. af nu gällande Kyrkolag må erhålla följande förändrade lydelse:

Alle fullkomligen till verlden födde och lefvande barn skola af deras föräldrar, så snart barnets helsa och krafter det medgifva, till den heliga döpelsen befordras.

Försummar någon det af vårdslöshet samt icke af pastors varning låter sig rätta, må sådant hos Konsistorium anmälas, som har att efter omständigheterna förfara; samt att § 3 må till denna lydelse förändras: "Det heliga dopet skall alltid värdeligen och gudeligen förrättas, helst i kyrkan eller prestens egen bostad, så vida icke andra skäliga orsaker inträffa, såsom barnets fortfarande svaghet eller sjuklighet, oblid årstid eller väderlek med mera, som fordra att döpelsen bör ske i föräldrars eller annan persons bostad; och skall densamma rätteligen och fullkomligen o. s. v.

Och skulle i följd häraf göras följande tillägg:

"Döpelsen måste och när den i kyrkan förrättas," såvida möjligt är o. s. v.

Om remiss till Höglofliga Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

B. J. Holmlin,
från Göteborgs län.

N:o 431.

Af **Bengt Johan Holmlin** från Göteborgs och Bohus län, *om landshöfdingeresidensets i samma län förflyttning från Göteborg till Uddevalla, samt anvisande af de medel, som till följd af denna flyttning kunna blifva af nöden.*

Då jag nu går att återupptaga ett tillförene väckt och vid riksdagar behandladt förslag, att nemligen inom Göteborgs och Bohus län sätet för länsstyrelsen måtte förflyttas från staden Göteborg till staden Uddevalla; så förete sig för detta förslag så många och talande skäl, att endast urvalet kan hos mig väcka tvekan; och tror jag att dessa skäl, om äfven af olikartad beskaffenhet, likväl, rätt utredde och pröfvade, skola, då de mot hindren afvägas, nedtynga vågskålen till fördel för förslaget.

Göteborg är rikets andra stad. Med ett gynnande läge, hafva inom densamma handel och industi företrädesvis utvecklat sig och synes gå en vidare tillvext till mötes, hvartill den nyss fullbordade jernvägsanläggningen torde blifva en kraftigt medverkande orsak. Stadens utvidgning och ökade folkmängd äro deraf nödvändiga och ofelbara följder och måhända är den tidpunkt icke alltför aflägsen, då alla dessa förhållanden sammanlagda för staden kräfva en egen styresman, sådan för nävarande hufvudstaden eger den. Men i samma mån Göteborgs samhälle framgår på ofvan antydda bana, i samma mån det mer och mer bildar sig till ett sjelfständigt helt, måste äfven dess behof och fördelar blifva i väsendtliga delar skiljaktige från den landsbygds, som för närvarande är med staden under en styrelse förenad. Detta genom sakernas natur gifna förhållande beseglas ytterligare derigenom, att staden och länet numera komma att ega särskilda landsting.

Det är här ej meningen att fullständigt utveckla skilnaden emellan land och stad, till näringar, seder, förvaltning, domstolar m. m.; denna skilnad är för hvar och en, som något erfarit och betänkt, tydlig och framstående. Men om det i hvarje fall måste vara en svårlöst uppgift att inom särskilda och olikartade kretsar med framgång verka; om nyssnämnda skilnad, såsom redan anfördt är, måste i hög grad framträda och göra sig gällande inom den persons embetsverksamhet, som är satt till styresman öfver Göteborgs och Bohus län; så synes som borde förrberörda svårighet icke ökas genom sjelfva belägenheten af den ort, som är styresmannens säte. En hvar, som deltagit uti eller sökt verka för en landsbygds

angelägenheter och förkofran, vet dock allt för väl huru mycket härvid beror på Landshöfdingens personliga närvaro och sakkännedom. Ej mindre bekant och tydligt är äfven, huru förmannens tillsyn och granskning måste verka nit och pligtkänsla hos underlydande, men frånvaro eller aflägsenhet motsatsen. — Det är sannt, att de förmåner jag nu omordar och skulle vilja tillvinna länet, komme, genom bifall till mitt förslag att i någon mån undandragas staden Göteborg; men det synes mig att detta samhälle, med en ordnad och fullständig stads- och kommunalstyrelse, der ärendena således gå sin jemna gång samt endast utomordentliga fall påkalla Landshöfdingens närvaro, äfven bättre kunde undvara den.

Inom länets norra och mellersta delar är blott *en* önskan, för hvilken jag nu vågat göra mig till tolk; lika allmänna äro klagomålen öfver det nu varande tillståndet. Att vidare upprepa eller utveckla dem vore här öfverflödigt. Må det blott tillåtas mig anmärka, att sedan för hela riket kommunalväsendet blifvit, genom utgifven författning ordnadt, dervid länsindelningen gjorts till en af de hufvudsakligaste grunderna; så måste utan tvifvel en af de förnämsta drifffjedrarne, som skola bringa denna inrättning till lif och verksamhet, sökas i sambandet och vexelverkan mellan dess särskilda delar. Men just denna lifsprincip måste förlamas i följd af hufvudortens läge inom det län, hvarom jag talar.

I öfrigt torde för att förorda mitt förslag vara tillräckligt hänvisa till kartan, hvilken bäst utvisar länets läge och sträckning, utgörande denna från Norska gränsen till staden Göteborg aderton à tjugo mil. Lätt inses hvilket hinder och dröjsmål i de angelägnaste så väl allmänna som enskilda ärenden genom detta afstånd nödvändigt måste uppkomma. — Det framstår äfven, att staden Uddevalla är belägen nära nog i midten af den långa kuststräckan. Att denna stad, jemväl utom läget, eger de fördelar, som göra den till hufvudort för länet tjenlig, torde vara allmänt bekant.

Jag får alltså nu föreslå:

1:o Att sätet för Landshöfdingen i Göteborgs och Bohus län förflyttas från staden Göteborg till staden Uddevalla;

2:o att för inköp af nödige tomter inom sistnämnda stad samt uppförande af erforderliga byggnader medel måtte anslås.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles

Stockholm den 30 November 1862.

B. J. Holmlin,
från Göteborgs och Bohus län.

Uti förestående motion instämmer till alla delar:

O. Ericsson,
från Göteborgs och Bohus län.

N:o 432.

N:o 432.

Af **Bengt Johan Holmlin** från Göteborgs och Bohus län *derom, att lönen för extra Provincialläkaren i Sotenäs m. fl. häradre af Göteborgs och Bohus län måtte förhöjas till 1,500 R:dr R:mt.*

År 1828, då en allmän klagan vid riksdagen förspordes öfver otillräckligheten af läkarnes antal i landsorten, anvisade Rikets Ständer, med afseende härpå, till Kongl. Maj:ts disposition ett belopp, hvilket af Kongl. Maj:t användes för en då påbörjad interims-reglering af provincialläkare-vården, hvarigenom 8 nya provincialläkare-befattningar inrättades. Afsigten med dessa s. k. extra provincialläkare-tjenster var otvifvelaktigt att desamma, i den mån de sedermera kunde befinnas erforderliga i de orter, för hvilka de blifvit inrättade, skulle förändras till ordinarie provincialläkare-befattningar, lika med de förut i riket varande. Som bekant är har nyssnämnda reglering af provincialläkare-vården sedermera, tid efter annan, fortgått och är ännu icke afslutad. Ibland de extra provincialläkare-befattningar, som i förenämnda afsigt blifvit inrättade, är extra provincialläkare-tjensten i Sotenäs, Stångenäs, Sörbygdens, Qville och Tunge härader af Göteborgs och Bohus län. I betraktande af detta distrikts beskaffenhet, innefattande flera i hafvet utskjutande uddar och öar, lärer onekligt vara att detsamma, som räknar en folkmängd af öfver 33,000 personer, utgör ett bland de svåraste och mest besvärliga provincialläkare-distrikter i riket, äfvensom att en ordinarie läkare i denna från städerna aflägsna ort för all framtid är alldeles nödvändig. Men om detta distrikt skall kunna påräkna att få bibehålla vare sig den nuvarande värderade innehafvaren af tjensten, Doktor G. Lundgren, eller någon annan läkare, är ett nödvändigt vilkor att tjensten förses med sådana löneförmåner, att dess innehafvare må erhålla en lön, åtminstone jemngod med den provincialläkare i andra, vida fördelaktigare distrikter åtnjuta, helst ifrågavarande distrikt består af en till större delen obemedlad befolkning, samt uti det för extra provincialläkaren i dessa härader gällande Kongl. Reglemente af den 25 Februari 1859 uttryckligen föreskrifves, att denne läkare icke får med sin befattning förena någon annan läkarebeställning, hvadan han alltid är för sin bergning hänvisad till det tjensten åtföljande arfvodet, 1,000 Riksdaler Riksmynt. Då, såsom bekant är, extra provincialläkarne hafva samma tjensteåligganden som ordinarie provincialläkare, men desse sednares lön uppgår till 1,500 Riksdaler, är det klart att innehafvare af

extra provincialläkare-befattningar, så fort tillfälle erbjuder sig, söka ett distrikt med full provincialläkarelön, hvilket haft till följd att åtskilliga extra provincialläkare-tjenster icke kunnat, i brist af sökande, tillsättas. Med kännedom af alla dessa förhållanden har jag ansett mig böra härå fästa Rikets Ständers uppmärksamhet samt hemställer vördsamt:

att extra provincialläkare-befattningen i Sotenäs, Stångenäs, Sörbygdens, Qville och Tunge härader af Göteborgs och Bohus län måtte å ordinarie stat uppföras med lika lön, eller 1,500 Riksdaler Riksmynt, som ordinarie provincialläkarne åtnjuta.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

B. J. Holmlin,
från Göteborgs och Bohus län.

Uti förestående motion instämmer till alla delar.

O. Ericsson.

N:o 433.

Af **Bengt Johan Holmlin** från Göteborgs och Bohus län, *om upphäfvande af det i 22 § af Kongl. Fiskeri-stadgan den 29 Juni 1852 intagna förbud emot begagnande vid sillfiske af not eller vad utöfver viss storlek.*

Ehuru Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet under dess vid sistlidne riksdag afgifna Betänkande, N:o 94, afstyrkt åtgärd i anledning af den utaf mig jemte mina länskamrater väckta motion om upphäfvande af vissa bestämmelser i Kongl. Fiskeri-stadgan den 29 Juni 1852, så har jag likväl under betraktande af såväl ämnets vigt för den ort, jag tillhör, som mina kommittenters önskningar och behof, ansett mig dervid icke böra låta bero, och hemtar jag dessutom till denna min förnyade framställning ett, i min tanka, vigtigt stöd af den omständigheten, att Höglofliga Borgare-Ståndet, vid föredragning af omförmälda Betänkande, beslutat återremiss af frågan.

Då jag ånyo upptager ämnet, för att åtminstone i någon mån vinna och befordra det åsyftade ändamålet, en tryggare utkomst och näringsmedel för en talrik

folkklass inom min hembygd, har jag föga att tillägga till de skäl, som innefattades i ofvanberörda motion, och önskar mig derföre att i största korthet sammanföra desamma.

Det är en gifven sak att vid fiske, likasom vid hvarje upphemtande af naturens frivilliga alster, tillses bör, att icke desamma för framtiden uttömmas och förödas, utan att tvärtom, såvidt ske kan, tillvext och återalstring skyddas och befordras. Jag vill således erkänna den allmängiltiga grunden för förbudet i ofvannämnda lagstadgande, att vid fångst af sill, begagnas redskap med maskor under en viss storlek; och då jag icke vidare har för afsigt att härutinnan söka utverka någon ändring, vill jag icke heller närmare undersöka, huruvida nämnda förbud i förevarande särskilda fall, eller hvad beträffar sillfisket, inom Bohusländska skärgården uppfyllt eller kan komma att uppfylla sitt ändamål. En hastig öfverblick af fordna och närvarande förhållanden inom denna ort torde dock här vara på sitt ställe.

Det är för hvar och en om orten erfaren person bekant, likasom i tideböckerna och flere afgifna skrifter åt minnet förvaradt, att sedan århundraden tillbaka sillen vissa tider i förvånande ymnighet kommit till Bohusländska skärgården, hvilket i flere eller färre år fortfarit, intill dess tillgången hastigt aftagit och alldeles försvunnit; att 40 eller 50 eller flere år förflutit, innan fisken, åtminstone i någon mängd, åter företett sig; och att, sedan ofvanbeskrifne rikare tillgång sednast förekom, densamma numera uteblifvit längre tid, än någonsin tillförene veterligen varit förhållandet. Ingen har med nöjaktig visshet kunnat förklara ymnigheten eller bristen, utan synas båda vara bland dessa naturens verkningar, som länge lära förblifva outredda.

Lagstiftaren har således varit både pligtig och berättigad att här mellankomma och, dels för den händelse en rikare fisktillgång åter skulle inträffa, söka förekomma missbruken, dels ock i allmänhet hindra fiskslagets utödande och befordra dess återvext. På sådan grund hafva ock flera föreskrifter i nu gällande Fiskeri-stadga tillkommit och deribland ofvannämnda §, som innehåller förbud, dels enligt hvad är anfört, emot nyttjande af fiskredskap med maskor under viss storlek, dels ock emot begagnande af not eller vad med större djup än fyra famnar och större längd än 40 famnar. Enligt hvad jag förut anfört, vill jag icke vidare fästa mig vid sistnämnda förbud, hvilket tydligen tillkommit för att freda fiskynglet. Jag kan dock icke underlåta att anmärka hurusom i forna tider, då smärre sill obehindradt fångades, fisken, på sätt redan nämndt är, det oaktadt vissa tider i oförminskad mängd företett sig, hvaremot nuvarande tiders förbud och inskränkningar synas vara frukt- och ändamålslösa för beredande af denna ymnighet. Hvad deremot vidkommer inskränkningen i not eller vaders storlek, som får begagnas, så är grunden för densamma af mig alldeles okänd. Hvad jag, likasom hvarje annan med orten bekant person, vet, är att den sålunda medgifna storleken icke står i öfverensstämmelse med de naturliga eller lokala förhållanden inom orten, det högsta tillåtna djupet af not eller vad motsvarar ej och står ej i proportionerligt förhållande till vattnets vanliga

djup vid stränderna och inom hafsvikarne, som vanligtvis bildas af brådstörtande klippor.

Inom min hemort, likasom flera delar af Bohus län, lefver en talrik samhällsklass, som, saknande både jordbruk och erforderliga tillgångar till bedrifvande af storfiske, hemtar sin hufvudsakliga näring af s. k. småfiske.

Uti detta ingår såsom väsendtlig del fångsten af den smärre sill, som numera besöker kusterna och hvilken vanligen på senhösten till större mängd fiskas. Denna sill utgöres, såsom kändt är, af två arter eller artförändringar, från hvarandra särskilda i så måtto, att den ena, eller den såkallade leddsillen, synes vara uppvexande yngel, den andra, eller skarpsillen, tydligen är fullt utvecklad till storlek likaso mtill fortplantningsförmågan. Det ligger i öppen dag att, hvad denna sednare art beträffar, dess fångst icke kan antagas i någon måtto menligt inverka på utsigterna och befordrandet af framtida sillfiske.

Ifrågavarande lagbud skulle, enligt hvad Kongl. Fiskeri-stadgan vidare innehåller, hafva trädt i verkställighet från och med början af år 1855, men att ett lagbud, som så mycket står i strid med folkets behof samt dess begrepp om sina naturliga rättigheter, skall möta svårigheter vid tillämpningen är en gifven följd.

Då Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet sistlidne riksdag afstyrkt ofvanåberopade motion, har detta skett mera på ett undvikande sätt än på verkliga och grundade skäl.

Utskottet yttrar, att de omförmälda föreskrifterna varit gällande alltför kort tid, att någon tillförlitlig erfarenhet om deras lämplighet kunnat vinnas. Den erfarenhet man i sjelfva verket vunnit, är att dessa föreskrifter, hvad Bohus län beträffar, icke utan stora svårigheter kunna tillämpas.

Är det väl skäl att vidare fortgå på denna bana, hvarigenom en talrik befolkning beröfvas tillfälle att förvärfva sin nödtorftigaste bergning.

Om ock ändamålet med ifrågavarande inskränkningar varit att i framtiden bereda och befordra sillfiske i förra tiders ymnighet och utsträckning, månne ej denna ovissa förmån skulle alltför dyrt köpas med de vissa och för handen varande olägenheter, af hvilka jag nu gjort en kort framställning.

Det synes således vara hög tid att meranämnda tvång, åtminstone i någon mån, lättas.

Jag får derföre föreslå:

att Rikets Höglofliga Ständer ville besluta, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det måtte förbudet i 22 § af Kongl. Fiskeri-stadgan den 29 Juni 1852 emot begagnandet vid sillfiske af not eller vad öfver föreskrifven storlek upphälvas.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862. *B. J. Holmlin,*
från Göteborgs och Bohus län.

N:o 434.

Af **Håkan Nilsson** från Christianstads län, *om inskränkning i tiden för beväringsmanskaps vapenöfning.*

Med anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Rikets Ständer rörande beväringsmanskapets vapenöfningar och de i ämnet väckta motioner, att de som ingått i skarpskyttekorpser och inom samma minst ett år deri deltagit samt gjort sig förtjente af skicklighet i exercis, befrias från ena årets vapenöfning, är det som jag med hänsigt till de mindre befolkade orter der skarpskyttekorpser i större skala icke kunna bilda sig, men det oaktadt i mindre kretsar öfvas i färdighet att handtera vapen, så att möjligtvis lika skicklighet förefinnes åtminstone i skjutöfningar, och enär dessa orter äro merendels långt aflägsna från den allmänna exercisplats, som beväringsmanskapet har sina öfningsläger, hvarigenom marschen till och från bemälda platser fordrar både tidspillan och kostnader; — vågar jag vördsammast föreslå:

att Rikets Ständer täcktes tillstyrka det allmänna beväringsmanskapets vapenöfningar endast skedde under ett år med förlängd tid, — nemligen för alla dem, som icke kunde visa sig hafva tillvunnit sig färdighet i vapenöfningarne å ena årets exercisdagar, och derom kunde erhålla befälhafvarens intyg, måtte i sammanhang dermed fortsätta exercisen ytterligare lika tid samma år, men de öfrige hemförlofvas;

härigenom skulle såväl den som tillhörde skarpskyttekorps, som en med honom lika skicklig i vapenöfning, men icke tillhört sådan, tillerkännas samma rättvisa; — och Staten vinna besparingar.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Håkan Nilsson,
från Christianstads län.

N:o 435.

Af **G. Nyqvist** från Wermlands län, *om anslag till dels en båtled mellan sjöarne Kläggen, Flaten och Kilen uti Fryksdals öfre tingslag, dels ock till en vägbyggnad mellan Östmarks kyrka och Kajkelandstorp.*

Innevånare uti Fryksdals härads öfre tingslag af Wermlands län, som länge funnit sig vara i stort behof af en båtled från Östmarks kyrka i sjöarne Kläggen, Flaten och Kilen samt Thorsby elf till sjön Fryken för utforsling till denna sistnämnda sjö af deras bruks- och skogseffekter samt tillförsel af spannmål och köpmannavaror, som fraktas till dem på Fryken från länets södra del, hafva låtit genom Chefen för vestra väg- och vattenbyggnads-distriktet uppgöra förslag till anläggning af berörda båtled, som med en längd af ungefärligen 2 mil blifvit beräknad att kosta 86,779 R:dr R:mt.

För förslagets utförande är äfven aktieteckning i orten gjord, men då mängden af dessa innevånare äro obemedlade samt till och med, när skörden slår fel, hvilket der i orten ej sällan händer, i bekymmer för lifsbergningen har denna aktieteckning icke kunnat uppbringas högre än till 18,760 R:dr R:mt.

Derjemte hafva Fryksdals öfre tingslags vägbyggnadsskyldige inför Härads-rätten den 30 sistlidne Oktober öfverenskommit att bygga väg, af vid pass $1\frac{3}{4}$ mils längd, från Östmarks kyrka till Kajkelandstorp vid Norska gränsbandet, såvida de dertill erhålla bidrag af allmänna medel med två tredjedelar af det för vägbyggnaden beräknade kostnadsbeloppet, 53,397 R:dr, och Norrmännen blifva villige att sammanbinda denna väg med det Norska vägsystemet.

Då nu med de ofvannämnda båda företagen, eller inrättande af båtled från Östmarks kyrka till närheten af Thorsby bruk och sjön Frykens strand samt vägbyggnaden från Östmarks kyrka till Kajkelandstorp eller dess närhet vid Norska gränsen afser en sammanhängande kommunikationsled genom Fryksdalen och Östmarks socken af Fryksdals öfre tingslag till Grue socken af Hedemarks amt i Norrige; då öppnandet af en dylik led varit i många år efterlängtad af berörda orters gränsboar, som, oaktadt svårigheterna att sammanträffa, likväl ej sällan med hvarandra kommit i beröring, och då så väl båtleden som vägen, måst icke allenast, efter hvad Konungens Befallningshafvande i länet och vederbörande domstol derom yttrat, blifva för ortens innevånare af stort gagn, utan äfven medföra nytta

för gränsboarne i Norrige, hvarigenom vägbyggnaden ofelbart kommer att fortsättas från gränsen till annan väg i landet, och sålunda förena Glommedalen i Norrige med Fryksdalen i Sverige, och för hvilket ändamål anslag, såväl af Kongl. Proposition som ock af särskilda ansökningar, begärts af Norriges nu pågående Storthing; så föreslår och anhåller jag att Rikets Ständer måtte bevilja:

dels ett anslag af 68,019 R:dr R:mt till anläggande af *båled emellan sjöarne Kläggen, Flaten och Kilen* uti Fryksdals öfre tingslag, enligt det af Chefen för vestra väg- och vattenbyggnads-distriktet den 18 innevarande November månad upprättade förslag, och med vilkor att de, som tecknat sig till deltagande i kostnaden för arbetet, åtaga sig och ställa säkerhet för detsammas utförande inom viss tid;

dels ock att anslag till vägbyggnad emellan Östmarks kyrka och Kajkelandstorp eller dess närhet vid Norska gränsen, enligt det af Kapitenen Palm år 1858 upprättade förslag, med 35,598 R:dr R:mt, utgörande två tredjedelar af det i förslaget beräknade kostnadsbeloppet, under vilkor att Fryksdals härads öfra tingslags vägbyggnadsskyldige deremot inom viss tid utföra arbetet.

Jag anhåller om remiss af denna min motion till vederbörligt Utskott.

Stockholm den 30 November 1862.

Georg Nyqvist,
från Wermlands län.

N:o 436.

Af **Anders Andreasson** från Elfsborgs län, *derom, att de kronofogdar, som åtnjuta pension enligt Kongl. Brefvet den 15 Februari 1841, hädanefter måtte erhålla pension i enlighet med bestämmelsen i Kongl. Brefvet den 16 Mars 1858.*

Att Staten tilldelar ett mindre pensionsbelopp åt de kronofogdar, som före den 16 Mars 1858 erhållit afsked, än till dem, som efter nyssnämnda år aträdt sina tjenstebefattningar, synes mig lika litet öfverensstämma med billighetens och rättvisans fordringar som med en stats värdighet, då nemligen väl icke kan såsom

grundsats antagas att de förre gjort sig mindre förtjenta af det allmänna än desse sednare.

Antalet af de kronofogdar, som erhållit pension enligt äldre Kongl. Brefvet den 15 Februari 1841, är med visshet nu mera icke stort; att här låta alla ifrågavarande pensionstagare vederfaras lika rätt, kan ej sålunda för Staten blifva något särdeles tryckande.

Det vore nemligen här blott fråga om att förhjelpa några få 70-årige män till högre pensionsbelopp för de få år, som de, enligt naturens ordning, kunna hafva återstående af sin lefnad.

Jag vågar derföre vördsamt hemställa:

att till de kronofogdar, som åtnjuta pension, enligt Kongl. Brefvet den 15 Februari 1841, måtte hädanefter beviljas pensionsrätt enligt Kongl. Brefvet den 16 Mars 1858; och anser jag denna min hemställan destomer befogad och billig, som ifrågavarande afskedade tjenstemän inbetalt afgift till civilstatens pensions-inrättning, hvarifrån de nu, såsom på indragningsstat öfverflyttade, icke erhålla pension.

Stockholm den 30 November 1862.

Anders Andreasson,
från Elfsborgs län.

N:o 437.

Af **Anders Andreasson** från Elfsborgs län, *om underdånig hemställan till Kongl. Maj:t om utfärdande af förbud mot gesällvandring.*

Gesällvandringen utgör otvifvelaktigt ett bland de mest tryckande onera för allmänheten och särdeles för dem af landets invånare, som bo närmast landsvägarne; ithy då de kringstrykande gesällerna oftast äro alltför oduglige och lättjefulla för att kunna vidare arbeta, än möjligen för någon vecka eller en kortare tid i stad, men aldrig å landsbygden, samt de dessutom, med endast få undantag, äro begifna på fylleri och ett sedelöst lefnadssätt, hvarom dagliga erfarenheten bär ett sorgligt vittnesbörd, följer deraf, att de måste uppehålla sig genom allmosor, som

gifvas

gifvas af en allmänhet, hvilken, sjelf i små omständigheter och i förlägenhet för egen utkomst, likväl, ledd af kristlig barmhertighet, ej kan neka de tiggande sin hjelp; — en hjelp, som, många gånger lemnad, ej sällan vida öfverstiger bidraget till egna fattigas underhåll samt en stor del af statsbördorna.

Med anledning häraf får jag vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer hos Kongl. Maj:t täcktes göra underdånig framställning derom, att all gesällvandring, hvartill gesällerna numera icke eller erhålla pass, måtte förbjudas, och att vederbörande kommun måtte åläggas draga försorg om gesällers underhåll, då de sakna arbete, eller icke äro i tillfälle att sig sjelfva försörja, på sätt om fattige i allmänhet är stadgadt.

Stockholm den 30 November 1862.

Anders Andreasson,
från Elfsborgs län.

N:o 438.

Af **Anders Andreasson** från Elfsborgs län, *om tillägg i 15 § af Kongl. Förordningen den 21 December 1857, rörande stängselskyldighet.*

Genom Kongl. Förordningen om egors fredande mot skada af annans hemdjur samt om stängselskyldigheten af den 21 December 1857, § 15, är stadgadt, att, "der led eller grind öfver väg tarfvas, hålle den ledet eller grinden, som annan stängsel å samma ställe hålla skulle." Ehuru det sålunda, enligt åberopade författning, är uppenbart att grind öfver allmän väg får finnas, har likväl Konungens Befallningshafvande i vissa län uppmanat och bemyndigat vederbörande, som förrätta de i lag påbjudna vägsyner (länsmännen) att pröfva och bestämma hvarest å allmän väg grind må finnas och huru densamma inrättas bör.

Detta bemyndigande har verkat högst menligt för jordegaren, enär länsmannen, efter dess större eller mindre omdömesförmåga eller andra orsaker, utan att så varit nödigt, utdömt grindar, ej blott till skada för jordbruket utan ock på bekost-

nad af skogen, enär hägnad måste uppföras å båda sidor af vägen, der grind ej får begagnas.

I anledning häraf får jag anhålla:

det Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t göra underdånig framställning derom, att jordegare må vara oförhindrad uppsätta grind öfver landsvägen, der behofvet så fordrar, eller, i händelse betänklighet derför skulle uppstå, att vederbörande Hushållnings-sällskap, med hänsigt till dess vida större omdömesförmåga och insigt i slika fall, måtte tilläggas pröfningsrätten, på det jordegaren dymedelst måtte blifva skyddad från det lidande, som honom alltid tillfogas, då han förvägras att på lämpligaste sätt inhägna sina egor.

Stockholm den 30 November 1862.

Anders Andreasson,
från Elfsborgs län.

N:o 439.

Af **A. W. Uhr** från Nerikes län, *om bidrag af allmänna medel till aflöning åt lärarne vid Farmaceutiska institutet, m. m.*

Helt nyligen hafva vi remitterat en motion om Carolinska institutets rättighet att examinera Läkare. Erkännande det gagneliga i detta förslag, och inseende det olämpliga i nuvarande förhållande, att Carolinska institutet väl får meddela fullständig undervisning, men ej pröfva om densamma slagit rot, än mindre meddela betyg öfver huru ett sådant prof utfallit, har jag trott det vara i sin ordning att äfven fästa Rikets Ständers uppmärksamhet på, att samma förhållande eger rum emellan Farmaceutiska institutet och det Carolinska, ty af samma skäl, som rättighet bör medgifvas Carolinska institutet att examinera Läkare, bör det äfven öfverlåtas åt det Farmaceutiska institutet att examinera Apothekare; och om det är magtpåliggande att Läkare följa med sin tid och komma till allt större kunskap och insigt i de vetenskaper, som höra dem till, så lärer ej kunna nekas, att detsamma gäller om Apothekare. Ej ensamt i samlandet eller beredandet af medikamenter är det af nö-

den att de ega fullgoda insigter; behofvet för allmänheten att draga nytta af deras kunskaper i många andra fall har blifvit allt större och större, såsom med analyser, och i mångfaldiga andra teckniska detaljer. För Läkares bildning har mycket blifvit gjordt, och en för vetenskapen lyckobringande täflan har uppstått om hvilken undervisningsanstalt gifver bästa resultatet; men huru står det till med Apothekarne? För dem är föga gjordt af Staten, de erhålla till sin undervisningsanstalt 3,750 R:dr årligen till slutet af denna statsreglering; de hafva privilegier, om nyttiga eller skadliga för folket eller för vetenskapen vill jag ej inlåta mig i bedömandet af, men de få, sannolikt äfven just derföre, skaffa sig kunskaper bäst de gitta. Bifogade utdrag ur Farmaceutisk tidskrift af hvad som rörer den Farmaceutiska undervisningen och det derför inrättade institut, visar huru dermed förhållit och förhåller sig. Den som bilaga äfven vidfogade skrifvelse ifrån Farmaceutiska institutets Styrelse visar hvad samma Styrelse anser vara af behofvet påkalladt. Om ock dessa fordringar något kunde prutas, kan likväl ej nekas att institutets nuvarande tillgångar äro alldeles för ringa; *om ändamålet skall uppfyllas måste de derföre ökas*, ty icke kan man rimligen tänka sig, att t. ex. en i alla afseenden skicklig lärare, skall erhållas än mindre bibehålas, för en lön af 1,000 R:dr. Icke kan man väl heller af Apothekarne fordra att de, för bibehållande af sina s. k. privilegier skola årligen tillskjuta mer penningar än hittills, ty icke hafva privilegierna för dem blifvit mera inkomstbringande, utan snarare hafva de, genom inrättande af flere icke privilegierade apothek, blifvit kringskurne, och då så är lärer, tyvärr, ej annat återstå än att stats-kassan måste anlitas. Jag föreslår derföre, dock i olikhet med hvad Styrelsen fordrat, pag. 19:

1:o Att Farmaceutiska institutet väl må blifva ett Statens läroverk, som af densamma hufvudsakligen underhålles, men att, det oaktadt, det hus, som nu är under byggnad, må tillsvidare egas, och således äfven färdigbyggas och ändamålsenligt inredas samt äfven, så länge de det ega, underhållas af Apothekarne i riket utan statsbidrag.

2:o Då till amortering af den för huset ådragna skuld får användas så väl egande donationsmedel som det vanliga sammanskottet, hvilket tillkommit såsom vilkor för erhållande af statsanslag (se Bil. pag. 7) och således ej får minskas, men väl ökas, åtminstone så länge privilegierna finnas qvar, så bör deraf följa att, sedan skulden blifvit till fullo amorterad, huset äfven skall blifva en Statens egendom, och derefter af densamma äfven underhållas.

3:o Sedan kostnaderna för huset på förenämnda sätt utgått af institutets egna, eller af Apothekarne sammanskjutna tillgångar, användes hvad af dessa tillgångar möjligen kan vara i behåll, hvilket ej torde blifva mycket, om något till lärarnes aflöning m. m. och till hvad derutöfver för betäckande af de å pag. 19 i Bilagan specificerade utgiftsposter, anslås

statsmedel så mycket, att de må utgå till de belopp, hvartill de skäligen blifvit jemkade, och som i kanten blifvit tecknadt.

Stockholm den 30 November 1862.

A. W. Uhr,
från Nerikes län.

N:o 440.

Af **P. F. Mengel** från Upsala län, *om upphäfvande af det lagstadgande, som bestämmer, att Magistrat skall förrätta bouppteckning efter afliden ofrälse person i stad, samt upphörande af bouppteckning-procenten, eller dess utgörande efter behållningen i boet.*

I en tid hvars syftning är, att så vidt som möjligt söka åstadkomma lika fördelning af rättigheter och skyldigheter mellan medborgare, tyckes stunden vara kommen, då en af de mest orättvisa och till sina följder stundom mest olycksbringande beskattningar borde afskaffas. Jag menar städernas ofrälse, icke till Preste-Ståndet hörande, invånares skyldighet, att till Magistraterne betala bouppteckning-procent. För att inse sanningen häraf är nödigt att kasta en blick tillbaka till den tid, från hvilken ofvannämnda pålaga sannolikt har sin uppkomst, samt orsaken dertill.

Troligen pålades denna beskattning på den tiden, då städernas invånare, om ej uteslutande, så dock till största delen utgjordes af borgare, hvilkas privilegier då tillade dem uteslutande rätt att ensamma utöfva såväl handel som alla andra näringar, samt då det äfven i följd deraf ålåg dem att ensamma bekosta och underhålla såväl Magistrater som allt hvad till städernas drätsel hörde. Att Prester och Adel undansluppo såväl denna, som nästan alla andra skatter, berodde, dels på deras frälse, dels på det vid denna tid otänkbara, att en adelsman kunde förnedra sig ända derhän, att utöfva ett borgerligt yrke. Småningom, och i mån som till städerna inflyttade, dels jordbrukande, dels på annat sätt sig närande ofrälse personer, fingo äfven dessas arfvingar vidkännas, att Magistrater funnos, genom äran att få deltaga i dessas underhåll.

Sedan tiderna nu så förändrats, att adel och bönder i stad och å landet, utöfva borgerliga yrken, men det oaktadt städernas ofrälse invånare ännu ensamma äro be-

röfvade rättigheten, att, i likhet med de förstnämnda, få välja hvem de vilja att förrätta bouppteckning efter sina afliden, så är detta en orättvisa; men ännu större blir denna, då, som ofta är fallet, de efterlefvande, genom detta tvång af Magistraterne, beröfvas den enda tillgång en enka eller faderlösa barn skulle hafva att lifnära sig af, hvilket följande exempel kan bevisa.

En köpman afled och lemnade efter sig enka och 6 minderåriga barn. Hans tillgångar utgjordes af en större fastighet — i bouppteckningen upptagen till dess taxeringsvärde, 60,000 R:dr, — af lager och lösöreho till 50,000 R:dr, summa 110,000 R:dr. Skulderna uppgingo till 105,000 R:dr och Magistratens procent till 1,100 R:dr. Då tillgångarne, såväl fast som löst realiserades, inbragte de blott 106,000 R:dr, då således enkan och de arma faderlösa voro blottade på allt. För att förekomma dylikt, har mången fader af kärlek till de sina, på sotsängen belastadt sitt samvete med att uppgöra ett falskt köp, eller genom annan åtgärd skydda dem för nöd, hvarförutan stundom händt, att samma motiv drifvit andra till falsk bouppteckning-ed. Att så är förhållandet torde kanhända någon af de vid riksmötet närvarande Borgmästarne kunna intyga.

Öfvertygad härom, får jag härmed vördsamt föreslå:

afskaffande af nuvarande sättet att i städerna förrätta bouppteckning efter afliden ofrälse person, samt af bouppteckning-procenten, eller åtminstone, att denna hädanefter må utgå efter behållningen i boet, sedan skulderna äro afräknade.

Denna motion, hvarå remiss till vederbörligt Utskott begäres, torde egentligen ha bordt väckas i Borgare-Ståndet, men farhågan att den skulle ha blifvit alltför illa emottagen af dervarande Magistrats-personer, har föranledt dess framställande på detta rum.

Stockholm den 30 November 1862.

P. F. Mengel,
från Upsala län.

N:o 441.

Af **P. F. Mengel** från Upsala län, *derom, att terminsafgiften vid elementarläroverken samt alla undervisnings-anstalter, som af Staten åtnjuta understöd, må upphöra.*

Inom Borgare-Ståndet har en med stor omsorg utarbetad motion rörande elementarläroverkens reorganisation blifvit väckt; men då uti samma motion föreslås, ej blott att *terminsafgiften*, som af lärjungarne vid elementarläroverken nu erlägges, fortfarande skall utgå, utan äfven att densamma under vissa vilkor skall höjas; så får jag, i motsats härtill, vördsammast föreslå, det Rikets Ständer må besluta:

att terminsafgiften vid samtliga elementarläroverken och vid alla undervisningsanstalter, som åtnjuta understöd af statsmedel, skall afskaffas.

Motivet för detta förslag är helt enkelt, att den offentliga undervisningen bör vara kostnadsfri, framför allt i ett land der erfarenheten visat, att det öfvervägande antalet af våra utmärktaste män härstammat från de mest obemedlade klasserna i samhället.

Stockholm den 30 November 1862.

P. F. Mengel,
från Upsala län.

N:o 442.

Af **P. F. Mengel** från Upsala län, *om ändring uti 89 § 1 mom. af gällande Banko-reglemente, i fråga om revision af Banko-diskontverkets förvaltning.*

Banko-reglementets 89 § 1 mom. föreskrifver att *revision af Banko-diskontverket årligen skall förrättas af dertill utsedde Revisorer.*

Denna föreskrift tillkom på den tid, då det dels ansågs af särdeles vigt att nämnda låneinrättnings jemte lånekontorens i landsorten verksamhet både ofta och noggrannt kontrollerades, — och då dels granskningen af Statsverkets samt Bankens och Riksgälds-kontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, enligt 68 § Riksdagsordningen, *allenast hvart tredje år egde rum.*

Orsaken hvarföre revision af Banko-diskontverkets förvaltning *icke* anförtroddes åt samma ledamöter, som förrättade Statsverks-granskningen och icke verkställdes samtidigt med denna, är således lätt insedd. Ett annat och *då* mera giltigt skäl än nu förefanns äfven. Det var nemligen klart att Statsverkets granskning i början af det nya statsskickets införande skulle medtaga mycken tid. Ända inpå 1840:talet vore också Statsrevisionerna lika mödosamma som ömtåliga, hvarvid långa och lifliga debatter fördes emellan de begge Statsmagternas målsmän.

Men i samma mån de konstitutionela grundsatserna blifvit utvecklade, samt Ståndernas beslut och föreskrifter alltmera billigt blifvit hörsammade af den andra Statsmagten, har äfven sjelfva Statsförvaltningen blifvit mera fullständig.

Följden häraf har äfven ostridigt blifvit den, att Statsrevisionerna — särdeles sedan de, såsom numera är fallet, *årligen* förrättas med vida större lätthet än tillförene kunna verkställas, hvartill ock i väsendtlig mån bidrager att Kammar-rätten med lika omsorg som oväld utöfvar den mödosamt minutiösa siffergranskningen, med hvilken Statsrevisionerna nu mindre än förr behöfva sysselsätta sig.

Den, enligt 68 § Riksdags-ordningen, såsom maximum fastställda tid för Statsrevisionens förrättande, tages visserligen äfven nu i fullt anspråk; men det egentliga och företrädesvis vigtiga revisionsarbetet medhinnes dock så beqvämligt, att Revisorerna hafva rundelig tid att företaga utfärder i och för besök samt okulära besigtningar å ett stort antal Staten tillhöriga, dels inom hufvudstaden dels i dess granskap belägna institutioner, om hvilkas egentliga organisation, och tilläfventyrs

befintliga brister, Revisorerna dock likväl näppeligen kunna taga någon närmare kännedom.

Jag vågar emellertid hysa den föreställning, att den tid, som Revisorerna på nyss omförmäldt sätt användt, med större nytta, om än mera mödosamt, skulle kunna disponeras till granskningen af Banko-diskontverkets i hufvudstaden förvaltning.

Jag föreställer mig vidare, att om Statsrevisorerna *började* sin verksamhet med sistnämnda bestyr, skulle de derigenom förvärfva sig större öfning i räkenskapers granskande, hvilken kom desse tillgodo under det påföljande mera magtpåliggande arbetet, hvarigenom detta utan tvifvel ginge raskare undan. Skulle de åter först mot *slutet* af sin vistelse här företaga granskningen af Banko-diskontverket, så är det likaledes klart att bestyret dervid underlättades betydligt genom den derförinnan förvärfvade öfningen. I hvilket fall som helst lider det intet tvifvel att ju Statsrevisorerna på den i 68 § Riksdags-ordningen fastställda tid ganska väl skola medhinna att jemväl granska Banko-diskontverket.

På nu anförda skäl tager jag mig friheten föreslå:

det Rikets Ständer ville besluta en sådan ändring i Banko-reglementet:

att revisioon af Banko-diskontverkets i hufvudstaden förvaltning hädanefter årligen skall förrättas af Rikets Ständers Revisorer för Statsverkets, samt Bankens och Riksgälds-kontorets tillstånd, styrelse och förvaltning.

Stockholm den 30 November 1862.

P. F. Mengel,
från Upsala län.

N:o 443.

N:o 443.

Af **Paul Fritz Mengel** från Upsala län, *derom att, då revision af Statsverkets samt Bankens och Riksgälds-kontorets tillstånd, styrelse och förvaltning eger rum under pågående riksdag, de ledamöter af revisionen, som tillika utöfva riksdagsmannakallet, icke må vara berättigade att i egenskap af revisorer något arfvode eller annan ersättning uppbära.*

Med den sparsamhet i afseende på Statens medel, som det ovilkorligen åligger hvarje folkombud att noggrannt iakttaga, synes mig den plägseden — måhända rättare sagdt det oskicket — svårligen låta förena sig, att då revisionen af Statsverkets, samt Bankens och Riksgälds-kontorets tillstånd, styrelse och förvaltning under pågående riksmöte eger rum, äfven de ledamöter i berörda revision, hvilka tillika fungera såsom riksdagsmän, och följaktligen i sistnämnda egenskap äro pligtige att å revisionsorten vistas, uppbära arfvode jemväl i egenskap af statsrevisorer.

Revisionsarbetet förrättas på samma tider som de respektive Riks-Ståndens eller Utskottens göromål ega rum. Då förstnämnda arbete verkställes äro således revisorerne urståndsatte att noggrannt fullgöra sina åligganden såsom riksdagsmän.

Då revisionen af Banko-diskontverkets förvaltning verkställes af Banko-Utskottet — hvilket inträffar hvarje år, då nämnda revision infaller under det Rikets Ständer äro här församlade — uppbära detta Utskotts ledamöter icke något arfvode såsom revisorer, påtagligen derföre att de allenast fullgöra sitt kall såsom representanter; men man lärer dock icke med skäl kunna påstå att den omförmälda revisionen då verkställes med mindre omsorg, ehuru arfvode icke af Banken till Utskottets ledamöter utbetalas.

Det förefaller också i hög grad förödmjukande för dem, hvilka på en gång äro representanter och revisorer, att i begge dessa egenskaper uppbära arfvode, då det sker med full vetskap om att icke samtidigt kunna utöfva *begge* funktionerna nöjaktigt.

Jag tager mig derföre friheten föreslå det Rikets Ständer ville besluta:

att, då revision af Statsverkets samt Bankens och Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning eger rum under pågående riksdag, de ledamöter af den förra, som tillika utöfva riksdagsmannakallet, icke äro be-

rättigade att i egenskap af statsrevisorer uppbära arfvode af Statens medel, icke heller att åtnjuta resekostnadsersättning till och från den statsrevision, som inträffar under riksdag.

Stockholm den 30 November 1862.

P. Fr. Mengel.

N:o 444.

Af **Paul Fritz Mengel** från Upsala län, *om statsanslag af 12,000 R:dr, att öfverlemnas till utsedde kommitterade för undersökning af den s. k. Nynäsbanan, såsom ersättning för utgifterna i afseende å berörda undersökning.*

I samma mån det norra och mellersta Sveriges jordbruk, handel och industri gått framåt, hafva ock olägenheterna blifvit mera i ögonen fallande i afseende derpå, att landets första handelsstad och importsort, nemligen Stockholm, är belägen innanför en lång, svårtillgänglig och under 4 à 5 månader af året genom is spärrad skärgård.

Redan för omkring tio år sedan väcktes i anledning deraf förslag att medelst en jernväg sammanbinda hufvudstaden med någon lämplig uthamn på yttre sidan af Södertörn. Uppmärksamheten fästades då på Dalarö och Härhamra. Uti en år 1856 utgifven brochyr framhölls åter Nynäshamnen — belägen emellan begge nyssnämnde hamnar — såsom för det afsedda ändamålet särdeles passande, äfven med hänseende dertill att man utan svårighet kunde bygga en jernväg derifrån och förena den med vestra stambanan.

Men då, lika som ofta sedermera när det gällt hufvudstadshandelns äfven aldra vigtigaste intressen, omfattades detta förslag med ringa uppmärksamhet af hufvudstadens målsmän.

År 1861 utgaf Löjtnant H. Sandeberg en brochyr, hvari samma frågas stora betydelse ej blott för Stockholms framtid, utan äfven för möjliggörandet af vintertrafik på Östersjön samt rysk transito öfver Sverige, på ett förtjenstfullt sätt utvecklades. I nämnde brochyr ådagalades Nynäshamnens stora lämplighet såsom

nödhamn, hvarpå just den Svenska Östersjökusten för närvarande är i saknad. Derefter omfattades förslaget både om en jernvägs anläggande till och en nödhamns åstadkommande vid Nynäs med större intresse. Sammanträden höllos, dervid frågan diskuterades, en kommitté nedsattes och nödiga undersökningar beslötos i och för frågans utredning. Den sällsynta företeelsen inträffade att hufvudstadens samtliga tidningar voro eniga om att frågan är af stor vigt såväl för hufvudstaden som för hela landet.

Det behöfver icke sägas att de med omsorg företagna undersökningarne rörande den föreslagna jernbanan från och hamnanläggningen vid Nynäs medfört betydliga utgifter. De hafva till en del blifvit bestridda medelst sammanskott. Bristen har förskjutits af den för frågans behandling utsedda kommittéen, hvilken, sedan undersöknings-arbetet blifvit afslutadt, hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhöll att den del af utgifterna, som icke genom de verkställda sammanskotten kunnat bestridas, måtte blifva af statsmedlen godtgjorda, hvartill dock Kongl. Maj:t icke kunde lemna nådigt bifall, enär för berörda ändamål medel icke voro disponibla.

Då det likvist är obestridligt att förslaget ej mindre om anläggandet af en jernbana från Nynäs till vestra stambanan, än äfven om inrättandet af en nödhamn vid Nynäs, förr eller sednare måste bringas till verkställighet, — och då det är lika obestridligt att de förberedande undersökningar, som nu blifvit verkställda, redan äro af stor nytta, och i allt fall förr eller sednare måste försiggå, synes det vara fullt billigt att de utgifter, som den oftanämnda kommittéen af egna medel förskjutit, blifva densamma godtgjorda, tager jag mig friheten vördsammast föreslå,

att Rikets Ständer ville bevilja en summa stor 12,000 R:dr, att öfverlemnas till de utsedde kommitterade för undersökning af den föreslagna Nynäsbanan, såsom ersättning för utgifterna i afseende på berörda undersökning, dock med skyldighet för ifrågavarande kommitterade att till Kongl. Civil-departementet aflemna ej allenast fullständig räkning å de bestridda utgifterna, utan äfven alla handlingar rörande sagde undersökning.

Stockholm den 30 November 1862.

P. Fr. Mengel.

N:o 445.

Af **Nils Andersson** från Wermlands län, *om ett lagstadgande i den syftning att en närmare kontroll må kunna hållas öfver dem, som föranstalta religiösa sammankomster.*

Utgående från den grundsatsen, att rättigheten att fritt sammanträda och inom af lagen stadgade gränser uttala sina tankar om alla satser, som kunna blifva föremål för menskligt vetande, är en helig rätt, som intet fritt samhälle kan ostraffadt söka undertrycka och som för öfrigt står i fullkomlig öfverensstämmelse med ordalydelsen och andan i våra grundlagar, hvilka, såsom ett af fundamental-vilkoren för statsbyggnadens bestånd, erkänt och fastställt en fri yttranderätt i tryck såsom ett osvikligt medel att bilda och utveckla en upplyst allmän mening, kan jag likväl icke förbise nödvändigheten att utöfningen af denna fria sammanträdesrätt och dennas åtföljande muntliga yttranderätt är så ordnad, att de lagliga myndigheterna kunna vara i tillfälle att kontrollera det sätt, hvarpå den begagnas, för att i händelse den öfverskrider de gränser, som lagar och förnuft för densamma utstaka, kunna motverka dess utan tvifvel skadliga verkningar eller helt och hållet hindra dess fortsatta utöfning.

I konseqvens med Tryckfrihets-förordningens visa föreskrift att, i samma stund det tryckta ordet till allmänheten utdelas, detsamma skall till Justitieministerns tryckfrihets-ombud öfverlemnas, för att af honom granskas, är äfven uti Kongl. Förordningen af den 6 Februari 1849, § 8, föreskrifvet, att allmänna sammankomster skola i vederbörlig tid vara hos ortens myndigheter på förhand anmälda, så att dessa, i händelse af anledning dertill, kunna närvara och öfvervaka hvad som der sker och yttras, och man skulle med skäl kunna anse, att detta allmänna stadgande äfven är gällande för de sammankomster, som af en mängd personer, hvilka utgifva sig för andliga ifrare, tillställas för att betrakta, afhandla och utlägga religiösa ämnen; men tyvärr har verkligheten visat, att en sådan uppfattning i fråga om sammanträden för religiösa ändamål icke gjort sig gällande, utan hafva de kunnat tillställas och afhållas, utan att man ansett sig pligtig att derom på förhand till vederbörande myndigheter göra någon anmälan. Detta har också verkat, att en mängd villfarelser och origtiga föreställningar i religiösa mål kunnat utbjudas bland allmänheten, utan att presterskap eller kyrkoråd varit i tillfälle att dem med bättre läror motverka eller visa deras felaktighet, och vi se uti det så kallade religiösa kolportörsväsendets

resultater, en allmänt spridd andlig oro och motsatta schismatiska meningar i de heligaste frågor, de olyckliga frukterna af denna, såsom jag tror, mera sjelftagna än lagligen grundade frihet från all offentlig kontroll.

Dessa frukter hafva i min hemort visat sig vara af den beklagliga beskaffenhet, enligt min egen personliga erfarenhet och trovärdiga personers berättelser, att de uti sin vidare utveckling kunna befaras komma att förorsaka lika svåra följder, som någonsin de religiösa tvisterna i fordna tider, och jag tror derföre att de förtjena lagstiftningens och lagskipningens allvarliga uppmärksamhet.

Jag vill i korta drag gifva en svag skildring af några utaf de föreställningar, som genom det så kallade kolportörsväsendets verksamhet bibringats den okunniga och lätt förledda landsortsbefolkningen, dervid anmärkande, att man svårligen kan veta hvilka kolportörer, som blifvit utsända af den så kallade Evangeliska Fosterlands-stiftelsen, och hvilka som kringstryka landet blott på grund af eget godtycke för detta slags verksamhet, enär hvarken presterskapet eller församlingarne på förhand underrättas om hvilka personer gå i nämnde stiftelses uppdrag, utan det händer att hvarjehanda yrkesidkare, kakelugnsmakare och skinnberedare m. fl. utaf hvad skrot och korn som helst, liksom f. d. hemmansegare, hvilka försålt sin egendom och blifvit predikanter, utan att hafva genomgått någon kolportörsskola, öfver de aflägsnare gränserna intränga i socknarne och der vid dess yttre kanter bedrifva sitt prediko- och omvändelseverk långa tider, innan underrättelse derom erhålles af de kyrkliga och verldsliga myndigheterna i orten. Dylika kolportörer drifva en ganska allmänt utbredd lära, som innefattar bland annat följande satser: "jag är salig, om jag doge i denna stund, och jag går i borgen för äfven den och den personens salighet" — hvad de statskyrkligt lärda presterna säga får man icke tro, ty de predika endast för lönen, i dem är intet lif; — djefvulen är med dem på predikstolen; — kyrkan är en stenhop, presterna döda stenar deri; — jag är salig och den mig följer är ett himlens barn; — om I råken i samvetsoro och syndasorg, så skolen I icke besöka presterna, ty de hafva ingen rätt själaspis att erbjuda, utan då skolen I söka tröst hos de lefvande Guds barn, i hvilkas trosförbund I genom andans väckelse blifvit satta"; — "de, som afsomnat i döden innan de nya andliga rörelserna uppkommo, äro hemfallna till fördömelsen"; — ja man har hört dem förklara, "att i vissa församlingars kyrkogårdar finnes ännu ingen begrafven, som dött saligt".

När sådana läror af den ena predikanten efter den andra, dag efter dag och vecka efter vecka, kringbäras från hus till hus och by till by både vid dagsljus och i nattens mörker bland förvånade, okunniga hopar, som dels af nyfikenhet, dels af ett lifligt behof att höja sig ur sitt inre mörker, drifvas att medfölja dessa stortalande frasmakare, så är icke underligt att många svaga hjernor och känsliga hjertan blifva förvillade samt öfvergifva hus och hem för att af dessa falska profeter inhemta en efterlängtad upplysning och ledas på salighetens väg. Kolportörerne äro icke heller

senfärdige att framhålla nödvändigheten att besinna vigten af att själen räddas äfven om allt timligt godt skulle uppoffras; de drifva utan betänkande och afseende på omständigheterna den läran: "det får icke hindras att maka drages från maka eller barn från föräldrar och tvärtom; ty det gäller själens väl".

Uti den församling jag tillhör, der läseriet började för ungefär fyra år sedan, trodde presten i början att det skulle verka en välgörande uppskakning ur den vanliga andliga likgiltigheten, och han emottog med välvilja de främmande apostlarne, i tanke att kunna under sin egen ledning med deras biträde verka stora ting inom församlingen, samt blef derföre också mycket hyllad af de kringvandrande predikanterna, som genast tillförsäkrade honom "saligheten". Men det dröjde icke länge innan han insåg det öfverdrifna uti deras ytterliga sätt att gå tillväga och det förvillande i deras läror, som icke grundade sig på någon sann upplysning, och han drog sig snart tillbaka samt vände sina egna varningar och föreställningar mot dessa predikanter sjelfva. Detta hade den verkan, att de genast togo tillbaka sina vitsord om hans salighet, ty de tåla icke ringaste motsägelse, och en af dem skickade honom till och med skriftligen den förklaring, att han, presten, "förlorat all delaktighet i Christo". Samma prestman har, vid min afresa till riksmötet, allvarligt uppmanat mig att vid riksdagen söka verka för någon åtgärd att lagligen ordna kolportörsväsendet.

Sådana företeelser äro icke enstaka inom ett eller annat pastorat, utan en allmän klagan förljudes, och vid Carlstads stifts sednaste prestmöte, som var talrikt besökt, uttalades mycken betänklighet i afseende på denna sak och enhällig åsigt att det vid blifvande riksmöte borde föreslås och utverkas någon begränsning, hvarjemte, om jag ej misstager mig, prestmöten äfven i andra stift uttalat enahanda öfvertygelse.

Prestmötets i Carlstad omdöme kan anses innefattas uti följande yttrande, enligt hvad jag i en tidning sett refererad: "Hvad beträffade det så kallade kolportörsväsendet, så lemnades derom icke synnerligen godt omdöme, *mer än från 2:ne socknar, der det skulle hafva frambragt utomordentligt goda frukter.* Annars hade dessa sjelfkallade eller Evangeliska Fosterlands-stiftelsens utskickade lärare framfarit på ett sätt, som icke synnerligen hedrar det respektiva sällskapets förmåga att pröfva andarna. Kolportörerne sakna insigt och framfara med oafvisligt nit. Deras underbyggnad i salighetskunskapen är öfver höfvan klen; de kunna icke meddela någon sann undervisning om salighetens grund och ordning. Deras grofkorniga, smutsiga bilder och förfärliga scener ur helvetet skrämma väl många till sinnesuppskakning och möjligen äfven till afhållande från gröfre synder och laster, men det stadnar vid det utvärtes skenet, och sedan de af kolportörerna fått försäkran om syndaförlåtelse och blifvit upptagna bland de heligas antal, fattas de af andligt högmod, till den grad att de med djupaste förakt anse alla dem, som icke höra till deras krets, hvilka de kalla djefvulens och förtappelsens barn, som redan äro dömda till

den eviga helveteselden. Till mormonsekten hade 60 (lär rätteligen vara 19 i stället för 60) låtit sig döpas, och till baptistläran ett ännu större antal.

Öfverallt öfverträdde stiftelsens kolportörer de föreskrifter, som stiftelsen gifvit dem. Att deras verksamhet urartar och blifver skadlig vore gifvet, och beslöt presterskapet, att stiftets riksdagsmän skulle anmodas att söka genomdrifva en författning, hvarigenom man må kunna hålla den ifrågavarande verksamheten inom behöriga gränser."

Då för öfrigt den öfvervägande mängden af befolkningen, som, oberoende af kolportörerna, håller sig fast vid bestående kyrkliga inrättningar och läror, med oro och motvilja emotser kolportörernas opåkallade besök, emedan man af erfarenheten känner, att sådana väcka partiväsen och framkalla onödiga spörjsmål, som störande inverka på den husliga friden och den allmänna friheten att följa sin kristliga öfvertygelse, samt föranleda många att lemna hemmet och dess pligter vind för våg, för att natt och dag löpa från det ena samlingsstället till det andra, med sjelfva moderhjertats känsla för hungrande barns klagan nedtystad, och då dessa andliga förevändningar på ett högst skadligt och för mängens välstånd förstörande sätt begagnas, för att i form af frivilliga gåfvor aflocka de okunniga och fanatiserade offren deras jordiska egodelar, ofta intill sista brödkakan, samt man tager i betraktande de tusen sinom tusen arbetsdagar, som bortslösas af en lättrogen, okunnig och enfaldig, stundom allvarligt sanningssökande, stundom skenhelig befolkning, för att besinningslöst springa efter dessa "ropande andar", och således denna kolportörsverksamhet visar sig icke blott skadlig och vållande villervalla i många andra fall, utan äfven störande ingriper i folkets förmåga att berga sig, så är det tid, att de offentliga myndigheternas kontroll bestämdare rigtas mot detta enstaka, smygande trassel, hvari de enfaldiga snärjas, sedan de med fanatiska skrämskott blifvit drifna till vansinne och förledda att betrakta den bestående kyrkan såsom en "babylonisk sköka" samt dessa dagdrifvare såsom andlighetens, salighetens och nådens enda sanna budbärare; och jag anser mig derföre böra, i öfverensstämmelse med hvad jag ofvan anfört föreslå:

att ett bestämdt stadgande må blifva utfärdadt, att den person, som vill inbjuda till eller föranstalta religiös sammankomst, bör icke allenast tiden och stället för densamma hos församlingens prest och kyrkoråd så tidigt anmäla, att vederbörande kunna vid tillfället vara tillstädes, om de sådant akta nödigt, utan äfven lemna uppgift på hvilka främmande talare der komme att uppträda, samt förete betyg öfver deras frejd och kristendomskunskap, allt detta vid bot af 25 till 100 R:dr R:mt till församlingens fattigkassa, och att, derest tillgång till böternas gäldande saknas, den bötfällde må undergå motsvarande arbetsfängelse.

Om remiss af denna min motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Nils Andersson,
från Wermlands län,

Uti motionen instämma:

Jonas Christophersson,
från Wermlands län.

O. Olsson,
från Slängserud af Wermlands län.

Olof Olsson,
från Olebyn af Wermlands län.

P. Eriksson, A. Jonsson,
från Wermlands län.

N:o 446.

Af **Nils Andersson** från Wermlands län, *derom att föreskrifter måtte meddelas till förekommande af att samma åtkomsthandling vid lagfart af fastighetsköp flera gånger begagnas.*

Tid efter annan har förekommit, att, vid lagfart, af fastighetsköp på landet, samma åtkomsthandlingar begagnats flera gånger, hvaraf inträffat att köparne fått uppbud och fasta på större skattetal än säljare egt att afyttra, emedan denne i köpebrefvet uppgifvit mera än honom verkligen tillhört eller han haft i behåll af sin ursprungliga egendom, men hvartill han företett åtkomst, likväl en i sådant ändamål förut begagnad handling. Detta missförhållande förekommer oftast i de fall, då en person i ett köp förvärfvat en egendom, men sedermera i flera köp och på olika tider styckevis afyttrat densamma.

Det har inträffat att en person köpt och fått infastat $\frac{1}{12}$:dels mantal i ett hemman, der han förut egde $\frac{1}{4}$:dels mantal, som dels varit ärfdt och dels förvärfdt, utan att han i sistnämnda fallet haft laga uppbud; samt att han sedermera styckevis och på olika tider försålt all denna fastighet, då, vid köpares lagfart, köpe- och fastebrefvet å nämnde $\frac{1}{12}$:dels mantal begagnats och gällt som åtkomsthandling till hela egendomen och att således $\frac{1}{12}$:dels mantal utgjort åtkomst till $\frac{11}{12}$:delar eller $\frac{1}{3}$:dels mantal, utan att domstolens Ordförande, der lagfarten sökts, kunnat hafva vetskap

om detta

om detta handlingssätt, då ingen anteckning förefunnits å de företedda åtkomsthandlingarna.

Hvad som sednast fästat min uppmärksamhet på ifrågavarande förhållande är, att vid nyligen börjadt laga skifte uti ett hemman förekommit den omständighet att, vid ett af skiftesmannen hållet sammanträde, jordegaren haft att förete köpe- och fastebref på $\frac{1}{160}$:dels mantal mera än hvad hemmanet i det hela innehåller, och, att ingen ville gifva efter, utan påyrkade att få del efter hvad deras handlingar innehöllo, var naturligt.

I anledning häraf får jag till Rikets Ständer vördsamligen hemställa om vidtagande af lämplig åtgärd till förekommande af en sådan villervalla och torde det lända till någon bättre reda om den föreskrift meddelades

att, Domstolsordförande genom en kort anteckning å, vid lagfart af fastighetsköp på landet företedd, åtkomsthandling gjorde tydligt, dels att handlingen varit som åtkomst begagnad, dels ock tiden då detta skett, äfvensom till huru stort skattetal.

Skatteförteckning öfver hemman, som upptoge hvarje delegares lott, årligen justerad och underskrifven af delegarne i hemmanet, skulle lända till mycken, om ej fullständig reda, derest utdrag deraf uppvistes vid första uppbudet af hvarje köp.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Nils Andersson,
från Wermlands län.

N:o 447.

Af **August Carlberg** från Hallands län, *om förbättring i folkskolelärares lönevilkor, deras pensionerande samt hela personliga skyddsafgiftens, jemte särskildt statsanslags, anvisande härtill.*

Eburu sättet och methoderna för ordnandet af en god folkundervisning kunna vara underkastade ganska olika meningar, torde dock icke några meningsskiljaktig-

heter förefinnas rörande vigten och behofvet af en god folkundervisning för ett framåtskridande samhälle.

Vilkoren för en god och fruktbärande folkundervisning äro i främsta rummet skickliga lärares bildande, och detta torde man hoppas sedan omorganisationen af våra seminarier försiggått, och dernäst att folkskolelärarne aflönas så att de med munter håg och utan andra näringsomsorger må kunna egna hela sin tid och alla sina krafter åt det dem anförtrodda vigtiga kall. Att folkskolelärarne i de flesta fall icke för närvarande äro så aflönade, att de på sin ringa inkomst kunna ega bestånd, eller anses hafva för sitt tunga, trägna och magtpåliggande arbete, en motsvarande belöning, det torde icke kunna bestridas. Men häruti får man ock söka en del af de orsaker, som så menligt verkat mot folkundervisningens höjande; emedan just för den ringa lönen hafva många dugliga skollärare öfvergifvit sina befattningar — eller tärde af näringsbekymmer nedsjunkit under oket af sin börda — blott förblifvit viljelösa redskap i folkskolans tjenst. För att afhjelpa detta onda och på det dugliga läraresubjekter må kunna erhållas och qvarblifva i skolans tjenst, anser jag det vara af nöden att läraren erhåller åtminstone så stor lön att den bjuder honom ett "tarfligt dagligt bröd". Äfven anser jag, att en duglig folkskolelärare, såsom uppmuntran att sin tjenst väl förrätta, för hvart femte år borde, i likhet med hvad redan för elementarlärarne eger rum, få sin lön med vissa procent tillökad; och att slutligen då han uppnått en ålder af 55 år, samt tjenstgjort i 30 år, han då vid afsked erhåller halfva lönen i pension.

Med anledning af hvad jag här anfört får jag vördsamt föreslå:

1:o Att examinerad folkskolelärare i ordinarie lön erhåller i stad 500 R:dr och på landet 450 R:dr jemte fri bostad och vedbrand, denna sednare beräknad till 4 famnar ved årligen, samt ett tunnland jord eller ersättning härför 30 R:dr, allt Riksmynt.

2:o Efter 30 års tjenstetid och fyllda 55 år åtnjuter skolläraren, när han erhåller afsked, halfva lönen i pension. Denna utfås på så sätt, att en pensionsfond bildas för folkskolelärarne i hela riket. Det redan till skollärarnes pensionering beviljade statsanslag bildar grundfonden, hvilken sedan ökas derigenom att församlingarne och skollärarne med hvardera en procent å lika belopp med skollärarnes lön härtill bidraga.

3:o För erhållande af nödiga medel till skollärarnes här ofvan föreslagna aflöning anslås hela personliga skyddsafgiften jemte särskildt Statsanslag till belopp, som kan anses utgöra fyllnaden.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

August Carlberg,
från Hallands län.

N:o 448.

Af **August Carlberg** från Hallands län, *om statsanslag till lön åt en djurläkare i Fjäre och Wiske härad, med station i Kongsbacka.*

Inom billighetens område synes mig ligga, att, uti en folkrik bygd, der jordbruket numera med stor framgång drifves och kreatursafveln samtidigt är i tilltagande, medel icke saknas till bevarande från undergång af den boskap, landtmannen med omsorg och uppoffring uppföder och detta medel är en examinerad djurläkare.

Visserligen finnes inom Hallands län en djurläkare med lön af Staten och stationerad i Halmstad; men då de närmast boende af mine kommittenter hafva omkring 8 och de aflägsnaste cirka 13 mil till Halmstad, tyckes det vara temmeligen klart att icke den i nämnde stad placerade djurläkare kan vara till något gagn för den ort jag representerar. Upplysningsvis vill jag nämna att Fjäre härad innehåller $695\frac{1}{24}$ förmedlade mantal och Wiske härad innehåller $207\frac{29}{48}$ förmedlade mantal eller tillsammans $902\frac{31}{48}$ förmedlade mantal med en omkrets af cirka $5\frac{1}{2}$ mils längd och dess största bredd 3 mil. Behofvet och de rättmätiga anspråken på att hafva en djurläkare äfven till dessa samhällens disposition inser en hvar, utan att jag behöfver ingå i någon vidlyftig utredning om den kreatursafvel, som bedrifves och det antal kreatur häraderne årligen föda, hvilket sistnämnda, lågt taget, torde ändå uppgå till cirka 10,000 nöt- och 3,000 hästkreatur, samt ett lika antal får som nötkreatur.

På grund af hvad jag här anfört, och då förmånen af examinerad djurläkare redan kommit andra orter till godo, får jag härmed vördsamt anhålla:

att Rikets Ständer täcktes bevilja ett årligt statsanslag af 500 R:dr R:mt till en examinerad djurläkare för Fjäre och Wiske härader i norra Halland, med station i Kungsbacka, att utgå månaden efter den en sådan person blifvit antagen.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

August Carlberg,
från Hallands län.

N:o 449.

Af **August Carlberg** från Hallands län, *om åtgärders vidtagande till skydd för kronolaxfisket vid Åsbro i Wiskeån.*

Uti Hallands län, Wiske härad och Åhs socken är belägen och för Statens räkning på 30 år utarrenderad, Kungsladugården Åhs kloster jemte ett fordom ypperligt laxfiske i Wiskeån vid Åhsbro, arrendetiden räknad från midfastan år 1837, emot årlig afgift af 355 tunnor spanmål af hälften råg och hälften korn jemte fem tunnor lax.

Innehafvaren af detta arrende, så väl förre som nuvarande, hvilken från vårflodens början, eller så fort tillfälle dertill gifves, vanligen först i Mars månad, stundom före denna tid, intill den 1 Oktober stänger Kungsådran med laxgårdar och fiskredskap, har härigenom förminskat fiskets ymnighet till oerhörd grad, hvilket således synes vara af allmän uppmärksamhet påkalladt.

Genom den tidiga och ständiga sättningen blir all den lax, som dels öfvervintrat och dels lagt sitt yngel i strömmen, då den mager skall passera till hafs för att stärka sig, fångad vid laxgårdarne till oberäknelig skada icke allenast för framtida arrende utan äfven för det allmänna, synnerligast laxbarnen derjemte äro i tillfälle att dels blifva förstörde och dels äro hindrade uti deras fria lopp upp och ned i strömmen, då sådane bottenluckor icke hållas öppna, som föreskrifvas i gällande Fiskeri-stadga.

Då egendomen Åhs kloster är af beskaffenhet att fisket utgör en binäring, kan man heller icke begära att något nyttigt skall af innehafvaren, som endast sträfvar för momentel förtjenst och behållning, iakttagas och verkställas till fiskets framtida bestånd och förkofran.

För att kunna afhjelpa detta missförhållande anser jag, att vid en blifvande arrende-auktion laxfisket vid Åhsbro bör skiljas från ovilkorligt arrende af Åhs kloster, och hvardera särskildt utarrenderas, dock med optionsrätt, då dessa tvänne komma att hvar för sig utgöra hufvudsak och ej det ena bisak för arrendator; och då begagna tillfället, att, enär det är Statens skyldighet att föregå enskilde med godt exempel, vidtaga en af behofvet påkallad, länge önskad, ändamålsenlig förändring i bestämmandet af tiden för fiskerättighetens begagnande till fromma för fiskets framtida bestånd; hvarförutan genom laxfiskets skiljande från ovilkorligt arrende tillsammans med Kungsladugården Åhs kloster, Staten skulle för närvarande erhålla en

icke så obetydlig tillökning i inkomster, men ännu mera efter en arrende-periods förlopp om 25 à 30 år; och är det af dessa skäl jag vördsamt påyrkar att Rikets Ständer hos Kongl. Maj:t anhåller om den föreskrift,

att vid en blifvande arrende-auktion å Kungsladugården Åhs kloster, denna egendom blir för sig och Kronans privilegierade laxfiske vid Åhsbro i Wiskeån för sig under särskilda arrenden utbjudne, med vanlig optionsrätt; samt Konungens respektive Befallningshafvande i de län Wiskeån genomlöper, anbefallas, att, då öfrige rättsegande derom ej framställt begäran, tidigt före pågående arrende-periods slut eller ofördröjligen åvägabringa sådana bestämmelser rörande rätta tiden för fiskandet af lax i Wiskeån, som 22 § af ofvanberörda nådiga Fiskeri-stadga afser.

Anhålles om remiss till vederbörligt Utskott.

Stockholm den 30 November 1862.

August Carlberg,
från Hallands län.

N:o 450.

Af **Liss Lars Olsson** från Kopparbergs län, *om pension å Rikets allmänna indragningsstat åt handtverkslärarne vid Institutet för döfstumma och blinda, J. Nordfeldt, J. P. Gustafsson och E. Grönstedt.*

Då det är samhällets pligt att bereda tillfälle till nödig undervisning åt landets deraf mest behöfvande barn, bland hvilka de döfstumma och blinda, som merendels äro derifrån uteslutna, böra lika mycket ihågkommas som de fullsinnade, måste det äfven vara Statens ovilkorliga skyldighet att med sitt kraftiga understöd omfatta de personer, som egnat sin tid och sina krafter åt bildandet af dessa vanlottade och beklagansvärda barn till framtida gagnelig verksamhet.

Institutet för Döfstumma och Blinda har under sin femtioåriga tillvaro haft lyckan att ega flera nitiska och dugliga lärare i såväl intellektuelt som tekniskt hänseende, hvilka under en lång följd af år fått egna sig åt detta mödosamma arbete, som visat sig så välsignelserikt att omkring 500 döfstumma blifvit bildade till nyttiga samhällsmedlemmar.

Tre af Institutets handtverkslärare vid afdelningen för döfstumma, synas nu i följd af sin långa tjenstetid, framskridna ålder och försvagade krafter vara berättigade att från sin tjenst afgå. Dessa personer äro: Läraren i skräddare-yrket J. Nordfeldt, född 1795, anställd vid Institutet år 1829, Läraren i skomakare-yrket J. P. Gustafsson, född 1799, anställd vid Institutet äfven år 1829 och Läraren i smedsyrket E. Grönstedt, född 1800, anställd vid Institutet 1830. Då deras lönevilkor jemte öfriga förmåner varit för dem och deras familjer knappast tillräckliga för anspråkslös bergning, hafva de icke kunnat samla någon besparing för framtida dagar, och enär Institutet icke eger någon fond att dermed pensionera ålderstigna lärare, synas både rättvisa och billighet fordra att en hvar af bemälde handtverkslärare, efter afskedstagandet från berörda befattningar må å Rikets Allmänna Indragningsstat uppföras till åtnjutande af en årlig pension af fyrahundra Riksdaler Riksmynt, motsvarande ungefär två tredjedelar af hvad de vid Institutet tillgodonjuta, på det dessa i menskligheten tjenst grånade män icke måtte handlöst öfverlemnas åt nöd och elände sedan de under sin verksamhetstid förnött hälsa och krafter för undervisning och vård af så många annars olyckliga medmenniskor.

I anledning häraf får jag vördsammast anhålla

det Rikets Höglofliga Ständer behagade till erhållande af årlig pension af Fyra hundra Riksdaler Riksmynt å Rikets Allmänna Indragningsstat uppföra en hvar af ofvanbemälde *J. Nordfeldt, J. P. Gustafsson och E. Grönstedt.*

Stockholm den 30 November 1862.

Lars Olsson,
från Kopparbergs län.

N:o 451.

Af **Josef Oscar Almqvist** från Norrbottens län, *om statsanslag till förhöjning i tingstolkarnes aflöning inom Pajala m. fl. härader i länet.*

Vid sistlidne riksmöte tog jag mig friheten inlemna en motion angående anslag för tingstolkarnes aflöning inom nedan upptagne härader, nemligen:

för Neder-Torneå och Carl Gustaf . . . . . 300 R:dr
Pajala . . . . . 300 „
Öfver-Torneå . . . . . 400 „

med skyldighet för tingstolken i sistnämnda härad att äfven tjenstgöra vid Öfver-Kalix häradsrätt, inom hvars domvärjo finska språket talande innevånare funnos.

Denna motion föranledde Rikets Ständer att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att, efter ärendets fullständiga utredning, nådig framställning i ämnet måtte Rikets Ständer meddelas. Efter vederbörandes hörande, på sätt pag. 1 Bil. 1, b uti Kongl. Maj:ts Proposition om Statsverkets tillstånd och behof närmare utvisar, har den begärda framställningen blifvit meddelad, men befinnes helt och hållet stridande mot de upplysningar, som Konungens Befallningshafvande i Norrbottens län lemnat och hvilka torde vara de mest tillförlitliga. Konungens Befallningshafvande föreslår, nemligen (pag. 2 Bil. N:o 1 b):

för tingstolken i Neder-Torneå och Carl Gustaf . 400 R:dr
„ d:o i Öfver-Tornå och Pajala . . . . 600 „
„ d:o i Öfver-Kalix. . . . . 200 „

med förslag, bland annat, att desse tolkar skola vara skyldige biträda med tolkning äfven vid beväringsmönstringar samt andra af Konungens Befallningshafvande utlysta sammanträden, så vidt de egde rum å eller i närheten af tingsstaden i hvarje härad.

Vid afgifvandet af min motion under sistlidne riksdag, tog jag detta sednare förslag icke i betraktande, hvilket ock hade till följd, att de summor, jag då föreslog, understiga de af Konungens Befallningshafvande nu föreslagna. Nu förenar jag mig så mycket heldre i detta sednare förslag, som detsamma kommer att för Statsverket medföra vida mindre kostnader, än om mitt vid förra riksdagen afgifna, eller ännu sämre, om regeringens förslag erhölle Ständernas bifall.

Vid Landskansliet i Luleå finnes nemligen anställd en tolk i finska språket. Denne medföljer på mönstringar och andra af Konungens Befallningshafvande utlysta sammanträden, t. ex. till Pajala, 34½ mil, och åter 34½ eller 69 mil, hvarför skjutsen efter 2:ne hästar gör 138 R:dr. Dagtraktamente efter 2 R:dr om dagen torde kunna beräknas till minst 40 R:dr, hvaraf följer att en enda resa kostar Staten minst 178 R:dr, hvilka gerna kunde inbesparas och användas till aflönande af erforderlig tolk vid hvar och en af ofvannämnde häradsrätter. Härtill kommer att den sålunda från Luleå bortresta tolkens biträde kan under hans frånvaro vara af behofvet påkalladt. Konungens Befallningshafvande upplyser vidare att aflöningen utgått med en kappe korn af hvarje hemmansrök, såsom *minimum*. Så har visserligen varit förhållandet, men på de sednare 30 åren har aflöningen utgått med 4 kappar från hvarje rök, hvilket kan synas af det transsumt af en skrifvelse från Domhafvanden Carl Eric Stenberg, som jag här tager mig friheten meddela:

"Riksdagsmannen J. O. Almqvist!

Som vi af tidningarne sett, att Kongl. Maj:t motionerat att tingstolkslönerna i min domsaga skola betalas af Statsverket med 200 R:dr i Neder-Torneå, 300 R:dr i Öfver-Torneå och Pajala samt 100 R:dr i Öfver-Kalix, men dessa belopp äro alltför ringa, samt dertill kommer — — — — — — — — — — — — —

Möjligen kunna de af mig projekterade lönebeloppen tåla någon nedprutning, men så äro åter de af Kongl. Maj:t föreslagna alldeles för små, för att någon duglig tolk kan derföre erhållas — — — — — — — — — — — — — —

Hvarken i Pajala eller Öfver-Kalix finnes någon enda, som kan antagas till tingstolk, hvarföre den som varder tolk i Öfver-Torneå äfven måste blifva det i Pajala och Öfver-Kalix, så att han hvarje ting måste till dessa sednare ställen göra långa och stundom högst besvärliga resor, nemligen 11 mil till Pajala och 5 mil till Öfver-Kalix, dit han stundom om höstarne, såsom detta år, måste marschera obanade vägar — — — — — — — — — — — — — — — —

Uti Neder-Torneå och Carl Gustafs socknars tingslag inflyta 4 kappar korn från hvar rök, hvilket gör omkring 18 tunnor korn, som, efter 15 R:dr tunnan, motsvarar 270 R:dr.

C. E. Stenberg."

På grund af hvad jag nu haft åran anföra, jemfördt med Konungens Befallningshafvandes ofvan åberopade utlåtande, vågar jag föreslå:

att tingstolks-lönerna inom nedannämnde socknar bestämmas till följande belopp:

för Neder-Torneå och Carl Gustaf	400	R:dr
„ Öfver-Torneå och Pajala	600	„
„ Öfver-Kalix	200	„
Summa	1,200	R:dr,

hvilket belopp, i jemförelse med de rundligen tilltagna anslagen i öfrigt, torde få anses såsom en obetydlighet.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles ödmjukast.

Stockholm den 30 November 1862.

Josef Oscar Almqvist,
från Norrbottens län.

N:o 452.

N:o 452.

Af **Josef Oscar Almqvist** från Norrbottens län, *att hvar och en, som sjelf är prestvigd, må ega rättighet och skyldighet att i prestembete inviga dertill kompetente personer.*

Erfarenheten har visat huru svårt det är för person, som aflagt erforderligt prof för invigning till prestembetet, att till prest blifva vigd derföre att våra biskopar för det mesta vistas utom stiftet, dels vid riksdagar, dels vid badorter, dels ock under så kallade inspektionsresor inom stiftet.

Fullt öfvertygad att prest, vigd af annan förut prestvigd person, kan för församlingarne tolka Guds ord lika bra som den, hvilken blifvit af biskop vigd får jag vördsammast föreslå:

att person, som är prestvigd, må hafva rättighet och skyldighet, att, på anmodan, till prestembetet inviga den, som visar sig hafva aflagt prof, som för prestembetets utöfvande erfordras.

Om remiss anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Josef Oscar Almqvist,
från Norrbottens län.

N:o 453.

Af **Josef Oscar Almqvist** från Norrbottens län, *derom, att tullafgifter på läkten, sparrar m. m. måtte bestämmas till 50 öre per stycke, utan afseende på längd eller bearbetning.*

Dels på grund af hvad jag vid sistförflutne riksdag anfört, dels ock på de skäl, jag vid kommande plenum ödmjukast anhåller få andraga, vågar jag föreslå:

att tullafgiften på läkten, sparrar, pitprops och så kallade staketstolpar måtte bestämmas till femtio öre per stycke, utan afseende på längd eller bearbetning.

Med anhållan om remiss till vederbörligt Utskott förbehåller jag mig ödmjukast att med upplysningar i ämnet få inkomma.

Stockholm den 30 November 1862.

Josef Oscar Almqvist,
från Norrbottens län.

N:o 454.

Af **Josef Oscar Almqvist** från Norrbottens län, *om statsanslag till betackande af den förlust, Kaptenen M. U. Silfverbrand lidit vid uppförandet af Landshöfdinge-residens-byggnaden i Luleå.*

År 1852 åtog sig å entreprenad-auktion f. d. kaptenen vid Norrbottens Fältjägare-korps M. U. Silfverbrand, att uppbygga Landshöfdinge-residenset i Luleå för 26,930 R:dr Banko. Innan byggnaden kunde fullbordas, stego priserna, såväl å materiel som dagsverken till en förut ej anad höjd. Följden blef att entreprenören

drabbades af en förlust af 17,729 R:dr 30 sk. 6 rst. banko, hvilka, genom det omsorgsfullt uppförda residenset, sålunda kommo Staten till godo.

Jag anhåller derföre:

att bemälde Silfverbrand jemte hans borgesmän f. d. Handlanderna Carl Strömbäck, Carl Rönnbäck och Nils Gustaf Boström måtte af Staten erhålla betalning för den summa, som sålunda åtgått utöfver det belopp kontraktet upptager.

Fullständiga handlingar skola skyndsamligen företes inför det Utskott, till hvilket denna motion blifver remitterad.

Stockholm den 30 November 1862.

Josef Oscar Almqvist,
från Norrbottens län.

N:o 455.

Af **Carl Ifvarsson** från Hallands län, *om postskjutsens skiljande från jordbruket och att antingen Rikets Stånder måtte för detta ändamål anvisa ett reservations-anslag af 70,000 R:dr R:mt, eller ock brefportot förhöjas.*

I syftemål att skjutsningsbesväret skulle, åtminstone i någon mån kunna från jorden skiljas, beslutades vid nästlidne riksdag icke allenast att de så kallade posthemmanen skulle befrias från postföringsskyldigheten, emot upphörande af de förmåner, som dem derföre blifvit förunnade, utan äfven att 70,000 R:dr reservationsanslag skulle stå Postverket till buds, på det skjutsen skulle kunna bestridas af enskilda entreprenörer. Posthemmanen hafva också till följd häraf, blifvit befriade från berörda onus emot fullgörande af deras urgamla onera; men derigenom har, åtminstone inom min hemort, skjutsbördan icke blifvit lyftad från jordbruket, utan hvad den ene blifvit qvitt, emot ersättning, har den andra fått vidkännas, utan att någon särskild godtgörelse derföre kommit honom till del.

Detta har låtit sig göra derigenom, att det posthemmanen förut åliggande skjutsningsbesväret helt enkelt blifvit öfverflyttadt på gästgifveri- och reservskjutsskyldige hemmanen; och genom denna åtgärd hafva de för ändamålet anvisade medlen ock

kunnat besparas. Åtgärden har emellertid förorsakat en ännu större orättvisa och orimlighet, än den, som beträffande skjutsningsbesväret förut egt rum; en orättvisa, som är destomer i ögonen fallande, som den för resande i allmänhet bestämda regeln, af högst en mils färd på $1\frac{1}{2}$ timma, blifvit betydligt utsträckt angående posttransporten, oaktadt denna är långt ifrån den lättaste skjutsbördan hvarken i afseende på åkdon eller lass. I följd häraf hafva alla de skjutsskyldige hemmanen, hvilka fått ett sådant ökadt skjutsningsbesvär sig pålagdt, äfven fått betydliga utgifter; utgifter, som väl knappast kunna stå tillsammans med Svenska folkets urgamla rätt, att sig sjelf beskatta, och som således väl icke heller kunna försvaras från annan synpunkt, än från en oriktig uppfattning af rätta meningen med Rikets Ständers beslut i ämnet, hvilken, enligt min uppfattning, var att i någon mån lätta, icke alls att göra skjutsbördan ännu tungare än hvad den förut varit.

Med anledning af dessa omständigheter, och då jag har all anledning förmoda det Rikets nu församlade Ständer välvilligt skola rätta, hvad uti ifrågavarande fall tagit en verklig missrigtning, får jag alltså vördsamligen föreslå:

1:o att, för postskjutsens skyndsamma skiljande från jordbruket och upplåtande på entreprenad så länge och intill skjutsningsbesväret i allmänhet kan på dylikt sätt ordnas, Rikets Ständer ville antingen, likasom under föregående riksdag egt rum, för ändamålet anvisa 70,000 R:dr reservationsanslag årligen eller ock besluta att brefportot måtte förhöjas med något visst, emot den påräknade tillökningen i kostnaderna svarande, belopp, t. ex. från 12 till 15 öre för enkelt porto och i förhållande dertill för tyngre bref; samt

2:o att derest detta förslag vinner Rikets Ständers bifall, Rikets Ständer då ville i sammahang dermed, förklara att postskjutsen genast skall från jordbruket skiljas.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Carl Ifvarsson,
från Hallands län.

Häri förenar sig:

And. Gudmundsson,
från Hallands län.

N:o 456.

Af **Erik Magnus Falk** från Skaraborgs län, *om anslag åt Mariestads samhälle, för anläggande af en ny väg från Töreboda jernvägsstation till Wenerns hamn vid nämnde stad.*

Jag anhåller härmed vördsamt:

att Rikets Ständer ville bevilja Mariestads samhälle ett anslag af 150,000 Riksdaler R:mt, för anläggande af en ny väg från jernvägsstationen Töreboda i rak sträckning till Wenerns hamn vid nyssnämnde stad.

Då jag är viss om, att älven inom annat Stånd dylik motion varder väckt, med utförligt andragande af motiverna härför, anser jag mig ej böra upptaga Ståndets tid med att här framställa vidlyftig motivering af förslaget. Jag inskränker mig fördenskull endast till den anmärkning, att ifrågavarande väg skulle dels icke obetydligt öka trafiken å Statens jernbana till och från nyssnämnde jernvägsstation, till hvilken inga andra vägar finnas än dåliga sockenvägar; dels mycket förminska Kronans årliga utgifter för postens fortskaffande m. m.; dels tillskynda kringliggande orter samt staden Mariestad mångahanda fördelar o. s. v., och dymedelst småningom åt det allmänna återgälda de uppoffringar Staten iklädde sig för detta företag.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

E. M. Falk,
från Skaraborgs län.

N:o 457.

Af **Anders Johan Sandstedt** *från Jönköpings län, om skärpning i nuvarande ansvarsbestämmelser för skogsåverkan.*

Det har redan blifvit föreslaget, att åverkan af skog måtte anses och bestraffas som stöld. Jag vill icke bestrida rigtigheten af denna princip, så vidt nemligen den har för afsigt att gifva samma skydd åt eganderätten till skog som till annan egendom, men jag kan deremot icke instämma i den åsigt, att der principen är rigtig, der måste densammas tillämpning också vara rigtig. Jag kan ej heller förena mig med dem, som mot antagandet af en sådan lag hysa farhåga i det afseende, att våra fängelser då skulle blifva allt för mycket befolkade och att allt för många menniskor skulle blifva tjufvar, ty hvar och en, som i följd af sin gerning gjort sig förtjent af det för densamma stadgade straff, måtte det gerna utstå; men jag har deremot helt andra skäl att motsätta mig antagandet af en sådan lag, under det jag hyser den öfvertygelse att man derigenom skulle motarbeta just det mål, dit man syftar att komma. Utom det att åverkans betraktande som stöld helt och hållet strider mot den allmänna principen rörande detta brott, att nemligen det obehöriga och hemliga tillegnandet af annans egendom vanligen stämplas som stöld allenast vid de tillfällen, då arbete blifvit å den tillgripna varan nedlagdt, hvarföre också, beträffande skogseffekter, tillgrepp af ved, och annan nedfälld eller tillredd skog, enligt nu gällande lag, bestraffas som stöld, men deremot nedhuggande och afförande af skog endast kallas åverkan och belägges med penningeböter; så finnes ett annat vigtigare skäl emot den föreslagna lagen. Visserligen finnas redan uti lagen åtskilliga undantag från den nyss antydda principen, såsom vid stöld ute å marken och af sådant, som egaren icke kan hafva under sin närmare vård, och det är i jemnbredd dermed som åverkan skulle ställas, och det skulle således icke vara svårare att i afseende derpå göra ett ytterligare undantag, men sådana böra dock i yttersta måtto undvikas, såsom snarare ledande till oreda. Många års erfarenhet har emellertid nogsamt ådagalagt svårigheten, om icke omöjligheten, att med fulla bevis ådagalägga en föröfvad åverkan, och domstolarnes protokoller och utslag i dylika mål bära vittnesbörd om, huruledes ytterst sällan, om ens någonsin, en åverkare blifvit sakfälld på grund af fullständig bevisning; det längsta domstolarne i allmänhet komma, är att ålägga åverkaren värjemålsed, och detta icke alltid på half bevisning utan oftare på allenast bindande skäl och liknelser, och då i dessa, såväl som i

andra fall, värjemålsed mindre ofta fullgöres, än de fleste föreställa sig, så är det först efter bristandet åt eden, som åverkaren varder sakfälld. Då nu full bevisning sällan eller aldrig står att i dessa mål tillvägabringa, men i mål, som röra olofligt tillgrepp eller stöld, enligt gällande lag full bevisning medelst tvänne sammanstämmande vittnen ovilkorligen erfordras, för att tjufven skall kunna sakfällas, och värjemålsed icke får ådömas, så skulle, derest åverkan betraktades som stöld och i likhet dermed belades med straff, närmaste följden ovilkorligen blifva, att snart sagdt icke någon enda åverkare skulle kunna för den af honom begångna gerning ådömas ansvar eller straff, utan domstolarne i de aldra flesta fall nödgas förklara, att den tilltalade icke kan i brist af bevisning åt saken fällas; och det är sålunda, som jag för min del tror, att det åsyftade målet med den föreslagna lagen motarbetas, och det är af detta ganska vigtiga skäl, som jag nödgas på det ifrigaste motsätta mig tillämpningen af den eljest rigtiga principen. Orsakerna till svårigheten att i åverkansmål tillvägabringa full bevisning äro måhända flere, men förnämsta orsaken dertill torde dock vara den, att allmänheten ännu icke anser åverkan såsom något egentligt brott, i följd hvaraf stor svårighet städse förefinnes att af derom åberopade vittnen få sanningen fram; ett förhållande lika sorgligt och förnedrande, som tyvärr sannt, och som alldeles icke i samma mån förefinnes i fråga om bevisning af tillgrepp eller stöld i allmänhet.

Då likväl i en tid när skogarne inom vårt land allt mera glesna och skogseffekter, i följd så väl deraf som af andre skäl, få allt högre värde, jag i likhet med alla andra inser vigten och nödvändigheten af skärpta lagar och strängare ansvar för åverkan, i stället för det nu allt för låga och till åverkans förekommande ingalunda tillräckliga ansvaret, tager jag mig friheten föreslå:

att dessa ansvar måtte ansenligen förhöjas medelst stadgande af höga penningeböter eller deremot svarande kroppsstraff, äfvensom att åverkaren måtte förklaras skyldig att gifva egaren af den åverkade skogen ersättning för densamma, med t. ex. tre gånger dess värde;

destoheldre som mången gång skogens värde icke torde kunna fullständigt utredas, samt densamma, om den fått stå i fred, kanske efter några års förlopp haft mångdubbelt värde; och då i de flesta fall åverkan föröfvas af sådana personer, som sakna tillgång att den ådömda ersättningen utgifva, hemställer jag:

om icke, på det skogsegaren icke ändå må gå miste om den honom tillkommande ersättning och åverkaren sålunda undgå en del af den honom ådömda påföljd, denne må vara skyldig att, vid bristande tillgång, ersättningsbeloppet med arbete, efter någon viss beräkningsgrund, vid någon allmän arbetsinrättning aftjena, med rättighet för skogsegaren att, sedan åverkaren på nämnde sätt aftjenat ersättningsbeloppet, få detsamma sig tillsändt från den inrättning, der arbetet blifvit utgjordt; börande Kronobetjeningen vara lika pligtige att, på anmälan af skogegaren om ersätt-

ningens uttagande, ombesörja åverkarens befordrande till densammas aftjenande, som de äro skyldiga att uttaga böterne eller befordra den sakfällde till motsvarande kroppsstraffets undergående.

Om remiss till vederbörligt Utskott hemställes.

Stockholm den 30 November 1862.

A. J. Sandstedt,
från Jönköpings län.

N:o 458.

Af **Carl Johan Svensén** från Calmar län, *om pedagogiers inrättande på landet samt om anslag till lön åt dervid anställde lärare, m. m.*

Den motion, som inlemnades förliden gårdagsafton, om tillsättande af ett särskildt Utskott för handläggande af skolväsendets angelägenheter, föranleder mig att i denna fråga framlägga ett förslag, som jag måhända annars lemnat åt framtiden.

Utvecklingen af våra intellektuela krafter måste vara föremålet för våra sträfvanden inom vetandets verld, — härpå bygges Statens såväl som den enskilde medborgarens lycka och oberoende. Dessa eftersträfvandsvärda förmåner kunna för ingen del af medborgaren under förhandenvarande förhållanden vinnas utan de största uppoffringar relativt till hans tillgångar. Jag har här uppfattat förhållandet sådant som det på landsbygden i verkligheten förefinnes, och vågar påstå att denna uppfattning icke afviker från det föreställningssätt, som hvarje medlem af Bonde-Ståndet kan hafva bildat sig om frågan rörande vårt skolväsende.

Litet hvar känna vi att ett framåtgående på folkundervisningens bana är så oafvisligen påkalladt att inga hinder deremot skulle kunna föranleda till dess hämmande. De båda decennier, som förflutit sedan lagstiftaren öppnade förlåten till vetandets helgedom för samhällets alla invånare, hafva varit oss nog att pröfva folkskolans krafter, och vi kunna ej annat än erkänna det dessa krafter bevisat ett ganska tillfredsställande inflytande. Men med denna erfarenhet hafva vi säkerligen icke heller kunnat undgå att bemärka, hurusom synnerligen i landsorten någonting fattats, hvarefter man väntat förgäfves. Måhända har lagstiftaren ansett sig redan

hafva

hafva förekommit oss i våra önskningar och således med "den högre folkskolan" trott sig uppfyllt allan rättfärdighet, — trott sig redan konstituerat detta *något*, som likväl samhällena och dess individer icke förmått att fatta; det må visserligen vara ganska godt; men exemplen tala. Huru många samhällen hafva i verkligheten kunnat tillegna sig dessa högskolor? Svaret är nedslående, men det är sannt: *f åäro de.*

Hvad är orsaken? Se der en fråga, som förtjente att besvaras. Men detta besvarande har jag icke nu gjort till min uppgift; det går ock utom gränsen af min befogenhet. Den goda *viljan* hos samhällena saknas säkerligen ingenstädes, men förmågan svarar icke alltid deremot. Brist på medel är icke alltid brist på nit och deri skulle lösningen till svaret likväl kunna tänkas.

När jag nu framställer frågan till Rikets Ständers behjertande, har jag likväl tänkt den något annorlunda. Icke behöfver här ordas om det *framåtgående,* som under de sednast förflutna åren egt rum, såväl inom vetandets som inom industriens och konstens verld. Ej heller torde det vara af nöden att erinra om de framsteg, som den materiela utvecklingen af jordbruket och näringarne vunnit under denna period. Nej! Derom hafva vi oss litet hvar något bekant. Men det är just med anledning af dessa förhållanden, som befogenheten att påminna om vårt skolväsendes upphjelpande, för att icke stadna efter den tid, i hvilket det har sin tillvarelse, är så mycket mera påtaglig.

Kommunerna på landet hafva med stora uppoffringar ordnat sina folkskolor så godt de möjligen kunnat. Staten har varit njugg att bispringa dem i detta magtpåliggande värf. Den klagan som försports har icke fått fart, emedan kommunens egna fördelar så innerligt varit förenade med dessa uppoffringar, men så kommo "högskolorna", och man har ej vågat att gripa verket an, af fruktan att digna under bördan, — ingalunda derföre, att man erkände och gillade det goda syftemålet.

Inom samhällen, som bildat sig till städer, ser man likväl, att Staten mellankommit och aflönat lärarne för de "högre folkskolorna", hvilka under benämning: pedagogier eller elementarläroverk utöfva en välsignelsebringande verksamhet öfver hela landet. Skulle ej likartade förmåner kunna blifva landsbygden till del?

Det är denna fråga, som jag vågar att vördsammast framlägga till besvarande, då jag nu föreslår:

att Rikets Ständer, under behandlande af folkskolefrågan, ville besluta, att, i stället för de så kallade högre folkskolorna, pedagogier på landet må inrättas, der kommunerna så åstunda, och att Rikets Ständer, till aflönande af lärare vid dessa pedagogier, anslå lika belopp, som för närvarande utgå till lärare vid de lägre elementarläroverken inom riket. Börandes likväl landstingets utlåtande och förslag afgifvas öfver de pedagogier, som blifva inrättade, innan Statens skyldighet härutinnan vidtager.

I sammanhang härmed hemställer jag, om det icke må anses lämpligt, att de nu befintliga pedagogier på landet, som tillkommit genom donationer eller annorledes, ställes under Skolstyrelsernas förvaltning och Skolinspektörernas inseende, i likhet med folkskolan och de nu föreslagna pedagogierna.

Om remiss till behörigt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

C. J. Svensén,
från Calmar län.

N:o 459.

Af **Carl Johan Svensén** från Calmar län, *om kompetens för qvinna till åtskilliga Statens tjenstebefattningar.*

En fråga, som alltid måste återkomma och med intresse behandlas af lagstiftaren, är onekligen den om qvinnans medborgerliga rättigheter. Då qvinnan sjelf står utom representationen, är det en af lagstiftarens ädlaste pligter att tillse, i hvad mån dessa rättigheter kunna och böra i verkligheten erkännas.

Under denna tillitsfulla förutsättning vågar jag föra frågan in på lagstiftningens område.

Ehuru varmt förordad, har dock qvinnans rätt att söka anställning i Statens eller kommunens tjenst likväl endast blifvit erkänd, för så vidt den anginge organist- och skollärarebefattningar. Hennes lämplighet för andra tjenstebefattningar har blifvit förnekad och hennes värde som menniska underkändt. Jag tänker mig här qvinnan såsom menniska och medborgarinna i dess ädlaste mening och vågar påstå, att hennes beroende ställning inom samhället ingalunda är egnad att lifva hennes håg för allt det goda, hvaraf hon måhända mera än mannen är mägtig. — Låtom oss tillse att någonting för henne må kunna göras! —

Man har sagt, att qvinnornas egentliga verksamhetskrets är förlagd inom hemmet och familjen; att de som makar och husmödrar bäst uppfylla sin bestämmelse och att det förthy vore olämpligt att för dem öppna nya banor, som skulle föra dem från det kall, hvartill de af naturen äro bestämda o. s. v. — Men har

man då icke besinnat det ovedersägliga förhållandet, att omöjligen alla qvinnor kunna uppnå denna bestämmelse, så vida samhällslagarne skola respekteras. En blick på vår offentliga befolknings-statistik skall måhända föra tviflaren på andra tankar och visa att rikets folkmängd den 31 December 1855 utgjordes af 1,764,118 mankön och 1,875,214 qvinkön, eller 111,096 flere qvinkön än mankön. Om man härvid bemärker, att mannen får inträda i äktenskap efter fyllda 21 år och qvinnan efter fyllda 15 år samt deröfver uppställer en beräkning, så visar det sig, att mankön i 21:sta året och deröfver voro 989,323 och qvinkön i 16:de året och deröfver voro 1,272,901; häraf följer, att bland Rikets folkmängd den 31 December 1855 befunno sig minst *två hundra åttatiotre tusen fem hundra sjutioåtta* flera qvinnor inom den ålder, som berättigar till ingående i äktenskap, än män, som egde samma berättigande.

En stor författare har sagt, att "det finns hvarken dåliga vexter eller dåliga menniskor: det är endast odlarne, som icke duga." Om detta är sannt, böra vi icke då beflita oss litet mera om odlingen? — Samma författare har ock sagt, att "Christi heliga lag styr vår civilisation, men den genomtränger den ännu icke; man säger att slafveriet försvunnit ur den Europeiska civilisationen. Misstag. Det herrskar der alltjemt; men det tynger numera endast på qvinnan och heter: "prostitution." Sorgliga sanning! — Förklaringsgrunden må kunna sökas i de ofvan anförda siffertalen om dessa ställas bredvid den likgiltighet, som gifvit sig tillkänna, då fråga varit om qvinnans rättigheter i samhället.

Särskildt, med afseende på förslaget om qvinnors användande vid telegrafväsendet hafva invändningar gjorts, hvilka äro långt ifrån ädla och sanna. Vi som förde qvinnornas talan, uppgåfvo t. ex., att i de flesta af Europas länder användas qvinnor med fördel vid telegraf-väsendet och hade der förvärfvat sig de bästa loford; ja, till och med i broderlandet Norrige egde sådana förhållanden rum. Då svarar man, att andra Europeiska länder i detta fall icke voro att jemföra med Sverige, och att hvad Norrige särskildt anginge, så hade försöken med qvinnors användande vid telegraf-verket icke lyckats och derföre öfvergifvits; man fruktade ock att fara blefve för handen, om män och qvinnor sammanträffade under tjenstgöring på telegrafbyråerna, och, med ett ord: "de obotfärdigas förhinder" lade ett bleklagdt *nej* i vågskålen, — porten var stängd.

I detta fall skall jag endast erinra om det kända förhållandet i England, der, särdeles i hufvudstaden, qvinnor nästan helt och hållet ombesörja den inrikes telegrafbefordringen. Men i afseende på Norrige måste jag vara något omständligare, för att såmedelst vederlägga de osanna uppgifterna. Norska tidningar för Juli och och Augusti månader 1861 meddela följande:

"Vid telegrafstationen i Christiansand är påbörjad en undervisningskurs för blifvande qvinliga telegrafister. Nio fruntimmer hafva infunnit sig för deltagande i undervisningen och en herre, som äfvenledes fått tillåtelse att freqventera den. Att

så många fruntimmer nu erhållit löfte om att efter undergången examen blifva anställda i telegraf-verkets tjenst, utgör det bästa beviset på det *alldeles ogrundade* i den för omkring ett år sedan af Svenska telegrafstyrelsen afgifna berättelse om, att man i Norrige funnit sig föga belåten med utgången af de försök, som gjorts med att anställa en del fruntimmer såsom telegrafister. Då man i Sverige efter långa förhandlingar kommit till det resultat, att inga qvinliga telegrafister böra anställas, är det oss dubbelt glädjande och för alla, det rör, hedrande, att man här varit så belåten med den vidtagna åtgärden, att man icke hyser några betänkligheter för tillökandet af de qvinliga telegrafisternas antal till en så betydlig grad, som nu sker. Men vi tro äfven, det man har goda skäl att vara belåten, då vi städse hört de telegraferande berömma de anställda fruntimrens noggrannhet, raskhet och ifver i tjensten, och just här (i Christiansand) har man haft bästa tillfället att anställa jemförelse emellan de öfriga telegrafisterna, alldenstund man haft telegrafister af båda könen. Vi hafva ej heller någonsin tviflat, att utgången skulle bli efter önskan, likasom vi varit öfvertygade om att man skulle erhålla fruntimmer, utgångna från en ställning i samhället, der man kunde i lika hög grad finna hjerta och förstånd utbildade och tillräckliga kunskaper. Detta har äfven fått ny bekräftelse genom de nu antagna eleverna, af hvilka flera ega utmärkta språkkunskaper, likasom det redan skall hafva visat sig, att de med samma lätthet, som deras föregångare, tillegna sig fördighet i att telegrafera på linien. Man må ej föreställa sig, att den för dessa fruntimmer bestämda examen är lättare, än för karl-telegrafister; det är helt och hållet samma examen; de måste lära sig ända till att sammanlöda ledningstrådarne; men icke desto mindre hafva fruntimmer vid examina erhållit betyg, som stått vid sidan af, i ej så få fall till och med öfver, hvad karlarne fått i samma examen. Vi förstå ej af hvad skäl den Svenska telegrafstyrelsen så hårdnackadt sätter sig emot qvinnors användande i telegrafens tjenst, fastän de synas så lämpliga för densamma. De Svenska qvinnorna måste vara lika kunskapsrika och läraktiga som våra (de Norska), och man kan å andra sidan ej heller antaga, att de Svenska herrarne frukta för ett inlåta sig i konkurrens med fruntimren och derföre oridderligt hålla dem bort från en verksamhetsgren, hvari de kunna deltaga. Man kan ej heller hafva skäl att frukta, det en mindre god umgängeston skulle utveckla sig inom telegrafpersonalen, derföre att fruntimmer blefvo i densamma upptagna; ty deras närvaro anses i allmänhet verka förädlande på sederna, och vi veta ju dessutom, att umgängestonen i Sverige anses vara både mera belefvad och hyfsad än hos oss, och, hvad angår ridderligt uppförande mot qvinnan, vilja säkerligen Svenskarne icke hafva rykte om sig att stå tillbaka för någon nation."

Så den Norska uppsatsen; de uttalade åsigterna gillas af flertalet bland oss, derom önskar jag vara öfvertygad.

Flera bland våra herrar telegrafister öfvergifva banan och egna sin verksamhet åt andra yrken eller tjenstebefattningar; de finna arbetet alltför enformigt och

tröttande samt lönen otillräcklig. Om fruntimren voro berättigade till anställning i telegrafens tjenst, så är temligen säkert, att dylika klagomål från deras sida icke kommo i fråga.

Med erinrande om förhållandet i andra länder, hvarest fruntimmer äro anställda jemväl i postverkets tjenst samt på jernbanskontoren etc., tror jag det vara lämpligt omnämna, hurusom i Sverige, der fruntimmer äro anställda såsom ritlärarinnor vid några elementarläroverk och inom den enskilda affärsverksamheten, icke annat än godt varit taladt om fullgörandet af deras pligter.

Missförhållanden, hvartill äldre tider fört oss, måste våra tider söka att på ett menskligt sätt utreda. På spörsmålet om qvinnans ställning torde också numera blott ett enda svar gifvas. Qvinnan måste frigöras i arbete och förvärf. Hon måste berättigas att använda sina krafter i allt, hvarigenom hon ärligt och sedligt samt i öfverensstämmelse med sin natur kan förtjena sitt ekonomiska oberoende; hon måste frigöras ur den tvångströja, hvari trångbröstade fördomar nu hålla henne bunden. För en ung man är det en heder att förtjena sitt bröd — för qvinnan nära nog en skam. För henne måste det ske under hvarjehanda förevändningar. Hvad vinnes härmed? Hon betages den glädje, hvarmed hon just börjat inträda i sitt nya lif, betages andras erkännande af det rigtiga och naturliga deri, hennes tillit till sig sjelf. Man tillintetgör det friska, det tillfredsställande sinnet hos henne. Är detta ridderligt?

Rikets Ständer hafva under förra riksdagen erkänt, att qvinnor i utlandet på ett tillfredsställande sätt fullgöra de åligganden, som blifvit dem anförtrodda, samt framhållit Statens och individernas ömsesidiga förbindelser mot hvarandra. Att Staten i detta afseende icke mera i förhållande till qvinnan, än till mannen, eftergifver något af sina anspråk, samt att Statens pligt är att i möjligaste mån befrämja alla sina medlemmars välstånd och således jemväl lemna utväg åt qvinnan, att bereda sig den förbättring i ekonomisk ställning, hvartill hennes anlag och insigter kunna berättiga henne. Det steg, som är taget för att lemna qvinnan tillfälle inhemta det vetande, som erfordras för hennes kall såsom lärarinna, är ett steg framåt, som med värma erkännes. Ännu ett steg och Rikets Ständer hafva lemnat qvinnan den rättvisa, som hon har att fordra.

Det är i medvetande häraf och på anförda grunder, som jag vågar förnya mitt under förra riksdagen framlagda förslag:

att qvinna, som visar sig innehafva erforderliga kunskaper, likaväl som man, må berättigas att varda antagen i sådana Statens tjenstebefattningar, som för henne kunna vara passande, hvaribland särskildt må nämnas telegraf- och postexpeditions-befattningar samt befattningar inom den allmänna sjukvården.

Om remiss till behörigt Utskott anhålles.
Stockholm den 30 November 1862.

C. J. Svensén,
från Calmar län.

Häruti instämmer:

Rob. Fr. Gross,
från samma län.

N:o 460.

Af **Carl Johan Svensén** från Calmar län, *om Oscarshamns tvåklassiga elementarläroverks förändring till femklassigt, äfvensom, i följd deraf, nödig förhöjning i anslaget till löner åt lärare.*

Vetenskapens inflytande jemväl på de industriela yrkena erkännes alltmera allmänt i vårt land, och hufvudsakligen häri torde den frikostighet ega sin grund, hvarmed elementarläroverken i sednare tider blifvit utaf Rikets Ständer understödde.

För näringsidkare af alla slag visar det sig allt mera behöfligt och oundgängligt att, derest de skola kunna följa med de stora framsteg, som inom alla industrigrenar göras, vetenskapens vägar icke må vara dem stängda, utan att uppfostran må hafva öppnat dem tillgång till eller åtminstone anvisning på dessa vägar. — Den omsorg och de kostnader, som nedläggas för ett fullständigare ordnande af läroverken, visa sig sålunda vara väl använda äfven ur rent ekonomisk synpunkt.

Men i här antydda hänseende har Oscarshamns samhälle länge varit illa lottadt. Med en folkmängd af omkring 2,000 menniskor, beläget på ett afstånd af nio mil från närmaste stad, der fullständigt elementarläroverk fanns, sjelft medelpunkten för en vidsträckt och folkrik landsorts rörelse, var Oscarshamn ända till år 1858 i fullkomlig saknad af elementarläroverk. Först med början af Oktober månad nämnda år trädde der i verksamhet ett *tvåklassigt* elementarläroverk. — Samhällets behof uti ifrågavarande hänseende är härmed likväl icke fylldt. Det kunskapsmått, som, enligt gällande skolstadga, bör bibringas inom elementarläroverkets båda nedersta klasser, är mycket ringa i jemförelse med hvad, enligt nutidens kraf,

måste anses höra till en någorlunda fullständig elementarbildning. Föräldrar och målsmän, som för barn och myndlingar kunna bekosta en sådan, finna det vanligen bäst och ändamålsenligast att genast från början insätta dem i ett fullständigt elementarläroverk. Men det stora flertalet af föräldrar och målsmän, som ej kunna bekosta en sådan kurs i en långt aflägse belägen stad, hvarmed de föröfrigt icke stå i någon beröring, kunna icke vid Statens inom staden förlagda läroverk för sina barn erhålla vidare undervisning än den högst otillräckliga, som ligger inom andra klassens lärokurs. Utan annan bildning, än inhemtandet af denna lilla kurs medförer, utgå dessa i allmänhet omedelbart till något af de industriela yrkena, ett förhållande, som hvarken för dem sjelfva eller det allmänna kan vara gagneligt.

Ingen stad inom hela landet torde emellertid vara i större behof af ett fullständigare elementarläroverk än Oscarshamn, i anseende till aflägsenheten från stad med fullständigare läroverk. De närmast belägna städerna, der elementarläroverk finnas, äro Calmar, Westervik, Wimmerby och Eksjö. Afståndet till Calmar är 9, till Westervik 9, till Eksjö 13 och till Wimmerby 7 mil. Sistnämnda stad, som är den mest närbelägna, har endast ett treklasigt läroverk, der lärokursen ej kan vara synnerligen större än vid det tvåklassiga läroverket i Oscarshamn. För att erhålla en fullständigare elementarbildning, måste en lärjunge derstädes således vända sig till en annan stad, belägen åtminstone 9—13 mil från Oscarshamn och ännu mindre landsorten deromkring står i föga beröring med dessa städer, synnerligen vintertiden; tvärtom, landsortsstäderna Eksjö och Wimmerby stå, på grund af affärsförbindelser, i närmare beröring med det vid hafvet belägna Oscarshamn än med dessa närmare belägna städer. Och i samma mån Oscarshamn med hvarje år i allt flere afseenden bildar sig till centralpunkt för en folkrik och mycket vidsträckt landsorts rörelse, i samma mån framstår behofvet af ett fullständigare elementarläroverk derstädes allt mera oafvisligt. Redan nu eger staden en folkmängd af öfver 2,300 invånare, och flere städer med mindre folkmängd åtnjuta fördelen af fullständigare elementarläroverk, ehuru belägna mycket närmare till andra städer, som uti ifrågavarande hänseende, jemte eget, kunna fylla kringliggande landsorters behof. I närheten af Oscarshamn ligga åtskilliga folkrika köpingar, af hvilka en, Mönsterås, belägen på $3\frac{3}{4}$:dels mils afstånd, har en folkmängd af omkring 1,400 personer; således mera än cirka tretio af rikets städer, af hvilka nästan alla hafva elementarläroverk eller pedagogi.

Af hvad jag i korthet och ofullständigt här anfört, torde medgifvas, att Oscarshamns stad är i behof af ett åtminstone på reallinien fullständigt läroverk. För det närvarande blefve likväl detta behof i det närmaste uppfylldt genom det nu varande tvåklassiga elementarläroverkets utvidgning, till ett femklassigt, en utvidgning, som blifvit afsedd i den godkända planen för den nya läroverksbyggnaden derstädes. I anledning häraf anhålles vördsamt:

att Rikets Ständer ville lemna en sådan förhöjning i anslaget till lärare-

löner vid lägre elementarläroverket i Oscarshamn, att detta må kunna till ett femklassigt läroverk utvidgas.

Om remiss till Stats Utskottet anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

C. J. Svensén,
från Calmar län.

N:o 461.

Af **Carl Johan Svensén** från Calmar län, *om upphäfvande af 4 Kap. 5 § Jorda-balken och Kongl. Förordningen den 21 Mars 1835, i fråga om hembudsskyldigheten.*

Att inskränkning i frihet vid försäljning och köp strider emot tidens sundare åsigter är visserligen icke den enda olägenhet, hvarmed stadgandena om hembud af köp om frälsejord och frälseräntor äro behäftade.

Det må, såsom något visst icke oväsendtligt, äfven besinnas, huruledes, der sådant hembud försummas, hvilket lätt kan inträffa och i sjelfva verket någon gång händt, köpare kan ständigt vara uti en ganska osäker besittning af till och med infastad frälsejord eller frälseränta.

Jag anför endast ett sätt, huru hembud undgås, då jag fäster uppmärksamheten på det fall, då, vid lagfart, frälse skatte- eller skattefrälsejord finnes såld såsom "frälse" eller "skatte" och jorden under sådan benämning äfven förekommer i äldre fastebref eller eganderätts handling, samt domstolen således saknar anledning att föreskrifva hembud.

En annan omständighet bör ej heller lemnas obemäld, den nemligen, att, genom Kongl. Förordningen den 21 Februari 1789, det äldre stadgandet att hembjuda Kronan köp af kronoskattejord visligen upphört att vara gällande.

Nu vet man att skattefrälsejord ursprungligen ej är annan än kronoskatte, som förändrat naturen endast på det sätt, att räntan från Kronans öfvergått i enskild mans ego.

Hvarföre

Hvarföre skall nu, i afseende å sådan jord, den enskilde bibehålla bättre rätt än Kronan?

Fråga kan ock verkligen vara, om en sådan ränte-egare lagligen ännu, sedan Kronans rättighet att vid köp lösa kronoskattejord upphört, har dylik bättre rätt än Kronan.

Vid nu anförda förhållanden och då det visserligen, enligt min åsigt, icke är statsekonomiskt klokt att ifrågavarande hembud med ty åtföljande lösningsrätt existera, samt grunden för hembudets skyldighet endast är konstlad, ingalunda, med sundt naturligt rättstillstånd förenlig, får jag, till förebyggande och afhjelpande af nu antydda olägenheter, äran föreslå:

att Rikets Ständer för deras del måtte besluta, ej allenast att de i 5 § af 4 Kapitlet Jorda-balken och Kongl. Förordningen den 21 Mars 1835 innefattade stadganden, att frälseskattejord och, såvidt skattefrälsejord äfven dermed afses, sådan samt frälseränta vid köp skola hembjudas jordegaren eller ränte-egare upphör att vara gällande, utan äfven att frälseskatte- och skattefrälse-jord samt räntan deraf icke vidare äro underkastade lösen af ränte- eller jord-egare.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

C. J. Svensén,
från Calmar län.

N:o 462.

Af **Robert Fredrik Gross** från Calmar län, *om ändring i 13 Kap. 3 och 6 §§ Kongl. Skiftesstadgan den 4 Maj 1827, i fråga om utflyttningsbidrag, m. m.*

Uti 13 Kap. 3 § af Kongl. Stadgan om skiftesverket i riket, är, i afseende på deltagande i utflyttningskostnaden, stadgadt: "I utflyttningskostnaden skola de i byn qvarblifvande delegarne, efter hvars och ens egoandel och med i öfrigt fastadt

afseende å den nytta, de af utflyttningen vinna, antingen genom ett större utrymme eller ett beqvämare skifte, deltaga och ersättningen etc."

Detta stadgande har så väl af landtmätare, som egodelningsdomare och Högste Domstolen, blifvit så tolkadt och tillämpadt, att om än en jordegare före skiftet utflyttat ur by och uppfört sina åbyggnader på en plats, der han, utan intrång för öfriga delegarne, vid skiftets utläggande kunnat få egor sig tilldelade i sammanhang med sin nya byggnadsplan och han sålunda vid skiftet afstått sin i byn förut bebyggda tomt till andra skiftesdelegare, som derigenom blifvit i tillfälle att qvarbo, så har den på detta sätt utflyttade delegaren, det oaktadt, blifvit ålagd att, lika med de öfriga i byn qvarboende delegarne, deltaga uti den gemensamma utflyttningskostnaden. Att han utflyttat sina åbyggnader på egen bekostnad utan att dermed betunga de öfrige skiftesdelegarne, att han beredt dessa tillfälle att qvarbo och att han vid nya skiftet icke gör intrång i de öfriges anspråk på ett beqvämt och ändamålsenligt skifte, betyder intet, han måste det oaktadt deltaga i kostnaden för de öfriges utflyttning'; men om han deremot qvarbor i byn till förfång för de andra delegarne och derigenom förökar utflyttningskostnaden, då är han berättigad att af dessa undfå ersättning för flyttningen af sina åbyggnader.

Som detta synes mig vara stridande mot rättvisa och billighet, tager jag mig friheten föreslå ett tillägg i ofvannämnda Kapitel och § af innehåll:

> har delegare före skiftet från by utflyttat med sina åbyggnader och uppfört dessa på sådant afstånd från byn, att de, vid utläggning af det nya skiftet, icke ligga till hinder för beredande af ett beqvämt och formligt skifte för de öfrige delegarne, så skall den sålunda utflyttade delegaren befrias från deltagande i den allmänna utflyttningskostnaden inom skifteslaget.

Uti samma Kapitels § 6 har blifvit stadgadt: — — — "eller skall i skiftet bland inrösningsjorden uppodlad mark emot odlad jord intagas; då bör — — — bestämmas, huru de delegare, som af den odlade jorden komma att undfå tillökning skola för hvarje tunnland eller kappland fullgod jord odlingsersättning utgifva, antingen med penningar eller spannmål, foder eller arbete etc."

Vid tillämpning af detta stadgande hafva likaledes landtmätare, egodelningsdomare och Högste Domstolen förklarat, att endast den till åker uppodlade marken vore att anse som odlad jord. Följden härat har blifvit den, att om en jordegare vid skiftet, i vederlag för åker erhållit äng, har han dessutom blifvit tillagd odlingsersättning för den bristande åkerjorden, utan att behöfva utgifva ersättning för öfverskottet i äng, äfvensom att, om en delegare undfått öfverskott i åker samt fyllnad i afrösningsjord för bristande äng, han det oaktadt fått betala odlingsersättning för hela öfverskottet, utan att erhålla ersättning för bristen i ängsmarken.

Detta är så mycket mera orättvist, som det är allmänt erkändt att ängen är moder för jordbruket och att om man har tillräckligt med äng, man alltid kan göra

sig åker. På grund häraf får jag föreslå följande förändring i ofvannämnda Kapitel och §:

— — — — — eller skall i skiftet bland inrösningsjorden ouppodlad mark emot åker eller äng intagas; då bör — — — — — bestämmas, huru de delegare, som af åker eller äng undfå öfverskott, skola för hvarje tunnland eller kappland fullgod jord odlingsersättning utgifva, antingen med penningar eller spanmål, foder eller arbete etc.

Denna motion torde till vederbörligt Utskott blifva remitterad.

Stockholm den 30 November 1862.

Rob. Fr. Gross,
från Calmar län.

N:o 463.

Af **Robert Fredrik Gross** från Calmar län, *om Jernvräkaren vid metallvågen i Stockholm L. H. Hjerpes uppförande på allmänna indragningsstaten till åtnjutande af en årlig pension å 700 R:dr.*

Det har i allmänhet varit erkändt, att då en allmän tjenst indrages, såsom icke längre behöflig, innehafvaren deraf eger att åtnjuta de löneinkomster som åtföljt tjensten, till dess han antingen avancerat till annan tjenst med minst lika stor inkomst eller erhållit pension. Om detta nu gäller för de högre och förnämare platserna i Statens tjenst, huru mycket mera borde det icke vara fallet med de ringare och lägre. Emellertid har rättvisa härutinnan icke alltid egt rum, hvarpå jag härmed får framställa ett exempel.

Sedan Kongl. Maj:t beslutat att Bergs-kollegium såsom sjelfständigt embetsverk skulle upphöra och en del af dess tjenster indrogs, samt Kollegium förenas med Kongl. Kommers-kollegium, hvarjemte jernvräkaretjensterna vid Stockholms jernvåg, genom Kongl. Kungörelsen af den 12 Januari 1855, indrogos, emedan desamma, i följd af nämnda Kungörelse, icke längre voro behöflige, blef den ena af de 2:ne ordinarie Vräkarne vid metallvågen i Stockholm, Lars Henrik Hjerpe, icke tillförsäkrad fortfarande åtnjutande af de med hans tjenst förenade lönefördmåner och icke heller till annan tjenst transporterad. Hjerpe hade visserligen icke bestridt den tunga och mödosamma tjensten så långt tid, som sin åldriga kamrat, men han var dock *ordi-*

narie tjensteman samt hade afbrutit sitt föregående lefnadsyrke på en väg, som ofta förer till en god bergning, blott för vinnande af en ordinarie och sjelfständig plats. Hjerpe, som är till åren kommen och har 4 barn, lider emellertid nöd, under sträfvandet på en annan bana för de sinas bröd, och det är derföre jag härmed såsom en akt af rättvisa, som Staten bör visa äfven den ringaste af sina tjenare, föreslår:

att Hjerpe, som för öfrigt eger hedrande vitsord att förete, må varda uppförd å allmänna indragningsstaten till åtnjutande af en årlig pension af 700 R:dr R:mt, motsvarande medelbeloppet af hans löneinkomst såsom ordinare Jernvräkare.

Bifogande härhos i afskrift de för upplysning i ämnet nödige handlingar, anhåller jag vördsamt om remiss af denna min motion till Stats-Utskottet.

Stockholm den 30 November 1862.

Rob. Fr. Gross,
från Calmar län.

N:o 464.

Af **Pehr Byström** från Jemtlands län, *om förhöjning i det af Kongl. Maj:t vid innevarande riksdag till anläggning och förbättring af mindre goda vägar äskade anslag.*

Det är visserligen sannt, att frågor om statsanslag äro i allmänhet, om icke just helt och hållet så till sägandes förhatliga, dock likväl mindre välkomna, men det förekommer ock sådana, som icke allenast förtjena att mildt bedömas, utan ega ock oemotsägligen anspråk på bifall; och det är på en sådan jag, uti denna min motion, i korthet tager mig friheten fästa Rikets Ständers uppmärksamhet.

Uti den Kongl. Propositionen om Statsverkets tillstånd och behof igenfinnes, det Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader, uti underdånigt memorial den 19 September 1862, föreslagit: att, för omläggning och förbättring af mindre goda vägar, ett understöd af 1,500,000 R:dr, att, i mån af behof, under åren 1864—1866 utgå, af allmänna medel erfordrades.

Vid föredragningen hos Kongl. Maj:t af ifrågavarande af Styrelsen för allmänna

väg- och vattenbyggnader gifna förslag, har Statsrådet och föredragande Chefen, af förekomne omständigheter, tillstyrkt nedsättning af nämnda anslag till 150,000 R:dr, hviken summa äfven Kongl. Maj:t uti ofvannämnda nådiga Proposition föreslagit att, såsom anslag till understöd för vägomläggningar och vägförbättringar, i mån af behof, utgå under åren 1864—1866.

Med anledning häraf, och om man derjemte tager i betraktande de stora anspråk, som göras på anslag för beredande af lättade kommunikationer, såsom det enda vilkoret för landets framåtskridande i alla industriela företag, så torde man billigtvis böra göra sig den föreställningen, att då det icke är möjligt ej heller ens tänkbart att alla orter inom riket ega förmånen att få begagna sig af framlöpande jernbanor, utan måste slita sig fram med egna dragare på ofta nog svaga vägar, det vore både med billighet och rättvisa öfverensstämmande, att anslaget för det ifrågavarande ändamålet bestämmes så högt, att det någorlunda kan motsvara behofven af omläggning och förbättring af allmänna, mindre goda, vägar.

I öfverensstämmelse med hvad jag sålunda anfört, tager jag mig friheten föreslå:

att anslaget till omläggning och förbättring af mindre goda vägar måtte af nu församlade Rikets Ständer bestämmas till 1,500,000 R:dr, att, i mån af behof, utgå under åren 1864—1866.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Pehr Byström,
från Jemtlands län.

N:o 465.

Af **Pehr Byström** från Jemtlands län, *om anslag af 1,500 R:dr till aflöning åt ytterligare en provincialläkare i Herjeådalen.*

Provinsen Herjeådalen har, enligt Konungens Befallningshafvandes i Jemtlands län sednast afgifna femårsberättelse, en folkmängd af 7,000 innevånare, vidt spridda på en yta af 104 qvadratmil med blott en provincialläkare. Denne för helsovården inom orten högst vigtiga tjensteman, kan likväl, i anseende till distriktets storlek

och den glest bosatta befolkningen, oaktadt sina bästa bemödanden, icke fylla helsovårdens fordringar. Erfarenheten har visat att sådant är omöjligt; ty när, som ofta händelsen är, sjukdom inträffar och läkarebiträde bör anlitas, måste åtminstone en stor del af befolkningen först resa ända till 10 à 12 mil till läkarens hemvist, der, i lyckligaste fall, vid ankomsten, läkaren, utan att, som ofta händer, han redan förut i sin tjenstebefattning befinnes vara åt annat håll bortrest, hvilket föranleder till ytterligare tidsutdrägt, kan anträffas, får återvända till den nödlidande, som på plågans bädd, ofta under de svåraste plågor, suckar efter hjelpen. Men det är icke endast och allenast den obehagliga tidsutdrägten för erhållande af läkarebiträde, som ensamt öfverlemnar den nödlidande åt sitt öde; utan den med läkarens obehagliga och långa resa förenade omkostnad, som för den fattige och mindre bemedlade gör det till en absolut omöjlighet att erhålla det önskade biträdet, hvarföre det ock ofta sker att eljest en i första början lätt botad sjukdom slutas med döden.

Jemte egen sakkännedom om den ytterst svåra belägenhet hvaruti provinsens innevånare uti ifrågavarande hänseende sig befinna, samt behofvet af en bättre läkarevård inom orten, har ej mindre Konungens Befallningshafvande i länet uti ofvanbemälda femårsberättelse fästat allmänna uppmärksamheten på nödvändigheten af ytterligare en provincialläkare i berörda provins, än ock mina kommittenter, äfvensom den redan förut inom provinsen stationerade läkaren, lagt mig särdeles ömt på hjertat den vigtiga sanningen, att helsan är hvarje menniskas dyrbaraste egendom och bör såsom sådan ega den omvårdnad, som behofvet påkallar.

Med anledning af allt detta och i den fastaste förhoppning att jag härutinnan icke förgäfves skall vädja till den allmänna rättskänslans domstol, får jag ödmjukligen anhålla:

det Rikets Höglofliga Ständer, för afhjelpande af ofvan antydda missförhållande, täcktes anslå 1,500 Riksdaler till aflöning åt ytterligare en provincialläkare i Herjeådalen.

Om remiss till Höglofliga Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Pehr Byström,
från Jemtlands län.

N:o 466.

Af **Pehr Nilsson** från Malmöhus län, *om indragning af Erkebiskops- och Biskops-embetena i riket.*

Vid flere af nästföregående riksdagar hafva inom detta Hedervärda Stånd röster låtit höra sig, som påyrkat indragning af biskops-embetena. Motionerna, ehuru af allmänna meningen i landet gillade, hafva dock hitintills icke inom representationen vunnit det gehör och den framgång, som de förtjenat, oaktadt Rikets Ständers vid sistlidne riksdag Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskott, på väl grundade motiver tillstyrkte nio biskops-embetens indragning. Min öfvertygelse är emellertid att denna fråga hörer till deras antal, som hvarken få eller kunna falla, helst med denna frågas bringande till ett önskvärdt slut, ett vigtigt och betydelsefullt steg är taget till kyrkans reformation och förnyelse i en sannt kristlig anda. Det är af denna anledning, jag nu går att ånyo väcka motion i detta ämne, hysande den förhoppning, att frågan skall vid denna riksdag vinna framgång till fäderneslandets fördel.

En aktad ledamot inom detta Stånd anförde vid sista riksdag: "Det kan visserligen icke förnekas, att benämningen Episcopus (Biskop) förekommit i den äldsta kyrkan, men att den tidens Biskopar voro, såsom våra, höga herrar och embetsmän i samhället, på grund af Kongl. fullmagter, utrustade med kräklor och kåpor, försedde med stora löneinkomster samt omgärdade med uteslutande privilegier, — det tror jag mig på goda grunder kunna bestrida. Långt ifrån att vara församlingens herrar, voro den tidens Biskopar i ordets vackraste bemärkelse dess tjenare, "satte, hjorden till eftersyn, icke för neslig vinning, utan af tjenstfärdigt hjerta." Det fans då hvarken biskopsgårdar, tionde-längder eller prebende-pastorater, än mindre någon sjelfskrifvenhet till riksdagsmannakallet. — Allt utmärkande kännetecken på vår tids Biskopar; och om man vill veta, hvad i den kristna kyrkans äldsta tider förordnades af en Biskop, behöfver man endast slå upp sin katekes och i bustaflan under rubriken N:o 3 för lärare i församlingen, läsa Aposteln Pauli föreskrift i detta afseende. — Huru mången Biskop i våra dagar finnes väl, som ställer sig dessa Apostelens stränga föreskrifter till efterrättelse? Och likväl vågar man åberopa sig på den äldsta kyrkans auktoritet för bibehållande af nutidens biskops-embeten. Nej, det var just vid den äldsta kyrkans förfall och den katolskas uppkomst och tillvext, som det moderna biskops-embetet uppstod. Biskoparne, med den i Rom under namn af Påfve i spetsen, i stället för att arbeta för Kristi rikes

fortkomst och utbredande, blefvo under hela medeltiden de mest verksamma kämparne för mörker och och villfarelser, och, enligt historiens ojäfviga vittnesbörd, sträfvade framför allt efter verldslig magt och välde, ära och rikedomar, ja, mer än en gång gingo de så långt i djerfhet, att de ryckte spira och krona från Herrans smorda."

"Hvilken skulle vilja bestrida, att ju våra dagars Biskopar — trots Gustaf Wasas vackra bemödande att med den protestantiska lärans införande i vårt kära fädernesland jemväl framkalla ett mindre herrskiystet och verldsligt, men mera kristligt Presterskap, — i sjelfva verket räknar sina anor från katolicismen samt, jemförda med den äldsta kyrkans Biskopar å ena sidan och den katolska å den andra, förete en omisskännelig likhet med den sistnämndas prelater. Uttrycket, att biskopsembetena, sådana de ännu i denna dag äro hos oss inrättade, äro af katolskt ursprung, torde derföre rätt väl kunna försvaras och äfven framdragas såsom ett hufvudsakligt skäl för desammas afskaffande."

"Om det nu vidare är en allmänt giltig sanning, att det icke är embetet, som ger innehafvaren insigter och förmåga att sköta detsamma, och att många af våra Biskopar förut varit simpla Prostar, så kan jag för min del ej rimligtvis finna annat, än att äfven Domprostarne ganska väl borde kunna förvalta detta högkyrkliga embete och upprätthålla dess värdighet, helst om de befriades från skyldigheten att bevista riksdagarne, hvarigenom, som man vet, mången gång en Biskop nödgats i åratal vara borta från sitt stift, derunder dock lyckligtvis erfarenheten lärt oss, att stiftstyrelsen likafullt gått sin jemna gång."

I ett föregående plenum har en kamrat inom detta Stånd väckt motion om biskops-skrudens afskaffande, och detta lärer troligen blifva Rikets Ständers beslut, emedan många af vår statskyrkas prester tycka det erinra för mycket om katolicismens tidehvarf, och skall skruden afskaffas, kan jag icke finna annat än att då bör äfven embetena indragas; för hvad är en Biskop utan skrud? Det skulle då vara svårt att känna honom ifrån andra prester, likasom man nu är i förlägenhet om en Teologie Doktor, då han icke har hatten på, att veta om man skall benämna honom Doktor, Prost eller Kyrkoherde, och det var troligtvis på dessa anförda skäl, som en ledamot af Ståndet, vid remissen af ofvannämnda motion, yttrade, att han helst hade önskat biskops-embetenas indragning, men om icke så kunde ske, önskade han att Biskoparne måtte åläggas att dagligen vara klädda i sin skrud.

Som ytterligare motiver hänvisar jag till de af Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet N:o 189 vid sistlidne riksdag begagnade, då samma Utskott tillstyrker de nio biskops-embetenas indragning, och vill jag härmed föreslå:

det Rikets Ständer måtte besluta, att erkebiskops- och alla öfriga biskopsembeten i Sverige måtte vid nuvarande innehafvares afgång indragas och med embetena förenade prebende-pastorater med egne Kyrkoherdar besättas

sättas samt öfriga löneinkomster användas till det lägre Presterskapets och elementarlärarnes löneförbättringar, öfver hvars fördelning Rikets Ständer framdeles eger att besluta.

Häremot torde af förslagets motståndare göras den anmärkningen att det är stridande mot grundlagen, men jag har icke funnit något ställe i våra grundlagar, som säger att Sverige skall hafva Biskopar. Väl står i Riksdags-ordningens 13 § 1 mom. "jemte Erkebiskopen, Biskoparne och Pastor Primarius i Stockholm hvilka af Konungen till riksdagen kallas." — Bokstafvens tydliga ordalydelse är ju bara att kalla dem och icke att de skola finnas, hvilket tydligen visar sig af Riksdags-ordningens 12 §, som lyder, "Ridderskapet och Adeln infinner sig" etc. hvaraf tydligen visar sig att efter bokstafvens ordalydelse en skilnad är emellan sjelfskrifvenheten, enligt 12 §, och den som förekommer i 13 §. Väl förekommer sedermera i 23 § Riksdags-ordningen: "samma dag, då riksdagens öppnande kungöres, utnämne Konungen Landtmarskalk för Ridderskapet och Adeln, samt till talman för Preste-Ståndet Erkebiskopen, eller, om han är sjuk eller frånvarande, eller hans embete ledigt, någon annan af Biskoparne." Men om nu det förhållande skulle inträffa att ingen Erkebiskop fanns, och en del af de andra biskoparna voro ålderstigna och sjukliga och döden med sin lia hade afskurit de öfrigas lifstråd, hur skulle det då gå med ordförandeskapet inom det Högvördiga Ståndet äfven under närvarande förhållande?

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Pehr Nilsson,
i Espö.

N:o 467.

Af **Johan Erickzon** från Jönköpings län, *om åtskilliga ändringar i sträckningen af Statens södra stambana, äfvensom anvisande af erforderliga medel för densammas fullbordande genom norra Småland och Östergötland, under den tid nästa statsregleringsperiod omfattar.*

Ehuru utsigterna att erhålla en förändring i den af Kongl. Maj:t föreslagna rigtningen af södra stambanan torde vara ganska mörka, då förslaget grundar sig på ett fortfarande bibehållande af den origtiga indelningen af Statens stambanor, har jag likväl trott mig böra fästa Rikets Ständers uppmärksamhet på vigten deraf att, innan arbetena norr om sjön Salen fortsättas, taga under noggrannt öfvervägande åtskilliga förhållanden, hvilka icke varit nog utredda vid de tillfällen Rikets Ständer under sednast förflutna riksdagar behandlat frågan om stambanornas rigtning.

Då Rikets Ständer vid 1853 och 1854 års riksdag först anslogo medel till Statens jernvägsbyggnader, förklarade Rikets Ständer uti underdåning skrifvelse af den 18 November 1854 sig anse anläggandet af en stambana mellan Stockholm och Göteborg i främsta rummet böra till verkställighet befordras. Vidkommande åter den andra af de stambanor, för hvilka statsanslag under nämnde riksdag yrkats, eller jernbanan mellan Skånska kusten och Wettern, så hade Rikets Ständer fästat uppmärksamhet derå att genom en jernväg från någon af Skånes hamnplatser till Jönköping, kommunikations-systemet inom Sverige blefve fullbordadt till sina hufvuddrag, hvilka, efter hvad naturen sjelf anvisat, borde åsyfta att förena de stora insjöarne inom mellersta delen af riket med hvarandra och med de haf, som omgifva landet. Utförandet af jernvägsstambanan mellan sydvestra kusten af Skåne och Wetterns södra ända syntes derför Rikets Ständer ofördröjligen böra företagas samt nödiga medel dertill anslås. I öfverensstämmelse härmed anvisade Rikets Ständer vid nämnde riksdag En Million Riksdaler Banko för påbörjande af en i rigtning åt Jönköping gående stambana från Malmö till den på nordliga sidan af sistnämnde stad belägna punkt, hvilken Kongl. Maj:t funne lämpligt bestämma. Det synes uppenbart att, vid den tid nämnda anslag beviljades, frågan om stambanornas rätta läge befann sig uti ett alldeles outredt skick, hvilket ock bekräftas deraf, att Rikets Ständer vid samma riksdag beviljade ett särskildt anslag af 60,000 R:dr Banko för anställande af noggranna undersökningar i statsekonomiskt och topografiskt afseende

samt uppgörande af förslag till jernvägars rigtning, anläggningssätt m. m. Sedan Kongl. Maj:t, i anledning häraf uppdragit åt en särskild kommitté, bestående af chefen för Topografiska korpsen, General Akrell, chefen för Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen, v. Sydow, och Grefve A. v. Rosen, att uppgöra förslag till stam-jernbanornas rigtning m. m. afgåfvo desse kommitterade den 30 September 1854 sitt till trycket befordrade betänkande i ämnet, deruti, bland annat, föreslogs, att de såkallade stambanorna måtte blifva *fem* till antalet, nemligen 1:o *Vestra* stambanan från Stockholm *norr* om sjön mälaren till Göteborg, 2:o *Norra* stambanan öfver Giresta och Upsala till Gefle, 3:o *Nordvestra* stambanan öfver Christinehamn och Arvika till norska gränsen, 4:o *Östra* stambanan från Stockholm öfver Södertelje, Cathrineholm, Norrköping, Linköping, Mjölby och Tenhult till den södra vid Göta ström och med utgrening till Jönköping samt 5:o södra stambanan utgående från den vestra vid Falköping öfver sjön Stråken, Axamo, Götaström, Lagaådalen till Malmö, med bibana från Axamo till Jönköping.

Att detta förslag, hvilket i viss mån syntes vidhålla den vid Köping-Hultbanan följda principen, att jernbanorna borde sammanbinda de större vattendragen, icke understöddes, hvarken af Chefen för Statens jernvägsbyggnader, Öfverste Ericson, eller af Kongl. Maj:t och Rikets Ständer, är allmänt bekant. Deremot blefvo följande, af Kongl. Maj:t i dess nådiga Proposition framställda, principer i afseende på stambanornas rigtning fastställde, hvilkas rigtighet svårligen torde kunna bestridas, nemligen:

att de stambanor, som på Statens bekostnad byggas, böra framdragas förnämligast genom de orter, hvilka i anseende till sin aflägsenhet från Vattenkommunikationer, af dessa icke kunna draga fördel;

att följaktligen en stambana blott undantagsvis bör i en längre sträckning framgå parallelt med en närbelägen segelled, men deremot korsa eller beröra densamma vid sådana punkter, der den inre rörelsen antingen redan befinnes eller kan emotses blifva för vissa orter koncentrerad; samt

att afståndet mellan stambanornas ändpunkter i möjligaste mån bör förkortas till besparing såväl i byggnadskostnad, som i tid och transport-kostnad, dock under iakttagande af att, så vidt sådant utan längre omvägar kan ske, stambanorna jemväl beröra de punkter, som, i följd af ett för inre rörelsen gynnsamt läge eller af större produktion mest äro i behof af kommunikationer och väl belägna för bibanors anslutande.

Efter långvariga öfverläggningar i den vigtiga frågan kommo Rikets Ständer, enligt hvad deras underdåniga skrifvelse af den 16 September 1857 innehåller, till den åsigt att, i fråga om antagande af ett visst system, omfattande alla de jernvägsanläggningar, som uteslutande af Staten skulle bekostas, sådant vore alltför tidigt, enär nödiga undersökningar ännu ej hunnit företagas, samt att ett utaf Rikets Ständer antaget jernvägssystem ingalunda kunde betrygga detsammas fortsatta tillämp-

ning och fullföljande, enär kommande Ständer i allt fall vore oförhindrade, att, vid anvisande af de nödiga anslagssummorna, för arbetets fortsättande meddela sådana förändrade bestämmelser, att derefter skedde jernvägsarbeten komme att i väsendtlig mån afvika från hvad derom vid föregångna riksdagar blifvit beslutadt. Rikets Ständer hade derföre, oberoende af nämnda system, öfvervägt hvilka jernvägsanläggningar under närmaste statsregleringsperiod borde på allmän bekostnad bearbetas, samt dervid beslutat, att förutom anslagen till Vestra stambanan, anvisa för södra stambanans fortsättning ifrån Lund till norra ändan af Finjasjön 4,365,000 R:dr samt för arbetena å södra stambanans norra del från Falköping till Jönköping 1,300,000 R:dr, förutom särskilda anslag till bangårdar och verkstäder.

Äfven vid denna riksdag hade dock Rikets Ständer kommit i erfarenhet deraf, att frågan om banornas rätta läge, i brist af nödig kännedom om landets beskaffenhet, befunno sig i ett alltför outredt skick, i följd hvaraf Rikets Ständer anvisade ett särskildt anslag af 150,000 R:dr R:mt för företagande af noggranna, icke blott tekniska och topografiska, utan äfven statistiska undersökningar; och blef äfven nu en särskild kommitté tillsatt, till hvars ordförande utnämndes Chefen för Statens jernvägsbyggnader, hvilken kommitté den 8 November 1859 afgaf sitt i flera hänseenden högst sakrika betänkande, hvilket till väsendtlig del legat till grund för det beslut, Rikets Ständer vid sistlidne riksdag fattade, i fråga om södra stambanans rigtning, och hvarigenom bansträckningen från Finjasjön genom Laga-dalen till Jönköping utbyttes mot en östligare sträckning mot sjön Salen till Nässjö.

Men äfven nu bibehölls de oegentliga benämningarne af *Södra* stambanan för att dermed beteckna sträckningen *från Malmö* öfver Nässjö och Jönköping *till Falköping*, samt af *Östra* stambanan för sträckningen *från Cathrineholm* öfver Norrköping, Linköping, Mjölby *till Nässjö*, i stället att förändra benämningarne så, att man med *Södra* eller *Sydöstra* banan betecknade sträckningen mellan Malmö och Catrineholm, samt deremot betraktade sträckningen emellan Falköping öfver Jönköping till Nässjö såsom en *sammanbindningsbana* mellan Vestra och Södra (eller sydöstra) stambanorna.

Man kom genom ett sådant bibehållande af de gamla benämningarne Södra banan (Malmö-Nässjö-Jönköping-Falköpings-sträckningen) och Östra banan (Nässjö-Mjölby-Norrköping-Cathrineholms-sträckningen) i nödvändighet att först yttra sig om Södra banans lämpligaste läge, *med afseende på* dess *förening med Vestra stambanan*, i stället att i främsta rummet undersöka lämpligaste sträckningen af en stambana emellan *Malmö och Cathrineholm*.

Följden häraf blef naturligen den, att, sedan man, för att icke låta Södra stambanan alltför mycket aflägsnas från Jönköping, bestämt Nässjö såsom den *nordligaste* punkten för denna bana, man sedermera, vid bestämmandet af Östgöta-banans rigtning, måste utgå från Nässjö och låta denna bana, i strid med de förut antagna principerna, löpa parallelt med Wettern på ett afstånd från denna stora segelbara

sjö af endast 2 à 3 mil. Kommittéen, som visserligen synes insett den stora inkonseqvensen i sitt förfaringssätt härutinnan, har i sitt betänkande sökt gifva skäl för denna behandling af den vigtiga frågan. Det heter nemligen uti betänkandet:

"Om kommittéen, trots betydliga lokalhinder, försökt att utstaka linien från Linköping öster om sjön Sommen, för att såmedelst gifva Östra stambanan ett mera centralt läge genom det 12 mil breda landet emellan Östersjön och Wettern, så hade sedermera dels en omväg för att träffa Södra stambanan ej kunnat undvikas, dels det utmärkt folkrika och bördiga slättland, som banan nu genomskär och berör emellan Linköping och Mjölby, blifvit till skada för rörelsen aflägsnadt från jernvägen."

Det synes således häraf, att egentliga skälet, hvarför Östgötabanan skulle komma att anläggas utefter Vettern, varit det, att södra stambanans nordostligaste punkt icke blifvit förflyttad mera östligt, så att banan ifrån Malmö till Linköping blefve i möjligaste mån förkortad.

Då likväl kommittéen icke kunnat eller velat framkomma med ett sådant skäl, har kommittéen, såsom nyss är nämndt, sökt göra troligt, att på östra sidan om sjön Sommen skulle förefinnas så betydliga lokalhinder, att all tanke på stambanans framdragande i denna rigtning borde öfvergifvas. Det händer understundom, att man lyckas så ofta upprepa en obevisad sats, att densamma slutligen anses såsom ett axiom, som icke behöfver bevisas.

Sådant har förhållandet varit med uppgiften om de betydliga lokalhindren, hvilka skola ligga i vägen för stambanans framdragande öster om sjön Sommen, och hvarigenom banan eljest skulle erhållit ett mera centralt läge genom det 12 mil breda landet emellan Östersjön och Vettern. Jernvägskommittéen ansåg nemligen icke ens behöfligt att låta undersöka utförbarheten af en jernbana, förlagd i kortaste rigtningen emellan sjön Salen och Linköping, d. v. s. på östra sidan om sjön Sommen, och fruktan för att i denna del vinna visshet om verkliga förhållandet har inom åtskilliga delar af de orter, som skulle gynnas af den mera vestliga sträckningen, varit så stor, att man med all kraft sökt motarbeta en noggrann och fullständig undersökning om verkliga förhållandet.

Det har dock genom ihärdiga och nitiska bemödanden inom åtskilliga delar af Östergötland och Småland lyckats att sammanbringa de för en sådan undersökning erforderliga medel, hvarefter Kongl. Maj:t, uppå derom gjord underdånig ansökning, under den 16 sistlidne Maj behagade i nåder anbefalla Chefen för Statens jernvägsbyggnader låta, på de enskilde subskribenternes bekostnad, verkställa de ifrågavarande undersökningarne samt att derefter med eget betänkande i ämnet till Kongl. Maj:t inkomma.

Den ifrågavarande undersökningen har derefter under förliden sommar blifvit verkställd med all den noggrannhet, som den korta tiden och de inskränkta tillgångarne medgifvit. Enligt Chefens för Statens jernvägsbyggnader till Kongl. Maj:t afgifna

underdåniga memorial har anläggningen af en jernväg från sjön Salen på östra sidan om Sommen till Linköping befunnits icke allenast utförbar, utan ock 10,450 fot kortare än den föreslagna vägen på vestra sidan; och beträffande de förespeglade lokala svårigheterna för en anläggning på östra sidan, så synas desamma, jemförda med de svårigheter, hvilka på flere ställen förekomma på den redan fullbordade vestra stambanan, icke i ringaste mån förefinnas; hvilket bäst synes deraf, att kostnaden för 17 mil 9,200 fot eller nära 17¼ mils jernväg endast utgör 12,465,428 R:dr eller omkring 722,000 R:dr per mil, då deremot, enligt bilagan litt. V till Stats-Utskottets betänkande N:o 56 vid sistförflutne riksdag, anläggningskostnaden för Askersund—Örebro upptages till 953,900 R:dr per mil. Jemförd med kostnaden för den af Kongl. Maj:t nu föreslagna jernvägssträckningen emellan Cathrineholm och Norrköping, hvilken för 4 mil 25,930 fot eller närmare 5 mil utgör 4,934,053 R:dr, visar sig anläggningen för vägen öster om Sommen särdeles lätt och billig, enär vägsträckan emellan Norrköping och Cathrineholm skulle komma att kosta omkring 990,000 R:dr per mil eller nära 270,000 R:dr mera per mil, än den för sin oländighet förkastade bansträckningen öster om sjön Sommen. Visserligen är det sannt, att man genom mångåriga undersökningar och derigenom vunna förbättringar i planerna för väganläggningen *vester* om sjön Sommen vunnit en sådan nedsättning i kostnadsförslagen, att kostnaden för denna väg, som upptages till 17 mil 19,650 fot, eller något mer än 17½ mil, kunnat beräknas till endast 11,918,286 R:dr eller omkring 691,000 R:dr per mil; men denna skilnad som för hela vägsträckan skulle uppgå till 547,142 R:dr, är dock icke af någon betydenhet, i fall det skulle befinnas, att sträckningen öster om sjön Sommen i öfrigt vore för landet gagneligare och af behofvet mera påkallad, än den vestra. Det torde ock med all visshet kunna antagas, att, genom noggrannare och fullständigare undersökningar, än de, som under den korta tiden af endast 4 månader under innevarande års sommar medhunnits och med de ringa tillgångarne kunnat bekostas, man skall lyckas så förbättra planerna för en jernväg öster om Sommen, att icke allenast väglängden skall blifva betydligt kortare, än som nu uppgifvits, utan ock lutnings- och krökningsförhållandena blifva betydligt förmånligare, än som vid den första undersökningen visat sig, och att, till följd häraf, icke allenast den högre kostnaden, utan äfven öfriga omständigheter, som blifvit anförda *mot* den östra rigtningen, skola så utjemnas, att förmånen af den östliga rigtningen framför den vestliga skall blifva alldeles påtaglig.

Uti Chefens för Statens jernvägsbyggnader ofvan berörda underdåniga betänkande förekommer visserligen, att linien från Falköping öfver Jönköping och Tenhult, för att träffa östra alternativet, måste förlängas med 1 mil 10,000 fot, till följd hvaraf en förökad kostnad af omkring 820,000 R:dr skulle uppkomma, så att verkliga prisskilnaden till fördel för vestra linien skulle utgöra 1,367,142 R:dr. Denna anmärkning försvinner dock, om man besinnar, att södra stambanans nord-

ostligaste punkt blir förflyttad 1 mil 10,000 fot öster om Nässjö samt följaktligen kommer att gagna en vidsträcktare ort, än om den blott berörer Nässjö. Besinnar man derjemte att möjligheten af en bibanas anläggning ifrån Jönköping öfver Nässjö och Ekesjö till Oscarshamn härigenom betydligen underlättas, måste ock medgifvas att kostnaden för den tillökade väglängden icke bör eller kan upptagas såsom någon tillökad kostnad för bananläggningen emellan Malmö och Cathrineholm.

Deremot kan med skäl påstås, att om jernvägen förlägges öster om Sommen och i sådan rigtning, att densamma komme i Kinda båtleds grannskap, kostnaden för anläggningen af den för hela Kinda-orten samt trakterna ända till Wimmerby eljest så högst behöfliga Kinda kanal, kunde undvikas, hvarigenom skulle uppkomma en besparing, fullt motsvarande det belopp af 1,367,142 R:dr, hvarmed kostnaden för den östra sträckningen beräknats komma att öfverstiga den vestliga.

Jag hyser dock den föreställningen, att med anläggningen af vägen mellan Jönköping och Nässjö, äfven som emellan sistnämnda ställe och den punkt, der Jönköping-Nässjö-vägen skulle träffa den östliga rigtningen, kunde anstå intilldess vägen från norra ändan af sjön Salen till Cathrineholm blefve fullbordad samt att den kostnad, som härför blifvit beräknad, bättre och gagneligare kunde användas, om det erforderliga beloppet ansloges såsom bidrag för Östgötabanans fullbordande. Enligt Kongl. Maj:ts nådiga Proposition äro för vägen emellan Nässjö och Tenhult, utgörande 2,14 mil begärde . . . . . 1,479,120 R:dr
och för vägen emellan Tenhult och Jönköping utgörande 1,50 mil . 1,524,000 „
eller för 3,64 mil tillhopa 2,803,120 R:dr,
för hvilken summa skulle kunna byggas nära 4 mil af Östgötabanan, hvarefter tillgångar torde kunna beredas för denna banas fullbordande genom minskning af begärda statsbidrag för andra mindre nödiga banor.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra samt på de flera skäl, som förefinnas, men hvilka det blifver alltför vidlyftigt att i en motion fullständigt utveckla, får jag vördsamt föreslå, att Rikets Höglofliga Ständer måtte besluta:

1:o att Statens stambana från Sjöberg, norr om sjön Salen, bör utläggas i så ostlig rigtning, som omständigheterna medgifva, för att vinna den kortaste förening mellan Malmö och Linköping;

2:o att med byggandet af den föreslagna jernvägssträckningen emellan Nässjö och Jönköping må anstå, intill dess stambanan genom Östergötland och norra Småland blifvit bestämd och fullbordad;

3:o att de medel, som blifvit afsedda för sträckningen emellan Nässjö och Jönköping, eller 2,803,120 R:dr måtte anvisas för Östgötavägens fortsättande; samt

4:o att Rikets Ständer måtte anslå i öfrigt erforderliga medel för stambanans fullbordan genom Östergötland och norra Småland under nästinstundande statsregleringsperiod, och det ehvad jernvägen, enligt Rikets

Ständers blifvande beslut, bör anläggas öster eller vester om sjön Sommen, och i sednare fallet att banan får från trakten af Säby genom Bonadalen en så östlig rigtning som möjligt, för att kunna framgå emellan sjöarne Stora och Lilla Nimmern och vidare åt Eksjö Hofgård.

Om remiss häraf till Höglofliga Stats-Utskottet anhålles ödmjukeligen.

Stockholm den 30 November 1862.

Johan Erikzson,
från Jönköpings län.

N:o 468.

Af **Sven Heurlin** från Kronobergs län, *angående en fullständig organisation af straff- och arbetsinrättningarne i riket.*

Kongl. Maj:t har vid denna riksdag aflemnat förslag till ny strafflag. I sammanhang med granskningen af denna lag böra Rikets Ständer icke underlåta att tillse, huruvida nu befintliga straffanstalter äro så beskaffade, att de med lagen samverka, samt om så icke i alla afseenden skulle vara förhållandet, derpå fästa andra Statsmagtens uppmärksamhet.

Straff för samhällskränkande handlingar eller förbrytelser emot den borgerliga lagen har icke allenast den allmänna syftning, att varna och afskräcka från brott, utan bör äfven hafva till ändamål att förbättra sådane brottslingar, som, för någon tid skiljde från samhället i följd af straffets verkställighet, derefter skola dit åter inträda. Huruvida detta ändamål uppfylles beror således i väsendtlig mån af sättet hvarpå straffet verkställes.

Strafflagen må vara huru god som helst, skall den alltid förfela sin verkan att utgöra samhällets skydd, såvida icke ordnandet af straffverkställigheten rättar sig efter straffets hela ändamål.

Då jag, tillika med flere af mina Ståndsbröder, för några dagar sedan besökte straff- och arbetsfängelset vid hufvudstaden på Långholmen, och der blef i tillfälle att, så vidt den korta tiden kunde medgifva, iakttaga de yttre anordningarne vid denna straffanstalt, föllo oss genast i ögonen den ovanliga ordning, snygghet och disciplin,

disciplin, som på detta ställe är rådande. Särskildt har jag mig bekant, att nuvarande Direktören uteslutande tillhör förtjensten att hafva omgestaltat fångpersonalen, så att den, från en oordnad sammangyttring af våldsamma och svårhandterliga brottslingar, numera företer en samling af åtminstone till det yttre ganska stilla och ordentliga arbetare. Men jag har äfven erhållit upplysning om några sifferförhållanden, hvilka, jemte mycket annat, bekräfta den af mig förut kända sanning, att ännu ej på långt när allt blifvit gjordt, för att befordra straffets ändamål till fångens förbättring och ännu mindre till hans återinförande i samhället. Jag skall uppställa dessa siffror och derefter göra dem talande.

Under ett af de sednaste åren utgjorde straff-fångarnes antal uti gemensamhetsfängelse i jemt tiotal		560.
Försvarslöse och frivillige		190.
	Summa:	750.

Af desse äro dömde för itererade brott, andra och tredje resan stöld, inom straff-fångarnes klass	390.	
För andra, tredje och fjerde resan stöld inom den försvarslösa klassen	110.	
För första resan stöld dömde inom begge klasserne	130.	
För andra brott dömde	120.	750.

Minst 90 procent äro under 40 års ålder, men emellan 17 och 25 år finnes ett antal af omkring		80.
hvaraf för andra och tredje resan stöld	60.	
för första resan qvalificerad stöld	10.	
andra brott	10.	80.

Hvad säga nu dessa och andra sådane siffror från öfriga straffanstalter i riket? Huru många äro icke de för itererade brott dömde brottslingarne samt de ynglingar, som redan kommit i denna kategori! Tala de om någon försonande kärlekens ande i samhället, som, nedbrytande fördomens skrank, upprättar den fallna menniskan? Hvarifrån komma de flesta af dessa brottslingar? Huru hafva de inkommit på brottets bana? Äro icke många af dem uppfödde i dessa förskräckliga hem, hvarest, såsom en utländsk författare tecknar dem, nöden och okunnigheten äro förenade med laster och brott, der armodet och brottet i förening rycka bort larfven från civilisationens anlete och blotta vilden i menniskans bröst, der rena och ädla känslor knappast äro kända till namnet, der Gud förnimmes i själen allenast såsom en hotande åska, der allt hvad som hos qvinnan är skönt och rent blifvit vanstäldt och neddraget i dyn, der barnen döpas i vanära, uppfostras i synd, omgifvas af förbannelser och vaggas i sömn vid det hemska skränet ifrån djefvulska

lidelser? Ack! om vi endast kunde följa omständigheternas tråd och undersöka, hvarföre så många fallit och blifvit grofva förbrytare, skulle vi måhända mötas af en *gåta,* för hvars tillkomst vi ej kunna anklaga Försynen, men som deremot skulle lyfta en stor del af föraktets börda från de förkastades och ur samhället förskjutnes skuldror, och tvinga oss att af samhället sjelft fordra förklaring öfver gåtans tillvaro. Ty det kan icke förnekas, att många i samhället ega ej annan känsla för den i brottet fallna menniskan än föraktet, se inga möjligheter till det goda hos henne, kunna ej upptäcka en enda gudomlig gnista glimmande i det djupa mörkret — kunna ej urskilja den dyrbara själen lik ett juvelsmycke i dess smutsiga, illa medfarna låda. Huru skall icke för denna obarmhertighet de brottsliges och fångnes hjertan stötas bort från det goda och hårdna i en sådan fiendtlig luftkrets! — Men huru nu afhjelpa alla dessa missförhållanden och för framtiden hindra, att tusentals menniskor redan från ungdomen undanryckas samhället och derefter måhända för lifstiden borttvina i Statens fängelser till börda för sig sjelfva och det samhälle, som dem förskjutit? Medlen kunna vara många. Jag skall angifva ett och annat, såsom efter mitt omdöme de förnämsta.

1. En af våra frejdade författare, framlidne biskopen Agardh, har vid ett tillfälle yttrat, "att principen för vår tids förbättringsanstalter är, att genom en *ny yttre lefnadsbana,* en ny endast till ytan och handlingarne trängande uppfostran åstadkomma en förbättring. Oaktadt alla våra försök deruti oupphörligen gäckas och misslyckas, fortfara vi alltjemt att fortgå i denna rigtning, hvilket är ett bestämdt vårdslösande af kristendomens lära, som innehåller, att ingen förbättring eger rum utan den, som utgår från hjertats fullkomliga förändring genom ett förutgående förkrossande och en derefter följande ombildning af hela den förderfvade naturen." Fångens religiösa undervisning är också den säkraste grundval, på hvilken all förbättring måste grundas, den rot ur hvilken all pånyttfödelse måste utgå, för att bära goda frukter. Den förutan är all yttre förändring i fångens uppförande endast hyckleri; hans inre blifver lika förhärdadt, endast med en tillökning af slughet och list. Själavården är således af en djup inverkan och måste utföras med nit och samvetsgrannhet, Presten vid ett fängelse bör hafva ett rikare mått af erfarenhet och följaktligen en förut förvärfvad djup menniskokännedom för att kunna läsa i brottslingens hjerta.

Dertill skulle således endast användas mera andligen begåfvade och beprölvade prestmän, men för att fästa dem vid platsen, icke för ett och annat år, såsom ett trappsteg till bättre lönebefordran, utan för så lång tid som helsa och krafter medgåfvo, borde fängelseprestens inkomst vara fullt motsvarande hans behof, med hänseende till en bergad lefnadsställning.

2. Vår sednast hädangångne ädle Konung, som med sitt högsinnade och menniskoälskande hjerta visade ett varmt deltagande för den fångnes belägenhet och visste att uppskatta det rätta menniskovärdet, har uti skrift uttalat dessa minnes-

värda ord: "straffanstalten må aldrig så väl inrättas och vårdas, så är den likväl i behof af den allmänna medborgerlighetens stöd och af municipalt biträde. Dem förutan blir straffanstalten alltid otillräcklig och kan i längden möjligen förfalla till en skadlig ensidighet; frågan om fallna likars upprättande och förbättring rörer alltför nära samhällets stora angelägenheter, för att icke omfattas af alla medlemmar. Endast derigenom kan ett välgörande samband bibehållas emellan det allmänna och straffanstalten. Förbrytaren måste frändömas sin frihet och afskiljas från samhälligheten för att sättas ur stånd att skada och medelst ett förnuftsenligt straff återföras om möjligt till sjelfbesinning och bättre uppsåt, men samhället måste med ömt deltagande och moderlig omvårdnad följa äfven sina vilseförda barn. Detta utgår från en sann kristlig grund. Det är icke tillfyllest, att klaga öfver dem och andra oordningar, att visa en stundom barnslig fruktan för befarade rättskränkningar, men undandraga sig all andel, då någon möda eller sjelfverksamhet tages i anspråk. Det onda låter icke besvärja sig, hvarken af författningars döda bokstaf eller af den allmänna fördömelsen. Det måste angripas vid sin rot med allvar och beslutsamhet."

Dessa sannt filantropiska åsigter hafva framkallat flera försök i enskild väg, att förmedla samhällets kraf af bestraffning för brott med brottslingens återupprättande; men hittills hafva endast två sådane inrättningar för fallna qvinnor vunnit stadga, hvaremot någon för fallna manspersoner ännu icke mig veterligen, kommit till stånd. Det bör emellertid vara alla kommuners åliggande att i omförmälda afseende biträda straffanstalten, men dock så, att Staten, för straffrättens skull, äfven dertill medverkar.

Uti hvarje län eller åtminstone uti de mera folkrika länen måste alltså finnas ställen, dit den frigifne fången kan begifva sig såsom till en station emellan fängelset och samhället, såvida han icke på annat sätt i enskild väg erhåller arbete och uppkomst. De med så stor kostnad för Staten uppförda cellfängelserne skola i betydlig mån förfela sitt ändamål, om alla de brottslingar, som i cell undergå bestraffning för brott, icke vid utgåendet från fängelset blifva i tillfälle att genast erhålla arbete och bergning. Det är just saknaden af en dylik station som befolkar gemensamhets-fängelserne med så många för itererade förbrytelser dömde merändels helt unga brottslingar. Dessa förut förstörde, redan i tidig ålder uti lastens mysterier invigde, unge personer förhärdas nu ännu mera, samt bilda framdeles den stam inom fängelset, hvilken i sin ordning till brott uppfostrar andra ynglingar. Moraliskt och fysiskt förderfvade återgå dessa brottslingar till samhället, för att under den korta tid, de få behålla friheten, föröfva tjufnadsbrott eller andra förbrytelser, samt deruti inlåra andra, hvilka sedan befordra omsättningen inom fängelset, så att roten till det onda, likasom hos allt annat ogräs, ständigt qvarblifver och skjuter alltjemt nya skott. Större delen af de försvarslösas, frivilligas och kronoarbetskarlars klasser tillhöra denna förderfvets kategori. På detta sätt uppstår en

vexelundervisning i brott och det i stor skala, hvaraf följderna uppenbara sig icke blott i brottens stigande antal utan äfven uti dessas intensitet, om man så får kalla slugheten i deras anläggning och djerfheten i deras utförande. Det är inom fängelsemurarne som fången sålunda utbildar sin skicklighet att begå nya brott och ingår förbindelser, som göra honom än mera vådlig för allmänna säkerheten. En utländsk författare har derföre, med full sanning i teckning om och med någon väl mörk färgläggning, af gemensamhets-fängelset uppdragit denna tafla:

"Ett sådant fängelse utgör en skola, der brottet inhemtas genom långt verksammare medel än de, som någonsin kunnat användas att bibringa dygd och goda uppsåt. Ledsnad och hämnd förestår denna förderfliga uppfostran och all täflan eger blott ett mål: brottets utveckling. Den mindre förhärdade sträfvar att upphinna den mest brottslige; den vildaste meddelar de öfriga sin vildhet; den falskaste sin slughet och den osedligaste sin liderlighet. Det som orenar hjerta och känslor anses som förtviflans enda tröst. Förenade genom ett samfäldt intresse biträda fångarne hvarandra att utplåna hvarje spår af ånger och skam. På gruset af sann heder uppstår ett nytt slag af ära, bestående i mened och förställning, i dristighet vid brotts utöfvande, i likgiltighet för det tillkommande och i fiendtlighet mot samhället. Det är så dessa olyckliga varelser, hvilka *med en annan behandling* kunnat återföras till dygd och trefnad, småningom upphinna förhärdelsens möjligaste utbildning och brottets förnämsta hjeltemod."

Genom den säkra tillgången på arbete och utsigten att kunna efter utståndet straff åter förvärfva sig både ärlig utkomst och samhällets aktning, skall den frigifne fången undgå de många frestelser och förförelser, som, genast vid hans utträdande ur fängelset, ligga i hans väg, och icke så få af dem blifva räddade, hvilka eljest snart nog, antingen i följd af nya brott eller såsom försvarslösa eller frivillige fångar, återvända till fängelset, der de sedermera hafva sitt enda skydd, hvilket äfven visat sig hafva den påföljden, att många, särdeles bland sistnämndes klass, föredraga fängelsets instängda luft framför det fria samhällets mera friska atmosfer. Denna förderfliga fängelsevana skall således äfven försvinna på grund af det nya system, som mitt förslag kommer att förorda. För att ännu mera verka välgörande för återinträdandet i samhället, såsom en dit återvunnen god medborgare, borde en frigifven fånge, som en längre tid arbetat uti en läns-arbetsinrättning, derifrån kunna utgå till enskildt arbete, då sådant sig erbjöd, med oafkortad arbetsförtjenst och med så kalladt rent prestbevis, skild från all underrättelse om hans förra brott, och *derföre undergången* bestraffning.

3. Men på samma gång den frigifne fången genom lagstiftningens åtgärd och kommunens välvilja tillförsäkras en tryggad framtid bör han jemväl vara underkastad en sträng påföljd för missbrukandet af sin återvunna frihet.

Återfall i brott måste således med särskild straffbestämmelse beläggas. Oordentlighet, oärlighet och osedligt förhållande å arbetshus, utmärkande bristande

vilja och förmåga att vara en fri medborgare, måste medföra tvångsarbete utan tillgodnjutande af någon arbetsförtjenst, hvilket tvångsarbete under vissa förhållanden skulle kunna utsträckas till flera år. Till sådant arbete borde jemväl hvarje fånge uti gemensambets-fängelserne förvisas, som der flere gånger brutit emot stadgad ordning och disciplin. Härigenom blefvo dessa fängelser så småningom befriade från fångens våldsamma och vilda lynne eller inrotade vanart och den skadliga inverkan deraf på de mera stilla och till sinnet bättrade fångarne komma att upphöra. Utan att göra sig alltför stora förhoppningar borde man genom de föreslagne förändringarne i fångvårdssystemet kunna tänka sig en framtid, då straffängelse för gemensamhet, med undantag af lifstidsfängelset, blefvo obehöflige, och att ett fullständigt cellbestraffnings-system skulle kunna införas, med de förändringar i lagbestämmelser, som deraf blefve en följd. De förvaringsställen för fångar, hvilka förklarades skyldige undergå tvångsarbete borde vara alldeles skiljde från straffinrättningarne, likasom det följer af sig sjelft, att de icke skulle med arbetsinrättningarne förenas. Nuvarande arbetsfängelser och korretionsinrättningar, med undantag af dem för soldatklassen, kommo följaktligen att upphöra samt författningen om försvarslöse och till allmänt arbete förfallna personer att till en del upphäfvas och i andra delar omarbetas.

I enlighet med sålunda af mig uppgifne grunder får jag vördsamt föreslå:

1:o att Rikets Ständer ville ingå till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan om utfärdande af Cirkulär till Konungens Befallningshafvande i länen och Öfverståthållaren i Stockholms stad, med befallning att sammankalla hvarje läns samt nämnde stads innevånare genom deputerade, för att med dem öfverlägga om inrättande af arbetshus uti Stockholms stad och hvarje län eller åtminstone uti Malmöhus, Calmar, Jönköpings, Wenersborgs, Linköpings, Carlstads, Westerås, Upsala och Gefleborgs län. Vården och förvaltningen af dessa inrättningar i länen hvarmed slöjdskola kunde förenas, borde uppdragas och öfverlemnas till länets hushållningssällskaper i samråd med Landshöfdingen, som dock i polismål hade öfverinsigten och beslutande rätten. Stockholms stad fick för sitt arbetshus bestämma särskild grund och ordning. Uti dessa arbetshus egde frigifne fångar, såvida de icke vore i tillfälle på enskild väg bereda sig arbete och årlig utkomst, rättighet att blifva intagne, för att användas till lämpligt arbete, intill dess de kunde skaffa sig annan sjelfständig bergning eller hos enskild vederhäftig person erhölle tjenst eller stadigt arbete. Den till hushållningssällskaperne utgående andel af bränvinsskatten vore så mycket lämpligare att använda till arbetshusens inrättande, som man gerna kan, utan att träda sanningen för nära, härleda de flesta brott från omåttlig bränvinsförtäring. Den frigifne fången skulle vara underkastad en för arbetshuset gifven ordningsstadga, men vara i öfrigt be-

handlad såsom fri arbetare, sålänge icke gränsen för ordentligt uppförande vissa gånger af honom öfverskreds. I sådant fall gjorde han sig förfallen till tvångsarbete uti tukthus, hvarom nedan kommer att omförmälas. Om frigifven fånge under ett år efter inträdet å arbetshuset visat ett stadgadt uppförande, skulle han vid utgåendet derifrån till eget sjelfständigt arbete eller i annans tjenst erhålla rent prestbevis, deruti ej något omförmältes angående hans genom straffet försonade brott. Arbetshuset skulle i öfrigt emottaga och med arbete syselsätta alla andra arbetslösa, men i öfrigt välfrejdade personer, hvilka, enligt nu gällande författning, blifva såsom försvarslöse behandlade. Det skulle så inrättas, att personer af begge könen, fastän sinsemellan åtskilde, der kunde intagas och användas till arbete;

2:o Att nuvarande arbetsfängelser likasom Kronoarbets-korpser, med undantag af soldatklassen, indragas, men att i stället två eller tre så kallade tukthus med tvångsarbete inrättades på Statens bekostnad och ställdes under Kongl. Fångvårds-styrelsens öfverinseende och förvaltning. Fångarne skulle der arbeta uti större arbetsceller under sträng tillsyn och utan att erhålla arbetsförtjenst eller premier.

Tukthusarbete skulle endast ådömas under högst tre år, men, om fångens uppförande gaf anledning till förlängning derutöfver, ett år för hvarje gång fråga derom underställdes Kongl. Fångvårds-styrelsen och, i händelse af klagan öfver dess beslut, Kongl. Maj:ts pröfning. Till tukthus med tvångsarbete skulle försändas:

a) alla sådana frigifne straffdömde fångar, hvilka efter erhållne bestämdt antal varningar på arbetshus, derstädes visat ett opålitligt uppförande;

b) andre frigifna straffdömde fångar, som efter frigifningen icke velat förskaffa sig arbete eller ärlig utkomst, utan beträddes med sysslolöst kringstrykande, oordentligt och liderligt lefnadssätt, eller i annan måtto störde allmän ordning eller gjorde sig till ansvar efter lag för mindre förbrytelser förfallne;

c) fångar i straffängelse eller gemensamhetsfängelse, hvilka der blifvit minst tre gånger straffade för disciplinära brott af gröfre beskaffenhet. Efter utståndet tvångsarbete skulle dessa fångar åter till gemensamhetsfängelserne återsändas. De fångar, hvilka på tukthus uttjent sin fängelsetid, voro berättigade till inträde på arbetshus.

3:o Att religionslärare vid straffängelserna och tukthus, hvartill endast mera erfarne prestmän borde utnämnas, erhölle en mot deras embetes stora vigt och betydelse svarande högre aflöning, så att de med full och anständig bergning kunde en längre tid vid fängelset bibehållas.

De förändringar, hvilka blifva en följd af nu väckta förslag, som skulle i väsendtliga delar omgestalta fångvården i riket, kunna naturligtvis icke tillvägabringas utan uppoffring å Statens sida; dock torde denna icke böra uppgå till alltför betydligt penningebelopp, såvida förändringarne verkställas med behörig praktisk omtanka. Några nya byggnader skulle icke erfordras, såvida t. ex. Långholmens arbets- och straffinrättning förvandlades till gemensamt straffängelse för alla sådane brottslingar, som ådömdes gemensamhetsfängelse under vissa år. Logementer kunde der inrättas uti nuvarande cellbyggnad, hvarigenom tillräckligt utrymme bereddes äfven för fångar från de län, hvilka för närvarande aflemna dem till Malmö straff- och och arbetsinrättning. Då man såsom säkert kan antaga att jernvägen, innan kort, betydligt minskar afståndet emellan Stockholm och de södra länen, behöfver således i afseende å transporten och kostnaden derföre någon betänklighet ej uppkomma. Malmö fängelsebyggnader lämpa sig väl till att der inrätta tukthus med tvångsarbete, både i anseende till läge, utrymme och lättheten att förekomma rymningar. Fängelserna för qvinnor kunde förblifva der de nu äro, utom det att ej några försvarslösa dit afsändas. De af Kongl. Maj:t vid denna riksdag begärda 300,000 R:dr för inrättande af ett straff-arbetsfängelse i Carlskrona skulle möjligen förslå till den föreslagna omorganisationen; men äfven om denna medförde ännu större kostnad, men dermed vunnes det stora ändamål, att till nyttiga och redbara medborgare förvandla så många fängelsernas innevånare, hvilka med nu gällande fängelsesystem aldrig kunna för samhället blifva annat än skadedjur, som alltså måste för alltid afstängas och till spillo gifvas, så vore det en utgifven penning, som hade välsignelse med sig. Det varder glädje i himmelen, om en enda syndare omvänder och bättrar sig; skulle då icke samhället glädja sig och göra hvilken uppofiring som helst, då många, måhända tusentals af dessa olycklige fallna medlemmar, kunde återvinnas och blifva till välsignelse, i stället för förbannelse. Det skulle stå illa till med det kristliga tänkesättet, om betänklighet i detta afseende sökte göra sig gällande. Här, framför så mycket annat rent materielt, gäller den grundsatsen att uppoffra allt för det verkliga goda, för det, som bidrager till räddande af menniskovärde och menniskolif, ty menniskolif är här verkligen i fråga, nemligen det lif, som utvecklar sig till samhällets gagn och individens frälsning från brott och elände, ja! det gäller här visserligen ingenting lysande, ingenting som ådrager sig verldens beundran, men det gäller i allmänhet fattigdomens barn, arbetaren, som tillhör folket och således står Bonde-Ståndet så nära, det gäller att uppsöka och återupprätta det som var *förtappadt.*

Då emellertid den fråga, som jag nu bragt å bane, är af den ingripande och omfattande beskaffenhet, att den vid denna riksdag måhända icke kan till alla sina detaljbestämmelser blifva slutligen afgjord samt den uppgjorda planen för fängelsevårdens omreglering derefter till verkställighet befordrad; men grunderna för den-

samma dock må kunna komma under pröfning, hemställer jag, i sammanhang med begäran om motionens remitterande till vederbörliga Utskott:

att, såvida dessa grunder godkännas, och saken icke skulle kunna vid denna riksdag fullt utredas och afgöras, skrifvelse må afgå till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes efter riksdagens slut nedsätta en kommitté af sakkunnige personer, hvilka fingo sig uppdraget att uppgöra ett i allo detaljeradt förslag, som skulle aflemnas till slutligt afgörande vid nästinstundande riksdag.

Jag anhåller derjemte vördsamt att denna min motion må varda Med-Stånden delgifven.

Stockholm den 30 November 1862.

S. Heurlin,
från Kronobergs län.

N:o 469.

Af **Sven Heurlin** från Kronobergs län, *om en revision af Jordeboken.*

Jag föreslår:

att Rikets Ständer för sin del besluta, att Jordeboken skall undergå en revision och ursprungliga Krono- eller Kronoskattelägenheter, som förut innehafts med full åbo-rätt, men af en eller annan orsak, hvad Kronans rätt öfver dem beträffar, öfverlåtits åt enskildt verk eller inrättningar, och ännu af förre åboernas rättsinnehafvare brukas, skola återställas uti sin egenskap af Krono- eller Kronoskatte och åboerna bibehållas oförkränkta i sin besittningsrätt till hemmanen, ehvad Kronans rättsinnehafvare sökt förvandla dem till Landtbönder eller ej, och de ej kunna betungas med andra gärder, afgälder eller tjenstbarheter än de, som ålåge hemmanen, innan Kronan öfverlät sitt dominium öfver dem till enskilde.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

S. Heurlin,
från Kronobergs län.

N:o 470.

N:o 470.

Af **Johan Gustaf Wassmuth** från Stockholms län, *om statsanslag för utläggning till erforderlig bredd af vägen från Järla till Nyvarp och Bullandö på Wermdön.*

Öster ut från Stockholm ligger Wermdö skeppslag, hvilket, såsom bekant är, består af en stor mängd öar, af hvilka de största äro Wermdö, Ingarö, Djurö, Möja, Ljusterö, skiljda af större eller mindre fjärdar och sund. — Sjövägen har till följd deraf utgjort och utgör ännu den förnämsta förbindelsen dessa öar sinsemellan och med fasta landet. — Omkring början af förra århundradet anlade vägbyggnadsskyldige en sockenväg genom Wermdö moderförsamling. Denna väg, som, gående ifrån Nyvarp och Bullandö förenar sig vid Hemmesta samt löper till Skuru och vidare öfver dervarande uppförda bro tills den vid Järla anträffar den från Stockholm öfver Sicklaön anlagda väg. Hela denna väg utgör en sträcka af 5½ mil. Anläggningen deraf har varit särdeles svår, emedan bergsprängningar måst på flera ställen verkställas och stenmurar anläggas utefter långa sträckningar vid sjöstränderna, för att kunna anskaffa en säker grund för vägens framdragande. Med denna väg afsågs endast öboernas behof af en farbar väg för forslandet af de produkter, de hade att afyttra eller nödgas förskaffa sig under de tider af året, då den vanliga och naturligaste vägen eller sjövägen, var för dem stängd, det vill säga, då isen hvarken bar eller brast. Någon gästgifvaregård har icke heller funnits förrän för omkring 20 år sedan, då två sådane anlades å Wermdön vid Gustafsberg och nära Wermdö kyrka. Hufvudsakligaste skälet för deras anläggande synes hafva varit, att bereda fortskaffning, dels till öarne af dit resande personer, dels till Stockholm af en mängd sjöfarande och varor, tillhöriga fartyg, som, då inloppet till Stockholm varit tillfruset, måst anlöpa skärgårdens yttre hamnar, särdeles Djurhamn; hvilket hvarje höst inträffar. Innan dessa gästgifvaregårdar anlades, fanns ingen annan utväg för dessa personers och varors forsling än genom enskild öfverenskommelse, hvadan ock mången gång hände att kostnaden derför blef ganska stor. För öboernas egen beqvämlighet blefvo dessa gästgifvaregårdar ej anlagda, emedan de deraf ytterst sällan behöfva begagna sig, och de medförde ett ytterligare onus, nemligen erläggandet af tillskott utaf de skjutsskyldige för åvägabringande af entreprenad, det minst kostsamma sätt för öboerna att afbörda sig skjutsskyldigheten. Förut erlades en af-

gift af omkring 2 à 3 R:dr per mantal i reservskjutsafgift till Fittja gästgifvaregård, men nu har den å hemmanet belöpande afgiften för entreprenadens upprätthållande uppgått till emellan 5 och 7 R:dr årligen.

En vida svårare påföljd af dessa gästgifvaregårdars anläggning har varit, att vägen ända till Wermdö kyrka sedan dess blifvit ansedd såsom häradsväg, och att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Stockholms län genom resolution af den 24 Juli 1857, som den 9 Mars 1860 blifvit af Kongl. Maj:t fastställd, ålaggt vägbyggnadsskyldige utlägga denna väg till 6 alnars bredd öfverallt, der den vore smalare, och den öfriga vägen till en bredd af 5 alnar. Detta åläggande kommer att för dem medföra de största uppoffringar, särdeles då man tager i betraktande, att de å öfrige öar boende vägbyggnadsskyldige icke kunna annat än genom lega verkställa en stor del af arbetet samt att bergsprängningar till en betydande mängd och utläggningar af höga stenmurar på långa sträckor måste företagas, hvartill kommer igenfyllning af gamla och upptagande af nya diken, trummors anläggning, samt hela vägens grusning.

Såsom exempel på hvad endast bergsprängningen kommer att kosta, torde jag få anföra att, enligt en af då tillförordnade numera ordinarie Kronofogden L. Blomqvist jemte synemän år 1856 anställd värdering af kostnaden för alla de å ifrågavarande vägsträcka nödvändiga sprängningsarbeten, upptages ensamt denna kostnad till 2,227 R:dr 32 sk. Banko eller Riksmynt 3,341 R:dr 50 öre. — Att detta sprängningsarbete icke för detta pris låter nu verkställa sig, är att befara, med afseende å de sedan den tiden stegrade arbetskostnaderna.

Utom det betydliga vägbyggnadsarbete, som sålunda blifvit skeppslaget ålagdt, har dess skyldighet att underhålla färja eller bro öfver det sund, som skiljer Wermdön från fasta landet, helt nyligen förorsakat detsamma en betydlig utgift. — Den, enligt derom uppgjordt kontrakt, af ett bolag vid Skurusundet byggda och sedermera enskild egare tillhöriga bro, till hvars underhåll hvarje mantal erlagt en viss årlig afgift, har under förlidet år, efter kontraktstidens förlopp, af skeppslaget öfvertagits emot en kontant ersättning till egaren af 14,800 Riksdaler.

Då den kostnad, som föranledes af ifrågavarande väganläggning tillkommer icke till följd af behofvet för skeppslagets egna bebyggare och den trafik de kunna åstadkomma, utan till följd af andra för dem främmande ändamål, alldenstund Wermdö skeppslags innevånare så mycket mindre begagna denna väg, som den är särdeles backig, och de i allt fall, såsom jag förut haft äran anföra, endast undantagsvis begagna den, när sjövägen är stängd, så ock då det icke synes vara med billighet öfverensstämmande att de skola bekosta denna svåranlagda väg, föranledes jag vördsamt anhålla:

att Rikets Ständer ville såsom statsanslag för utläggning till erforderlig bredd af vägen från Järla till Nyvarp och Bullandö å Wermdön anvisa

det belopp, hvartill kostnaden derför, enligt vederbörligt kostnadsförslag, beräknas komma att uppgå;

och anhåller jag att, så fort undersökningen af vägomläggnings-arbetet hinner afslutas, få till det Utskott, till hvilket denna motion varder remitterad, allemna kostnadsförslaget, jemte öfriga erforderliga upplysningar.

Stockholm den 30 November 1862.

J. G. Wassmuth,
från Stockholms län.

N:o 471.

Af **Johan Gustaf Wassmuth** från Stockholms län, *om anvisande af 300 R:dr årligen till understöd åt Majoren Fahlstedts enka, född Schméer.*

År 1841, den 24 Juli, afled i Stockholm Majoren Carl Adolf Fahlstedt, hvilhen, då han i 1808 års krig emot Ryssland tjenstgjorde som adjutant åt Sandels i träffningen vid Wirta bro, erhöll svår blessyr, af hvilken han hela sin återstående lifstid hade varit lidande, enär en kula totalt genomborrat ena skulderbladet. Detta oaktadt, deltog dock Major Fahlstedt uti 1813 och 1814 års fälttåg mot Norrige, var 1814 Place-major i Fredrikstadts fästning, var sedermera från 1825 Adjutant i Krigs-kollegium och invaldes 1827 till ledamot i Direktionen för Arméens Pensions-kassa. Ehuru Major Fahlstedt sålunda egnat 37 år af sin lefnad åt Kongl. Maj:ts och Kronans tjenst, samt derunder, såsom belöning för Konung och Fosterland gjorda tjenster, erhållit såväl (1809) Guldmedaljen för tapperhet i fält, och 1820 hugnades med Kongl. Svärds-Orden, kunde han dock i ekonomiskt afseende ingenting efterlemna åt enka och minderåriga barn.

På grund häraf, och då enkefru Fahlstedt icke af Staten erhållit mera än 54 R:dr R:mt i årlig pension från Arméens Pensions-kassa, af hvilket obetydliga underhåll enkefru Fahlstedt icke kom i åtnjutande förr än flera år efter mannens död, med stöd af vidfogade intyg, och med kännedom om enkefru Fahlstedts numera försvagade synförmåga, hvarigenom hon urståndsatts att som hittills hafva sitt uppehälle af kartors m. m. färgläggning, får jag vördsamligen föreslå:

att Rikets Ständer behagade åt Majoren m. m. Fahlstedts enka, född Schméer, som nu är nära 59 år gammal, anslå ett årligt understöd af Trehundra (300) R:dr R:mt.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 30 November 1862.

Joh. Gust. Wassmuth,
från Stockholms län.

N:o 472.

Af **Johan Gustaf Wassmuth** från Stockholms län, *att ett efter hustru Grenqvist från Waxholm år 1859 fallet danaarf af omkring 250 R:dr måtte anslås såsom bidrag till uppförande af ett fattighus i nämnde stad.*

Waxholms samhälle, som är utan jord, fabriker eller någon förmån från Statens sida helst sedan under sednare tider deras ursprungliga friheter i områden, blifvit på alla håll inskränkta genom sednare års författningar och genom strandegares fiskevattensområden, är numera så torftigt, att det ej mägtar utgöra några betydande onera.

Till följd af innevånarnes torftiga belägenhet, har de fattigas antal under de sednare åren så betydligt ökats, att ett nytt fattighus är af nöden påkalladt.

Medvetande om dess bristande tillgångar för en så betydande utgift, hafva några dess innevånare, och personer i omgifningen samlat och gifvit enskilda bidrag till en fond för fattighusbyggnad; denna utgör dock för närvarande endast omkring 1,200 R:dr R:mt, — ett testamente efter en förlidet år afliden fru Magge lofvar möjligen omkring 1,500 R:dr samma mynt, men äfven detta är otillräckligt för att bringa förslaget till fullbordan.

År 1859 föll efter en hustru Grenqvist, gift med en fiskarborgare derstädes, ett danaarf af något öfver 250 R:dr R:mt, men för närvarande saknas utdrag af bouppteckningen, hvarföre beloppet ej så noga kan uppgifvas, men att detsamma icke öfverstiger 250 R:dr, och skall med det snaraste utdrag ur bouppteckningen meddelas.

Och får jag, i följd af mina härofvan anförda skäl, anhålla:

att detta lilla dana-arf måtte af Rikets nu församlade Ständer anslås till bidrag till den tillförene samlade fattighusbyggnadsfonden i Waxholm.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Joh. Gust. Wassmuth,
från Stockholms län.

N:o 473.

Af **Per Östman** från Wester-Norrlands län, *om anslag till förhöjning i Nämndens s. k. tingsgästningspenningar.*

Då under de sednare tidernas lopp Rikets Ständer på ett omsorgsfullt sätt omhuldat Statens tjenstemän med förhöjda löneförmåner och domarekorpsen med förhöjd expeditionstaxa synes det icke vara rättsenligt, att Häradsnämnderna skulle för alltid blifva med någon, om ej stor, ersättning för sina resor till och från tingen samt tidspillan under tingen, bortglömda. Redan för långliga tider tillbaka tillerkändes nämndemän ersättning för sina uppoffringar och sin tidspillan, under namn af tingsgästningspenningar, efter hvad jag tror, utgående af Häradshöfdingeräntan, och belöpa sig dessa inom min hemort vanligen till 2 R:dr 80 öre R:mt för hvarje nämndeman per år. Om det under den tid denna ersättning tillerkändes nämndeman kunde anses i någon mån utgöra en vedergällning för hans kostnad och tidspillan, kan det numera, sedan penningevärdet så förändrat sig, icke utgöra någon ersättning, som förtjenar att nämnas. Väl vet jag att mången anser nämndemansbefattningen vara ett kommunalbestyr, hvarför ersättning icke bör komma i fråga, men det torde ock böra medgifvas, att icke alla bönder äro dertill passande eller villige att åtaga sig denna befattning, och att, äfven om de som äro passande inväljas, desse, sedan de tjenstgjort 2:ne år taga afsked och nya inväljas, af hvilka en ung eller till orten nyss kommen Domare icke kan hafva ett ofta behöfligt stöd, och till förekommandet deraf att icke allt för täta ombyten i Häradsnämnderne må ega rum, och då billigheten fordrar, att dessa må erhålla åtminstone någon ersätt-

ning för sina resekostnader och uppehåll vid Häradstingen, får jag vördsamt föreslå:

det måtte Rikets Ständer bevilja en tillökning i tingsgästningspenningarne, så att de utgöra 150 R:dr R:mt för hvarje härad årligen.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Per Östman,
från Wester-Norrlands län.

N:o 474.

Af **Per Östman** från Wester-Norrlands län, *angående underdånig hemställan till Kongl. Maj:t om revision af Landshöfdinge-instruktionen den 10 November 1855.*

Bland frågor, som vid flera föregående riksdagar väckts, utan att hafva till åsyftad påföljd föranledt, men hvilka likväl äro af beskaffenhet att icke böra falla, är otvifvelaktigt den om revision och ändring af Landshöfdinge-instruktionen den 10 November 1855, och detta hufvudsakligast i hvad beträffar den Landshöfding tillagda magt att i vissa fall, enligt 66 § af Författningen, skilja Landssekreterare och Landskamererare från embetets utöfning, om, vid åtals anställande emot dem, omständigheterne syntes sådant påkalla.

Det olämpliga och obehöfliga i denna nya suspensionsmagt är anmärkt af Rikets Ständers Justitie-ombudsman i hans till 1856—1858 årens riksdag afgifna berättelse. Det är ock uppenbart till hvilka missbruk denna magt hos Landshöfding kan föranleda. Då paragrafens ordalydelse medgifver Landshöfding att suspendera för förseelser och fel, som tilläfventyrs af domstol icke anses förtjena strängare ansvar än några Riksdalers böter, kanske ock af domstol pröfvas icke vara begångne eller icke böra medföra något ansvar, så kan det icke vara annat än äfventyrligt att lägga i Landshöfdingens hand denna suspensionsmagt, utan att åtminstone närmare bestämma några gränsor för densamma, helst, vid det förhållande att Landshöfdingarne sällan äro lagkunnige, det är att befara att de mycket skulle misstaga sig om rätt tillfälle, då behof af suspensionsmagtens utöfning kan vara förhanden.

Denna obegränsade suspensionsmagt kommer ock att på Länsstyrelsens framtid utöfva ett högst menligt inflytande. För dessa styrelsers behöriga verksamhet fordras skickliga Landssekreterare och Landskamererare, på hvilka ärendenas behandling väsendtligt beror. Men om hotelsen af Landshöfdings obegränsade suspensionsmagt får qvarstå, skall åtminstone skickligare jurister icke äfventyra att utsätta sig för denna hotelse utan Länsstyrelserna komma att sakna juridisk erfarenhet, hvilken är alldeles oundgänglig för dessa embetens utöfning. Denna suspensionsrätt verkar också förlamande på den sjelfständighet att yttra sin mening, som Landssekreteraren och Landskamereraren böra ega, om de skola kunna med rätt gagn utöfva sina embeten, dervid ej sällan förekommer att de nödgas motsätta sig Landshöfdingens meningar.

Det kan också ej vara annat än olämpligt att Landshöfdingen har ifrågavarande myndighet mot dessa tjenstemän, då de äro ansvariga föredragande och rådgifvare samt med Landshöfdingen dela ansvarigheten för allt hvad som af Länsstyrelsen göres eller uraktlåtes. Mest orimlig förefaller dock denna suspensionsrätt, då den, enligt instruktionen tillkommer Landshöfdingen äfven i egen sak, eller då han blifver af Landssekreterare eller Landskammererare bemött med förment vanvördnad, — ett oklart och mångtydigt begrepp, som lätteligen kan föranleda missbruk, helst, om Landshöfding verkligen blifver förfördelad af en underordnad, icke någon skada sker derigenom att han, likasom alla andra menniskor får vänta på upprättelse, till dess den kan i laga ordning bestämmas, hvaremot genom suspensionsrättens tillämpning obotlig skada kan tillfogas Landssekreterare och Landskammererare, enär om de ock någon gång skola erhålla upprättelse, denna dock aldrig blir fullkomlig, med hänsigt till den skada i allmänna opinionen dessa tjenstemän genom en, om än aldrig så orättvis suspension lida.

Slutligen är omförmälda suspensionsmagt äfven skadlig för menigheterne, enär, då Landshöfdingarne, i synnerhet vid början af deras embetsförvaltning, ofta hafva en öfverdrifven tanka om allmogens förmåga och skyldighet att utgöra onera och prestationer, det väl behöfs att vid deras sida stå sjelfständige embetsmän, hvilka i deras verksamhet att utöfva kontroll mot magtmissbruk icke förlamas af stadganden, sådane som det ifrågavarande.

På dessa grunder föreslår jag:

att Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta underkasta den för Länsstyrelserne den 10 November 1855 utfärdade instruktion behörig revision och låta omarbeta densamma i folkets intresse till mera öfverensstämmelse med rättvisa och billighet.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

P. Östman,
från Wester-Norrlands län.

N:o 475.

Af **Johannes Svensson** från Skaraborgs län, *om ändring i 25 Kap. 6 § Byggninga-balken, i fråga om vägars årliga grusning.*

Sedan man i vårt land från uråldriga tider vid allmänna vägars vidmagthållande strängt tillämpat det i 6 § af 25 Kap. Byggninga-balken befintliga stadgande, att vägar skola höjas och fyllas upp med sand och grus, så hafva vägarne genom den årliga påfyllningen omsider på ganska många ställen blifvit så beskaffade, att de äro vådliga, i synnerhet nattetid, att befara.

Det synes vara naturligt att en jemn och slät väg icke bör grusas, endast gropar och djupa hjulspår böra med grus fyllas på det vägen må blifva jemn, men icke vådligt hög.

För vinnandet af ett så vigtigt ändamål får jag föreslå:

det den årliga grusningen måtte upphöra och att endast gropar och andra ojemnheter å vägar skola årligen fyllas med sand och grus, så att väg varder jemn med lindrig kullrighet för vattens aflopp.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

J. Svensson,
från Wadsbo härad af Skaraborgs län.

N:o 476.

Af **Matts Pehrsson** från Stockholms län, *om skärpning af de uti Kongl. Förordningarne den 1 December 1858 och 15 Mars 1859 förekommande stadganden angående styrning å fartyg till undvikande af ombordläggning.*

Som mångfaldiga olyckshändelser de sednare åren inträffat genom påstötningar mellan ång- och seglande fartyg, dervid äfven menniskolif blifvit spillda, får jag anhålla:

om skärpning af bestämmelserna i författningarne af den 1 December 1858 och den 15 Mars 1859;

förbehållande mig att framdeles få utveckla skälen härtill.

Stockholm den 30 November 1862.

M. Pehrsson,
från Stockholms län.

N:o 477.

Af **Per Tjernlund** från Wester-Norrlands län, *om statsanslag till ersättning åt några hemmansegare inom nämnda län, för upprätthållande af gästgifveri- och skjutsrättareskyldigheten.*

Ett för vissa orter inom Indals tingslag i Medelpad särdeles tryckande onus är den gästgifverihållning vid den öster om Indals-elfven anlagda nya landsvägen, som Konungens Befallningshafvande i Wester-Norrlands län antingen tills vidare eller

för obestämd tid ålagt skattehemmansegare att bestrida, såsom det heter, mot den ersättning, som framdeles kan i laga ordning bestämmas.

Ingenstädes är dock detta onus kännbarare, än vid gästgifvaregårdarne Boda och Backen inom Lidens socken; och som, enligt hvad af bifogade utdrag ur domboken, hållen vid Indals tingslags vårting den 27 Juni 1862, nogsamt inhemtas, det visat sig alldeles omöjligt för gästgifverihållare att, genom ansökning hos Konungens Befallningshafvande i länet, komma i åtnjutande af den utlofvade ersättningen, återstår nu ingenting annat än att påkalla Rikets Höglofliga Ständers behjertande för de stackars skattehemmansegarne, som, till och med genom hotelse af militärinqvartering, blifvit tvungne att bestrida de besvärliga och kostsamma gästgifveri- och skjutsrättarebefattningarne vid ifrågavarande gästgifvaregårdar; och får jag alltså ödmjukligen föreslå:

att Rikets Höglofliga Ständer täcktes såsom ersättning för berörda onus, hvilket lagligen icke kan åläggas skattehemman annorlunda ä nmot vederlag, bevilja åt bonden Per Mattsson, som från den 1 Maj 1861 till den 1 Maj 1863 har att uppehålla gästgifveri- och skjutsrättare-befattningarne vid Boda, och åt bonden Per Unander, hvilken under samma tid bestrider enahanda befattningar vid Backen, hvardera 1,000 R:dr, samt åt nämndemannen Nils Nilsson, hvilken från den 1 Maj 1860 till samma tid 1861 upprätthållit dessa befattningar vid Boda, 500 R:dr, allt R:mt.

Jag anhåller ödmjukligen om remiss härå till vederbörligt Utskott, der jag utbeder mig få förete ytterligare handlingar till stöd för min framställning.

Stockholm den 30 November 1862.

Per Tjernlund,
från Wester-Norrlands län.

N:o 478.

Af **Per Tjernlund** från Wester-Norrlands län, *om åläggande för Häradshöfding att inom bestämd kortare tid afsluta lagtima ting.*

Ingenting kan verka menligare på rättstillståndet inom landet än den långsamma lagskipningen, som ytterligare fördröjes genom det oskick en del domare å lan-

det tillåta sig att flera månader fördröja med utslags afkunnande i mål, hvilka redan äro slutligt utagerade. Ty, ehuru 2 Kap. 3 § Rättegångs-Balken uttryckligen stadgar att Häradshöfding skall i hvar sak gifva utslag efter ty ske kan "innan han från tingsstad reser", efterlefves detta stadgande numera sällan, om ens någonsin. Häradshöfding reser från tingsstad till tingsstad och, som det heter, tager upp målen, men återkommer först efter 2 à 3 månader och meddelar utslag.

Mången vigtig sak går härigenom förlorad; ersättnings- och fordringsanspråk blifva genom lösöreköp och andra medel under tiden tillintetgjorda.

Jag får derföre ödmjukligen föreslå:

att verkande påföljd måtte stadgas för Häradshöfding, som icke; antingen innan han från tingsstad reser eller sist inom fjorton dagar efter de egentliga rättegångsdagarnes slut, meddelar utslag och utlemnar expeditioner i alla de mål och ärenden, som vid tinget förevarit.

Om remiss af denna motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Per Tjernlund,
från Wester-Norrlands län.

N:o 479.

Af **Per Tjernlund** från Wester-Norrlands län, *om användande af prestebols skogstillgång till nybyggnad och reparation af kyrka.*

Ett ibland de tyngsta onera, som för allmogen kunna ifrågakomma, är kyrkobyggnad. I skoglösa orter medför inköpet af trävirke en dryg kontant afgift och i skogrika trakter är förhållandet omvändt i afseende på öfriga materialier och stor svårighet möter i glest bebodda trakter, der möjligen tillgång på trävirke finnes, att forsla detsamma ända till 3 à 4 mil på ganska besvärliga och obanade vägar.

Ehuru sådan byggnad mera sällan förekommer, måste det likväl vara angeläget att, såvidt möjligt är, hindra dess tunga för dem, hvilka byggnadsskyldigheten, så till sägandes, på engång drabbar.

Ett medel dertill torde finnas i det förslag jag härmed vördsamligen framställer. Det är bekant att i många orter prestbolen ega riklig tillgång på skog änskönt

sådan i mer och mindre mån börjat blifva sällsynt på de enskildes hemman och egendomar. Det är lika bekant att, i anseende till gällande föreskrifter i afseende på nyttjandet af boställens skogar, träden få ruttna ned i stället att komma till någon nytta. Sedan vi numera fått skogsstyrelse och jägeribetjening, är lätt att få undersökning verkställd, hvilka prestbols skogar som, utan minskning i boställets framtida behof, kunna hafva så ymnig tillgång på skog, att något deraf kan få användas för kyrkobyggnadens behof, samt till hvad belopp som skogen kan tåla afverkas utöfver boställsinnehafvarens årliga framtida behof. Med stöd af hvad jag nu anfört, vågar jag vördsamligen föreslå:

att Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om utfärdandet af en förordning, hvarigenom tillåtelse lemnas att vid ifrågakommande kyrkobyggnad, vare sig nybyggnad eller reparation, till bestridande af kostnaderna dertill, synnerligast i små och fattiga församlingar i skogrika orter, der pastoratets eller socknens prestbol ega större skogstillgång än som till bostället och dess innehafvares egne behof synes erforderlig, densamma kunde, efter utsyning af socknemännen, få användas för kyrkans räkning så väl genom virkets nyttjande in natura, som genom försäljning deraf och de inflytande medlens användande till nödiga utgifter i och för byggnaden i den mån skogstillgången sådant kan medgifva, likväl med iakttagande deraf, att nödiga tillgångar för prestbolsinnehafvaren i framtiden ej må saknas.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Per Tjernlund,
från Wester-Norrlands län.

N:o 480.

Af **Anders Persson** från Malmöhus län, *angående underdånig framställning till Kongl. Maj:t om nedsättande af en kommitté för utarbetande af förslag till veterinärväsendets ordnande.*

För hvarje tänkande man bör det vara klart att våra husdjur utgöra en väsendtlig och dyrbar del af nationalförmögenheten och att de böra med omsorg och kärlek vårdas icke blott till följd af den moraliska pligt, som i allmänhet bjuder menniskan att med kärlek omfatta allt vår Herres verk, utan äfven på grund af menniskans egen ekonomiska fördel. Att betrygga dessa varelsers tillvaro och skydda dem emot faror eller rädda dem, om de för sådana utsättas, borde således vara ett föremål för ifriga sträfvanden på grund af både pligtkänsla och beräkning. Men huru litet vi derföre gjort, visar den allmänt och i lång tid öfverklagade bristfälligheten uti vårt veterinärväsende.

Först långt inne i detta sekel tog Staten, genom stiftandet af veterinärinrättningen i Stockholm, ett steg till omvårdnad för denna vigtiga gren af landthushållningen, flera år efter det en enskild patriot, Lektor Hemqvist i Skara, på egen bekostnad besökt andra länder för att förskaffa sig nödiga insigter att, med egna medel och genom uppoffring af hela sin enskilda förmögenhet, ordna och betrygga en veterinärinrättning i Skara. Sedermera har föga eller intet för saken blifvit åtgjordt, oaktadt dels från de befintliga veterinärinrättningarne sjelfve, dels från enskilde representanter och andra, utgått talrika anmaningar att med kraft underhjelpa veterinärväsendets höjande och utveckling. Ofantliga summor hafva blifvit anvisade för att uppmuntra husdjursracernas förädling, men föga för att betrygga dem mot sjukdomar eller olyckor, eller rädda dem, då sådana inträffa. Oberäkneliga förluster genom kreaturssjukdomarnes härjande eller de nödtvungna nedslagtningarne för att hindra olyckans vidare kringspridning skulle till en stor del hafva undvikits, om något litet af de kapitaler, som sålunda förlorats, användts för att utbilda ett erforderligt veterinärväsende; och lika stora förluster, som vållas genom de härjande farsoterna, torde anses kunna uppkomma af felande kreaturssjukvård vid spridda sjukdoms- eller olycksfall, som ej särdeles observerats, enär de inträffa enstaka, men uppgå till ofantliga belopp, om man sammanräknar desamma från alla rikets socknar. Vid landtbruksmöten och statsrevisioner har man anmärkt och bekräftat bristerna, men i verkligheten hafva högst ringa förbättringar vunnits.

Jag anser mig derföre böra vördsammast uppmana Rikets Höglofliga Ständer att nu ändtligen egna denna stora nationalangelägenhet ett allvarligt behjertande, så mycket mera påkalladt, som åtskilliga omständigheter och deribland icke minst en förändrad bränvinslagstiftning samt i allmänhet bättre insigter om landets behof och vilkoren för dess välstånd föranledt stora ansträngningar till en förbättrad ladugårdsskötsel och ständigt ökade kapitalers nedläggande på densamma. Jag föreslår således:

att Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t göra framställning, att Han ville genom en kommitté af sakkunnige personer till nästa riksdag låta utarbeta ett förslag till veterinärväsendets allmänna utvecklig och ordnande, så att det motsvarar alla en väl ordnad husdjursskötsels behof i detta afseende.

Jag tror mig dervid kunna anmärka att, enligt min tanke, hufvudsakligen borde åsyftas:

1:o Veterinärläroverkens reorganisation på ett tillfredsställande och tidsenligt sätt.

2:o Veterinärläkares anställning, i mån af tillgång på sådana, så allmänt som möjligt å landet, och helst i hvarje härad.

3:o En nödig lockelse till personer att vända sin håg och sina studier till detta nyttiga yrke, genom åstadkommandet af nödiga aflöningsmedel, och måhända

4:o Afskiljandet af det militära veterinärväsendet från det civila, och det sistnämndas tillika med veterinärläroverkens hänförande under Civildepartementets myndighet och tillsyn.

Stockholm den 30 November 1862.

Anders Persson,
från Malmöhus län.

N:o 481.

Af **Olof Lagergren** från Gotlands län, *angående underdånig framställning till Kongl. Maj:t, att undersökning måtte anställas för att utröna hvilka af de jordlotter, som för närvarande häfdas under kyrkoherdeboställena på Gotland, rätteligen tillhöra kyrkorna.*

Af i Kongl. General-landtmäterikontoret förvarade, på början af 1700:talet upprättade, specialkartor jemte beskrifning öfver Gotland inhemtas att för vissa socknar skogs-, åker- och ängslotter finnas betecknade såsom kyrkornas tillhörigheter. Kyrkans eganderätt till dessa jordlotter, som ligga spridda i åtskilliga delar inom socknarne, synes hafva blifvit dem förlänade under religionsstridigheter under långt aflägse tider af enskilde för sin samvetsfrid ömmande personer, hvilka, i enlighet med tidens åsigter och bruk, sökte, genom gåfvor till kyrkornas underhåll, lätta ett betryckt samvete och vinna förlåtelse för begångna förbrytelser. Denna rätt har nu emellertid med undantag endast för Hogrens församling, der kyrkan ännu eger dispositionsrätten äfven till densamma enligt karte-beskrifningarne hörande lägenheter, på oförklarligt sätt blifvit kyrkorna frånhända och i stället kommit kyrkoherdarne i församlingarne till godo; och jordlotterna besittas numera af innehafvarne af kyrkoherdeboställena, likasom de skulle vara till dessa boställen och ej till kyrkorna donerade.

Då hitintills, oaktadt derom i särskilda fall anställde processer, ej kunnat erhållas visshet på hvad grund dispositionsrätten till berörda lägenheter blifvit kyrkorna frånta gen och öfverflyttad på kyrkoherdeboställenas innehafvare, nödgas jag föreslå:

det Rikets Ständer ville hos Kongl. Maj:t anhålla att undersökning måtte anställas för utrönande hvem dispositionsrätten af ifrågakomne jordlotter rätteligen tillkommer, på det att kyrkorna åter må komma i åtnjutande af den dem, som det vill synas, orättmätigt frånhända rätt att af dessa lägenheter erhålla den inflytande, för kyrkornas underhåll erforderliga, afkomsten.

Jag anhåller tillika att denna motion måtte varda till vederbörligt Utskott re-

mitterad, samt mig vara tillåtet att med upplysningar i ämnet till Utskottet inkomma.

Stockholm den 30 November 1862.

Olof Lagergren,
från Gotlands län.

N:o 482.

Af **Olof Lagergren** från Gotlands län, *om upphörande af de s. k. apoteks-privilegierna samt beredande af ersättning åt nuvarande innehafvare deraf.*

Ibland alla de uråldriga institutioner, som hafva egennyttan, orättvisan och magt missbruket att tacka för sin tillkomst, qvarstår näppeligen nu, sedan en friskare vind bortsopat större delen af dessa parasiter å samhällskroppen, någon som ännu qvarsitter med djupare rötter än de så kallade apoteks-privilegierna, hvilka ifrån att vara en Statens tillhörighet, som på lifstiden blifvit bortgifna åt enskilde personer inom folket, numera, med högst få undantag, blifvit förvandlade till en handelsvara, med hvilken idkarne af apotekaryrket, till föga båtnad för det allmänna, drifva de mest svindlande spekulationer. Från alla delar af landet, ty något enskilt fall vore här obehöfligt att påpeka, spörjes tid efter annan stadens eller ortens apoteks-privilegier öfvergått i ny egares hand för 30, 50, ja 100,000 R:dr, och blifva likväl alla de apoteksegare, som sköta sitt yrke, merändels på några få år mägta rika personer. Ränta och amortering på landets samtliga, till högt värde uppdrifna apoteks-privilegier måste, som en gifven följd häraf, genom medikamenternas oskäliga dyrhet, årligen som en indirekt skatt utpressas af allmänheten och, beklagligt nog till största delen från sjuk- och välgörenhets-inrättningarne eller från den del af allmänheten, som oftast till följd af nöd och olyckor kastade på sjuk-, ja dödsbädden, bättre behöfde sin sista skärf än till räntor i apoteks-privilegier. Men ej nog härmed, så länge schackret med privilegierna ohejdadt får fortfara, kommer det enskilda intresset fortfarande att motarbeta hvarje tidsenlig reform inom yrket, så att vid första fråga om nya apoteks-inrättningar å sådana platser, som hafva alltför långa

vägar

vägar till närmaste privilegierade apotek, dettas egare genast söker att göra allt för att motarbeta en dylik anläggning och hvarigenom dessa ansökningar antingen afböjas eller flera år fördröjas, hvarefter orter eller kommuner i lyckligaste fall förses med ett s. k. filialapotek, lydande under närmaste privilegierade apotek, hvarest priserna, till följd af bristande konkurrens och skötte af löntagande, ointresserade personer, åtminstone vid uppköp utan recept, mångdubbelt fördyras. Då härtill lägges att större delen af landet, hvaribland synnerligast norra orterna, hafva så många mil till närmaste apotek, att den sjuke kan hinna dö och begrafvas medan medikamenter anskaffas från närmaste privilegierade apotek, och dessutom åtskilliga af våra större städer, just till följd af privilegiiandan, äfven sakna tillräckligt antal apotek, åtminstone vid inträffande farsoter, samt den magt, som en fri konkurrens alltid framalstrar, fortfarande befinner sig i domning, så länge det är penningarne och icke skickligheten, erfarenheten och kunskaperna, som tillförsäkra apotekaryrkets idkare om apotek; så vågar jag ödmjukast motionera:

1:o Att handel med apoteks-privilegierna förbjudes.

2:o Att nuvarande apoteksegare, hvilka genom köp blifvit innehafvare af apotek, lämpligare godtgöras medelst af Staten garanterade räntebärande obligationer till det belopp, hvarmed dessas privilegier under sista tiotal af år i medeltal blifvit betalte, eller till det pris hvartill de sist blifvit försålde, hvilket af blifvande innehafvare på femtio år amorteras.

3:o Att apotek efter kommunens medgifvande får anläggas hvarest sådant anses behöfligt, med vilkor att de i vanlig ordning tillsättas med den erfarnaste och skickligaste af de sökande, och att blifvande innehafvare af nya apotek proportionelt deltaga i amorteringen af samtliga apoteks-privilegierna inom riket.

Stockholm den 30 November 1862.

Olof Lagergren,
från Gotlands län.

N:o 483.

Af **Josef Smedberg** från Elfsborgs län, *om upphäfvande af i lag och författningar förekommande stadganden, att badstufva och ria skola å boställshemman finnas.*

Bland de lagstadganden, som måste anses hafva öfverlefvat sin tid, finnes ett uti 2:dra Kapitlet 1 § Byggninga-balken af denna lydelse: "Badstufva eller mältehus skall ock byggas, så ock rija der skog är, och de afsides sättas." Erfarenheten har visat att, i följd af de nya uppfinningar, som sednare tider vetat sig tillgodogöra, dylika byggnader äro icke allenast öfverflödiga utan äfven i statsekonomiskt hänseende skadliga, såsom föranledande till ökade byggnadskostnader och skogsförödelse. Derföre hafva också vid de syner, som enligt lag verkställts å krono- och boställshemman, såväl synemän som publike ombud uttalat den åsigten, att sådana byggnader icke borde vederbörande åläggas, om icke ett ovilkorligt lagbud derom förefunnes. Då nu härtill kommer att för badstufva eller kölna, enligt 24 Kap. 4 § Byggninga-balken, brandstod ej gifves, hvilket stadgande äfven erhållit rum uti åtskilliga inom länen bildade brandstodsföreningars reglementen, synes det som man icke velat egna någon synnerlig vård åt sådana hus eller, med andra ord, icke vill biträda den olycklige att bygga hvad som ej är nödvändigt, vågar jag hemställa, att Rikets Ständer ville för sin del besluta:

att de i 2 Kapitlet 1 § Byggninga-balken, här ofvan citerade ord, måtte derifrån utgå, samt följaktligen de i särskilda Boställs-författningar derom meddelade föreskrifter måtte upphöra att vara gällande.

Men för den händelse Rikets Ständer icke härtill skulle samtycka, det måtte till berörda stadganden göras det tillägg eller förklaring:

att det må bero på vederbörande Syne-rätts pröfning, huruvida badstufva eller kölna samt ria må anses behöflig eller icke.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

J. Smedberg,
från Elfsborgs län.

N:o 484.

Af **Paul Andersson** från Jemtlands län, *om ändring i Kongl. Kungörelsen den 18 Mars 1843, i fråga om traktamentsersättning åt särskildt t. f. domare vid syner å militie-boställen.*

Då, jemlikt Kongl. Kungörelsen den 18 Mars 1843, särskild tillförordnad domare i och för syneförrättning å militie-boställen för närvarande icke tillgodonjuter högre traktamentsersättning än dervid biträdande nämndeman, eller 1 R:dr 50 öre R:mt, ehuru sådana förrättningar oftast äro vida besvärligare än andra domaregöromål, vågar jag härmed till Rikets Ständer hemställa, att 1 § i nämnda Kongl. Kungörelse måtte sålunda förändras:

> då antingen ordinarie eller för viss tid förordnad domare å landet samt ordinarie eller för viss tid tillförordnad auditör af laga förfall är förhindrad att å militieboställe förrätta af- och tillträdessyn, särskild anbefalld laga syn eller syn å karaktershus samt, uppå derom skedd anmälan, vederbörande Hofrätt pröfvat nödigt för tillfället förordna extra domhafvande i och för uppgifven syneförrättning, vare sistnämnde förrättningsman berättigad att åtnjuta resekostnads-ersättning och dagtraktamente till lika belopp, som är för häradshöfding i gällande resereglemente stadgadt.

Om remiss till behörigt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Paul Andersson,
från Jemtlands län.

N:o 485.

Af **Henrik Hansson** från Wester-Norrlands län, *om anslag för väganläggning från Sollefteå genom vestligare delen af södra Ångermanland och öfver Jemtland mot Norska gränsen.*

Sedan vid 1856 års riksdag ombudet för Hernösands stad väckt motion att på allmän bekostnad undersökning i afseende på väg- och sjökommunikation i der uppgifna rigtningar ifrån Sollefteå genom norra Jemtland till Norska gränsen måtte anställas, och förslag för denna väganläggning upprättas samt att Rikets Höglofliga Ständer måtte täckas hos Kongl. Maj:t göra underdånig framställning om vidtagande af enahanda åtgärder för vägens fortsättning från riksgränsen till Namsås i Norrige, samt, sedan Kongl. Maj:t behagat, uppå ansökning af representanten för orten, bevilja medel för bestridande af nödiga kostnader för undersökning och kostnadsförslags uppgörende af ofvan ifrågasatta, för det allmänna högst vigtiga väganläggning, hvilken undersökning nu under tiden blifvit af behörige förrättningsmän företagen och torde i det närmaste vara verkställd, så att jag hoppas att undersöknings-instrumentet skall nu under riksdagen blifva tillgängligt och sålunda sjelfva väganläggningsfrågan nu blifva föremål för handläggning, rättigheten till en sådan handläggning må vara öppen, helst ifrågavarande väg är en sådan, som bör med aldraförsta anläggas, får jag vördsamligen och under den förutsättning att undersöknings-instrumentet skall gifva stöd åt vägens anläggning och kostnadsförslaget ådagalägga att densamma kan utan alltför stora uppoffringar åstadkommas, föreslå:

att Rikets Ständer, på sätt och vilkor som skäligt finnas kan, bevilja nödiga medel till anläggning af väg från Sollefteå genom vestligare delen af södra Ångermanland och öfver Jemtland till Norska gränsen.

Derest frågan skulle kunna till handläggning förekomma, skall jag icke underlåta att meddela de upplysningar och skäl, som gifva stöd för företaget.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

H. Hansson,
från Wester-Norrlands län.

N:o 486.

Af **Johan Olof Sundgren** från Stockholms län, *om förbud för militärbefälet att obehörigen inblanda sig i uppgörande af kontrakt mellan indelningshafvarne och manskapet.*

Under föregående riksmöten har klagan blifvit förd öfver inblandning från befälets sida vid de kontrakters uppgörande, som ruste- och rotehållare skolat afsluta med sina ryttare, soldater och båtsmän; och äfven vid denna riksdag har inom Hedervärda Bonde-Ståndet Per Nilsson från Christianstads län väckt en sådan motion, med afseende särskildt på norra kavalleriet i Skåne.

Den 1 Maj 1860 afgaf Ekonomi-Utskottet, under N:o 82, betänkande i anledning af vid då påstående riksdag väckta motion i detta ämne, deraf man finner att åtgärder då och tillförene för afhjelpande af berörda klagan blifvit afstyrkta, bland andra af det skäl att, "enligt Kongl. Krigs-kollegii uppgift, några sådana klagomål icke skola blifvit anförda"; men då sådant ej nu torde kunna till motskäl andragas, så och med utsträckning af Per Nilssons motion, föreslås, i likhet med hvad sistlidne riksmöte egt rum, det Rikets Ständer måtte i underdånighet hos Kongl. Maj:t anhålla:

att vid knektars, vare sig soldaters, husarers eller båtsmäns, tillsättande, befälet förbjudes att i något afseende lägga hinder i vägen för ruste- eller rotehållaren att med karlen öfverenskomma och uppgöra såväl om lönevilkoren som eljest bäst han gitter, eller att annorledes inblanda sig i detta bestyr, då nemligen visat är att karlen är välfrejdad, frisk och inom den föreskrifna åldern samt, i fråga om soldat, att han innehar erforderlig längd.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

J. O. Sundgren,
från Stockholms län.

N:o 487.

Af **Anders Medin** från Kronobergs län, *om statsbidrag till en brobyggnad öfver det s. k. Rörvikssundet af Åsnen.*

På samma gång, som väl ingen numera lärer vilja bestrida det mägtiga inflytande, som lättade kommunikationer utöfva på ett lands andliga och materiela förkofran, genom framkallandet af ökad produktion och höjd industri och dymedelst framalstrande af förut okändt välstånd, och man, af denna anledning, bör kunna antaga att hvar och en, som nitälskar för denna förkofran, måtte med varmt intresse omfatta hvarje åtgärd, som vidtages för att främja densamma, äfven om härmed vore förenad en pekuniär uppoffring, så vågar man väl å andra sidan antaga, att denna uppoffring skall röna så mycket mindre motstånd, då, såsom förhållandet är här, man i och med detsamma äfven tillskyndar fördel åt ett förhållande, som ensamt i och för sig vore förtjent af sådan uppoffring från det allmännas sida.

Uti sydligaste delen af sjön Åsnen, belägen inom Kronobergs län, ligger en ö, Sirkön kallad, som, med afseende på dess storlek och såsom bebodd af hundradetals menniskor, bland alla öar inom vårt land torde kanske vara den sämst lottade med afseende å densammas kommunikationer med fasta landet. Befolkningen å ön, som, i anseende till dennas naturliga goda beskaffenhet, är ganska välbehållen, kan detta oaktadt icke, fastän de största bemödanden å dess sida ingalunda sparats, med egna medel genom en bro förena ön med fastlandet, enär denna, som skulle blifva 1,000 fot lång, måste läggas öfver ett ända till och med 22 fots djupt vatten, och af denna anledning, med hänseende till den stora anläggningskostnaden, blifva omöjlig att åstadkomma med mindre de enskilde i sina bemödanden underlättas af Staten.

Det torde vara öfverflödigt att nämna den ofantliga fördel, som tillskyndades dessa vanlottade öboar genom ofvanberörda brobyggnad i såväl ekonomiskt som andligt hänseende. Man behöfver blott besinna hvilka ofantliga svårigheter, som i sakens nuvarande skick måste yppa sig vid varutransporter till och från ön, äfvensom att dessa transporter under vissa tider af året äro nästan rent af omöjliga och icke kunna ske utan våda för lifvet. Ännu värre är att öboerna på samma sätt tidtals icke utan lifsfara kunna besöka socknens på fastlandet belägna kyrka, och man kan icke återhålla en obehaglig rysning vid tanken att mången på sitt yttersta

härigenom kanske blifvit gäckad i förhoppningen, att före sitt slut få höra några tröstefulla ord af sin själasörjare.

Hvad som ännu mer än det ofvan anförda och i synnerhet talar för att Staten uti förevarande fall icke bör undandraga sig att medverka till det begärda ändamålets vinnande, är att, genom anläggandet af ifrågavarande brobyggnad, som, med anlöpande af ön, skulle sträcka sig öfver sjön Åsnens sydligaste del, Rörvikssundet kallad, en ofantlig nytta tillskyndades såväl östra delen af Kronobergs län, som äfven provinsen Blekinge, enär denna brobyggnad förkortade väglängden från dessa trakter en hel mil till närmaste stationen, Wieslanda, på Statens södra stambana, och således skulle vara af oberäknelig nytta med afseende å de lifliga varutransporter, som mellan dessa platser ega rum.

På föranstaltande af öboerna har af Chefen för södra väg- och vattenbyggnadsdistriktet, Majoren A. Remmer, kostnadsförslag öfver ifrågavarande brobyggnad blifvit upprättadt, utvisande att denna byggnad beräknats uppgå till 36,000 riksdaler riksmynt.

På det att icke alltför stort bidrag uti ifrågavarande afseende måtte äskas af den i allt fall tillräckligt hårdt anlitade statskassan, har man, sedan öboerna åtagit sig att af ofvanberörda summa sjelfve bekosta en tredjedel, eller 12,000 Riksdaler, kommit till det resultat att, då medel för byggnadens åvägabringande i annat fall omöjligen stode att erhålla, såsom anslag begära återstående två tredjedelar; och får jag derföre, såsom ortens representant vid innevarande riksmöte, af Rikets Höglofliga Ständer vördsamt anhålla och föreslå:

att till uppförande af ifrågavarande brobyggnad öfver så kallade Rörvikssundet af sjön Åsnen, Rikets Ständer måtte, till betäckande utaf två tredjedelar af de för byggnadens uppförande, enligt upprättadt förslag, beräknade kostnader, bevilja såsom anslag återstående två tredjedelar, eller 24,000 R:dr R:mt.

Utbedjande mig att förevarande memorial torde varda till vederbörligt Utskott remitteradt, får jag derjemte anhålla att, då frågan hos sagde Utskott till behandling förekommer, jag då måtte få med nödiga upplysningar i saken till Utskottet inkomma.

Stockholm den 30 November 1862.

A. Medin,
från Kronobergs län.

N:o 488.

Af **Ola Lasson** från Christianstads län, *om skyldighet för köpare af fast egendom å landet att inom viss tid hos Häradsskrifvaren förete köpeafhandlingar för erhållande af påskrift härom, samt förbud för Häradsrätt att härförinnan meddela uppbud å köpet.*

Då erfarenheten visat de många olägenheter, som åstadkommits derigenom att personer, som tillhandlat sig egendomar å landet och för dessa ega rösträtt, icke i behörig tid uppvisa sina köpekontrakter för vederbörande Häradsskrifvare, så vågar jag för Rikets nu församlade Ständer ödmjukast föreslå en förändring, som, enligt min tanke, skall blifva gagnande ej allenast för dem, hvilka inom de särskilda socknarne hafva fått sig uppdragne åtskilliga kommunalbestyr, utan äfven för tjenstemännen.

Det har t. ex. händt att vid prest- och klockareval, åboer blifvit påropade, hvilka varit döda 10 à 20 år dessförinnan. Sådana misstag visa bäst huru otillförlitlig mantalslängden är och det är då äfven klart att onera, med ledning af densamma upprättade vallängden, blifva origtiga.

Jag föreslår derföre:

att Bevillnings-förordningen måtte innefatta en §, som ålägger hvarje köpare af fast egendom å landet att, vid verkande vite, inom viss, för de särskilda länen olika bestämd tid, uppvisa sina köpekontrakter å egendomarne för Häradsskrifvaren i orten, om ock för vinnande af detta ändamål gällande expeditionstaxa skulle ändras i så måtto, att Häradsskrifvaren icke skulle ega rättighet att tillgodoberäkna sig lösen för beviset om köpekontraktets företeende, äfvensom att samma § må innehålla förbud för Domhafvande att meddela uppbud å något köp, derest å köpekontraktet saknas Häradsskrifvarens påskrift att detsamma blifvit i Kronans handlingar antecknadt.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Ola Lasson,
från Christianstads län.

N:o 489.

N:o 489.

Af **Olof Olsson** i Slängserud från Wermlands län, *derom, att det uti Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående jernvägarne i riket för nordvestra stambanan äskade belopp måtte under nästa statsregleringsperiod användas till byggande af bandelen emellan trakten af Porla och Christinehamn.*

Sedan det stora nationalföretaget, Östersjöns förbindande medelst jernväg med Westerhafvet, genom de båda Statsmagternas eniga samverkan blifvit fullbordad, så är det gifvet att Svenska folkets och dess representanters blickar skola fästas uppå de delar af vårt jernbanesystem, hvilka under den närmaste framtiden böra företagas och utföras. Bland dessa förtjenar otvifvelaktigt den så kallade nordvestra stambanan, eller den bana, hvilken skulle utgå ifrån vestra stambanan, i rigtning mot Norrige, att blifva föremål för Rikets Ständers synnerliga uppmärksamhet. I främsta rummet tala för densamma både politiska och militära skäl. De politiska derföre, att genom denna bana skall den hittills så ringa beröringen emellan de båda nationerna i hög grad befrämjas och en närmare bekantskap undanrödja de fördomar, hvilka tilläfventyrs ännu kunna qvarstå på båda sidor om Kölen och sålunda mera än skrifna traktater befordra den närmare förening, hvilken bör vara hvarje fosterlandsväns önskan och mål. Ur militärisk synpunkt åter skall denna bana gifva ökad kraft åt de båda rikenas försvar mot yttre fiender genom de lättade och af årstiderna oberoende kommunikationer, hvilka derigenom beredas.

Då det emellertid icke är att vänta att Rikets Ständer skola vilja anslå medel på en gång till hela denna nära 20 mil långa banas fullbordande, torde det böra tagas i öfvervägande, hvilken del deraf, som först bör komma till utförande. I detta afseende anser jag otvifvelaktigt att den del af banan, som är ämnad att sträcka sig ifrån trakten af Porla till Christinehamn, är i första rummet förtjent af Rikets Ständers uppmärksamhet. Utgående från vestra stambanan och ledd till en hamn vid vår största insjö, Wenern, skulle den redan i och för sig bilda en trafikled af största betydelse och, genom redan färdiga jernvägar, utgöra en förbindelse emellan Mälarens och Hjelmarens vattensystemer å ena sidan samt Wenerns å den andra; en förbindelse, hvars vigt redan för längesedan varit insedd och hvarom förslagen om den s. k. Svea kanal nogsamt vittna. Genom att, såsom föreslaget blifvit, i

trakten af Degerfors föra vägen öfver Let-elfven till sjön Möckelns lugnvatten, skulle de ofvanför denna sjös vattensystem liggande bergslager erhålla en lika saknad som behöflig lättare transportled till Wenern, öfver hvilken jemväl antagligen komme att föras en del af våra östra provinsers öfverskott af landtmannaprodukter.

Af dessa skäl vågar jag vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer ville anslå den af Jernvägs-kommittéen beräknade kostnaden, eller 5,527,999 R:dr R:mt, till fullbordande under nästa statsregleringsperiod af den delen af den nordvestra stambanan, som skall byggas emellan trakten af Porla och Christinehamn.

Om remiss af denna motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

O. Olsson,
från Slängserud af Wermlands län.

N:o 490.

Af **Jonas Andersson** från Östergötlands län, *om bestämmande af vissa vilkor, hvarunder äldre afskedade militärer må kunna komma i åtnjutande af pension eller understöd utaf det vid sistlidne riksdag för ifrågavarande ändamål beviljade anslag.*

Då Rikets Höglofliga Ständer vid 1856—1858 årens riksdag beviljade ett af Kongl. Maj:t äskadt anslag af 100,000 R:dr R:mt till pensioner åt militärpersoner, så var detta statsanslag tvifvelsutan afsedt att dermed afhjelpa de mest behöfvandes och förtjentes bland dessa personer nödställda belägenhet och hvilken afsigt äfven framhölls i Kongl. Maj:ts sedermera i ämnet derom utfärdade nådiga uppmaning till vederbörande att anmäla sina behof.

Vid sådant förhållande hade man med skäl förväntat att de äldre afskedade, i lön och rang till de lägre graderna hörande och egna tillgångar saknande militärer, synnerligast sådane, som under krigets oroliga tid stått i Svenska arméens leder, skulle i främsta rummet komma i åtanka vid fördelningen af det gifna anslaget. Att ett alldeles motsatt förfarande likvist lärer egt rum, är så mycket mera att beklaga, som många af ifrågavarande militärspersoner under fälttågens besvärligheter

förlorat sin helsa och derigenom sakna krafter och förmåga att genom arbete förskaffa sig och de sina den tarfligaste bergning. Under det yngre militärer erhöllo af den beviljade summan i årligt understöd 220 R:dr, tilldelades de äldre afskedade militärerne endast 50 R:dr, hvilken fördelningsproportion förefaller så mycket mera anmärkningsvärd, då man ihågkommer att sistnämnde personer äro just de, hvilka på fullt allvar och i verkligheten måst underkasta sig krigareyrkets faror och försakelser, hvars bittra följder nu trycka hårdare i samma mån som de många lefnadsåren dessutom medtagit de undergräfda krafterna. Ett med nyssantydda lika fördelningssätt lärer jemväl hafva egt rum med det vid sistlidne riksdag för samma ändamål beviljade anslag. Med anledning häraf och då Kongl. Maj:t uti 4:de Hufvudtitelns 4:de punkt af Sin till Rikets nu församlade Ständer aflåtna nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof gjort nådig framställning derom, att ofvanberörda anslag skulle ökas med 50,000 R:dr och årligen utgå från och med nästa år under nästföljande statsregleringsperiod; så, för den händelse berörda nådiga förslag skulle vinna Ständernas bifall, tager jag mig friheten föreslå:

att Rikets Ständer, med bifall till den nådiga framställningen i ämnet, ville fästa det uttryckliga förbehåll att afskedade äldre militärer, hvilka icke förut äro hugnade med tillräcklig pension, och hvilka vid anmälan om understöd derjemte genom behöriga bevis styrka att de deltagit i något fiendtligt fälttåg samt sakna egna medel för sin tillräckliga utkomst, må i första rummet komma i åtanka vid utdelningen af det för ändamålet anslagna beloppet.

Om remiss häraf till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

J. Andersson,
från Östergötlands län.

N:o 491.

Af **Olaus Svebilius** från Gotlands län, *derom, att Landshöfdinge- och Militärbefälhafvare-befattningarne på Gotland icke måtte af en och samma person bestridas.*

Ett af mig vid sistlidne riksdag väckt förslag och yrkande, att, i enlighet med Regeringsformens 46 §, det hittils sedan nationalbeväringens upprättande på Gotland, i strid mot nämnda Grundlagsparagraf, i verkligheten befintliga Generalguvernörskap, penom Landshöfdinge- och Militärbefälhafvare-befattningarnes uppdragande åt en gerson, måtte upphöra och afskaffas, ansågs af det Utskott, som behandlade frågan, icke böra till någon Rikets Ständers åtgärd föranleda, på den grund dels, att det i 46 § Regeringsformen omförmälda Generalguvernörskap icke skulle kunna jemföras med den på Gotland organiserade styrelse, åt hvilken handhafvandet af öns administrativa och militära angelägenheter blifvit uppdragen, och dels att ett särskildt förhållande der företer sig med afseende på öns från fasta landet aflägsna belägenhet; och blef frågan så, vid den långt framskridna tiden af riksdagen, då Utskottets utlåtande till afgörande i Ståndenföretogs, genom ett bifall till Utskottets framställning, för tillfället lemnad utan afseende Men då Utskottets skäl, enligt mitt förmenande, icke grunda sig på en rigtig uppfattning af det i Grundlagen förbjudna Generalguvernörskapets natur, så föranlåtes jag att nu förnya samma förslag, helst förhållandena på ön med oafvislig nödvändighet kräfva, att Grundlagens uti ifrågavarande § stadgade afsöndring af den militära magten från den civila och administrativa, just i detta landskap, der hvarje man mellan 18 och 50 års ålder är underkastad beväringsskyldighet, obrottsligt tillämpas.

Förbehållande mig att till det Utskott, till hvilket denna min motion nu blir remitterad, få närmare utveckla densamma och förete de omständigheter, hvarpå jag, i strid med 1859 års Ständer, anser densamma, såsom fullkomligt fattad på Grundlagens ordalag och anda, böra bifallas, får jag vördsammeligen anhålla om dess remitterande till vederbörligt Utskott.

Stockholm den 30 November 1862.

Olaus Svebilius,
från Gotlands län.

N:o 492.

Af **Jöns Rundbäck** från Göteborgs och Bohus län, *om statsbidrag å 200,000 R:dr, deraf ena hälften såsom anslag och andra hälften såsom lån, för anläggande af en brobyggnad öfver Göta elf.*

En blick på kartan öfver Bohus län visar att Göta elf, som skiljer nämnda län från Westergötland, vid Kongelf delar sig i tvänne armar, hvilka bilda och omsluta ön Hisingen. För befolkningen på ömse sidor om Göta elf, särdeles för Hisingens innevånare, som sakna någon säker och beqväm kommunikationsanstalt för öfverfarten å nämnda elf, hvarigenom de vid hvilket tillfälle som helst kunna sätta sig i nödig beröring med sina grannar, synnerligast med Göteborgs stad; är läget invid ett annars så mycket trafikeradt vattendrag ganska hinderligt och besvärligt samt blir, i följd af den alltjemt stigande rörelsen, med hvarje dag besvärligare. Man har visserligen sökt afhjelpa denna saknad af en trygg och fördelaktig kommunikationsanstalt, som man förr egt, dermed att man upprättat flera stycken färjplatser, hvilka dock, i anseende till den ofta svåra passagen jemte flera menliga omständigheter, endast kunna betraktas såsom palliativer intill dess något bättre kan erhållas. Länge har man derföre ansett behöfligt att en solid och ändamålsenlig bro från Hisingslandet till någon punkt å motsatta stranden i närheten af Göteborg borde blifva slagen öfver Göta elf. Omkostnaderna för en sådan bro skulle dock blifva så stora, att ortens innevånare på intet vis kunde dertill anskaffa nödiga medel. Af denna anledning och då ett föreningsband emellan Göta elfs stränder är för land och folk af största vigt, vågar jag hoppas att, med detsamma frågan härom blir utredd, skola Rikets nu församlade Ständer icke draga i betänkande att till ett så godt och vigtigt ändamål anslå nödiga medel.

Utan att nu kunna framlägga något detaljeradt förslag rörande brons anläggning, kostnaderna derför m. m., får jag dock tillsvidare och intill dess detta blir färdigt här hafva äran framlägga några data för att visa frågans vigt från dess statistiska och merkantila sida, å hvilka data jag hoppas behörigt afseende skall fästas. Men, som jag redan sagt, att förr förefanns beqväma kommunikationsanstalter öfver Göta elf, torde jag få inleda denna min öfversigt med följande historik.

Redan under den tid Bohus län lydde under Danska kronan fanns en bro öfver Nedre-elf. Detta bevisas af ett dokument, skrifvet 1549 af dåvarande höfvitsmannen på Bohus slott, Ridder Klas Bilde, uti hvilket dokument han tillförsäkrar

Kongelfs stad ett stycke mark, mot det att staden skulle vidmagthålla en bro, som det heter, "vid samma jordtz beliglighet". Att denna bro, om hvilken man numera icke känner hvarken hvar hon var belägen eller huru länge hon vidmagthölls, dock var slagen öfver den der förbiflytande elfven, är påtagligt. Med större säkerhet känner man deremot att ifrån början af 1700:talet till innemot dess slut en bro fanns öfver norra elfgrenen, som förband den s. k. Fästningsholmen vid Bohus med Hisingslandet. Denna bro, efter hvilken lemningar ännu kunna upptäckas, blef under de oroliga tiderna på 1780:talet förstörd och aldrig mera upprättad, emedan, genom gamla Bohus fall, residensets flyttning till Göteborg och hela rörelsens dragning till denna uppblomstrande stad, någon bro på denna plats sedan ansågs mindre behöflig. Under samma tid och troligen långt förut som den sistnämnda bron egde bestånd, fanns likaledes en Staten tillhörig bro, Nye bro benämnd, öfver södra elfgrenen eller Göta elf. Denna bro egde länge bestånd, men blef, i brist på underhållning, omkring år 1820 alldeles obrukbar. Ifrån denna tid och intill närvarande stund hafva de båda landen varit lösryckta och all rörelse öfver elfven har måst taga sig plats på de derefter inrättade färjorna. För närvarande finnas ej mindre än sju färjplatser vid elfven. Icke desto mindre är öfverfarten ganska sen, farlig och någongång omöjlig. Tillvaron af sju färjplatser, hvilka alla ofta hafva fullt upp att göra, visar hvilken stor rörelse som förefinnes. Störst är dock denna rörelse öfver Göta elf vid en färjplats belägen midt emot Göteborg, benämnd Qvillebäcken. Vid denna plats färdas öfver elfven, i genomsnitt taget, cirka 200 personer och 100 hästar och fordon per dag. När nu endast på denna punkt förefinnes så stor rörelse, kan man deraf sluta huru stor den i sin helhet skall vara. Om man betraktar den såsom den är, nemligen såsom en landttrafik, torde det vara svårt inom vårt land uppvisa någon plats, hvilken har en så liflig och koncentrerad rörelse, som färjplatsen vid Qvillebäcken. Att rörelsen här är så stor och sammanträngd, kommer sig dels af Göteborgs läge på motsatta stranden och dels deraf att större delen af färdande på elfvens högra strand här måste öfver. Denna sammanträngning af rörelsen på ett sådant ställe föranleder icke sällan till en sådan stockning att resande ofta i flera timmar kunna få vänta för att komma öfver elfven, som här i bredd dock endast innehåller 100 famnar. Att detta hinder menligt inverkar på handel och vandel likasom att af denna väntning, oftast i det svåraste väder utan att något skydd finnes tillgängligt, menniskor och kreatur ådraga sig obotliga skador, det bevisar, tyvärr, alltför väl erfarenheten. När man härtill lägger de dryga onera ortens befolkning får vidkännas för att på de nuvarande bräckliga farkosterna få komma öfver elfven, så må man väl icke förtänka detta folk om det har billiga och rättmätiga anspråk derpå, att få sina kommunikationsanstalter ordnade på ett bättre sätt. I förbigående torde här upplysningsvis få nämnas att samtliga färjafgifterna vid samtliga färjorna årligen bestiga sig till omkring 20,000 R:dr, hvaraf nära tre fjerdedelar torde erläggas endast från Hisingslandet. Såsom representant

för orten känner jag detta likasom att Bohus län, i anseende till sin natur, sitt läge, och sin utsträckning, har lika svåra landtkommunikationer som någon annan ort, men till dess förbättrande har detta län icke erhållit så stora understöd, som många andra orter.

Det är emellertid icke endast detta läns innevånare, som skulle hafva behof och fördel af en trygg och beqväm kommunikationsled öfver Göta elf. Staten i sin helhet har det också. Såsom bevis härför torde jag få anföra: Till den vigtiga Marstrands fästning finnes från Göteborg ingen annan eller närmare väg, hvarföre en bro öfver Göta elf äfven ur strategisk synpunkt kan vara vigtig nog. Resande och poster från och till Norrige samt Bohus län måste passera denna farled, ifall de icke vilja taga en omväg till Wenersborg för att komma öfver elfven. På Hisingslandet midt emot Göteborg uppvexa med hvarje dag nya etablissementer, hvilka bebåda att inom kort skall ett nyaste Göteborg uppstå der, hvarest den gamla af Carl IX grundlagda staden låg. Bland större anläggningar för denna plats märker man redan Lindholmens mekaniska verkstad och en coaksfabrik. Den sednare har nyligen uppstått med ändamål att förse jernvägslokomotiverna med sina behof af coaks, men genom den besvärliga in- och urlastningen på båda sidor om elfven måste kostnaderna för denna nödvändighetsartikel betydligt ökas. När härtill kommer, för att icke nämna mera, att sedan Staten beviljat ett större anslag till en hospitalsinrättning för rikets vestra orter och plats härför redan är inköpt på Hisingsön, så är en säker och lätt kommunikationsled dit alldeles nödvändig, emedan i annat fall skall blott framskaffningen af en del materialier öfver elfven till byggningarne för denna inrättning ådraga Staten betydligt fördrygade kostnader, utan att nämna de hinder man någon gång skulle kunna möta, så att man hvarken kunde komma till eller från denna inrättning åt staden.

Om, såsom jag vågar hoppas, jag genom det redan anförda, jemte hvad jag för vidare upplysning i frågan utbeder mig framdeles få lemna, förmått visa nyttan och behofvet af den föreslagna kommunikationsleden, så torde det vara i sin ordning nämna något om anläggningskostnaderna. Om dessa skulle, för anläggning af en solid och ändamålsenlig bro öfver elfven, liksom för anläggningen af en ny väg, eller för inköp af färjbolagets nuvarande väg öfver den omkring $\frac{1}{16}$ mil breda vassen, blifva stora, så är jag dock fullkomligt förvissad derom att med den lifliga redan varande rörelsen, som skulle blifva ännu lifligare om en bro anlades, Staten och kommunen skulle tillskyndas så stora fördelar att de i allo skulle betäcka omkostnaderna mycket bättre än hvad de storartade kommunikationsanstalter göra, som inom riket på annat sätt och andra håll blifvit verkställda. Men på det afgifterna för öfverfarten icke måtte blifva för stora eller för hårdt tryckande, är det nödigt att Statsverket lemnar understöd och lån på billiga vilkor för anläggningen.

Innan jag slutar, torde jag få tillägga det jag fruktar man skall hysa betänkligheter för att tillstyrka mitt förslag af den anledning att man torde föreställa sig

det en bro öfver Göta elf skulle blifva hinderlig för seglationen derstädes. Häremot beder jag få anmärka. Något synnerligt obehag af en bro öfver Göta elf skulle skeppsfarten icke kunna få, ty det är klart, att bron skulle så anläggas och vara så beskaffad att skeppsfarten icke af den stängdes eller hindrades; ehuru det medgifves att när möjligen flera fartyg anlända på en gång, de för någon kortare stund skulle kunna blifva uppehållna. Men om någongång sådant skulle inträffa, skulle detta åtminstone icke ske om vintertiden, hvilken tid är den svåraste för landtkommunikationen. Om för öfrigt när något fartyg anlände, som måste passera bron, landttrafiken underordnades sjötrafiken på så sätt att den förra lemnade den sednare företrädesrätt till genomfart, såsom vanligt är vid så beskaffade korsvägar; liksom att alla seglare befriades från erläggande af någon afgift för genomseglingen, så förmodar jag att alla billiga anspråk från de sjöfarandes sida borde vara tillfredsställda.

Landtkommunikationen kan för öfrigt fordra att åtminstone få begagna passagen när icke sjökommunikationen påhåller den, helst som den förra torde vara på platsen nära lika stor som den sednare. Från andra länder hafva vi dessutom exempel på broar öfver strömmar, som hafva lika liflig seglation som Göta elf. Större svårigheter än de, hvilka nu äro för handen att manövrera med ett fartyg uti elfven för att komma genom bron, tror jag man icke behöfver befara, ty en sådan svårighet skulle nog våra byggnadsingeniörer veta undanrödja, dels genom kajer, dels genom en lätt bro med flere hvalf, så att vattenmassan ej komme att sammanpressas och detta aldra minst här, som strömmen är så bred och flyter temligen lugnt.

För öfrigt torde jag upplysningsvis få nämna att just den punkt, som skulle för brons läge vara fördelaktigast, är den minst trafikerande punkt i hvad skeppsfarten angår på Göta elf från Wenersborg till Westerhafvet. Denna punkt innefattar den del af elfven, som är belägen mellan den så kallade lilla och stora Bommen på Göteborgssidan. Orsaken hvarföre denna del af elfven är minst befaren är den, att uti en nyligen anlagd hamn vid lilla Bommen lägga flera af de uppifrån kommande fartygen till, hvaremot de, som ankomma utifrån, ankra i hamnen längre ned. Denna minskning i skeppsfarten på nämnda del af elfven blir utan tvifvel ännu större, när den påbegynta jernvägen från lilla Bommen blir utsträckt längs elfvens venstra strand hela hamnen utefter på samma gång som fyllningen och planeringen af Gullbergs- och Lindholms-vassarne blifva färdiga, så att fartyg äfven der kunna lägga till.

På grund af hvad jag sålunda haft äran andraga och med erfarenhet derom att det är lika farligt underlåta understödja en rörelse eller odling som finnes, som det kan vara fördelaktigt genom understöd frambringa en rörelse eller odling der, som ännu icke är någon, får jag vördsammast anhålla och föreslå:

det

det Rikets Höglofliga Ständer måtte till en broanläggning öfver Göta elf, från ön Hisingen till någon punkt i närheten af Göteborg, bevilja ett statsanslag utan återbetalningsskyldighet af 100,000 R:dr R:mt och ett räntefritt lån af 100,000 R:dr R:mt med 5 procent i återbetalning hvarje år; allt för öfrigt under de vilkor för det bolag, som kommer att bilda sig för anläggningen af en väg till och en bro öfver Göta elf, hvilka i allmänhet för så beskaffade statsanslag tillämpas och som kan synas för Statsverket betryggande.

Ritning och kostnadsförslag med mera, som till frågans belysning är af nöden, utbeder jag mig framdeles få inlemna.

Om remiss till Höglofliga Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

J. Rundbäck,
från Göteborgs och Bohus län.

N:o 493.

Af **Ola Jönsson** från Malmöhus län, *om beviljande af pension åt aflidne f. d. Qvartermästaren Gustaf Kocks enka, Maria Kock, född Burman.*

Då jag nu går att påkalla Rikets Ständers välvilja och deltagande för enskild person, uppfyller jag icke allenast en pligt, utan äfven förvissar mig om att de skäl som åberopas, skola tillräckligt tala för bifall till min framställning.

Enkefru Maria Kock, född Burman, boende i Fleninge socken, Luggude härad och Malmöhus län, är, som genom i vidimerade afskrifter bifogade bevis inhemtas, i ytterst fattig belägenhet samt nära 75 år gammal och i följd deraf oförmögen att till sitt uppehälle bidraga. Den pension hennes man, numera framlidne f. d. Qvartermästaren Gustaf Kock, i lifstiden efter afskedstagandet erhållit har, sparsamt använd, varit någorlunda tillräcklig för makarnes bergning men alldeles icke lemnat något öfverskott, helst som han under flera år varit blind och sängliggande. Men

efter mannens nu inträffade frånfälle och naturligtvis i följd deraf pensionens indragning, är det klart att, såvida enkan ej erhåller understöd af allmänna medel, icke för henne annan utväg gifves, än att vid 75 års ålder inflytta och såsom fattighjon framlefva sina återstående dagar i socknens fattigstuga. Men fattigstugan är, åtminstone för den som en gång sett bättre dagar, aldrig synnerligt inbjudande, och att finna sig nödsakad såsom fattighjon på sina gamla dagar falla kommunen till last och anlita fattigvården, skulle för enkan efter den man, som i 38 års tid ärligt och troget tjenat Kongl. Maj:t och Kronan samt i egenskap af befäl deltagit i krig till fäderneslandets försvar, vara ganska svårt, behöfver väl icke att nämnas.

Jag vågar således vördsammast anhålla:

det Rikets Höglofliga Stånder täcktes bevilja bemälda enkefru Maria Kock, under sin återstående lifstid, en årlig pension af Tvåhundra R:dr R:mt.

Den i Herr Ryttmästaren och Riddaren Liljecronas afgifna bevis åberopade meritförteckning är följande, för hvars sanningsenlighet jag går i fullt ansvar:

"F. d. Qvartermästaren Gustaf Kock, som tjent vid Kongl. Skånska Husarregementet till den 31 Mars 1833, ingick i Kongl. Maj:ts tjenst vid fortifikationen den 27 Februari 1795 som volontär, befordrades den 30 April samma år till Sergeant vid samma korps; den 12 Juni 1799 antagen till Sergeant vid Wendes Kongl. Artilleri-regemente utan lön och den 5 Mars 1800 transporterad till lön; den 15 April sistnämnda år utnämnd till Qvartermästare vid Kongl. Maj:ts Norra Skånska regemente till häst, och som sådan fortfarit till afskedet. Han har bevistat alla fälttåg under sin tjenstetid, med undantag af år 1813, då han af sjukdom var till tjenstgöring oförmögen.

Om remiss till Höglofliga Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Ola Jönsson,
från Malmöhus län.

N:o 494.

Af **Anders Söderholtz** från Södermanlands län, *om afskaffande af pastoral-examen.*

Pastoral-examen och densammas förelöpande disputationsprof hafva så länge varit utdömda af en upplyst och rättänkande allmän opinion, att det är med den största förvissning om det Hedervärda Ståndets kraftiga understöd för mitt syfte, som jag nu vågar föreslå afskaffandet af dessa s. k. lärdomsprof, utan att några andra sättas i deras ställe. Att uppräkna alla de skäl, som blifvit anförda emot de ifrågavarande pastoralprofven, vore att alltför mycket taga det Hedervärda Ståndets tålamod i anspråk, hvadan jag inskränker mig till några få, börjande med ett, som den allmänt öfverklagade bristen på extraordinarie prestmän gifver vid handen. Pastoral-examen, hvarunder jag, för korthetens skull, hädanefter äfven inbegriper det föregående disputationsprofvet, skall nemligen aflägges inför Domkapitlets ledamöter, således i stiftsstaden, der följaktligen examinanden måste uppehålla sig en längre eller kortare tid, allt eftersom han förut hunnit förbereda sig eller i mån af sina betygsanspråk, hvilken kostnad alltid medtager ett års inkomst. Pastoral-examen fordrar således en längre eller kortare tjenstledighet, som under närvarande prestbrist blifver allt svårare att erhålla. Jag känner tillförlitligen att för två eller tre år sedan, då prestbristen ännu icke uppnått sin närvarande höjd, en Kapellpredikant i Strengnäs stift af sitt Domkapitel vägrades begärd tjenstledighet för pastoral-examens aflägganide, emedan Konsistorium icke visste någon utväg för tjenstens uppehållande i församlingen under hans frånvaro. Med anförande af detta förhållande ingick nu Kapellpredikanten till Kongl. Maj:t med en underdånig anhållan om befrielse från pastoral-examen; men denna ansökan blef af Konsistorium afstyrkt och af Kongl. Maj:t i nåder afslagen, på föredragning af nuvarande Herr Ecklesiastikministerns närmaste företrädare. Hvad skall väl en prestman göra i ett sådant fall, som det nu anförda? Lagen ålägger honom att taga pastoral-examen om han vill vinna Kyrkoherdebefordran, men Konsistorium vägrar honom, för prestbristens skull, den erforderliga tjenstledigheten, och då han nu hos Kongl. Maj:t begär befrielse från samma examen, som han på intet vilkor kan *få* absolvera, så blifver denna ansökan af det rättänkande Kapitlet afstyrkt och af Kongl. Maj:t i nåder afslagen.

Samtidigt med den nyssnämnde Kapellpredikanten begärde äfven en annan prestman inom Strengnäs stift, en af Högvördigste Herr Biskopens egna prebende-vice-

pastorer, hos Kongl. Maj:t nådig befrielse från pastoral-examen på grund af sina då uppnådda 54 lefnadsår och 30 prestår, af hvilka sednare han i 15 varit kapellpredikant och närmaste själasörjaren för 2:ne församlingar, hvilka således under denna tid i sjelfva verket haft honom till sin kyrkoherde, och i 12 år vice pastor, d. v. s. förestått ett pastorat med fullt kyrkoherdeansvar. Men äfven denna ansökan blef af Konsistorium afstyrkt och af Kongl. Maj:t afslagen.

Hvad nu det först anförda exemplet beträffar, så misstänker jag starkt att det icke står ensamt, utan att många sådana skulle kunna anföras af en, som, bättre än jag, känner förhållandena inom de särskilda stiften. Hvad åter det sistnämnda exemplet angår, så vet icke blott jag, utan hela den Svenska allmänheten, att vårt land har ett stort antal prestmän, som befinner sig i samma predikament som den nyssnämnda vice pastorn, prestmän, som, under största delen af en lång tjenstgöringstid till församlingarnas belåtenhet fullgjort alla en kyrkoherdes åligganden med hela hans ansvar, utan att dock vara kompetenta till kyrkoherdebefordran derföre att de icke tagit en examen, som de af hvarjehanda orsaker, såsom trägen tjenstgöring, svårigheten att erhålla vikarie eller små och tryckande ekonomiska vilkor m. m., varit förhindrade att absolvera, tills en lefnadsperiod inbrutit, som gör lexläsningen till en lika outhärdlig som gagnlös plåga och examenstagandet — t. e. för unga män, som mycket väl kunde vara examinandens söner, eller för personer, som icke hafva ringaste begrepp om eller erfarenhet af pastoralvård, såsom förhållandet är med våra Konsistoriers aldra flesta ledamöter — till en förödmjukelse, en förnedring, som otvifvelaktigt kännes djupt, i samma mån som verklig duglighet och förtjenst äro för handen. Här hafva vi nu anledningen dertill att inom vårt Preste-stånd finnes en så stor mängd komministrar och deras vederlikar, som aldrig hinner öfver sin innehafvande tjenstemannagrad med thy åtföljande små lönevilkor, äfvensom, i en icke ringa mån, till den klagan öfver dessa lönevilkor, som så länge blifvit förd. Denna anledning ligger i pastoral-examens-inrättningen. Skola vi ännu längre låta denna inrättning fortfara, som utgör en verklig skamfläck för vår kyrka, hvilken sålunda förklarar äfven den längsta, oförvitligaste och förtjenstfullaste presterliga tjenstgöring till och med i kyrkoherde-embetet såsom varande för befordran till pastorat af noll och intet värde i jemförelse med pastoral-examensbetyg, vore än dessa, hvad de också understundom äro, de aldra uslaste? Är detta vår kyrka värdigt? Eller är *det* henne värdigt, att, vid ansvar såsom för embetsfel, ålägga en stor mängd af sina presterliga funktionärer, både ordinarie och extraordinarie, *att tjenstgöra* såsom kyrkoherdar huru länge som helst, men då vikarierna göra anspråk på kyrkoherdeinkomster och kyrkoherdenamn, vägra dem dessa i fall de icke vilja taga om sin prestexamen? Är icke detta att förhålla arbetaren hans förtjenta lön? Och är icke sådant en nedrighet, som väl icke förmildras eller förminskas deraf, att den omhuldas af Konsistorier, naturligtvis icke såsom nedrighet, utan derföre att man tror sig göra Gudi, det vill här säga prestbildningen, en tjenst genom att

hålla pastoralexamen uppe samt derföre att man finner sin fåfänga smickrad af de ödmjuka uppvaktningarna och bugningarna af de i kappa och krage, ja, stundom äfven i handkläde utstyrda examinanderna samt önskar bibehålla det inflytande och välde öfver en icke fåtalig del af presterskapet, som pastoralförhörs-inrättningen lägger i vederbörandes händer. Och här, i denna fåfänga och herrsklystnad hos prelaturen, anträffas, enligt min innerligaste öfvertygelse, den sannskyldiga orsaken hvarföre pastoralexamensväsendet fortfarande florerar, oaktadt alla de röster, som deremot blifvit höjda och all den klagan, som blifvit förd öfver komministrarnes nödställda belägenhet och tröstlösa utsigter. Ty så enfaldig är sannerligen icke vår höglärda prelatur, att den på fullaste allvar och såsom sin innersta mening kan påstå, att den lärdom, som man anser böra finnas hos presterskapet, uppehålles och befrämjas derigenom, att ett stort antal medlemmar af detsamma ännu vid 50, à 60 års ålder och derutöfver är, för sin befordran, underkastad lexläsning och förhör såsom skolgossar. De utanlexor, som vid den åldern med outsägligt arbete inpluggas och innötas, äro oändligt fortare glömda än inhemtade; den lärdom, som först vid den åldern förvärfvas, lönar ej den derpå använda mödan, och de betyg öfver denna lärdom, som med så mycken ansträngning, skam och förödmjukelse vunnits, huru klena de än må vara, representera dock ännu klenare insigter. Pastoralexamen, aflagd af 50, à 60 års män, är i de flesta fall intet annat än den tommaste formalitet, det ömkligaste charlataneri och den vidrigaste förening af orättvisa och oförtjent förödmjukelse. Hvarföre tager man då icke denna examen i yngre år, t. ex. vid 28 års ålder, torde kanske någon fråga? Jag har redan anfört några af orsakerna dertill, men vill ändock antaga, att hvar och en prestman vore fullkomligt oförhindrad att aflägga det ifrågavarande examensprofvet vid besagda ålder, äfvensom att alla utan undantag då absolverade det. Vore de derigenom, jag menar, endast derigenom, lärdare och skickligare än de dessförutan skulle vara, då de, femton eller tjugu år derefter, blifva till kyrkoherdar befordrade? Nej, så vida icke en särskild välsignelse hvilar öfver pastoralexamenslexorna, så att de blifva outplånligare än annat minnesverk, ty annars lärer väl icke mycket af dem återstå redan efter ett par års förlopp. Genom pastoralexamens borttagande blifver presterskapet sannerligen icke okunnigare än nu, då den ene, som är intresserad af vetenskapliga studier, idkar dem efter som håg och fallenhet föranleda, utan afseende derpå om de ingå i pastoralexamen eller ej, och den andre, som har ett annat intresse, läser blott och bart för examens skull och nätt och jemnt så mycket som densammas minsta mått kräfver, för att, sedan den blifvit absolverad, egna den från embetsgöromålen lediga tiden åt hvad som mera roar honom än egentliga studier. Detta förhållande kan ingen lagstiftning ändra, och hvarje försök att det göra är, emedan det strider emot naturen, en dårskap, som väl, såsom vi sett, kan gifva anledning till den mest upprörande orättvisa, men icke frambringar de åsyftade frukterna.

Mycket mera vore att tillägga, om jag, som sagdt, icke fruktade att trötta.

Ett ytterligare motiv för min här gjorda framställning måste jag dock antaga, nemligen det, att Konsistorierna på eget bevåg frikalla sina egna medlemmar af skolståndet och deras kamrater vid elementarläroverken från pastoralexamen, hvilket tillgår så, att skolmannen uppskjuter sin prestvigning tills han uppnått den för pastoralexamenstagandet erforderliga åldern, då prest- och pastoralförhören sammanslås till ett enda, som, huru man än må benämna det, dock egentligen icke är något annat än den inträdesexamen i prestembetet, hvilken alla detsammas kandidater måste undergå. Att detta är ganska beqvämt för herrar skolmän lärer lika litet kunna nekas, som att det är orättvist mot det egentliga i församlingarna tjenstgörande presterskapet. Skolmannen, som i de aldra flesta fall saknar all öfning och erfarenhet i prestembetet, uppföres dock på kyrkoherdeförslag efter blott ett enda förhör eller på sin prestexamen; kapellanen och adjunkten deremot, huru länge, nitiskt och skickligt de än må hafva tjenstgjort icke blott i det presterliga kallet, utan äfven särskildt i kyrkoherde-embetet, måste dock dö som kapellaner, om de icke vilja låta sig ånyo examineras vid äldre år och det, på köpet, af och inför män, som, hvad det presterliga beträffar, snarare borde förhöras af *dem* än tvärtom.

Innan jag slutar, bör jag tillkännagifva huru jag, i händelse pastoralexamen, enligt min nu väckta motion, varder upphäfd, tänkt mig förhållandet mellan dem som tagit och dem som icke tagit pastoralexamen vid deras ansökningar till samma lediga Kyrkoherdelägenheter. Att beröfva de förra hvarje fördel af deras examen, som dock varit förenad med möda och omkostnader vore ej billigt, hvarföre jag föreslår att, då i nyssnämnda fall, tjensteåren äro lika, den, som tagit pastoralexamen, bör erhålla förslagsrum framför den, som icke tagit densamma. Vid lika tjensteår åter hos medsökande, som tagit pastoralexamen, skulle de betyg, som erhållits i denna, och vid lika tjensteår hos medsökande, som icke tagit nyssnämnda examen, de betyg, som erhållits i prestförhöret, bestämma förslagsrummet. I de få och sällsynta fall, då tjensteår och betyg äro utan ringaste öfvervigt åt någondera sidan, må Konsistorium, efter sin kännedom om sökandena, afgöra den enes företräde framför den andre till förslagsrum.

Om remiss till vederbörligt Utskott, som väl lärer vara Lagutskottet, anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

A. Söderholtz,
från Södermanlands län.

N:o 495.

Af **Bengt Johan Holmlin** från Göteborgs och Bohus län, *om beviljande af statsanslag å 1,000 R:dr för uppdämning af sjökilen i Svenneby socken af nämnda län.*

På sätt synes af bifogade karta och handlingar, rörande fördämningars uppförande i Hvalö och Ytterby sjökilar eller vikar i Svenneby socken, Qville härad och Bohus län, hafva dels de till nämnda vikar af saltsjön angränsande jordegare beslutat, att genom fördämningars uppförande från sjön eröfra ett område af tillsammans något öfver 53 tunnland, hvilket arbete komme att medföra ganska stor nytta, men kosta 4,886 R:dr 8 öre, och dels anmodat mig att söka hos Rikets Ständer utverka ett statsbidrag å 1,000 R:dr, utan återbetalningsskyldighet, till hjelp vid arbetets utförande, i afseende hvarå de landtmätare och gode män, som författat ofvanberörda karta och handlingar, yttrat, att, då tillfällen på många ställen å vestra kusten finnas till samma slags företag som det ifrågavarande, detsamma, om det blefve utfördt, skulle verka mycket uppmuntrande, hvarföre landtmätare och gode män på det högsta tillstyrka ett anslag af allmänna medel såsom gåfva, synnerligen som tiden för arbetets fullbordande är kort tilltagen.

Jag har ansett mig icke böra vägra att efterkomma förberörda anmodan af mina kommittenter, och får dervid vördsamt fästa Rikets Ständers uppmärksamhet derå, att innevånarne i Bohus län äro i allmänhet obemedlade, att de, som hafva godt om kala berg, deremot äro på många ställen vanlottade i afseende på åker och äng, att det vore af stor vigt att öka den sednare, hvilket afses med det ifrågavarande tillämnade företaget, och att, om detta uppmuntrades af Rikets Ständer samt sålunda komme till stånd, tillfälle derigenom bereddes att med exempel bevisa den praktiska nyttan af dylika företag, hvaraf följden troligen skulle blifva att många af de tusentals vikarne i Bohuslänska skärgården instängdes från hafvet, för att öka landets knappa och nog sterila jordvidd, till gagn såväl för många enskilda, som i följd deraf äfven det allmänna.

Om remiss till Höglofliga Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

B. J. Holmlin,
från Göteborgs och Bohus län.

N:o 496.

Af **Liss Lars Olsson** från Stora Kopparbergs län, *om ändring af hvad i 32 § i Kongl. Förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin stadgas, angående förbud mot bränvins utdelning utan betalning i öppen salubod, för handel med andra varor än bränvin.*

Då § 32 i Bränvins- m. m. försäljnings-förordningen af den 7 December 1860 förbjuder utdelning af bränvin i öppen salubod, äfven utan betalning, så har erfarenheten visat, att det dermed afsedda ändamålet kringgås dermed, att köpare införas från den öppna saluboden till angränsande kök eller kammare och der trakteras med bränvin, hvarföre hemställes om icke förbudet borde utsträckas till hela den gård, hvari handeln idkas; derjemte torde både billighet och rättvisa fordra, att enahanda ansvar borde drabba den idkare af fabriks- och handtverks-rörelse, som, vare sig hemma eller under resan med sina tillverkningar, vid deras försäljning gratis utdelar bränvin, antingen denna försäljning sker i öppen salubod eller på annat sätt, ty erfarenheten visar, att en mängd handtverkare kringresa på landet, synnerligast vid helger, när folket är mera samladt i granskapet af kyrkorna, och i anseende till de låga sabbatsbrottsböterna, efter uthängande af skyltar, i uthus och boningsrum afyttra sin tillverkning, hvars ofta nog ganska dåliga beskaffenhet öfverskyles med flitigt utdelande af bränvinssupar; med anledning af ofvananförda faktiskt kända förhållanden tager jag mig friheten vördsammast föreslå:

att ofvanberörda § måtte undergå sådan förändring, som kan förekomma det oskick, som jag härvid påpekat.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Lars Olsson,
från Stora Kopparbergs län.

N:o 497.

N:o 497.

Af **Liss Lars Olsson** från Stora Kopparbergs län, *om ändring i Fiskeri-stadgan af den 29 Juni 1852, kap. 3 § 22, i hvad samma § tillerkänner Konungens Befallningshafvande rätt att utfärda förbud mot fiskande.*

Det innebär vanligen ett kinkigt förhållande, då Statsmagterna skola ingripa i sådant, som mera hufvudsakligt synes tillhöra det kommunala. Så har det också, bland annat, visat sig i afseende på Fiskeri-stadgan af den 29 Juni 1852 och närmast i dess bestämmelse i 3 kap. 22 §, der de fiskeberättigade först berättigas att *fatta beslut*, men som sedermera *skall stadfästas* eller *upphäfvas*. Af dessa bestämmelser och deras tillämpning har nu händt, att Konungens Befallningshafvande i Stora Kopparbergs län upphäfde ett beslut, som af de från urminnes tider fiskeberättigade uti Insjön, Siljan och Orsasjön samt deremellan och intill liggande vattendrags fiskevatten (utgörande dessa till fiskeri-idkande berättigade större delen af Åhls, Leksands, Rättviks, Mora, Sophia Magdalena och Orsa socknars fattiga allmoge) enhälligt fattades vid ett af Konungens Befallningshafvande genom utfärdade kungörelser påbudet och af Herr Landshöfdingen sjelf såsom ordförande hållet sammanträde i Rättviks socken under förlidet års sommar — och i dess ställe, genom en dess kungörelse af den 3 September 1861, stadgat att uti berörda sjöar, deremellan och derintill liggande vattendrag, vare allt fiskande förbjudet under våren före den 1 Juni vid vite af, så vidt jag kan erinra mig, 30 till 50 R:dr och fiskeredskapens förlust. Detta stadgande synes mig (om jag så må säga) gå ut på att steka den fattige för sakta eld — synnerligast som berörda kungörelse är alldeles obestämd till sina gränser — enär efter den vidsträckthet, som Herr Kronofogden i Neder-Siljans fögderi vill gifva den, nemligen att förbudet skall sträcka sig efter elfven nedom Insjön, så långt fögderiet räcker, så inträffar den rentaf löjliga företeelsen i lagstiftningsväg, att då Åhls socken, såsom hörande till sistnämnda fögderi, slutar mot Dalelfvens östra sida, så vidtager Gagnefs socken, hörande till ett annat fögderi, men å vestra sidan fortsätter Leksands sockens område af samma fögderi som Åhls socken, tills Gagnefs socken möter, ungefär en half mil längre ner efter Dalelfven, som på samma sträcka således utgör gränsen emellan ofvanberörda och Säthers läns fögderier, hvaraf följer att Gagnefs socknemän å sin sida af elfven året om äro be-

rättigade att fiska, då deremot de å Leksands sida boende socknemän under våren ända till den 1 Juni äro alldeles förhindrade från en sådan förmån.

Öfver ofvanberörda kungörelse äro visserligen besvär anförda från alla vederbörande socknar, förutom möjligtvis Orsa, hos Kongl Kammar-kollegium (hvarest frågan ännu hvilar oafgjord), som dock i afseende på lokaliteten är lika om ej mer okunnigt än Konungens Befallningshafvande om förhållandet vid Siljan, Insjön, Orsasjön och Dalelfven — häntydande allt detta på ett oefterrättligt lappverk såväl på lagstiftningens som lagskipningens sida. För att undvika sådana företeelser, som den anförda (fiskningsförbud för ena sidan af en sjö, ström eller elf, men obegränsad fiskefrihet på andra af samma sjö, ström eller elf), föreslår jag:

att omförmälda § 22 i nu gällande Fiskeri-stadga måtte få följande förändrade lydelse: *Konungens Befallningshafvande ege att stadfästa de beslut, som i afseende på fisket inom kommun blifvit fattade med en majoritet af minst två tredjedelar af de röstandes antal;* — eller ock att denna fråga, såsom rentaf af ekonomisk natur helt och hållet må öfverflyttas på de snart i verket trädande landstingen.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Lars Olsson,
från Stora Kopparbergs län.

N:o 498.

Af **Liss Lars Olsson** från Stora Kopparbergs län, *angående ändring i nu gällande Banko-reglemente, § 156 mom. 1, rörande meddelandet af vederhäftighetsbevis för lånesökande i Allmänna samt Handels- och Närings-Diskonten.*

Sedan jag vid icke mindre än fyra riksdagstillfällen haft äran deltaga i granskningen af ej mindre Allmänna utan ock Handels- och Närings-Diskontverkets lånerörelse, räkenskaper och säkerhetshandlingar, så har jag mer och mer vunnit den stadgade öfvertygelsen, att de vederhäftighetsbevis, hvarmed lånehanlingarne i enlighet med föreskriften i nu gällande Banko-reglemente, § 156, skola vara försed-

de, i ganska ringa mån freda Diskontverket från hvarjehanda trassel, utgifter och förluster, ehuru sådant för mången lånsökande, hvilken är boende långt aflägse från Domhafvanden och Konungens Befallningshafvande, medför långa resor och dryga kostnader i och för anskaffandet af sådana vederhäftighetsbevis, som i sjelfva verket äro nära nog utan all betydelse, då de vigtiga orden alltid saknas: *intygar, under eget betalningsansvar.* Jag tror mig derföre med fulla skäl kunna föreslå, att inom hvarje församling, såväl å landet som i städerna, måtte å allmän sockenstämma en för förmögenhet och redbarhet känd person väljas, som eger att till mera säkerhet för Bankens låneanstalter, som alltid vore skyldig att å af honom för redbarhet känd lånesökandes och borgesmäns lånedokumenter, vare sig för erhållande af nya lån, eller vid omsättningar, utfärda för giltighet ansedda vederhäftighetsbetyg *under eget betalningsansvar*, jemte eget sigill under namnteckningen, mot högst En R:dr R:mt i lösen.

För att komma till verkställighet af detta förslag föreslås:

att hvarje pastor, då sådant val, som ofvan är antydt, försiggått, vare han skyldig att genast till Konungens Befallningshafvande insända sockenstämmoprotokolleu öfver de förrättade valen, som sedermera har att desamma för hvar sina län, till de lånedistriktsorter och direktioner, hvartill de egentligen höra, öfversända, för ändamål att desamma derstädes förvara till ledning vid inkommande låne- och omsättningshandlingars pröfvande.

Om remiss till Banko-Utskottet anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Lars Olsson,
från Stora Kopparbergs län.

N:o 499.

Af **Carl Johan Svensén** från Calmar län, *om pension för enkan Anna Karin Björkgren.*

Biläggande nödiga bestyrkelsehandligar anhåller jag vördsamt:

att Rikets Ständer täcktes bevilja en årlig pension af Två Hundra R:dr R:mt åt aflidne t. f. andre Landtmätaren i Calmar län Lars Björkgrens efterlefvande enka Anna Karin Björkgren, född Bodin, i Hult af Mörlunda socken och nyssberörda län, helst hon befinner sig i särdeles fattiga omständigheter.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

C. J. Svensén,
från Calmar län.

N:o 500.

Af **Sven Heurlin** från Kronobergs län, *att statsbidrag till belopp af 160,000 R:dr måtte beviljas för anläggning af ny väg från sjön Bolmen i Sunnerbo härad till Wieslanda jernvägsstation.*

I en tid, då man, väckt af andra länders erfarenhet och de förvånande resultater der vunnits, äfven hos oss börjat inse den stora betydelsen för den allmänna rörelsen och det dermed så oskiljaktigt förenade nationela välståndet af vägförbättringar och nya kommunikationsleders öppnande i trakter, der en talrik befolkning, tillfällen till nyodlingar, naturprodukter, handslöjderna och andra industrigrenar för sin utveckling och sin förkofran lifligt påkalla dessa vigtiga och fruktbringande befor-

dringsmedel, samt nyligen sett fullbordadt ett verk, som prisar sin mästares insigter, landets uppoffringar och representationens varma nit, och deraf, vi hoppas det, fäderneslandet i en icke aflägsen framtid skall upphemta en rik ersättning, torde det tillåtas folkombudet från en ort, som icke med åtskilliga andra delar lyckan att genomskäras af jernväg, eller liggande i dess nära grannskap med densamma stå i öppen förbindelse, men som genom sin rikedom på naturalster, sina många och mångfaldiga vattenverk, äfvensom andra anläggningar, sin betydliga befolkning och sin vidsträckta husslöjd, likväl obestridligen förtjenar allt tillmötesgående och understödjande från Statens sida, att fästa Rikets Ständers uppmärksamhet på detta förhållande och utbedja sig deras kraftiga samverkan, på det äfven denna ort måtte beredas fördelar, af hvilka andra trakter inom riket redan kommit i besittning.

Jag menar Sunnerbo härad i Kronobergs län, som, genom Riks-Ståndens beslut vid 1856 års riksdag, hade all anledning hoppas att se södra stambanan dragen genom Lagaådalen eller nära nog genom midten af häradet, men, till följd af orsaker och inflytelser, dem det ej hör hit att upprepa, vid sistförflutna riksmöte gick miste om denna förmån, en förlust som är oersättlig då först längre fram i tiden, om någonsin, en sådan anläggning der kan komma i fråga. Detta härad, — till större delen omslutande nyssnämnda ådal, bestående af 23 socknar, tillsammans 750$\frac{5}{18}$ förmedlade mantal på en areal af 648,000 tunnland; med en folkmängd af 36,000 personer; flera vigtiga handelsplatser, af hvilka köpingen Ljungby närmar sig till egenskapen af stad, täflande snart med Kronobergs läns enda stad Wexiö, och till eller genom hvilka föras omkring 20,000 skß stångjern årligen från 13 masugnar, 32 privilegierade stångjernshamrar och härdar, förutom från särskilda verk för jernets förädlande till jerntråd m. m.; skogrika trakter och odlingsbara bygder ännu liggande i linda, till följd af svåra kommunikationer och bristande kapitaler; — har till afsättningsorter för sina produkter de Skånska städerna samt Halmstad, till hvilken sednare stad transportvägen utgör en längd af 6, 7 à 9 mil och hvarigenom inträffat att en tolft tolf fots s. k. enkla bräder stundom kunnat i skogstrakter kring Bolmens stränder uppköpas för det oerhördt låga priset af 75 öre Riksmynt samt ligger ännu för aflägset från stambanan för att deraf, utan genom förbättrandet af gamla och krokiga eller anläggandet af nya och genare vägar, draga all den nytta, som en jemnad och förkortad förbindelse med jernvägen obestridligen skall medföra.

En sådan fullt ändamålsenlig, d. v. s. motsvarande ortens alla behof och fordringar, har man trott sig kunna åstadkomma genom en direkt trafiklinies dragande från sjön Bolmens östra strand öfver Ljungby köping, som redan har trenne anfartsvägar till södra stambanan, eller till Alfvestads station på ett afstånd af 4$\frac{3}{4}$:dels mil, till Elmhults 4$\frac{1}{8}$:dels mil och till Dihults cirka 5 mil, samt vidare från Ljungby öfver Wäreboda till Wieslanda jernvägsstation; utgörande den föreslagna vägen en längd af cirka 3 mil, hvarför anläggningskostnaden sålunda beräknas: från Bolmstad till Ljungby 62,614, från Ljungby till Wäreboda 101,100, från Wäreboda till Wies-

landa 63,525, summa R:dr R:mt 227,039; och hafva några af häradsboarne till förverkligande att detta projekt, som för orten innefattar en lifsfråga, låtit anställa en preliminär undersökning, hvars resultater blifvit bekräftade af en sakkunnig man vid Kongl. Väg- och Vattenbyggnads-korpsen samt vidare genom af Majoren och Riddaren Anton Remmer förrättad noggrannare undersökning, jemte upprättad detaljerad plan- och kostnads-förslag; behöfvande ifrågavarande vägbyggnad, hvilken, enligt hvad Kongl. Maj:ts nådiga Proposition den 24 sistlidne Oktober till Stats-Utskottet, angående Statsverkets tillstånd och behof, upplyser, af nyssnämnde Kongl. Styrelse i dess till Kongl. Maj:t afgifna berättelse upptagen i förteckningen på dem, som företrädesvis borde företagas till utförande.

För att vidare framlägga fullt öfvertygande bevis om utsigten och behofvet af en så beskaffad föreningslänks dragande mellan Bolmens strand och Wieslanda, utom de här ofvan antydda, torde det tillåtas mig anföra följande utdrag ur den sakkunnige och opartiske undersökningsmannens utlåtande:

"Sunnerbo härad, förut i så många afseenden vanlottadt på kommunikationer och dessutom långt aflägset från så väl stad som annan afsättningsort, har, såsom redan är nämndt, gått miste om den nära nog bestämt största fördelen i detta afseende, nemligen södra stambanans dragande midt igenom häradet. Huru många egendomsköp och på uppodling fotade spekulationer, som genom ändring i detta afseende blifvit rubbade, är svårt att afgöra, och hör ej hit att kalkulera, men hvad som är säkert, är att häradet inom sig sluter högst betydliga odlingslägenheter, hvilka man med bedröfvelse ser ligga nere, blott emedan de dryga transportkostnaderna afskräcka hvarje företagsam jordbrukare att nedlägga sina kapitaler på ett lönlöst företag. Jordbruket inskränker sig för den skull mest till den gamla odaljordens skötande, och odlingarne pågå för det mesta der skog varit och der endast skog borde vexa. *Den bästa jorden ligger under vatten*, af skäl att de sanka fältens arealer äro allt för stora (och följaktligen alltför dyra) för den mindre jordbrukarens sträfvanden.

I följd af dessa missgynnande förhållanden har ett falskt system blifvit lagdt till grund för jordens användande inom dessa trakter, och detta förklarar såväl skogsförödelsen, som fattigdomen inom häradet. Min fulla öfvertygelse är, att Sunnerbo härad, rationelt uppodladt (dervid i främsta rummet de sanka fälten borde från vatten befrias, och den skogproducerande jorden hägnas), skulle kunna till en början afyttra stora qvantiteter spanmål och i framtiden äfven trävaruprodukter, när de nu nakna backarne hunnit blifva bevuxna med skog. Utan lättade kommunikationer förblifver häradet dock högst sannolikt in statu quo, d. v. s. ett ibland de fattigaste och mest vanlottade inom södra Sverige. Vigten af ifrågavarande väganläggning bör sålunda lätt inses, men tyvärr, är sträckan ny väg stor och kostnaden i följd deraf alltför dryg att någonsin kunna af häradsboarne ensamt bestridas. Det bevisar redan bra mycket en god anda och håg för framåtskridande, då de eljest mindre bemed-

lade häradsboarne icke sky att erbjuda sig den stora penningeuppoffringen af en tredjedel utaf beräknade kostnadssumman; och lifligt ber jag få tillstyrka bifall till intressenternas underdåniga ansökan om två tredjedelars statsbidrag. Anse Ständerna sig icke på en gång kunna bevilja hela det sökta anslaget, så anser jag att företaget kunde delas i trenne delar, nemligen a) *från Wieslanda till Wäreboda,* der en ej sannolik vattenkommunikation på kringliggande sjöar redan skulle medföra nytta för jernvägen; b) *från Wäreboda till Ljungby köping,* och c) *derifrån till Bolmsta.* — Kostnadsförslaget är för den skull upprättadt till trenne underafdelningar."

I betraktande af ej mindre de vigtiga fördelar som nu och framdeles, genom ofvannämnda kommunikationsleds öppnande, skulle tillskyndas Sunnerbo Härad, än de betydliga inkomster Staten häraf skulle draga, enär ju flere anfartsvägar och bibanor stöta til stambanorna, ju lifligare blir trafiken på och följaktligen äfven afkastningen af desamma, får jag hemställa:

det måtte Rikets Ständer till anläggandet af en anfartsväg i Sunnerbo Härad mellan sjön Bolmens östra strand och Wieslanda station vid Statens södra stambana för sin del bevilja ett anslag, antingen på en gång eller fördeladt i trenne delar, i öfverensstämmelse med den uppgjorda arbetsplanen, att lyftas i mån af behof, till ett belopp motsvarande två tredjedelar af den beräknade anläggningskostnaden, eller 151,360 Riksdaler Riksmynt, hvaremot häradsboarne förbinda sig att med den återstående tredjedelen, 75,679 R:dr R:mt, till arbetets utförande bidraga.

Herr Majoren och Riddaren Remmers betänkaade, plan och förslag medfölja motionen, om hvars remitterande till Stats-Utskottet jag vågar anhålla.

Stockholm den 30 November 1862.

S. Heurlin,
från Kronobergs län.

N:o 501.

Af **Sven Heurlin** från Kronobergs län, *angående beviljande af statsanslag till belopp af 160,000 R:dr till hamnanläggning vid staden Laholm.*

Öfvertygad, som jag är, att ingenting kan så kraftigt medverka till lyftning och framgång af jordbruk, handel och industri, som lättade kommunikationer, tager jag mig friheten, att fästa Rikets Ständers uppmärksamhet på nödvändigheten af en hamn vid Lagaåns utlopp i hafvet.

Staden Laholm, belägen vid Lagaån, ett af de större vattendragen i södra Sverige, är den enda stad vid vår vestra kust, som saknar hamn, ehuru berörda å är segelbar från sitt utlopp ända upp till staden.

För sekler sedan hafva skogarne vid Lagans utlopp blifvit förstörda; sanden flugit från stränderna i ån, som fört den till ämynningen, der uppgrundningar hopat sig. Redan år 1839 begärde Laholm hos Stor-amiralitets-embetet undersökning i denna fråga, och dåvarande Kanal-distriktschefen, Kapiten Axel Erik von Sydow, höll en sådan, samt utlät sig, att ingen hamnanläggning kunde påtänkas förr, än flygsanden blifvit hämmad. Detta är nu verkstäldt; fälten äro bevuxna med sandhafra och till större delen betäckta med gräsmatta, hvilket kan intygas af länets höfding, Herr Baron Alströmer, som helt nyligen besigtigat dessa fält.

Under de sednare 20 åren hafva laga skiften, utflyttningar och stora odlingsföretag i de kring Lagan liggande trakter blifvit verkställda, hvilka så medtagit befolkningens tillgångar, att de sjelfva numera icke förmå i betydligare mån göra ytterligare uppoffringar, utan behöfva allmänt understöd för ifrågavarande hamnbyggnad, om ej den sorgliga följden skall inträffa, att denna sträfsamma befolkning skall gå tillbaka. Sädesproduktionen har väl under sednare åren stigit betydligt, men, till följd af brist på tjenliga kommunikationer, kan ej den nytta dragas häraf, som sig bör.

Ortens binäring är ylletillverkning, för hvars bedrifvande det är af nöden att så väl råämnet, som de deraf förfärdigade produkterna kunde utan alltför stora omvägar och kostnader anskaffas och afsändas.

Från Småland forslas ej så obetydligt bräder till Laholm, hvilka bräder dock måste, för att kunna utskeppas derifrån, forslas på prämar ut i hafvet till fartygen

Funnes

Funnes hamn, skulle staden blifva en tjenlig afsättningsort för timmer och andra skogsprodukter från sydvestra delen af sagde provins, isynnerhet som denna ort är alltför långt aflägsen från jernbana.

Lagaån gör några hundra alnar öster om Laholm ett så stort och betydligt fall, att fabriker med fördel der skulle kunna anläggas, om lättade kommunikationer funnos. Nu användes blott en obetydlig del af detta vattenfalls kraft till en tullmjölqvarn, tillhörig Laholms kungsladugård.

Med anledning af hvad ofvan anfördt blifvit, får jag vördsamt föreslå:

att för anläggning af en hamn vid Lagaåns utlopp, hvilken, enligt förslag och handlingar, som skola aflemnas till det Utskott, dit frågan remitteras, skulle kosta 168,000 R:dr, Staten ville bidraga med 100,000 R:dr, då Laholms stad och kringliggande ort vill tillskjuta de återstående 68,000 R:dr.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

S. Heurlin,
från Kronobergs län.

Häri förenar sig:

Carl Ifvarsson,
från Hallands län.

N:o 502.

Af **Sven Heurlin** från Kronobergs län, *angående fullständig ombildning af folkskoleväsendet, på sätt Pehr Thomasson i en till Rikets Ständer ställd skrift föreslagit.*

Undertecknad får härmedelst vördsamt tillkännagifva att jag vid innevarande riksmöte får såsom min motion väcka den af Pehr Thomasson till Rikets Ständers behjertande i folkskolefrågan gjorda framställning, hvilken härhos bifogas.

Stockholm den 30 November 1862.

S. Heurlin,
från Kronobergs län.

N:o 503.

Af **Sven Heurlin** från Kronobergs län, *derom, att f. d. Kammarskrifvaren L. F. Montelius måtte beviljas pension å allmänna indragningsstaten af 500 R:dr.*

Den skyldighet, hvilken, under vanliga förhållanden, åligger den enskilde att godtgöra för sig verkstäldt arbete eller bevisade tjenster, har, äfven hvad Staten beträffar, en förbindande kraft och kan, såsom hvilande på en lika laglig som moralisk rättsgrund, ur hvilka synpunkter som helst betraktad, aldrig bestridas.

Så framt denna uppfattning af en grundsats får gälla, torde det icke väcka någon förvåning att jag också yrkar dess tillämpning, då jag, hvilken ständigt yrkat den största hushållning med Statens tillgångar, vid detta tillfälle uppträder och talar för ett anslag eller rättare för en godtgörelse till en person som, efter 28 års oafbrutet, träget och magtpåliggande, af förmän väl vitsordadt arbete, såsom e. o. Kammarskrifvare hos f. d. Kongl. Kommissionen öfver Tabellverket, till följd af detta embetsverks reorganisation och en förändrad arbetsordning, nu ser sig beröfvad en för sig och sin åldriga hustru samt barns uppehälle nödig och påräknad inkomst, under en lång följd af år uppgående till 8 à 900 R:dr R:mt årligen och sålunda motsvarande den lägsta lönegraden inom embetsverken.

E. o. Kammarskrifvaren L. F. Montelius har nemligen arbetat i nämnda verk nära 40 år, och har under den tid han derstädes tjenstgjort såsom e. o. tjensteman hufvudsakligen och oafbrutit varit anförtrodd det högst mödosamma och den största uppmärksamhet samt noggrannhet fordrande uppdraget, att, jemte upprättande af de s. k. "liggarne", sammanräkna massor af tabeller i och för uppgörande af de vidlyftiga General-sammandragen. Man behöfver blott kasta en flygtig öfverblick på dessa sammandrag för att göra sig en föreställning om den skicklighet, vana och räknesäkerhet, som fordras för denna mängds af nummertal bringande till ett helt, och dessa egenskaper oaktadt kunde Montelius dock icke erhålla någon ordinarie beställning inom merberörda verk, som under hela sin tillvaro bestod af endast 2:ne ordinarier, sekreteraren och revisorn, medan ersättningen för hans ar-,bete, år efter annat, utgickunder benämningen arfvode. Af denna anledning kunde Montelius ej heller vid Tabellkommissionens upphörande och dess göromåls öfverflyttande till Kongl. Statistiska Central-byrån göra något anspråk om sitt eget öfverflyttande på pensionsstat.

Det måste onekligen vara hårdt för en obemedlad man, nu i sitt 57:de år, att plötsligt finna sig i mistning af en inkomst den han i närmare 30 år af Staten uppburit, och som utgjort det hufvudsakliga bidraget till hans tarfliga bergning; att efter en så lång och hedrande tjenstebana, med en synförmåga, som, enligt vidfogade läkare-intyg, icke längre tillåter den ringaste ansträngande skrifvaresysselsättning, och utan någon ljusare utsigt till bättre vilkor afvakta den annalkande ålderdomen och dess många för honom ouppfyllbara behof, hvilka tvinga till strid med torftighet och bekymmer, derest icke Rikets Ständer med sin mellankommande hjelp förändra förhållandet. En i bättre vilkor stadd husbonde skulle i sådant fall icke kunna handlöst lemna en gammal tjenare, och om man, på den grund att Montelius icke innehaft ordinarie tjenstebefattning, ett förhållande som troligen icke eger sidostycke inom embetsverken, afsloge en pension, som någorlunda bidroge till de oumbärligaste lefnadsbehofvens fyllande, skulle det förefalla mig alldeles såsom vägrade man att betala en arbetare sin förtjenta lön, derför att han ej vore lagstadd. Å min sida vill jag vara billig i min fordran, då jag hos Rikets Ständer tager mig friheten vördsamt föreslå:

att e. o. Kammarskrifvaren hos f. d. Kongl. Tabell-kommissionen, Lorens Ferd. Montelius, måtte nu, eller, derest Rikets Ständer skulle så finna för godt, vid upphunna 60 års ålder, komma i åtnjutande af en årlig pension, stor 500 R:dr R:mt.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

S. Heurlin,
från Kronobergs län.

Bilaga A.

Som Vågskrifvaren Herr Lorens Ferdinand Montelius hos mig anhållit om ett intyg rörande sin tjenstgöring i f. d. Kongl. Kommissionen öfver Tabellverket, har jag härmed skolat upplysa att, enligt bemälde Kongl. Kommissions protokoll den 30 April 1838, efter en föredragning af en Montelii ansökning att varda antagen till Kammarskrifvare eller Kanslist i Kongl. Kommissionen, och då Sekreteraren lemnat det vitsord, att Montelius med mycken noggrannhet och pålitlighet under 4 års tid biträdt honom med sammanräkningen efter län af så väl de årligen från hvarje prosteri i riket till Kongl. Kommissionen ingående tabeller öfver nativitet och mortalitet, som och 1835 års tabeller öfver folkmängden, Kongl. Kommissionen fann godt antaga Montelius, som företett hedrande intyg öfver sitt uppförande, till extra ordinarie Kammarskrifvare utan lön, hvarvid han dock komme att åtnjuta lika arfvode som hittills för den sammanräkning, af tabeller, hvarom han af Sekreteraren anlita-

des. Arfvodet utgjorde då alltsedan 1821 års början 24 sk. B:ko för hvarje sammanräknad tabell och förhöjdes från och med 1845 till 32 sk. B:ko.

Sedan jag den 1 Juni 1850 blifvit af Kongl. Maj:t i nåder förordnad till ledamot af Kongl. Kommissionen öfver Tabellverket var jag ofta i tillfälle att af då varande Sekreteraren höra intyg om den flit och samvetsgrannhet hvarmed Montelius fullgjorde tabellernas sammanräkning och, sedan jag efter Sekreterarens, Herr Hofmarskalken m. m. Leyonmarcks den 7 November 1853 timade frånfälle, af Kongl. Maj:t förordnats att sekreteraretjensten bestrida, har jag af egen erfarenhet haft bästa tillfälle att stadga öfvertygelsen derom, att det förtroende, som Montelius sig af min företrädare förvärfvat, var fullt grundadt, hvadan Montelius ock med sin befattning såsom sammanräknare mot 1 R:dr R:mt för hvarje tabell fick fortfara jemväl sedan Kongl. Kommissionens öfver Tabellverket åligganden öfvergått till Statistiska Central-byrån och intill dess, i följd af Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse af den 4 November 1859, Presterskapet befriades från skyldigheten att utarbeta tabeller, då beskaffenheten af de inkomna uppgifterna, jemte det nya embetsverkets organisation i öfrigt, påkallade arbetets utförande under bestämda timmar dagligen i Byråns embetslokal.

Då en sådan tjenstgöring icke var förenlig med den vågskrifvaretjenst Montelius innehade, upphörde han sålunda under sistlidne års lopp att från Statistiska Central-byrån åtnjuta något arfvode. Arfvodesbeloppet för en femårsperiod i medeltal beräknas hafva uppgått till öfver 800 R:dr R:mt årligen för tabellsammanräkning och s. k. Liggares utskrifning.

Stockholm i Kongl. Statistiska Central-byrån den 21 Maj 1862.

Efter nådigste förordnande:

Kongl. Statistiska Central-byråns Chef,

Fr. Th. Berg.

Bilaga B.

Herr L. F. Montelius lider af en nervös ögonsvaghet (Amblyopia), efter all sannolikhet ådragen genom mångårigt ansträngande arbete med skrifning, och är han på grund deraf nu och för framtiden alldeles oförmögen att bestrida någon tjenstebefattning eller sysselsätta sig med sådana skrifgöromål, der synförmågan hufvudsakligen behöfver anlitas och mödas; betygas under denna min edeliga förpligtelse: så sannt mig Gud hjelpe till lif och själ.

Stockholm den 28 Juni 1862.

Z. W. Lindbergh,
Medicine Doktor.

N:o 504.

Af **Pehr Pehrsson** från Wermlands län, *derom, att Rikets Ständer måtte till Kongl Maj:t aflåta underdånig skrifvelse, med hemställan att Kongl. Maj:t, vid utfärdandet af nya oktrojer åt privatbankerna, täcktes föreskrifva, att dessa banker skola till landstingen aflemna hela det belopp af deras årliga vinst, som öfverskjuter 9 à 10 procent å intressenternas deri egande kapitaler.*

De många röster som höjt sig, så väl redan vid denna, som föregående riksdagar, mot de inom riket befintliga privatbankerna, hafva nästan alla som skäl för sin förkastelsedom af dessa inrättningar framhållit den stora årliga räntevinst, som dessa banker göra på det allmänna kontanta kapitalet. Detta är också, hvad en del enskilda banker beträffar, visserligen med sanningen öfverensstämmande, men torde derföre icke, i min tanke, utgöra något tillräckligt giltigt skäl, som många förmena, för dessa bankers afskaffande, vid oktrojernas slut. Det har visserligen blifvit åberopadt och föreslaget, att dessa penningeanstalter kunde ersättas genom filialbanker och genom Riksbankens förstärkning med den årliga bankovinsten, hvarigenom hela landet skulle dela den vinst, som nu tillfaller enskilde lottegare i privatbankerne. Denna fras kan visserligen ljuda vackert i öronen på enhvar, som icke gjort sig någon synnerlig reda för våra financiela förhållanden — och jag må härvidlag erkänna, att innan jag hade tänkt mig in i saken, hyste jag nästan samma tanke — men vid ett nogare eftersinnande har jag funnit, och torde enhvar finna, att om förslaget godkändes, skulle det åstadkomma en kris eller "drains", som det i finansspråket kallas, hvars följder skulle blifva bedröfliga; låt oss derför lyssna något till hvad vi höra och se oss för, innan vi fatta ett beslut, hvars följder vi måhända ej förstå att fullt beräkna.

Vi höra ju från alla landsorter nästan dagligen klagan öfver brist på penningar och rörelsekapital. Rörelsekapitalet skulle ju än ytterligare förminskas och bristen derå än högljuddare låta höra sig, i samma mån som privatbankerna indrogos. Riksbankens hela sedelstock utgjorde den 13 sistlidne September icke fullt 35 millioner; huru skulle det vara möjligt, hvarken med denna sedelstock eller ens den högsta summa i sedlar som banken eger utsläppa i rörelsen, förse hela landet med rörelsekapital? Och huru skulle fialbanker kunna bildas, då Riksbanken icke förmår förskjuta några medel dertill? Åtskilliga provinser hafva ju sökt, men några

ännu icke kunnat få sina ansökningar bifallna, och slutligen, hvad tror man väl Riksbanken och det allmänna förtjenar på dessa så beprisade filialbanker? — Jo, hela förtjensten inskränker sig dertill, att Riksbanken skall godtgöras 3, säger tre procent ränta, å den summa som Riksbanken förskjuter till bildande af filialbank. Riksbanken förskjuter högst ¼:del, de öfriga ¾:delarne och huru mycket som helst derutöfver kan och skall vara tecknadt och insättas af enskilde lottegare, hvilka naturligtvis sjelfva draga den högsta möjliga ränta, såväl af sina egna insatser, som af hvad Riksbanken förskjutit, sedan Banken för sin insats blifvit godtgjord med omförmälda 3 procent, och detta synes mig icke vara några så synnerligt eftersträfvansvärda, briljanta eller lysande affärer, hvarken för Banken eller det allmänna.

Af det anförda synes, att Riksbanken för närvarande, och som jag tror för lång tid, är urståndsatt, att prestera ett för landets behof tillräckligt rörelsekapital — vore förhållandet tvärtom, skulle jag vara en bland de första att ifra för Riksbankens öfvertagande af hela landets penningerörelse, men sådan som ställningen nu är, kan jag icke dela deras tanke, som yrka privatbankernas indragning.

Fastän jag alltså för närvarande försvarar privatbankernas existens, är jag deraf icke förhindrad att instämma i deras åsigt, som anse en del af dessa banker inbringa alltför stor årlig vinst åt dess delegare, och är det af sådan anledning jag härmed föreslår:

att Rikets Höglofliga Ständer för sin del ville besluta och hos Kongl. Maj:t att Han, bland vilkoren för nya oktrojers meddelande, ville föreskrifva, att, hvad privatbank förtjenar utöfver 10 procent å det kontant insatta kapitalet, skall tillfalla den provins, som privatbanken omfattar och af bankostyrelsen redovisas till landstinget, för att användas till industriela och allmänt nyttiga företag inom privatbanksdistriktet, hufvudsakligen till förbättrande af kommunikationsanstalter och beredande af arbetsförtjenst.

Härigenom skulle klagan öfver aktie-egarnes oskäliga vinst förekommas, och denna penningerörelse, som nu af många anses för ett sorts procenteri, få ett mera patriotiskt utseende, hvilket det för närvarande i allmänhet icke eger.

Om remiss af denna min motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Pehr Pehrsson,
från Wermlands län.

N:o 505.

Af **Olof Lagergren** från Gotlands län, *om utvidgad handelsrättighet för landthandlare.*

Svenska folket har under loppet af de 16 år, som förflutit sedan Konung Oscar införde en mera frisinnad handels- och näringslagstiftning, hunnit öfvertyga sig, icke allenast derom, att den medgifna friheten och lättnaden derutinnan inverkat välgörande, utan äfven, att tiden nu är inne, att något längre uttaga steget i denna rigtning. Det är nemligen icke nog dermed, att lagstiftaren, då han erkänner och tillämpar en princip, stadnar vid sjelfva början; han måste konseqvent fullfölja principen, då den befinnes rigtig. Jemte den ganska välbetänkta föreskriften i Handelsordningen af år 1846, som blifvit stadgad, såsom vilkor för all handels bedrifvande, nemligen god frejd, skrifva och räkna o. s. v., förekommer deruti, som vi alla veta, äfven det stadgandet, att öppen salubod på landet ej får finnas inom tre mil från närmaste stad, hvarjemte särskilt uppräknas de varuslag af utländskt ursprung hvarmed den så kallade landthandeln får bedrifvas. Hvad beträffar stadgande om ett visst afstånd från stad, så kan det förklaras genom förmenandet att landthandlaren skulle minska rörelsen och inkomsterna för de handlande i städerna, hvilket jag tror dock icke är fallet, men, utan att vidare omtala denna punkt, anser jag det vara en orimlighet, att vilja bestämma hvilka varor, som böra i handelsbod å landet säljas och icke säljas.

Är det icke rigtigt, att då man erkänner handeln vara ett lofligt och nyttigt yrke, dess utöfvare också bör få handla med alla på lofligt sätt till riket införda varor, för hvilka i införselstull en vederbörlig tribut till Staten redan blifvit erlagd. Jag föreslår derföre:

att Rikets Ständer besluta, att ingå med underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan om undanrödjande af de hinder, som förbjuda landthandlande att i öppen salubod på landet handla med en del handelsvaror, som på loflig väg inkommit.

Om remiss af denna min motion till vederbörligt Utskott anhålles ödmjukligen.

Stockholm den 30 November 1862.

Olof Lagergren,
från Gotlands län.

N:o 506.

Af **Paul Andersson** från Jemtlands län, *om dels anslag af nya löner för provincial-läkare i Norrland och dels om förhöjning af lönerna för de nuvarande läkarne derstädes.*

Svårigheten att finna hugade och skicklige sökande till de få inom norra länen anslagne provincialläkare-platserna är allmänt bekant. Dessa för orterna så magtpåliggande befattningar anslås lediga, tid efter annan, utan att någon sökande sig anmäler; och i brist på kompetente sökande måste medicine studiosi, om ens disponibel tillgång derpå finnes, beordras att tjenstgöra i de besvärliga distrikten; men efter flera eller färre månader lemna de sin befattning och i bästa fall kommenderas dit en annan nybörjare, som åter efter kort tid afflyttar, hvarigenom dessa i allt fall vanlottade orter endast och lyckligaste fall kunna påräkna läkarehjelp af personer, oerfarne både i sitt kall och om ortens befolkning, af hvars kännedom till sysselsättning, lefnadsvanor och ärftliga eller af klimat beroende sjukdomsformer läkarens omdöme likväl så ofta måste bestämmas.

Förhållandet kan icke blifva annorlunda, så länge man vidhåller det nu följda systemet att hufvudsakligen anslå samma löneförmåner för befattningar, hvilkas handhafvande är så väsendtligt olika inom mindre, men rikt befolkade och förmögna distrikter, samt inom de norrländska vidsträckta, af en gles och ofta mindre bemedlad om ock bergad befolkning bebodda distrikt, der läkaren måste underkasta sig högst besvärliga färder till lands och vatten. Inom de förra lemnar en föga besvärlig praktik riklig utkomst, inom de sednare hemtas en knapp bergning under mödor och försakelser af mångfaldig art.

Det står icke i Statsmagternas förmåga att genom aflöningen fullt utjemna dessa så skiljaktiga förhållanden; men nog synes mera kunna och böra göras, än hittills skett och nu blifvit, på Sundhets-kollegii förslag, af Kongl. Maj:t i dess Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof ifrågasatt.

Först och främst borde, enligt min tanke, de öfverdrifvet stora distrikten, företrädesvis inom norra orterna, betydligen förminskas, så att handhafvandet af en någorlunda god läkarevård derstädes blefve möjlig. I detta hänseende har Sundhetskollegium tillstyrkt anställande af 28 nya provincialläkare i hela riket, hvaremot Kongl. Maj:t åskat endast 8, just med hänsigt till den hittills yppade svårigheten

att

att besätta redan befintlige platser. Att denna svårighet dock i viss mån måste minskas med distriktens inskränkning till rimliga omfång synes påtagligt.

Vidare och emedan intet godt arbete kan betingas med mindre än att det skäligen betalas, bör äfven läkarens aflöning någorlunda lämpas efter de ansträngningar man af honom kräfver. Att läkaren, efter en af de längsta och dyrbaraste studiekurser någon embetsman i landet har att genomgå, skall kunna finnas villig att nedsätta sig i en aflägsen ort, der tjenstgöringen är ansträngande, men praktiken ger ringa eller ingen inkomst, emot en aflöning af 1,500 R:dr är en orimlig fordran. Ingen bruksinspektor och knappast någon af Statens lägsta tjenstemän, hvilka dock hafva utsigt till befordran, nöjer sig med ringare inkomst, emedan han icke kan anständigt berga sig med mindre. Nämnda lönebelopp må för provincialläkare i allmänhet och då de ega tillfälle till betydligare praktik vara tillräcklig; men i aflägsnare trakter motsvarar det på intet vis hvad som är skäligt och billigt.

På dessa grunder tillåter jag mig vördsamt föreslå:

1:o att anslag beviljas åt 20 nya provincialläkare utöfver hvad Kongl. Maj:ts nådiga Proposition innehåller; och

2:o att, i stället för det af Kongl. Maj:t äskade anslag till tjenstgöringspenningar åt 4 provincialläkare, ett förslagsanslag af 10,000 R:dr ställes till Kongl. Maj:ts disposition att användas såsom extra arfvoden eller tjenstgöringspenningar inom sådane provincialläkare-distrikter, till hvilka derförutan kompetente sökande icke sig anmäla.

Slutligen hemställes, att det Utskott, dit denna motion varder remitterad, behagade från Sundhets-kollegium förskaffa sig upplysning, dels angående den af Kollegium upprättade plan till den civila läkarevårdens ordnande, dels ock hvilka provincialläkare-tjenster stå lediga och huru många gånger de förgäfves varit anslagna, samt slutligen hvilka dylika tjenster tills vidare innehafvas af icke kompetente personer; genom hvilka upplysningar jag gör mig förvissad, att denna min motion skall vinna ytterligare stöd.

Om remiss anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Paul Andersson,
från Jemtlands län.

N:o 507.

Af **Anders Medin** från Kronobergs län, *om ändring i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga taxa på arfvode för landtmäteriförrättningar den 12 Maj 1857.*

Ehuru motion vid innevarande riksdag redan väckts angående en allmän förändring och nedsättning i nu gällande landtmäteri-taxa, så, med hänsende till ovissheten huruvida denna motion kan komma att vinna bifall eller icke, hvilket förra jag mycket önskar, vill jag dock, med afseende å stadgarne om ersättning för mätning och delning af allmänna vägarne, hafva författningen något ändrad, enär jag anser detta vara utaf ganska mycken vigt.

Beträffande mätning, taxering och delning af jord å hemman är arfvodet härför i 1857 års landtmäteri-taxa ungefärligen fördubbladt emot hvad det var i förut gällande 1827 års taxa, men angående dessa åtgärders vidtagande med vägarne är arfvodet i nuvarande taxan i det närmaste tredubbladt, så att då enligt 1827 års taxa hvarje 1000 fot kostade 75 öre, så kostar nu en dylik sträcka 2 R:dr R:mt.

Detta tycks vara nästan för rundeligt tilltaget, då man besinnar att en landtmätare utan ringaste svårighet, och derföre också vanligtvis på dagen medhinner att uppmäta och dela minst en mil eller 36,000 fot och understundom kanske ända till och med 54,000 fot. Om man nu härtill lägger att landtmätaren dessutom, vid delningar af vägar inom ett härad, skall från hvarje helt hemman i häradet hafva 50 öre, hvilket i stora härader kan slumpa till ganska betydligt, så tycks det vara ännu mera i ögonen fallande att nu gällande taxa i omförmälda afseende, bestämt arfvodet för högt.

Jag vågar alltså hos Rikets Höglofliga Ständer vördsamt föreslå:

att nu gällande landtmäteri-taxa må komma att sålunda förändras, att arfvodet till landtmätare för mätning och delning af vägar komme att bestämmas till En Riksdaler Riksmynt för hvarje 1000 fot af vägens längd; äfvensom att det må vara för kommunen en rättighet, att angående förrättande af mätning och delning af väg, med annan dertill skicklig och kunnig person, som icke är landtmätare, träffa öfverenskommelse.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles vördsamt.

Stockholm den 30 November 1862.

A. Medin.

N:o 508.

Af **Josef Oscar Almqvist** från Norrbottens län, *angående upphörande af Styrelsens för Telegrafverket rättighet att förflytta de vid verket anställde tjenstemän från en tjenstgöring till en annan.*

Med anledning af den mundtliga motion jag den 30 sistlidne November väckte, angående åtskilliga förändringar i nu gällande Telegraf-reglemente i hvad det rörer transport för tjenstemännen från den ena till den andra stationen, får jag till fullständigande deraf vördsamt anföra följande:

I hvarje fritt och sjelfständigt land hyllas alltid den åsigt, att en tjensteman, då han noggrannt och samvetsgrannt sköter sina åligganden, äfven bör hafva lag och rätt på sin sida. Det kan väl synas besynnerligt, att jag påstår att så icke är förhållandet med alla tjenstemännen inom vårt gamla, fria fosterland, men jag vill bevisa mitt påstående för att erhålla rättelse härutinnan.

Det af Kongl. Maj:t för Telegrafverket utfärdade Reglemente medgifver nemligen Styrelsen rättighet att, utan vederbörandes hörande, från en till annan station förflytta de vid Telegrafverket anställde tjenstemän. Något skäl för en sådan förflyttning behöfver icke af Styrelsen uppgifvas, och den tjensteman, som sålunda transporteras kan icke heller häröfver anföra besvär, då några skäl icke äro för förflyttningen uppgifna. Af Telegrafverkets Chef kan man icke rimligen begära att han skall kunna känna närmare till hvarje tjenstemans uti hela riket åtgöranden. Han måste således oftast lita till de skäl, som af hans närmaste underordnade för honom andragas; men huru mången gång kan han icke härigenom blifva missledd? Huru mången gång kan icke den föredragande härigenom befordra sina egna intressen? Huru mången gång kan icke den ordentlige, duglige och inom det samhälle, der han vistas, omtyckte tjenstemannen, genom en nyck eller ett missförstånd, för att icke säga genom personlig ovilja blifva störtad? Många af Telegrafverkets tjenstemän äro bofasta personer och hafva familjer. För dem kan en förflyttning vara till stort men. De kunna derigenom blifva helt och hållet ruinerade. En transport är för dem ett straff, churu de icke begått något fel. I alla afseenden måste det menligt inverka på tjenstemännens moralitet att veta sig stå i ett sådant beroende af förmän. Rättigheten att transportera tjenstemännen har ock flere gånger blifvit af Styrelsen så begagnad, att man svårligen deruti kan finna någon rättvisa; snarare skulle man kunna deruti uppspåra förföljelser. De utgifter, som tillskyndas Staten genom utbetalda reseersättningar för från hvarandra långt

aflägsna stationer — ja till och med från Landskrona till Haparanda, frå Kalix till Trelleborg — torde dessutom kunna lämpligare användas.

Elektriska telegrafen är visserligen ännu icke ett verk, som blifvit taget under Rikets Ständers hägn, men det är ändock ett verk, hvaraf vårt fosterland numera aldrig kan vara i mistning. Det är derföre på tiden att Rikets Ständer hos Kongl. Maj:t hemställa, att Telegrafverkets tjenstemän måtte blifva i åtnjutande af de förmåner, som hvarje redlig tjensteman äro tillförsäkrade.

Jag hemställer derföre att Rikets Ständer må hos Kongl. Maj:t i underdånig skrifvelse anhålla:

att det för Telegrafverket utfärdade Reglemente i så måtto må blifva ändradt, att ingen tjensteman må, utan eget begifvande, kunna från den ena till den andra stationen förflyttas samt att fullmagter för alla tjenstemännen utfärdas och att deri tjenstemännen blifva på viss bestämd station placerade.

Stockholm den 30 November 1862.

Josef Oscar Almqvist,
från Norrbottens län.

N:o 509.

Af **Olof Olsson** i Slängserud af Wermlands län, *derom, att en del af de till landtränterierna nu ingående bränvinsminuterings- och bränvinsutskänknings-afgifter måtte ställas till landstingens disposition till bestridande af de med dessas organisation och förvaltning förenade kostnader.*

I den nu gällande lag för landsting är visserligen stadgadt, att tinget eger rättighet att besluta och låta utskrifva de medel, hvilka äro nödvändiga för utförande af tingets beslut, då dessa äro af sådan beskaffenhet att till deras verkställighet erfordras penningar. Det torde dock vara otvifvelaktigt att landstings-sammanträden kunna ega rum utan att några sådana beslut blifva fattade, till hvilkas utförande kontanta medel erfordras; men i alla händelser måste kostnaderna för landstingets inrättning och betjening bestridas af medel, dem tinget sjelf eger rätt att låta ut-

taxera. I sistnämnda fall skulle en mindre betydlig summa blifva föremål för en ganska vidlyftig debitering, uppbörd och redovisning, och jag har derföre trott att man borde söka på annan väg förskaffa landstingen medel till betäckande af sådana smärre utgifter, hvilka icke borde blifva föremål för en särskild debitering öfver hela länet. Det är af denna anledning jag föreslår:

att Rikets Ständer ville besluta, att utaf de fyra femtedelar af bränvinsminuterings- och utskänknings-afgiften, hvilka enligt nu gällande föreskrifter, sedan hushållningssällskaperna erhållit en femtedel, aflemnas i landtränteriet för att fördelas på länets samtlige socknar, nödiga medel till bestridande af landstingens organisations- och förvaltningsomkostnader måtte ställas till landstingens disposition, utan att dertill behöfver utskrifvas bidrag af länets innevånare.

Till detta förslag har jag ett ytterligare skäl i den öfvertygelse jag hyser, att de sammanskott, som af landstingen komma att påbjudas, i allmänhet blifva med mindre välvilja emottagne, enär större delen af de betalande icke skola göra sig reda för ändamålet med dessa sammanskott och desamma torde hos en icke obetydlig del af folket väcka ovilja mot hela kommunalinrättningen och det vore derföre väl, om man så länge som möjligt kunde undvika dylika sammanskott.

Då den andel af bränvinsminuterings- och utskänkningsafgiften, hvilken nu aflemnas i landtränteriet, för att på socknarne i länet fördelas, ändock är ämnad att användas till allmänt nyttiga ändamål, anser jag det af mig nu framställda förslag icke åsyfta någon egentlig förändring uti hufvudsyftet för medlens användande; och jag anhåller derföre om remiss å detta memorial till vederbörligt Utskott.

Stockholm den 30 November 1862.

O. Olsson,
från Slängserud af Wermlands län.

N:o 510.

Af **Pehr Pehrsson** från Wermlands län, *om den förändring i 1688 års knektekontrakter, att rotehållare må ega rättighet bosätta nummerkarlen hvar som helst utom roten, endast att bostaden anvisas inom kompaniets stånd.*

Utan att vilja förneka att hvarje lagstadgande kan vara lämpligt för den tid det tillkommit, vågar jag likväl tro, att andra tider och förändrade förhållanden påkalla lagarnes förändring och lämpande derefter. Så anser jag bland annat händelsen vara med 1688 års såkallade knektekontrakt, eller de stadganden, som under den 25 Juli nyssnämnde år upprättades till efterrättelse emellan rotehållarne och soldaten vid Wermlands Infanteri-regemente, hvilka stadgar blefvo af Kongl. Maj:t fastställde den 18 derpå följande November. Uti slutet af detta kontrakts första punkt förekommer: "*hvilka på sina rotar nu blifva fördelte*" och i 3:dje punkten: "*Emedan ock Hans Kongl. Maj:t oss nådigst tillåter, att få, efter våra hemmanslägenheter, endera bygga åt knekten på egorna en stuga med en bod och fähus, eller ock inrymma honom så mycket rum inom våra gårdar, så erkänne vi med all underdånig devotion den nåd, som i detta mål oss vederfares, och påtage oss sådant i underdånighet att efterlefva, så att knekten med sine nödige husrum, hos en del utom och en del inom gården, aldra sist nästkommande sommar skall blifva försedd*".

Häraf synes att rotehållarne åtagit sig antingen bygga eller ock inrymma knekten eller soldaten, som han nu kallas, inom sina gårdar. Att dessa stadganden voro fullt lämpliga för den tid de utfärdades, bevisas bäst derutaf, att få ändringar deruti på lång tid, hvarken ifrågasattes, ej heller kommo till stånd, men efter nu nära 200 år, sedan denna afhandling ingicks, hafva tiderna mycket förändrat sig. År 1688, då kontraktet afslutades, egde sannolikt, jag kan tryggt säga säkert, alla hemman öfverflöd på skog, och kunde följaktligen då utan afsaknad eller skada bestå soldaten såväl egna hus som vedbrand och gårdselfång; nu deremot äro större eller mindre sträckor af landet mer och mindre skoglösa, så att rotehållarne i dessa trakter behöfva anskaffa sina egna förnödenheter såväl af byggnadsmaterialier som vedbrand och hägnadsvirke från aflägsna skogsbygder, och då här tillägges skyldigheten, att jemväl bygga och underhålla soldathus samt anskaffa vedbrand och gårdselfång åt soldaten, hvilka effekter oftast få köras flera mil, blir soldatens un-

derhåll vid så beskaffade skoglösa hemman i sanning med hvarje år allt mera drygt och betungande.

Det är af sådan anledning, nemligen för att lindra en tryckande börda för rotehållare å skoglösa hemman, som jag nu föreslår:

att Rikets Höglofliga Ständer för sin del ville besluta en så beskaffad förändring i 1688 års knektekontrakt, att det måtte stå de roteintressenter och soldater fritt, som så önska, att utan befälets inblandning kontrahera antingen om kontant årlig lön, eller om soldat-torpets förläggande på hvad ställe som helst inom kompaniet, hvarom rotehållarne med soldaten kunna blifva ense.

Om remiss af denna motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Pehr Pehrsson,
från Wermlands län.

N:o 511.

Af **Per Anton Nyström** från Westerbottens län, *om beviljande af anslag å 15,000 R:dr för anläggning af ny väg mellan Jörns kapell och Arvidsjaurs kyrka.*

Vårt kära fädernesland eger uti Lappmarkerna ett nästan omätligt fält för bebyggande och odling. Tänker man sig dessa millioner tunnland odlade och besådda — hvilken vinning för riket, hvilken tillvext i dess folkmängd och i dess styrka! Origtig är ock den föreställningen, att Lappmarkerna ej låta odla sig. Väl är till följd af deras upphöjda läge öfver hafvet klimatet der strängare, men erfarenheten har visat att detta mycket mildras, genom kärrs och myrors utgräfning och uttorkning. Jemtland ligger ända till 1,000 fot öfver hafvet, men är i alla fall en lycklig begåfvad provins, der både jordbruk och all annan industriel utveckling kan ega rum och blomstra. Och hvad som skett der, låter sig äfven verkställas på ofantliga sträckor i Lappmarkerna, allenast de genom väganläggningar sättas i förbindelse med det nedre landet.

Liksom vid flera af de förra, så hafva äfven vid denna riksdag röster höjt sig,

för att påkalla Rikets Höglofliga Ständers uppmärksamhet på detta vilkor för Lappmarkernas odling och befolkning och begära medel till en fortgående vägbrytning derstädes. Utom de sträckor, som blifvit i och för väganläggning anmälda och nödvändigt erfordra understöd, har äfven jag att anmäla och påkalla understöd eller anslag för en väganläggning från Jörns kapellkyrka i Westerbottens län till kyrkan i Arvidsjaurs Lappmarks pastorat. Denna sednare kyrka ligger i nordvest från Jörns på ett afstånd af 6 à 7 mil. Under sistlidne Augusti hölls häradssyn å och uppmätning af hela den tillämnade väglängden, hvaröfver ock upprättades kostnadsförslag. Arvidsjaur, Norsjö och Jörns samt Skellefteå socknar hafva ock åtagit sig vägens framtida underhåll. Ifrån hafvet genom Skellefteå och till Jörns kyrka nära 7 mil finnes körväg, men från denna till Lappmarks-rå, omkring 4 mil, finnes endast gångstig, likaledes från Lappmarks-rådet till Arvidsjaurs kyrka är obanad mark vid pass tre mil. Genom vägbrytning af dessa 7 mil beredes ett nödigt andrum för mellersta och södra delen af Arvidsjaur, som då på denna väg kan utforsla sina sommarprodukter och hemföra sina förnödenhetsvaror.

För att närmare utreda förhållandet härmed anhåller jag att framdeles till Höglofliga Stats-Utskottet, dit denna motion torde remitteras, få aflemna alla till frågan hörande handlingar och inskränker mig nu:

att till väganläggning mellan Jörns och Arvidsjaurs kyrkor begära ett anslag af 15,000 R:dr R:mt.

Stockholm den 30 November 1862.

P. A. Nyström,
från Westerbottens län.

N:o 512.

Af **Olof Lindström** från Westerbottens län, *om försäljning af de åt militie-staten anslagna boställen.*

Ingen, som bor i närheten af militieboställen, torde kunna neka, att desamma gifva allt för låga arrenden i förhållande till boställenas verkliga värde samt i jemförelse med den ränta, man i allmänhet kan beräkna af fast egendom. Vid betraktande

tande häraf och då boställenas värde måste skattas så mycket högre med afseende å de friheter, som äro dem förlänade, såsom frihet från indelning, rotering m. m., torde Statens behållning af utarrenderade militieboställen näppeligen uppgå till mera än 2 procent. Mig synes orätt, att Staten så illa använder sitt kapital, under det den nödgas upplåna penningar mot vida högre ränta; och får jag fördenskull föreslå:

att de af Staten utarrenderade militieboställen måtte, såsnart nu gällande arrendekontrakter tilländalupit, för Statens räkning å auktion försäljas.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

Olof Lindström,
från Westerbottens län.

N:o 513.

Af **Carl Dahlgren** från Elfsborgs län, *om förklaring af 12:te och ändring i 14 § af gällande stängselförordning.*

Kongl. Maj:ts nådiga Förordning om egors fredande mot skada af annans hemdjur, samt om stängselskyldigheten af den 21 December 1857 är i många afseenden väl grundad; men likväl förekommer åtskilliga bestämmelser, som icke äro så tydliga, att icke, åtminstone i min hemort de blifvit underkastade tvister om rätta tolkningssättet samt föranledt rättegångar, och bland dessa är det synnerligen 12:te och 14:de paragraferna, som synas tarfva rättelse, enär domare varit af motsatt mening om deras rätta ordaförstånd.

Den 12:te § bestämmer lika rörande stängsel för egor, hvilka åtskiljas genom allmän farväg, som då egoskilnaden går "i elf, å eller vatten, som ej utan stängsel fred gör", det vill säga så att "hvar skall sin del af stängseln på sin egen sida hålla, och tagen begge sidorna likaledes lott i den stängsel, som der emellan öfver vattnet sättes". Följdes denna föreskrift, så skulle grindarne öfver de allmänna farvägarne i vissa orter blifva ökade till ett högst besvärligt antal, och jag föreslår derföre att 12:te paragrafen må erhålla följande lydelse:

"stängsel skall i egoskilnaden sättas. Går egoskilnaden i elf, å eller annat vatten, som ej utan stängsel fred gör; då skall hvar sin del af stängseln på sin egen sida hålla; och tagen begge sidorna likaledes lott i den stängsel, som deremellan öfver vattnet sättes. Finnes i dessa fall lämpligare att hela hägnaden å en sida satt varder, då må sådant ske; och der egorna genom allmän farväg åtskiljas, men egoskilnaden icke å någondera sidan är bestämd, uppföres hägnaden på den sidan, som dertill lämpligast är; och njute den i båda dessa fall, å hvilkens sida den sättes, om han deraf men lider, skäligt skadestånd af den andra. Går egoskilnaden öfver — — — — —

Då uti 14 § sista satsen det heter: "Ej hafve dock den, som vid ny delning af redan upprättad hägnad njuter minskning i den hägnadsskyldighet honom förut ålegat, rätt att för det hägnadsbelopp, från hvars underhållande han befrias, fordra betalning af den, som dermed för framtiden utöfver sin förra hägnadsskyldighet belastas", så synes det mången att detta stadgande endast bort hafva afseende å blifvande hägnadsdelningar, som komma att verkställas till följd af framtida förändringar i eganderätten och brukningen af jorden; men ej för de första delningarne, som voro en följd af öfvergången från det gamla till det nya. Af andra har det blifvit ansedt böra tillämpas både vid öfvergången och allt framgent, och en mängd rättegångar hafva således uppstått, hvilket förhållande troligen skall fortfara äfven i framtiden. Den ene hyser nemligen den föreställningen, att eganderätten kränkes, då en af parterna skall kunna öfvertaga en del af den andras måhända mycket dyrbara hägnad utan ringaste annan ersättning, än att med detsamma äfven öfvertaga bördan af dess underhåll, hvilken t. ex. i fråga om väl byggda stengärdesgårdar kan vara ganska ringa jemförelsevis med de kostnader, som för deras anläggning möjligen varit af behofvet, medan den andra är af den öfvertygelsen att befrielsen från den framtida underhållsskyldigheten är en så stor förmån, att den villigt bör ersättas genom öfverlåtelse utan betalning af den befintliga hägnaden. Dessa olika föreställningar komma troligen att fortfarande förmå till rättegångar, och af detta skäl föreslår jag, att hela nämnde sista del af paragrafen 14 må uteslutas.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

C. Dahlgren,
från Elfsborgs län.

N:o 514.

Af **Carl Anders Larsson** från Östergötlands län, *om upphörande af tillämpning utaf oförmedlade hemmantalet, såväl vid utgifters, som inkomsters beräknande, och vid val m. m., samt antingen det förmedlade hemmantalets, eller ännu heldre fyrktalets, sättande i stället.*

Enligt 26 Kap. 1 § Byggninga-balken, skola alla som i socken bo, bygga och underhålla kyrka med hvad dertill hörer, såsom klockstapel, kyrkomur, sockenstuga och fattigstuga, äfvensom 2 § i samma Kapitel förordnar, att "prestgård skola ock alla bygga efter gårdatalet"; men genom Kongl. Brefvet den 4 Maj 1759 är bestämdt, att denna byggnadsskyldighet bör räknas och bestämmas efter hemmanens "*oförmedlade*" hemmantal. Häri ligger dock en uppenbar orättvisa; ty har hemmanet blifvit ansedt så svagt till sin beskaffenhet, att en förmedlig af öfrige utskylderna efter nedsatt mantal måst beviljas, finnes ej ringaste skäl, hvarföre icke fördelen af förmedlingen skulle böra sträcka sig jemväl till sådane svåra och dryga onera, som kyrko- och prestgårdsbyggnad. Bland de förändrade lagförslag, som de i Finland nyligen sammanträdde Stånds-deputerade framställde, var äfven det om dessa skyldigheters utgörande efter *förmedlade* hemmantalet. Emedan flera olägenheter, tvister och rättegångar uppkommit och fortfarande uppkomma, genom detta föraldrade stadgande, torde ämnet vara väl värdt Rikets nu församlade Ståndens uppmärksamhet; men som stadgandet jemväl medför vissa rättigheter torde deras borttagande jemväl böra blifva föremål för Ständernas pröfning. — Min tanke är att ordet förmedladt och oförmedladt numera är aldeles öfverflödigt i vår lagstiftning, hvadan önskligt vore att den till upprättande anbefallda fyrktalssättningen finge utgöra grunden till såväl alla utskylder, som inkomster och val kommunerna inbördes emellan; jag får för den skull vördsamt föreslå:

att alla de lagar och påbud, som handla om *förmedlade* och *oförmedlade* hemman, vare sig vid utgifter, inkomster eller val inom kommunerna å landet, skola upphöra att vara gällande, samt att, der icke genom nya kommunal-lagen undantag blifvit gjordt, fyrktalet inom hvarje kommun hädanefter kommer att ligga till grund för beräkningen i stället för hemmantalen.

Stockholm den 30 November 1862.

C. A. Larsson,
från Östergötlands län.

N:o 515.

Af **Carl Anders Larsson** från Östergötlands län, *om upphäfvande af alla de lagar eller privilegii-stadganden, hvarigenom säteri-, rå- och rörshemman, samt prest- och klockarebol och skattlagda utjordar äro befriade från prestgårds- och tingshusbyggnader.*

Det ligger en skärande orättvisa deri, att säterier med deras rå- och rörshemman, så ock preste- och klockarebol äfvensom skattlagda utjordar skola vara befriade från skyldigheten att deltaga i kostnaden för byggande af vissa allmänna hus, såsom kyrka, prestgård och tingshus med flere. Kyrka, prest och tingshus äro dock lika oumbärlige för säteriegaren med dess ofta stora underlydande personal, som för rikets öfrige innebyggare. Deras tillvaro är behöflig icke för fastigheternas utan för *personligheternas* skull, och då säteriegare, lika med andra menniskor i samhället, måste begagna prest för sina personer, ända från ankomsten i verlden till och med efter skiljsmessan derifrån, finnes ej ringaste skäl att de längre undandraga sig deltagande i byggnad och underhåll af bostad åt deras själasörjare i de pastorater, der de hafva sådana fastigheter, derå de sjelfve eller deras arbetare-personal vistas eller äro bosatte.

Samma förhållande är med tingshusbyggnad, hvilken är lika nödvändig plats för alla bland menigheterna å landet, med afseende på rättvisans och ordningens skipande och underhållande bland hela befolkningen, utan att afseende dervid med något skäl bör fästas å naturen af de hemman eller lägenheter, som dessa bebo. Då det numera sannerligen är hög tid på, att de tunga skattebördorna, så vidt ske kan, rättvist fördelas jordinnehafvarne emellan, hvartill kommer att Rikets Ständer och Kongl. Maj:t genom antagande af nya Konkurslagen numera upphäft stadgandet i 8 mom. 2 § af 8 Kap. Rättegångs-balken, i hvad rörer Ridderskapet och Adelns tvister angående egendoms afträde och boskilnad; så hemställes till vederbörandes behjertande, att en tidsenlig rättelse härutinnan må vinna bifall. Man må i afseende å tingshus-byggnad icke invända, att Hofrätt fortfarande är Ridderskapet och Adelns forum privilegiatum i vissa andra mål och att de således för de privilegierade hemman, hvilka af dem innehafvas, icke äro i behof af tingshus för deras tvisters afgörande; ty efter ofvanförmälda lagförändring är det blott en ringa del af frälsemäns rättegångar, som förekomma i Hofrätt, jemförelsevis med de många rättsangelägenheter, hvilka vid allmänna domstolarna å landet förekomma, emellan dem och

personer af andra stånd, och dessutom hafva alla deras underordnade arbetare och tjenare, som ej tillhöra frälseståndet, sitt rätta forum å landet vid Häradsrätten. En större mängd innehafvare af privilegierade hemman äro ock nu för tiden af ofrälse härkomst och borde väl således ej heller få draga vexel på fördelarne af de numera föråldrade och mot tidens kraf och andra helt och hållet stridande adlige privilegier, hvilka åtminstone mer och mer påkalla inskränkning intill dess de helt och hållet kunna bortfalla. På grund häraf och under åberopande för öfrigt af allt som i denna fråga under föregående riksdagar varit anfördt, tager jag mig friheten föreslå:

att Rikets Ständer måtte besluta det såväl säterier, rå- och rörshemman, prest- och klockarebol samt skattlagde utjordar, bruk, fabriker och inrättningar skola efter hemmantals- eller fyrk-beräkning deltaga i alla kostnader för byggande af kyrka med allt som dertill hörer, enligt 26 Kap. 1 § Byggninga-balken, — prestgård, enligt 2 §, tingshus och häkte enligt 4 §; allt samma Kapitel och Balk.

Stockholm den 30 November 1862.

C. A. Larsson.
från Östergötlands län.

N:o 516.

Af **Carl Anders Larsson** från Östergötlands län, *om afldtande till Kongl. Maj:t af underdånig skrifvelse, innefattande anhållan att, efter af Konungens Befallningshafvande inom orterne föranstaltade undersökningar, utredas och bestämmas må, hvarest sådan "allmän vinterväg öfver sjöar och mossar", som i 25 kap. 7 § Byggninga-Balken omförmäles, skall utstakas och till underhåll indelas.*

Uti 25 kap. 7 § Byggninga-Balken stadgas: "allmän vinterväg öfver sjöar och mossar skall hvar by för sina egor utstaka". Ett sådant stadgande har ock i den aflägsnaste forntid varit allmänt efterlefvadt och är fortfarande af största behof påkalladt, ej mindre för den skogbehöfvande slättbons utan äfven skogbons nytta. I närvarande tid har man dock kommit till den erfarenhet, att enskilde egendomsegare

vid verkställda kärr- och moss-odlingar ofta med flit anlagt sina flodgrafvar på ett sätt, som gjort vintervägarna ofarbara och dymedelst orsakat de skogstrafikerande flerdubbelt större olägenheter än hela värdet för den skörd, som kunnat hemtas från de till vinterväg behöfliga jordremsor. Inom provinsen Östergötland hafva tvister om rätt till dylika vägar uppstått, som ledt till sådana resultater, att man vore färdig att tro det åberopade lagbudet vara upphäfdt, men sådant lärer dock icke vara fallet. — På sednaste riksdag väcktes af C. G. Cederskog från Östergötland motion i detta ämne, hvilken behandlades och afstyrktes af sammansatta Lag- samt allmänna Bevärs- och Ekonomi-Utskottet i dess Betänkande N:o 7. Sedermera har samma ämne varit föremål för öfverläggning inom Östgöta Kongl. Hushålls-Sällskap, till hvilket Sällskap Kongl. Maj:t aflåtit Dess i afskrift bifogade nådiga förklarande. Vid båda dessa tillfällen synas framställningarna hafva gjorts och tagits i det syfte, att man ville vinna inkräktning på den enskilda eganderättens område, ehuru jag förmodar detta icke varit hvarken ofvannämnde motionärs eller Kongl. Hushålls-sällskapets mening.

Till förekommande af de många tvister och stora olägenheter, som i framtiden skola fortfarande uppstå, derest denna fråga icke på ett eller annat sätt närmare utredes; tager jag mig friheten vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer ville besluta en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t af innehåll:

"Rikets Ständer anhålla underdånigst, det Kongl. Maj:t täcktes i nåder anbefalla Dess Befallningshafvande i länen, att, efter det dessa låtit å sammanträden höra länens innevånare, genom vederbörande Kronobetjente låta verkställa behörig utredning om — och hvarest — sådana allmänna vintervägar öfver sjöar och mossar, som i 25 Kap. 7 § Byggninga-Balken omförmälas, skola utstakas och underhållas; hvarefter det bör bero på Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning, huruvida de sålunda bestämda vintervägarna må kunna ändras eller borttagas.

Ett sådant förfaringssätt har hittills icke egt rum, utan de mest allmänna vintervägar hafva af jordegarne ensidigt borttagits, oansedt de varit till ploglag indelade, och förty hänförliga till den kategori, som med skäl benämnes allmänna.

Skall laglösheten härutinnan fortfara, löper man den risk, att medan slättboerne sitta hemma och frysa, få skogboerne lida brist på penningar, spannemål och foder under vintertiden, ty sommarvägarne i skogsbygderna äro oftast alltför oländiga att färdas med så tunga varor som skogsprodukter, och då tiden för vinter-körslor, särdeles på de längre afstånden, är allt för dyrbar, vågar jag påstå, att detta ämne är väl värdt såväl Rikets Ständers som Regeringens behjertande.

Det är visserligen en sund lära, att man icke må i något afseende inkräkta på den enskildes eganderätt; men på lika goda grunder skulle man neka det allmänna att öfver enskildes egor lägga jern- och sommarvägar, ifall man icke ansåge,

att trafikens hämmande så i ena som andra fallet alltid skulle skada det allmännas bästa i mångdubbel grad. — Och då mitt förslag icke går ut på annat än att få i officiela handlingar nedlagde garantier för de redan befintlige vintervägarna öfver sjöar och mossar; så vågar jag tillförse mig ett billigt afseende å denna min vördsamma hemställan.

Stockholm den 30 November 1862.

C. A. Larsson,
från Östergötlands län.

N:o 517.

Af **Carl Anders Larsson** från Östergötlands län, *om ändring i gällande författningar, rörande utsökningsväsendet, i enlighet med en del af de förslag, som förekomma uti Lag-Utskottets vid sistförflutna riksdag afgifna Betänkande N:o 68.*

Förnyande de af mig och Lars Magnus Knutson från Östergötland vid förra riksdagen väckta, i Lag-Utskottets betänkande N:o 68 behandlade motioner, får jag under åberopande af då anförda orsaker, härmed vördsamt anhålla, det Rikets Ständer ville för sin del besluta dels att 1 Kap. 1 § Utsöknings-Balken erhölle följande tillägg:

"börande Öfverståthållaren i Stockholm samt Konungens Befallningshafvande i länen räcka hvarandra handen till fordringars indrifvande, då den sökande vid sin skrift fogar klart, ostridigt och förfallet fordringsbevis samt nödigt kostnadsförskott."

Dels ock att Kongl. Förordningen den 10 Juni 1841 måtte erhålla ett tillägg, hvarigenom stadgades att:

"såvida fordran för auktions-inrop understege 20 R:dr R:mt, fordringsegare tillätes, om han heldre så önskade, med sin ansökan vända sig till Kronofogde, som egde att, emot lösen och ersättning för stämpladt papper, förständiga underlydande Länsman eller Fjerdingsman, att uttaga och redovisa fordrade beloppet jemte förutnämnde kostnad af högst 1 R:dr 50 öre, dock att, i händelse den sökte bestridde kraftet, eller hade nå-

got att deremot invända, han egde inom åtta dagar från delfåendet afgifva sin förklaring emot de honom tillställda handlingarna till Konungens Befallningshafvande, som borde pröfva invändningen och i målet meddela utslag; och skulle Kronofogde öfver dessa skuldfordringsmål likasom öfver andra utmätningsärender till Konungens Befallningshafvande ingifva diarium."

Lag-Utskottet vid förra riksdagen har icke misskänt de motiver, som ligga till grund för dessa tillägg i utsökningslagarna; men Utskottet har undanskjutit frågornas afgörande till dess hela utsökningsväsendet blefve omgestaltadt medelst helt och hållet ny lag i detta ämne; men här kan ett gammalt välbekant ordspråk vinna full tillämpning; ty innan ett så stort verk hinner bringas till fullbordan skola tusentals fattige gäldenärer bringas till tiggarstafven, blott derigenom att en så oskyldig förändring som den sednare uppskjutes, till stor olägenhet för Konungens Befallningshafvande som skall använda sin tid på underordnade utsökningsmål; till icke ringa besvär och tidspillan för Kronofogde eller Länsman, som nödgas resa flera mil för uttagande af den lumpnaste summa; till kännbar förlust för fordringsegare, som skall behöfva genom dyrlegda kommissionärer, höga expenser och resekostnader uppoffra fordringsbeloppet tiodubbelt, der tillgång hos gäldenären brister; och slutligen till en total ruin för den mindre bemedlade gäldenären, hvars enda nödvändighetsbohag skall gå under exekutionsklubban ofta utan att köpesumman uppgår till utsökningskostnaderna.

Det faller sig visserligen besvärligt att särskildt utfärda författning i ofvan antydda syften, men heldre än att afbida ny utsökningslag, anser jag, att man borde vidtaga de nödige ansedde och erkände förbättringar, som lända till allas fördel.

Stockholm den 30 November 1862.

C. A. Larsson,
från Östergötlands län.

N:o 518.

N:o 518.

Af **Carl Anders Larsson** från Östergötlands län, *angående vidtagande af sådana åtgärder, som göra det möjligt att förekomma smuggling, utan att förorsaka importören vissa nu öfverklagade olägenheter vid fartygslasters lossande på kanal-stationer.*

Med återupplifvande af den motion Ståndsbrodren Paul Hedström väckte vid förra riksdagen och hvilken motion behandlades uti sammansatt Bevillnings- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskott (N:o 2,) får jag, under åberopande af de motiver, som uti nämnda motion förekomma, vördsammast föreslå att Rikets Höglofliga Ständer ville besluta en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t af innehåll:

"att General-tullstyrelsen skulle ega tillåta utrikes ifrån kommande fartyg, som äro lastade med lifsförnödenheter eller till införsel lofgifna frösorter, inklarera och lossa laster i de hamnar eller kanalstationer, dit de äro destinerade, de må tillhöra hvilken nation som helst; med vilkor att tullkammarföreståndare skall ega, efter lastens behöriga försegling, medsända tillräckligt antal tulltjenstemän att närvara vid lossningen, som torde böra företagas i närvaro af den person inom lossningsorten, hvilken kan blifva för berörda ändamål förordnad, antingen af Konungens Befallningshafvande eller General-tullstyrelsen; hvarjemte det bör stadgas, att varuemottagaren måste betala alla de resekostnader, som häraf kunna blifva en följd."

Det vill synas, som skulle detta vara ett anspråk, som borde vinna bifall, sedan jag numera gjort ett sådant tillägg, som bör undanrödja de betänkligheter, som uti förra riksdagens betänkande förekomma. Att ingå i någon skildring af de olägenheter, som af nu gällande seglationsordning för de trafikerande åstadkommes eller det handtryckningssystem, som af det orimliga förbudet framalstras, anser jag helt och hållet öfverflödigt, väl vetande att det upplysta Utskott, som kommer att handlägga frågan, skall finna sig manadt att, under de kontroller jag föreslagit, bereda densamma nöjaktig lösning, enär inga andra motiver för afslag på förra riksdagen kunnat åberopas, än dem jag med mitt nya förslag sökt undanrödja.

Då förslaget icke orsakar tullverket någon kostnad eller olägenhet, men deremot bereder de importerande en säker garanti mot onödiga förluster samt är före-

nadt med rättvisa och billighet, torde svårigheter icke möta för meddelande af de föreskrifter i öfrigt, Rikets Höglofliga Ständer kunna anse behöfliga för vinnande af på en gång säker kontroll och underlättad trafik.

Stockholm den 30 November 1862.

C. A. Larsson,
från Östergötlands län.

N:o 519.

Af **Carl Anders Larsson** från Östergötlands län, *angående ändring i hvad gällande intecknings-förordning stadgar, i fråga om betalningsrätt för sådana fordringar, hvilka äro gemensamt intecknade i två eller flera fastigheter.*

Uti Betänkande N:o 43 vid förra riksdagen rörande tvänne af mig väckta förslag, angående sättet att vid försäljning tvångsvis skilja emellan olika delar af gemensamt intecknade fastigheter, hvilka kommit i olika egares händer, yttrar Höglofliga Lag-Utskottet: "Carl Anders Larssons begge förslag åter beröra frågor, hvilka "icke äro lätta att lösa, men hvarpå lagstiftande magtens uppmärksamhet redan "tillförene blifvit fästad, utan att dock sådan ledt till något resultat. Emellertid vill "Utskottet icke bestrida behofvet af de antydda förhållandenas reglerande måhända "i den rigtning, som motionären föreslagit."

Men som Rikets Ständer, genom bifall till Lag-Utskottets Betänkande N:o 34, beslutat en underdånig skrifvelse angående införande af grund- och hypotheksböcker, ansåg Höglofliga Lag-Utskottet mina framställningar då icke till någon lagstiftningsåtgärd föranleda.

Det Rikets Ständers beslut, som följde på bifall till Lag-Utskottets Betänkande N:o 34, har ännu veterligt icke kommit till någon verkställighet, men de af mig åskade lagförändringar blifva med hvarje år allt mera nödvändiga, om icke många medborgare skola bringas på de orimligaste förluster, ty ju mera jorden styckas i smärre delar och ju flera gemensamma inteckningar, som vinna fastställelse, desto äfventyrligare blir det att bibehålla en ofullständig lagstiftning. — I anledning häraf och under åberopande af hvad såväl min vid förra riksdagen afgifna motion, som

ock Lag-Utskottets Betänkande N:o 43 i ämnet innehåller, hvartill kommer att dessa lagförändringar i allt fall blifva af nöden, äfven då en revision af inteckningslagarne skall komma i fråga, tager jag mig friheten vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer måtte besluta de tillägg till 19 § uti Kongl. Förordningen den 13 Juli 1818, angående inteckning i fast egendom, som förekomma å sidan 24 uti Höglofliga Lag-Utskottets Betänkande N:o 43, dateradt Stockholm den 26 Juli 1860. Hvilka båda, med citationstecken utmärkta förslag, jag härmed åberopar, som vore de ord för ord härutinnan afskrifna.

Om remiss härå till Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 30 November 1862.

C. A. Larsson,
från Östergötlands län.

N:ris 520, 521, 522.

Den 30 November väckta, men den 3 December 1862 af motionärerne återkallade motioner.

N:o 523.

Af **Robert Fredrik Gross** från Calmar län, *om indragning af nio biskopsembeten.*

Sedan Per Nilsson från Malmöhus län uti Lördagens plenum återkallat sin motion i afseende på biskops-embetenas indragning, så får jag, med åberopande af

de utaf mig vid föregående riksmöte, i då ingifven motion, anförda motiver för indragning af nio biskopsembeten, hvilken motion finnes intagen i Hedervärda Bonde-Ståndets Protokoll för den 25 November 1859, sidorna 449 och 450, under 2:dra punkten, härmedelst föreslå:

att, med bibehållande af biskopsembetena i Upsala, Lund och Hernösand, öfriga biskopsembeten i riket, nemligen i Westerås, Strengnäs, Carlstad, Göteborg, Skara, Linköping, Wexiö, Calmar och Wisby, vid nuvarande innehafvares afgång, indragas och att lönerna anslås till fattiga studerandes understöd eller ingå till Statsverket, för att till nyttigare ändamål användas.

Härigenom skulle Statsverket erhålla en årlig inkomst af öfver 100,000 R:dr R:mt, beräknadt efter den reglering, som biskopslönerna skola undergå.

Om remiss till vederbörligt Utskott af denna motion anhålles.

Stockholm den 17 December 1862.

Robert F. Gross,
från Calmar län.

Dessutom hafva följande ledamöter af Ståndet såsom egna upptagit i andra Riks-Stånd väckta motioner, nemligen:

Gustaf Bjerkander från Skaraborgs län, Grefve C. H. Anckarsvärds, angående reorganisation af Landtmäteri-staten samt ändringar i Skiftes-stadgan m. m., tryckt ibland Ridderskapet och Adelns motioner under N:o 22; och

Carl Anders Larsson från Östergötlands län, Herr Muréns, i fråga om medgifvande af en i möjligaste måtto oinskränkt näringsfrihet, tryckt ibland Borgare-Ståndets motioner under N:o 55.

Stockholm. Tryckte hos N. Marcus. 1863.

N:o 524.

Af **Johannes Svensson** från Skaraborgs län, *angående förhöjd pension för Kronofogden C. M. Hasselström.*

Kronofogden och Riddaren af Kongl. Wasa-Orden Carl Magnus Hasselström, född den 18 Mars 1796, blef, efter studier vid Skara elementarläroverk och undergången kameralexamen vid Upsala universitet, år 1816 Landskontorist samt förordnad år 1820 till Expeditions-kronofogde i Wadsbo och år 1822 till ordinarie Kronofogde i Leckö samt år 1828 till enahanda befattning i Wadsbo fögderi, allt af Skaraborgs län. Denna sednare tjenst har han innehaft till den 30 sistlidne Januari, då han, på grund af försvagad helsa, erhöll nådigt afsked med pension af 2,000 R:dr från allmänna indragningsstaten.

Då han sålunda, öfver 67 år gammal, nära 47 år oafbrutet varit i Statens tjenst; vid sitt tillträde af Kronofogdetjensten i Leckö, utan utväg numera till godtgörelse, erlagt såsom ackord företrädarens balans till Kronan med 8,000 R:dr; fått genom avancements-besparingen till Staten tjena ½ år utan lön och har fortsatt sin befattning många år med ringa inkomst, till dess ändtligen någon förhöjning genom nya löneregleringen bereddes och Hasselström fått afsked så kort före den nu under Rikets Ständers pröfning varande Kongl. Maj:ts nådiga Proposition af den 13 sistlidne Februari om beräknande af hela lönen, 2,500 R:dr, såsom pension för Kronofogdarne i allmänhet, efter uppnådda 65 lefnadsår, samt Hasselström genom sin flit, skicklighet och städse visade utmärkta välförhållande under sin långa tjenstetid till Statens och allmänhetens belåtenhet tillvunnit sig allmän uppmärksamhet, måste jag anse billigt vara och kan derför icke undgå föreslå:

det Hasselström, i händelse den ifrågavarande Kongl. Propositionen af Ständerna antages, äfven må komma i välförtjent åtnjutande från och med afskedstagandet af den för Kronofogdarne i nåder föreslagna högre pensionen.

Bifogande bestyrkt afskrift af det för Hasselström i nåder utfärdade afsked med pension, får jag vördsamt anhålla, att detta mitt memorial varder, för att i

sammanhang med förevarande nådiga Proposition, blifva pröfvadt, till Höglofliga Stats-Utskottet remitteradt.

Stockholm den 1 April 1863. *J. Svensson,*
från Skaraborgs län.

N:o 525.

Af **Paul Fritz Mengel** från Upsala län, *angående inlösen för Statens räkning af Hebbeska egendomen på Riddarholmen.*

Ehuru jag nogsamt känner att Statsverkets tillgångar äfven vid innevarande riksdag skola blifva starkt anlitade, tvekar jag ändock icke att vördsammast föreslå en åtgärd, hvilken, om den bifalles, kommer att tillskynda Staten en icke obetydlig utgift. Den åtgärd, som jag ernade föreslå, är emellertid af sådan beskaffenhet, att den otvifvelaktigt förr eller sednare måste vidtagas; men jag tror mig kunna ådagalägga att ju förr den verkställes, desto förmånligare är det för Staten.

Det s. k. "Rikets Ständers hus", der de tre Riks-Stånden, jemte åtskilliga af Riksdags-Utskotten, hålla sina sammanträden, har redan länge och i flera hänseenden befunnits föga ändamålsenligt. Diskussions-lokalerna äro nemligen både för trånga och för låga, osunda i sanitärt, och olämpliga i akustiskt afseende. Den östra flygeln är dessutom i så bristfälligt skick, till följd af grundens fortgående sättning, att en fullständig ombyggnad varit ifrågasatt äfven vid innevarande riksdag.

Ofvan anförda omständigheter skulle utan tvifvel redan för länge sedan föranledt Ständerne att gå i författning om uppförande af ett mera ändamålsenligt och nationen värdigt representanthus, derest icke förslag derom blifvit uppskjutet i afvaktan på ett beslut om en förändrad nationalrepresentations införande.

Då Rikets nu församlade Ständer mottagit ett Kongl. Maj:ts förslag till representationens ombildning; då detta förslag af Konstitutions-Utskottet nyligen förklarats hvilande för att af näst sammanträdande Ständer afgöras; och då det vill synas att nämnde förslag tillvunnit sig flertalets inom nationen sympatier, — så torde man icke böra betvifla att detsamma af näst församlade Ständer varder antaget.

Om nu denna föreställning har giltiga skäl för sig, så synes mig en nödig omtanka fordra att redan vid innevarande riksmöte beslut fattas om sådana *förberedande åtgärder*, hvarigenom den blifvande "*Riksdagen*" jemte dess Utskott och Kan-

slier m. m. må kunna i sinom tid inrymmas uti ett fullt ändamålsenligt och nationen värdigt *Representanthus.*

Att dertill inreda och förändra det n. v. Rikets Ständers hus — som ifrån början varit uppfördt för privata boningslägenheter — skulle sannolikt medföra högst betydliga kostnader, utan att det åsyftade ändamålet ändock mer än blott i mindre mån uppnåddes. Jag antager derföre såsom en nödvändig åtgärd att ett nytt representanthus förr eller sednare måste blifva uppfördt, och dernäst att detsamma skall blifva förlagdt på Riddarholmen, inom hvilken del af hufvudstaden icke allenast ett stort antal offentliga embetsverk redan äro förlagda, med hvilka representationen äfven framgent kommer i beröring, utan äfven erforderligt utrymme och med jemförelsevis mindre kostnad kan åstadkommas än inom någon annan lämplig trakt.

Derest nu anförda åsigter befinnas rigtiga så torde för det blifvande representanthuset *sydöstra delen af Riddarholmen företrädesvis böra afses.* Derstädes äro belägna:

1:o *Rikets Ständers hus*, hvars östra flygel, såsom ofvan blifvit anfördt, är i sådant skick att den i alla fall snart måste nedrifvas;

2:o F. d. *Geijerska huset*, till hvars inlösning och blifvande nedrifning Staten redan utbetalt en betydlig summa, och

3:o emellan förutnämnda begge byggnader den *Hebbeska fideikommiss-egendomen.*

Om Staten förvärfvar sig eganderätt till sistnämnda egendom, så erhålle för det blifvande representanthuset en fullt tillräcklig areal, med fritt och öppet läge. Tre vigtiga omständigheter tala dessutom för, att Staten icke bör till en aflägsen framtid uppskjuta åtgärden att förvärfva sig nämnda egendom. Dels äro hyrorna i densamma för det närvarande särdeles låga, hvarigenom, då dessa skola läggas till grund för löseskillingen, denna *nu* blir vida billigare än sannolikt framdeles, om fastigheten skulle öfvergå i annan egares hand; dels kommer den del af Hebbeska egendomen, som gränsar närmast intill Munkbro-kanalen, att tagas i anspråk, derest den föreslagna sammanbindningsbanan genom hufvudstaden till Clara sjö bringas i verkställighet, dels ock slutligen drager jag icke i tvifvelsmål, med afseende på den nuvarande innehafvarens af oftanämnda egendom kända liberalitet, att den rättegång, som han anhängiggjort mot Kongl. Maj:t och Kronan rörande eganderätten till en tomtplats emellan berörda egendom och Rikets Ständers hus, icke vidare kommer att fortsättas, derest lösningsfrågan bringas till verkställighet.

Med anledning af hvad jag sålunda anfört, får jag vördsamt föreslå:

att Rikets Ständer bemyndiga sina Fullmägtige i Riksgälds-kontoret att vidtaga erforderliga åtgärder i och för den Hebbeska å Riddarholmen belägna fideikommiss-egendomens inlösen för Statens räkning.

Stockholm den 8 April 1863.

P. F. Mengel.

N:o 526.

Af **Carl Anders Larsson** från Östergötlands län, *angående ordnande af skjutsväsendet inom riket.*

Sedan den, för Bonde-Ståndet, oförmodade händelse inträffat, att alla tre de respektive Med-Stånden, vid behandlingen af Sammansatta Stats- samt Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Betänkande N:o 21, ogillat samma Utskotts förslag derom: "att gästgifveri-, håll- och reserv-skjutsen samt post-skjutsen skiljes från jordbruket och öfvertages af Staten"; så och då återremissen af nämnda Betänkande skett i det för Bonde-Ståndet förödmjukande syfte: att en allmosa af 100,000 Riksdaler skulle från Statsverket utdelas åt de skjutslag, som vore hårdast tryckte af detta numera förhatliga onus, föranlåtes jag, med stöd af 56 § Riksdags-ordningen, hos Rikets Höglofliga Ständer hemställa, att skjutsväsendet inom riket ordnas på följande sätt:

Skjutsnings-skyldigheten såväl som gästgifveri-hållningen förenas i en persons eller ett bolags hand, med skyldighet, i sednare fallet, för bolaget att hålla en välkänd person, som förestår skjuts- och gästgifveri-rörelsen.

Inom vissa af Konungens Befallningshafvande på förhand bestämda distrikter hållas entreprenad-auktioner till utrönande af lägsta beloppet skjutslega per mil för hvarje häst, hvartill någon entreprenör vill åtaga sig gästgifveri- och skjutsbestyrets fullgörande utan afgift, hvarken af Staten eller de nuvarande skjutslagen.

Skulle vid någon nödvändig skjutsstation ingen entreprenör stå att erhålla, som åtager sig skjutsnings-skyldigheten för Två Riksdaler eller derunder per mil för hvarje häst, åligger det det fordna skjutslaget att tills vidare, och intilldess entreprenör sig erbjuder, fullgöra skjutsens uppehållande på hittills öfligt sätt och mot nu stadgad skjutslega.

Entreprenör, som sådant åstundar, må ega förmånsrätt att skjutsa posterna mot den ersättning, hvartill Kongl. Postverket med annor man må kunna betinga skjutslegan, och fullgöre i thy fall de föreskrifter, Kongl. Poststyrelsen meddelar.

På det att en större konkurrens må ega rum, till förekommande af en alltför oskälig stegring i skjutslegans belopp, eger Konungens Befallningshafvande att bestämma de distrikter, hvarinom skjutsentreprenader skola finnas, med fästadt billigt afseende, å ena sidan på de resandes större beqvämlighet och å den andra sidan på möjligheten att framkalla fri täflan mellan flere intill allmänna vägarne boende jordegare.

Der omständigheter förekomma, som göra sådant af nöden, må expropriations-lagen om jords afträdande för allmänt behof vinna tillämpning i de orter der entreprenör eljest icke står att erhålla, och må det i slika fall bero på vederbörande skjutslag att antingen å sådan exproprierad jord uppföra nödiga gästgifveri-byggnader eller ock fortfarande utgöra skjutsen på hittills vanligt sätt.

Rikets Ständer bevilja ett förslags-anslag af Ett Hundra Tusen Riksdaler Riksmynt, att användas till ersättning åt sådane Statens embets- och tjenstemän, som under resor i embetets ärender, de der icke i annan ordning godtgöras, nödgas utbetala högre skjutslega än 1 R:dr per mil för hvarje häst den resande egt begagna och i verkligheten nyttjat; börande så beskaffade ersättningsräkningar af Konungens Befallningshafvande granskas och genom jemförelse med dagböckerna kontrolleras.

Genom antagande af dessa högst billiga och rättvisa förslag skulle skjutsfrågan redan vid denna riksdag kunna lösas, utan att hvarken Staten eller den enskilde jordbrukaren drabbats af någon oskälig uppoffring; ty man kan vara öfvertygad om att brist på skjutsentreprenörer, åtminstone i de flesta orter, *icke* skall uppstå, hvarken i städerna eller på landet, sedan detta svåra onus återförenats med gästgifveribestyret och deraf uppkommande förmåner, på sätt förhållandet ursprungligen varit. Genom den begärda summans användande, på sätt ofvan blifvit föreslaget, har man förekommit ett bland de svåraste hindren mot den eljest rigtiga grundsatsen, att skjutsen, lika med alla andra tjenstbarheter, må gälla hvad den kan vara värd.

Det är visserligen sant, att en och annan, t. ex. stadsbo, kan blifva nödsakad att utgifva några riksdaler mera än han hittills varit van vid, men som detta fall oftast inträffar med och hårdast drabbar dem, som nu resa för nöjes skull och den högre ersättningen dessutom tillgodokommer den skjutsskyldige borgaren, hvilken nu är förbunden att kontribuera till skjutsentreprenören, så kan man icke häruti finna någon orättvisa.

På det att detta förslag snart må komma till de respektive Med-Ståndens kännedom och möjligen, efter ett samvetsgrannt begrundande af de motiver, som i det numera undertryckta betänkandet rörande skjutsväsendets ordnande på Statens bekostnad förekomma, af desse behjertas, hemställer jag att Ståndet ville besluta, att denna motion kommuniceras de respektive Med-Stånden, för hvilket ändamål nödiga antal exemplar skola i nästa plenum aflemnas.

Skjutsfrågan har numera, likasom så många andra, de der hvila på rättvisans och sunda förnuftets grund, hunnit till ett stadium, der den icke kan falla. Fåfängt må man numera söka inbilla den Svenske bonden, att det är hans moraliska skyldighet att, vare sig sjelf skjutsa en annan för mindre ersättning än hans tjenstbarhet är värd, eller lega någon entreprenör att i sitt ställe verkställa skjutsningen för att sjelf få det nöjet att betala en del af skjutslegan. Endast den uppenbaraste kränkning af den frie odalmannens och statsborgarens heligaste rättighet, den nemligen att sjelf råda öfver sin egendom, kan numera i Svenska lagstiftningen qvarhålla de förhatliga stadganden hvilka, på sätt Herr Grefve Anckarsvärd under 1856—1858 årens riksdag så träffande yttrar, "ställer den så kallade frie Svenske jordegande mannen i detta hänseende ensam jemförlig med den Ryske muchiken eller med den Ryske lifegne bonden."

Det är visserligen sannt, att många röster inom såväl det ena som det andra Riks-Ståndet höjdes till förmån för en lindring i den särdeles ojemnt tryckande skjutsbördan; men det är numera icke ensamt penningeförluster, som sära den jordbrukande delen af Svenska folket, utan fastmera den förnedrande orättvisa, som ligger till grund för detta våldförande af en helig rättsprincip.

Jemte det jag beklagar, att Kongl. Maj:t icke fästat ringaste afseende på Bonde-Ståndets vid förra riksdagen aflåtna underdåniga skrifvelse, angående framläggande för nuvarande Rikets Stånder af en nådig Proposition om skjutsningsväsendets ordnande i ofvan antydda syfte, en åtgärd, som sannolikt icke skulle hafva fruktlöst aflupit, derest den framkommit från något annat Riks-Stånd, har jag på förhand velat bemöta den vid alla möjliga tillfällen framhållna invändningen: att Bonde-Ståndets anspråk på skjutsbördans aflyftande från jordbruket skulle vara obefogade derföre, att de flesta hemman blifvit köpta med ett dylikt onus och att egarne sålunda på förhand vetat, att de voro skyldige fullgöra håll- och reserv-skjuts. För hvar och en, som har den ringaste kännedom om skjutsnings-besvärets historiska tillkomst, tarfvar nämnde invändning ingen vederläggning, ty desse veta, att samma onus härleder sig från den fordna våldgästningen; men för alla andra motståndare borde vara tillfyllestgöraude att erinra hurusom jordegendomarne fordom varit inköpta med en årlig jordeboks- och mantals-ränta, som, efter kronovärdi, utgjort endast några lumpna daler och ören, men hvilka, efter sedermera timad förvandling och förenkling, blifvit förhöjda till hundradetals riksdaler riksmynt. Man kan förthy billigtvis fråga: När en sådan förökning i de årliga skatterna kunnat ega rum, skulle man icke med samma rätt kunna vinna befrielse från ett orättvist onus, ehuru detta graverade hemmanet, då det köptes?

Stockholm den 18 April 1863. *C. A. Larsson,*
från Östergötlands län.

STOCKHOLM, tryckt hos N. Marcus, 1863.

N:o 527.

Af **Nils Andersson** från Wermlands län, *om revision i visst fall af nu gällande expropriationslag, m. m.*

Sedan, genom Rikets Ständers förstärkta Stats-Utskotts besynnerliga åtgärd, tillintetgjorts Höglofl. Stats-Utskottets i dess Utlåtande N:o 87 i 7 punkten afgifna och af Preste- och Bonde-Stånden bifallna förslag, "att i afseende på alla de jernvägar, hvilka nu Rikets församlade Ständer anse böra såsom stambanor af Staten anläggas, måtte föreskrifvas, att, innan jernvägsarbetet påbörjas, den till banbyggnaden och nödiga stationer erforderliga jord för den del af banan, till hvars byggande anslag vid nuvarande riksdag beviljas, skall vara af vederbörande kommuner kostnadsfritt upplåten"; har jag, med stöd af 56 § Riksdags-ordningen, funnit mig föranlåten att väcka denna motion.

Det är ett allmänt kändt faktum, hurusom Staten ständigt uppskörtas vid utförande af byggnadsföretag och sådant icke minst vid exproprierandet af jord i och för jernvägsbyggnaderna. Om man till exempel betraktar de uppgifter, som förefinnas i afseende på jordexpropriationen för nämnda ändamål, från Stockholm åt Södertelje, der respektive egare af egendomarne Stufsta, Elfsjö, Flemmingsberg och Årsta erhållit, nemligen för Stufsta, "efter 900 R:dr tunnlandet och med 50 procent förhöjning, derjemte 1,327 R:dr 29 öre i ersättning för 31 uppskattade kappland odlad mark"; för Elfsjö, "efter 1,000 R:dr tunnlandet jemte 50 procent förhöjning för 3 tunne- och 31 kappland, 5,974 R:dr 90 öre"; för Flemmingsberg "efter 1,000 R:dr per tunnland jemte 50 procent förhöjning för 7 tunne- och 14 kappland, 11,176 R:dr 47 öre"; och för Årsta, "efter 1,100 R:dr per tunnland jemte 50 procent förhöjning för 1 tunnland 30 kappland, 3,227 R:dr 67 öre och efter 1,400 R:dr per tunnland jemte 50 procent förhöjning för 1 tunnland 22 kappland, 3,598 R:dr 99 öre, eller tillhopa för 3 tunnland 20 kappland 6,226 R:dr 66 öre"; så kan man intet annat än häpna af förvåning öfver det orimligt obilliga, som uti dessa jordersättningar egt rum; och jag förmodar att enahanda förhållande förefinnes på många andra ställen, der Staten skall expropriera jord för sina jernbanor.

Rikets Ständers Stats-Utskott jemte tvänne Riks-Stånd hafva vid nuvarande riksdag sökt lossa och befria Staten från dylika prejerier och vid en omröstning i det förstärkta Stats-Utskottet befunnos 60 ledamöter, som delade enahanda åsigt nemligen den, att Staten skulle befrias från expropriation af jord för sina stambanor, men det oaktadt är denna mening på ett besynnerligt, ja, jag vågar säga, nära grundlagsvidrigt sätt, underkänd.

Det är med anledning af dessa förhållanden jag vågar till Rikets Ständer hemställa:

om företagande af en revision af nu gällande expropriationslag, för så vidt den kan hafva inflytande på jord i och för Statens jernbanor, samt utarbetande och föreskrifvande af stadganden, som fria Staten ifrån att erlägga alltför öfverdrifna jordersättningar m. m. för ifrågavarande ändamål, och som ingalunda må öfverstiga det, efter noggrann undersökning, befintliga verkliga värdet.

Om remiss af denna motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 7 Augusti 1863.

Nils Andersson,
från Wermlands län.

Häruti instämmer:

Lars Ersson,
från Södermanlands län.

Tillägg till Nils Anderssons motion af Sven Rosenberg: Att vid uppskattning af jordvärdet för jernvägsanläggningar, expropriations-komitéen bör vara förbunden att taga i beräkning de fördelar jordegare och möjligtvis närmaste grannar kunna antagas skörda af den blifvande jernvägen och det högre värde deras till jernväg och jernvägsstation gränsande egendomar genom desammas anläggande må antagas kunna vinna, hvilka omständigheter således böra verka nedsättning i expropriationskostnaderna.

N:o 528.

Af **Josef Smedberg** från Elfsborgs län, *om afskaffande af tullstämpling å inom riket tillverkade varor.*

Sedan Kongl. Maj:t genom nådig Kungörelse den 22 Maj innevarande år förordnat, att tullstämpling å varor, som från utrikes ort inkomma, skall från och med år 1864 upphöra, har väl ett af de band, som i viss mån tryckt den friare handeln blifvit lossade, men ännu vidlåder detta band en stor del af den inhemska varutillverkningen, i synnerhet är förhållandet sådant med de varor, hufvudsakligen bestående af väfnader, som tillverkas inom de sju häraderna i Elfsborgs län, hvilka hittills åtnjutit en särskild handelsfrihet, men som derjemte varit skyldiga att med särskild stämpel förse sina varor, för hvilket ändamål varorna måste forslas till tullkamrarne i Borås och Ulricehamn. Att detta åliggande, genom varans transportering, omlastning och stämpelafgift m. m. medförer många olägenheter och kostnader, hvilka fördyra för konsumenten, som i sista hand drabbas deraf, lärer icke kunna bestridas; och då jag icke kan finna någon anledning hvarför tullstämpling å inhemska varor framför utländska är behöflig, utan samma skäl, som föranledt Kongl. Maj:ts beslut i afseende på de sednare, ega lika stor, om icke större, giltighet i afseende på de förra, i synnerhet som Rikets Ständer vid innevarande riksdag uttalat sig för en oinskränkt handels- och näringsfrihet, hvarigenom de särskilda privilegier för ofvannämnde provins blifva utan värde, samt de dermed förknippade skyldigheter följaktligen äfven böra afskaffas; vågar jag, med föranledande af förenämnde under riksdagen vidtagne åtgärder och med stöd af 56 § Riksdags-ordningen, väcka följande motion:

att Rikets Ständer uti underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att den genom särskilda författningar föreskrifna stämpling å inom riket tillverkade varor måtte blifva afskaffad.

I följd hvaraf de tullkamrar, som blifvit inrättade hufvudsakligen för den inhemska varu-stämplingen, borde kunna indragas och tullverket derigenom beredas en besparing. Ehuru nuvarande tullpersonal väl måste på indragningsstat uppföras med bibehållande af sina löner intill dess de erhålla befordran till annan tjenst

eller med döden afgå; uppgående denna aflöning för tullkamrarne i Borås och Ulricehamn till 7,800 Riksdaler årligen, hvilka framdeles blefvo för tullverket besparade.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 17 Augusti 1863.

J. Smedberg,
från Elfsborgs län.

Häruti instämmer:

E. Andersson,
från Elfsborgs län.

N:o 529.

Af **Jöns Rundbäck** från Göteborgs och Bohus län, *att de protokoll, som hållits vid förstärkta Stats-Utskottets sammanträden den 6, 7 och 11 Augusti 1863, måtte varda till trycket befordrade och bland Riks-Stånden utdelade.*

Såsom ledamot af Höglofliga Expeditions-Utskottet får jag vördsamt underrätta, att till samma Utskott från förstärkta Stats-Utskottet ankommit ett memorial, jemte protokoll för den 6, 7 och 11 dennes, hvaruti icke blott tillkännagifves förloppet vid åtskilliga voteringar i några statsregleringsfrågor, utan äfven ett beslut derom, att berörda protokoll skulle, jemte sagda memorial, tryckas och utdelas. Detta beslut har dock flertalet af Expeditions-Utskottets ledamöter ansett icke böra till någon annan åtgärd å Utskottets sida föranleda, än att memorialet bör tryckas, hvaremot protokollen skola till förstärkta Stats-Utskottet återställas, med antydan derom, att Expeditions-Utskottet anser sig icke böra med någon tryckning och utdelning af berörda protokoll taga befattning. Som jag anser detta Expeditions-Utskottets förfarande kunna föranleda dertill, att Rikets Ständer undanhållas all kännedom om ofvanberörde, i mer än ett hänseende märkliga protokoll, får jag, med stöd af 56 § Riksdags-ordningen, vördsamt föreslå, det måtte ifrågavarande protokoll varda till trycket befordrade och bland Riks-Stånden utdelade. Och torde, i sammanhang med remiss till vederbörligt Utskott af denna min motion, densamma varda de respektive öfrige Riks-Stånden kommunicerad.

Stockholm den 19 Augusti 1863. *J. Rundbäck.*

Stockholm, tryckt hos *N. Marcus*, 1863.

N:o 530.

Daniel Danielssons *från Jönköpings Län motion om statsanslag til bildande af en remonteringsfond för Smålands Husar-regemente*

Som Förstärkta Stats-Utskottet, förliden gårdag, *icke* godkändt förslaget om Smålands husar-regementes förvandling till infanteri, ehuru, vid denna frågas behandling under innevarande riksdag, trenne Riks-Stånd erkänt behöfligheten för rusthållarne i Småland af denna lindring, hvilken desse rättvisligen hoppats skulle komma dem tillgodo, då dessutom såväl Landtförsvars-komitéen och Kongl. Maj:t, som enskilde motionärer påyrkat denna för provinsen så vigtiga fråga; så vågar jag, på grund häraf, och då rusthållarne i Småland från indelningsverkets början burit denna tunga, hvilken hårdare än för rusthållare i någon annan provins blifvit dem pålagd, och hvars remonteringsskyldighet ställer mången i största förlägenhet att anskaffa emellan 40 à 50 stycken remonter årligen, hvilka ensamt medtaga utgift för provinsen af omkring 20,000 R:dr R:mt, ehuru i riksdagens elfte timma, på grund af 56 § Riksdags-ordningen, vördsamt föreslå,

att Rikets Ständer täcktes till bildande af remonteringsfond för Smålands husar-regemente anvisa ett belopp af *Ethundra tusen* R:dr R:mt, hvaraf räntan årligen finge användas till remonteringshjelp på sätt Rikets Ständer och Kongl. Maj:t närmare täcktes bestämma.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 18 November 1863.

D. Danielsson,
från Jönköpings län.

Uti detta Memorial instämmer

J. Eriksson,
från Jönköpings län,

STOCKHOLM, TRYCKT HOS N. MARCUS, 1863.

REGISTER

öfver Motioner i Bonde-Ståndet vid 1862 och 1863 års Riksdag.

A.

Afgäld, af afsöndrad lägenhet. Se Hemmansklyfning.

Afkortning, af Kronoutskylder, om ändring i författningarna angående sådan för underåriga barn och för fattigdom. Motion N:o 143. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 45 (Lit. B.). R. St. underdån. Skrifv. N:o 73.

Aga, kroppslig, om användande af. Se Elementar-läroverk.

Agronom, om anslag till lön åt en inom Norrbottens län. Motion N:o 165 Stats-Utsk. Utlåt. N:o 99.

— — om anslag till lön åt ytterligare en inom Kopparbergs län. Motion N:o 106. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 99.

Alingsås, om uppförande på ordinarie stat af extra provincial-läkaretjensten derstädes. Motion N:o 260. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

Allmänning. Se Häradsallmänning.

Almquist, Josef Oscar, från *Norrbottens* län. Motion N:o 252, om anslag till lön åt ytterligare en veterinärläkare inom länet. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

— — Motion N:o 253, om förhöjning i lönen för provincialläkaren i Nederkalix distrikt samt anslag till lön åt en provincialläkare inom Pajala m. fl. socknar. Stats Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

Almquist Josef, Oscar, från *Norrbottens* län, Motion N:o 315, om anslag för myrutdikningar och vattenaftappningar inom Norrbottens län. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141. R. St. underdån. Skrifv. N:o 175.

— — Motion N:o 451, om statsanslag till förhöjning i tingstolkarmes aflöning inom Pajala m. fl. härader i Norrbottens län. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 39. R. St. underdån. Skrifv. N:o 123.

— — Motion N:o 452, att hvar och en, som sjelf är prestvigd, må ega rättighet och skyldighet att i prestembete inviga dertill kompetente personer. Lag-Utsk. Utlåt. N:o 45.

— — Motion N:o 453, derom att tullafgiften på läkten, sparrar m. m. måtte bestämmas till 50 öre per stycke, utan afseende på längd eller bearbetning. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 8 samt Mem. N:is 13 och 19. R. St. underdån. Skrifv. N:o 148.

— — Motion N:o 454, om statsanslag till betäckande af den förlust, Kaptenen M. U. Silfverbrand lidit vid uppförandet af Landshöfdinge-residens-byggnaden i Luleå. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 192.

— — Motion N:o 508, angående upphörande af Styrelsens för Telegrafverket rättighet att förflytta de vid verket anställde tjenstemän från en tjenstgöring till en annan. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 50 samt Mem. N:o 98.

Andersson, Anders, från *Kopparbergs* län, Motion N:o 102, om statsanslag till uppförande af nytt läroverkshus i Falun. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

Andersson, Anders August, från *Östergötlands* län, Motion N:o 70, om ändring i Kongl. kungörelsen den 13 November 1860, i fråga om allmänna beväringen samt årligt anslag till inköp och reparation af gevär och anskaffande af ammunition. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 67. R. St. underdån. Skrifv. N:o 133.

— — Motion N:o 139, om halfva bränvinstillverkningsafgiftens anvisande till jernvägsbyggnader. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 89.

— — Motion N:o 309, derom att två nya lärarelöner måtte anslås till Wadstena elementarläroverk. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skriv. N:o 169.

— — Motion N:o 365, om upphäfvande af vissa delar af Kongl. förordningen den 26 Oktober 1860, angående vilkoren för bränvinstillverkning, i ändamål att rättighet till husbehofsbränning måtte återställas till hvad den var, enligt 1857 års Kongl. förordning, m. m. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 2.

Andersson, Erik, från *Westmanlands* län, Motion N:o 346, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, med anhållan om utredning af

den s. k. landtogsgärdens belopp och nådig proposition om och, i sådan händelse, på hvilka grunder nämnde skattetitel må från ordinarie räntan uteslutas. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 45. R. St. underdån. Skrifv. N:o 182.

Andersson, Erik, från *Westmanlands* län, Motion N:o 347, om fullständigt upphörande af all grundskatt och att statens inkomster i stället måtte genom bevillning fyllas. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 160.

— — Motion N:o 348, om åläggande för Konungens Befallningshafvande, skogsstyrelsen eller jägeribetjeningen, att hålla närmare tillsyn å efterlefnaden af författningarne i fråga om vård och återplantering af skog, jemväl å sådant kronohemman, som är åt arrendator upplåtet och hvarest ordentlig trakthuggning finnes införd, samt om användningen af den genom trakthuggningen fallna skog. Sammans. Stats-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 50 och Utlåt. N:o 57. R. St. underdån. Skrifv. N:o 187.

— — Motion N:o 349, om åtskilliga föreslagna stadganden såsom tillägg till eller förtydligande af lagens föreskrifter i 6 kap. Byggningabalken, i fråga om dikning och vattens afledande af egor. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 7. R. St. underdån. Skrifv. N:o 93.

Andersson, Erik, från *Elfsborgs* län, Motion N:o 191, om statsanslag till dels vägomläggning inom Marks härad och dels understöd åt behöfvande derstädes. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 95. R. St. underdån. Skrifv. N:o 89.

— — Motion N:o 337, att s. k. blankets för tryckning af kattun och moleskin måtte förklaras till införsel fria. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 8 samt Mem. N:is 13 ech 19. R. St. underdån. Skrifv. N:o 148.

Andersson Jan, från *Kopparbergs* län, Motion N:o 128, om ändringar i 20 och 21 §§ af Kongl. förordningen den 1 Oktober 1858, angående tillverkning, vård och försäljning af krut. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 16. R. St. underdån. Skrifv. N:o 11.

— — Motion N:o 189, om anslag till ackordsersättning åt f. d. Regementsläkaren m. m. B. F. Levin. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 184.

— — Motion N:o 422, om förändrade föreskrifter i fråga om tiden och sättet för pröfning af egogradering. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 29 och Utlåt. N:o 53. R. St .underdån. Skrifv. N:o 197.

— — Motion N:o 423, om norra stambanans utsträckning under nästkommande statsregleringsperiod, utöfver hvad Kongl. Maj:t i dess nådiga proposition föreslagit, förbi Sala till byn Brovallen inom Kopparbergs län, samt dertill erforderliga medels anvisande. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 87. Mem. N:is 117 och 143.

Andersson, Johannes, från *Jönköpings* län, Motion N:o 50, angående ändring i 18 kap. 20 § Skiftesstadgan. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 29 och Utlåt. N:o 53. R. St. underdån. Skrifv. N:o 197.

— — Motion N:o 122, om rätt för åboer å de till Wisingsö gymnasium och skola donerade hemman att desamma till skatte inlösa. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 71. R. St. underdån. Skrifv. N:o 77.

— — Motion N:o 246, om ändring i och tillägg till Kongl. kungörelsen den 11 Augusti 1854, i fråga om ersättning till Nämndemän för syner m. fl. förrättningar. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 86. R. St. underdån. Skrifv. N:o 65.

Andersson, Jonas, från *Östergötlands* län, Motion N:o 71, om förändring i ordnandet af skjutsningsbestyret i landet samt anvisande af härför behöflige medel. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 21, Utlåt. N:o 40 och Mem. N:o 45. Stats-Utsk. Mem. N:o 210. R. St. underdån. Skrifv. N:o 196.

— — Motion N:o 306, att elementarläroverkens 2:ne lägsta klasser må från nämnde läroverk skiljas och förläggas till folkskolan. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 118 och Mem. N:o 127. R. St. underdån. Skrifv. N:o 174.

— — Motion N:o 307, om anslag till ytterligare 2:ne lärarelöner vid Wadstena treklassiga elementarläroverk. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

— — Motion N:o 308, om hela personliga skyddsafgiftens öfverlåtande åt församlingarne till folkskolornas reorganisation och vidare utveckling, om indragning af nuvarande och inrättande af tre folkskolelärareseminarier, samt om anslag till stipendier åt elever vid dessa seminarier, till anskaffande af materiel åt folkskolorna och till lön och resekostnadsersättning åt öfver-inspektören och folkskole-inspektörerna. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

— — Motion N:o 401, om anslag åt Geschwornern G. A. W. Busch för föreläsningars hållande i folkskolelärareseminarierna öfver mnemonikens tillämpning på arithmetikens elementer. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

— — Motion N:o 490, om bestämmande af vissa vilkor, hvarunder äldre afskedade militärer må kunna komma i åtnjutande af pension eller understöd utaf det vid sistlidne riksdag för ifrågavarande ändamål beviljade anslag. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 153.

Andersson, Jöns, från *Malmöhus* län, Motion N:o 52, om tillägg till Kongl. förordningen den 24 September 1861, angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom. Lag-Utsk. Betänk. N:o 32 och Utlåt. N:o 86.

Andersson, Jöns, från *Malmöhus* län, Motion N:o 53, att den del af tiondespannemålen, som blifvit Skånska kyrkorna frånkänd och tillagd akademistaten i Lund såsom aflöning, må till kyrkorna återgå och ersättning af allmänna medel akademistaten beredas. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

— — Motion N:o 54, om antagande af en allmän grund för beräkning af bouppteckningsarfvode för fastighet. Lag-Utsk. Utlåt. N:o 53.

— — Motion N:o 206, om statsbidrag för en jernbana från Ystad till södra stambanan vid Eslöf. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 88. R. St. underdån. Skrifv. N:o 120.

Andersson, Lars Gustaf, från *Elfsborgs* län, Motion N:o 418, om låneunderstöd åt Torrskogs församling för fullbordande af dess kyrkobyggnad. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 137.

Andersson, Nils, från *Wermlands* län, Motion N:o 255, om förhöjning i de uti 12 Kap. 2 § Rättegångsbalken stadgade böter för uteblifvande från ting. Lag-Utsk. Utlåt. N:o 38 och Mem. N:o 64.

— — Motion N:o 279, om ändring i gällande tulltaxa, i fråga om förtullning af ämnen till sammansatta knappar. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 8 samt Mem. N:is 13 och 19. R. St. underdån. Skrifv. N:o 148.

— — Motion N:o 445, om ett lagstadgande i den syftning att en närmare kontroll må kunna hållas öfver dem, som föranstalta religiösa sammankomster. Sammans. Lag- samt Allm. Besv. och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 24.

— — Motion N:o 446, derom att föreskrifter måtte meddelas till förekommande deraf att samma åtkomsthandling vid lagfart af fastighetsköp flere gånger begagnas.

— — Motion N:o 527, om revision i visst fall af nu gällande expropriationslag. Lag-Utsk. Betänk. N:o 71. R. St. underdån. Skrifv. N:o 150.

Andersson, Paul, från *Jemtlands* län, Motion N:o 72, om anslag till lön åt en Veterinärläkare för södra delen af provinsen Jemtland med station i Oviken. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

— — Motion N:o 73, om ett statslån af 70,000 R:dr R:mt till Jemtlands kommunikationsaktiebolag. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141. R. St. underdån. Skrifv. N:o 175.

— — Motion N:o 74, om inlösen af tvänne Riksgäldskontorets sedlar å Tio Riksdaler. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 43.

— — Motion N:o 88, om upphörande af hvad i lag och särskilda författningar stadgas om rättighet att i börd lösa jord å landet. Lag-Utsk. Betänk. N:o 59. R. St. underdån. Skrifv. N:o 137.

— — Motion N:o 110, om indragning af de åt Kronofogdarne och Häradsskrifvarne i Jemtland anslagna s. k. bohemman mot kontant ersättning af Statsverket. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 99.

Andersson, Paul, från *Jemtlands* län, Motion N:o 111, om hemmanet N:o 1 Fångåmons i Jemtland befriande från rotering. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 10 och Utlåt. N:o 28. R. St. underdån. Skrifv. N:o 91.

— — Motion N:o 150, om statsanslag för anläggande af jernväg, kanal och "chaussé" emellan Sundsvall och Bräcke. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141. R. St. underdån. Skrifv. N:o 175.

— — Motion N:o 254, om ett årligt anslag af 50,000 R:dr R:mt till myrutdikningar inom länet, utöfver hvad Kongl. Maj:t för samma ändamål äskat. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141. R. St. underdån. Skrifv. N:o 175.

— — Motion N:o 302, att, med upphäfvande af Kongl. förordningen den 7 Mars 1855, 2 § i 1 kap. Missgerningsbalken måtte återfå sin ursprungliga lydelse. Lag-Utskottets Betänk. N:o 36 och Utlåt. N:o 56. R. St. underdån. Skrifv. N:o 204.

— — Motion N:o 303, att landstingen måtte berättigas att meddela särskilda föreskrifter, lämpade för hvarje landsort, i frågor om egors fredande mot skada af annans hemdjur samt om stängselskyldighet. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4.

— — Motion N:o 304, om anslag till upprättande af ett stuteri i Jemtlands län för uppdragande af arbetshästar. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 99.

— — Motion N:o 305, om anslag till inrättande af 5 nya länsmanstjenster inom Jemtlands län. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 99. R. St. underdån. Skrifv. N:o 149.

— — Motion N:o 484, om ändring i Kongl. kungörelsen den 18 Mars 1843, i fråga om traktamentsersättning åt särskildt t. f. domare vid syner å militie-boställen. Allm. Besv. och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 53. R. St. underdån. Skrifv. N:o 47.

— — Motion N:o 506, om dels anslag af löner för 20 nya provincial-läkare utöfver hvad Kongl. Maj:t föreslagit, dels ett förslagsanslag till extra arfvoden eller tjenstgöringspenningar inom sådana provincialläkare-distrikter, till hvilka derförutan kompetente sökande sig icke anmäla. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

Andreasson, Anders, från *Elfsborgs* län, Motion N:o 115, om förändring i vissa delar af nu gällande förordning angående tillverkning af bränvin. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 2 samt Mem. N:is 3 och 12. R. St. underdån. Skrifv. N:o 156.

— — Motion N:o 264, om rättighet för ägare af hemman, hvarmed gästgifverirörelse är förenad, att, derest han så för godt finner, samma rörelse sig afsäga. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 39.

— — Motion N:o 381, om lönetillökning åt Kammarskrifvarne i Kongl. Statskontoret. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 100. R. St. underdån. Skrifv. N:o 168.

Andreasson Anders, från *Elfsborgs* län, Motion N:o 436, derom att de Kronofogdar, som åtnjuta pension enligt Kongl. brefvet den 15 Februari 1841, händanefter måtte erhålla pension i enlighet med bestämmelsen i Kongl. brefvet den 15 Mars 1858. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 153 och Mem. N:o 180.

— — Motion N:o 437, om underdånig hemställan till Kongl. Maj:t om utfärdande af förbud mot gesällvandring. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 75.

— — Motion N:o 438, om tillägg till 15 §. af Kongl. förordningen den 21 December 1857, rörande grinds hållande öfver väg.

Apotheks-privilegierna, om upphörande af de s. k., samt beredande af ersättning åt nuvarande innehafvare deraf. Motion N:o 482. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 44.

Arbetare, om bestämmande af böter, hvartill den gör sig förfallen, som i arbete mottager främmande person, som ej är försedd med husbondes, prests eller ordförandes i kommunalstyrelse betyg, att han är ledig till arbete. Motion N:o 391. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 2.

Arfskifte, om utfärdande af ett lagstadgande rörande skyldighet att inom viss tid ingifva. Motion N:o 125. Lag.-Utsk. Betänk. N:o 17 och Mem. N:o 23.

Arrende af boställs- och löningshemman, om förmånsrätt dertill för förutvarande arrendator. Motion N:o 77. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 107.

Arvidsjaurs kyrka och **Jörns kapell,** om väganläggning mellan. Se Jörns kapell.

Arvika, om bidrag af allmänna medel till uppförande af ett skolhus derstädes. Motion N:o 335. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139 och Mem. N:o 170.

— — Om statsanslag till en tredje lärare vid elementar-läroverket derstädes. Motion N:o 336. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

Assurans-bolag, om åtgärder till förekommande af utländska lotteri-kollektörers och assurans-bolags affärsverksamhet i riket. Motion N:o 319. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 95.

Augerums socken, i Blekinge, om anslag af allmänna medel för uppförande af ett kapell och anskaffande af boställe åt kapellpredikant för de öfre rotarne inom. Motion N:o 205. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 136.

Augmentsräntа, angående de till vissa rusthåll i och för rustningens bestridande anslagna s. k. augmentsräntors ingående till statsverket mot ersättning till vederbörande. Motion N:o 194. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 16.

Auktion, om ändring i tiden för dess hållande å landet. Motion N:o 131. Allm. Besv.- och Ekon.-Betänk. N:o 37. R. St. underdån. Skrifv. N:o 37.

B.

Badstufva och **ria**, angående upphäfvande af de i lag och författningar förekommande stadganden, att de skola å boställshemman finnas. Motion N:o 483. Sammansat Lag- samt Allm. Bev.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 8. R. St. underdån. Skrifv. N:o 94.

Bank, Rikets Ständers, om förhöjning i fastighets-lånefonden och allmänna diskontfonden, och afsättande af en lånefond till understöd för odlingsföretag. Motion N:o 96. Banko-Utsk. Betänk. N:o 35.

— — om dess öfvertagande af all bankrörelse i riket och berättigande till sedelutgifningsrätt utöfver den nu bestämda och till så stort belopp, nu varande enskilda banker ega. Motion N:o 350.

— — angående förökning af fonden för belåning af fastighet med en million R:dr årligen under nästa statsregleringsperiod, samt låns utlemnande till hälften af det i 1862 års taxering åsatta fastighetsvärde, dock ej till högre belopp än 6,000 R:dr. Motion N:o 108. Banko-Utsk. Betänk. N:o 35.

— — om förhöjning af fonden för fastighets-lånerörelsen, äfvensom af maximibeloppet för sådana lån. Motion N:o 359. Banko-Utsk. Utlåt. N:o 35.

Bank-bolag, med sedelutgifningsrätt, om ändring i 3 Art. 15 § af bevillningsförordningen, angående förhöjning i den dem åliggande särskilda bevillningsafgift. Motion N:o 237. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 9, Utlåt. N:o 14 samt Mem. N:o 16 och 21. R. St. underdån. Skrifv. N:o 210.

Banko-diskontverket, angående revision af dess förvaltning. Se Revision.

Banko-reglemente, om ändring i 156 § 1 mom. angående meddelandet af vederhäftighets-bevis för lånesökande i allmänna- samt handels- och näringsdiskonten. Motion N:o 498. Banko-Utsk. Betänk. N:o 35.

Barndop, om förändring af 2 Kap. 3 § af 1686 års kyrkolag, i fråga om tiden och stället för. Motion N:o 430. Lag-Utsk. Betänk. N:o 72 och Mem. N:o 83. R. St. underdån. Skrifv. N:o 163.

Bergström, Johan, från *Kopparbergs* län, Motion N:o 104, om sättet för inrättande af gästgifverier vid nya farvägar äfvensom vid jernvägs- och kanalstationer. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 21.

Motion

Bergström, Johan, från *Kopparbergs* län, Motion N:o 105, om sådan förhöjning uti det af Kongl. Maj:t i Dess nådiga proposition äskade anslag för understödjande af myrutdikningar och vattenaftappningar inom de sex nordligaste länen, att 20,000 R:dr R:mt för Kopparbergs län särskildt varda anvisade. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141. R. St. underdån. Skrifv. N:o 175.

— — Motion N:o 106, om anslag till lön åt ytterligare en Agronom inom Kopparbergs län. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 99.

— — Motion N:o 366, om anslag till lön åt en Veterinärläkare i Wester-Dalarne. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

— — Motion N:o 367, om anslag till lön åt en Provincial-läkare i Wester-Bergslags fögderi af Kopparbergs län. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

— — Motion N:o 368, om anslag till lön åt ytterligare en lärare vid Veterinärinrättningen i Stockholm. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

Bergström, Svante, från *Östergötlands* län, Motion N:o 250, angående delegares oqvalda dispositionsrätt öfver härads-allmänningarne. Sammans. Stats-, Lag- samt allmänna Besv. och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 50 och Utlåt. N:o 57. R. St. underdån. Skrifv. N:o 187.

— — Motion N:o 343, om förhöjning af lönen för de fem äldste Kammarskrifvarne i Kammar-kollegium. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 100. R. St. underdån. Skrifv. N:o 168.

Bergström, om pension å Allmänna indragningsstaten för aflidne extra Provincialläkaren i Arvika distrikt Doktor J. F. Bergströms enka Jeanna Maria Bergström och deras dotter Jeanna Albertina Euphemia. Motion N:o 334. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 153. R. St. underdån. Skrifv. N:o 186.

Betsman, om utsträckning i tiden för stämpling af det utaf Mekanikus Bäckström uppfunna patenterade. Motion N:o 402.

Bevillnings-stadga, om åtskilliga ändringar och tillägg i nu gällande. Motion N:o 379. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 9, Utlåt. N:o 14 samt Mem. N:is 16 och 21. R. St. underdån. Skrifv. N:o 210.

— — om tillägg i 9 och 10 §§ af nu gällande, angående embets- och tjenstemäns skattskrifning och taxering. Motion N:o 244. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 9. Utlåt. N:o 14 samt Mem. N:is 16 och 21. R. St. underdån. Skrifv. N:o 210.

— — om ändring i 83 § af nu gällande, i fråga om bevillning för inkomst af kapital eller arbete, m. m. Motion N:o 270. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 9, Utlåt. N:o 14 samt Mem. N:is 16 och 21. R. St. underdån. Skrifv. N:o 210.

Bevillnings-stadga, om ändring i formuläret N:o 7 i nu gällande. Motion N:o 269. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 9, Utlåt. N:o 14 samt Mem. N:is 16 och 21. R. St. underdån. Skrifv. N:o 210.

Beväringen, om ändring i Kongl. kungörelsen den 13 November 1860 angående allmänna beväringen. Motion N:o 70. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 67. R. St. underdån. Skrifv. N:o 133.

— — om underdånig skrifvelse med anhållan att de medel, som nu användas till första klassens öfningsmöten, i stället måtte anvisas till arfvoden åt instruktörer för motsvarande öfningar i de fasta folkskolorna. Motion N:o 129. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 66.

Beväringsexercis, om befrielse derifrån för beväringsyngling, som tillhört Skarpskyttekorps. Motion N:o 87. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 31. R. St. underdån. Skrifv. N:o 112.

— — om inskränkning i tiden för densamma till hvad den var före 1856 års Riksdag. Motion N:o 97. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 31. R. St. underdån. Skrifv. N:o 112.

Beväringsmanskapets vapenöfningar, om inskränkning deraf till endast ett år, samt om nedsättning i den summa, hvarmed beväringsskyldig kan befria sig från sådan exercis. Motion N:o 312. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon. Utsk. Betänk. N:o 31. R. St. underdån. Skrifv. N:o 112.

— — om inskränkning i tiden för. Motion N:o 434. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 31. R. St. underdån. Skrifv. N:o 112.

Beväringsskyldige från **Bräkne** och **Listers** härader, om rättighet att få undergå vapenöfningar vid den s. k. mönstringsslätten vid Asarum. Motion N:o 27. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4.

Bjerkander, Gustaf, från *Skaraborgs* län. Motion N:o 8, om utbetalande af förskott af 500,000 R:dr R:mt i och för fortsättande af jernvägsarbetet mellan Falköping och Jönköping. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 29. R. St. underdån. Skrifv. N:o 22.

— — Motion N:o 25, angående bränvinsutskänkningsafgiftens användande till jernvägs-bibanors byggande. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4, Utlåt. N:o 11 och Mem. N:o 13. R. St. underdån. Skrifv. N:o 170.

— — Motion N:o 151, om deltagande i vägars och broars byggande och underhåll efter behållna inkomsten för de nu derifrån befriade. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 6 och Mem. N:o 35.

Bjerkander Gustaf, från *Skaraborgs* län, Motion N:o 152, om ändring i stadgandet i 6 kap. Byggninga-balken, i fråga om vattens ledande. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 18.

— — Motion N:o 332, att ek å kronoskattehemman, berustade säterier och stadsjord af kronoskattenatur må tillhöra egaren med samma rätt, som tillkommer egare af frälsehemman. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 162.

— — Motion N:o 333, om statsanslag för upprensning af ån Lidan. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141 samt Mem. N:is 168, 209 och 226. R. St. underdån. Skrifv. N:o 175.

Biskops-embeten, om deras jemte Erkebiskops-embetets indragning. Motion N:o 466. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 60.

— — om indragning af nio Biskops-embeten. Motion N:o 523. Allm. Besv.- och Utsk. Betänk. N:o 60.

Biskopsskrud, angående afskaffande af dess bruk. Motion N:o 67. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 13.

Björkgren, om pension åt enkan efter t. f. andre Landtmätaren Lars Björkgren. Motion N:o 499. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 153.

Björna och **Fredrika kyrkor**, angående väganläggning mellan. Se Fredrika kyrka.

Blankets, för tryckning af kattun och moleskin, angående deras förklarande till införsel fria. Motion N:o 337. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 8 samt Mem. N:is 13 och 19. R. St. underdån. Skrifv. N:o 148.

Blekinge, angående indragning af en tredjedel af Båtsmännen i. Se Båtsmän.

Blockhusudden, om indragning af tullstationen vid, samt den der anställde Tullinspektoren Ekbohrns uppförande på indragningsstat. Motion N:o 156. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 42.

Bohemman, om indragniug af de åt Kronofogdarne och Häradsskrifvarne i Jemtland anslagna, mot kontant ersättning af Statsverket. Motion N:o 110. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 99.

Bolin, Gustaf, från *Upsala* län, Motion N:o 100, om den ändring i Kongl. förordningen den 21 December 1857, angående egors fredande mot skada af annans hemdjur och om stängselskyldighet, att denna må utgöras efter hemmantalet. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4.

— — Motion N:o 101, om tillökning i det af Kongl. Maj:t äskade låneunderstöd till sänkning af Olands-ån och dess sidogrenar. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141. R. St. underdån. Skrifv. N:o 175.

Bolmen och **Wieslanda** jernvägsstation, om statsbidrag till anläggning af ny väg inom Sunnerbo härad mellan. Motion N:o 500. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141 och Mem. N:o 168.

Borås filialbank, angående förhöjning i dess rörelsekapital. Se Filialbank.

Borås och **Sundholms gästgifvaregård,** om anslag till väganläggning mellan. Motion N:o 191. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 95. R. St. underdån. Skrifv. N:o 89.

Boställe, om bestämd föreskrift i fråga om bevillnings erläggande derför. Motion N:o 182. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 9, Utlåt. N:o 14 samt Mem. N:is 16 och 21. R. St. underdån. Skrifv. N:o 210.

— — angående skyldighet för boställshafvare att förskjuta skifteskostnader för. Se Laga Skifte.

Bouppteckning, om taxeringsvärdets antagande såsom grund för fast egendoms värdering vid och nedsättning till hälften af stämplade pappersafgiften för bouppteckning. Motion N:o 120. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 7, Utlåt. N:o 11 samt Mem. N:is 15 och 20. R. St. underdån. Skrifv. N:o 135.

— — om nedsättning i Chartæ-Sigillatæ-afgiften för, i hvad den afser fastighet. Motion N:o 140. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 7, Utlåt. N:o 11 samt Mem. N:is 15 och 20. R. St. underdån. Skrifv. N:o 135.

— — om upphäfvande af det lagstadgande, som bestämmer att Magistrat skall förrätta bouppteckning efter afliden ofrälse person i stad, samt upphörande af bouppteckningens procenten, eller dess utgörande efter behållningen i boet. Motion N:o 440. Lag-Utsk. Betänk. N:o 18 och Mem. N:o 24. R. St. underdån. Skrifv. N:o 34.

Bouppteckningsarfvode, om antagande af en allmän grund för beräkning deraf för fastigheter. Motion N:o 54. Lag-Utsk. Utlåt. N:o 53.

Bouppteckningsförrättare, angående rättighet för sterbhusdelegare i stad att sjelfva utvälja. Se Ärfda-Balken.

Bouppteckning s-procent. Se Bouppteckning.

Brefporto, om dess nedsättande till 10 öre för enkel vigt. Motion N:o 48, Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 6.

Bruksegare, om skyldighet för dem att i mån af rösträtt bidraga till Klockares och Organisters aflöning. Motion N:o 281. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 103.

Bräcke och **Sundsvall,** om kommunikationsled mellan. Se Sundsvall.

Bränvin, om förhöjning i införsel-tullen å. Motion N:o 425. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 17 samt Mem. N:is 22 och 23. R. St. underdån. Skrifv. N:o 148.

Bränvin, angående åtnjutande af drawback vid utrörsel af. Motion N:o 46. Sammans. Stats-, Bevilln.- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 33.

Bränvinsförsäljning, om tillägg till Kongl. förordningen den 7 December 1860 rörande vilkoren för. Motion N:o 98. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4 och Utlåt. N:o 11. R. St. underdån. Skrifv. N:o 170.

— — om tillägg till 12 § i Kongl. förordningen den 7 December 1860, att kommunerna sjelfva må höras och besluta om den gästgifvare tillkommande rättighet att utskänka bränvin. Motion N:o 355. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4 och Utlåt. N:o 11. R. St. underdån. Skrifv. N:o 170.

— — om tillägg till 15 § i Kongl. förordningen den 7 December 1860, i fråga om rättighet för bolag äfven å landet att utan föregående auktion bedrifva handel i minut med bränvin. Motion N:o 314. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4.

— — om ändring i 24 § i Kongl. förordningen den 7 Decembr 1860, angående fördelningen mellan stad och land af afgifterna för bränvins försäljning. Motion N:is 7, 23, 45 och 109. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4, Utlåt. N:o 11 samt Mem. N:o 13. R. St. underdån. Skrifv. N:o 170.

— — angående ställande till landstingens disposition af en del utaf de till landtränterierna derför nu ingående afgifterna för bestridande af de med landstingens organisation och förvaltning förenade kostnader. Motion N:o 509. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4, Utlåt. N:o 11 och Mem. N:o 13. R. St. underdån. Skrifv. N:o 170.

— — om utsträckning af det i 32 § i Kongl. förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin stadgade förbud mot bränvins utdelning utan betalning i öppen salubod för handel med andra varor än bränvin. Motion N:o 496. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4.

Bränvins-kontrollör, om ändring i gällande stadganden rörande. Motion N:o 226. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv. och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 2 samt Mem. N:is 5 och 12. R. St. underdån. Skrifv. N:o 156.

— — om nedsättning i det honom, enligt gällande förordning om bränvinstillverkning, bestådda arfvodet. Motion N:o 313. Sammans. Bevilln.-, Lag-, samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 2 samt Mem. N:is 5 och 12. R. St. underdån. Skrifv. N:o 156.

Bränvinstillverkning, angående förändring i nu gällande författningar rörande. Motion N:is 15, 46, 115, 186 och 365. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt

Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 2 samt Mem. N:is 3, 5 och 12. Bevilln.-Utsk. Mem. N:o 12. R. St. underdån. Skrifv. N:o 156.

Bränvinstillverkning, angående förändring i tiden för tillverkning af bränvin och att tillverkningsafgiften, om så önskas, må erläggas först sedan tillverkningen försiggått. Motion N:o 38. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 2 samt Mem. N:is 5 och 12. R. St. underdån. Skrifv. N:o 156.

— — om upphäfvande af vissa delar af Kongl. förordningen den 26 Oktober 1860 angående vilkoren för, i ändamål att rättighet till husbehofsbränning måtte återställas till hvad den var enligt 1857 års Kongl. förordning. Motion N:o 365. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 2.

— — angående förändring i sättet för erläggande af afgiften för. Motion N:o 170. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 2 samt Mem. N:is 5 och 12. R. St. underdån. Skrifv. N:o 156.

Bränvinstillverknings-afgiften, om användande deraf till understöd för odlingsföretag inom Westerbottens län. Se Westerbottens län.

— — angående halfva beloppets anvisande till jernvägsbyggnader. Motion N:o 139. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 89.

Bränvinsutskänknings-afgiften, angående dess användande till byggande af jernvägs-bibanor och andra industriella företag. Motion N:o 25. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4, Utlåt. N:o 11 och Mem. N:o 13. R. St. underdån. Skrifv. N:o 170.

Busch, Geschwornern G. A. W., om anslag åt, för föreläsningars hållande i folkskolelärare-seminarierna öfver mnemonikens tillämpning på arithmetikens elementer. Motion N:o 401. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

Byggninga-balken, om ändring i 26 kap. 1 § angående grunden för deltagande i kyrkobyggnad. Motion N:o 16. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 12 och Mem. N:o 36.

— — om upphäfvande af de i 26 kap. 1, 2 och 4 §§ stadgade undantag från skyldighet att deltaga i prestgårds- och tingshus-byggnader. Motion N:o 515. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 12 och Mem. N:o 36.

— — om den ändring af 26 kap. 2 § att prestgårds-innehafvare må tillförbindas att sjelfva underhålla de s. k. laga husen. Motion N:o 325. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 12 och Mem. N:o 36.

— — om upphäfvande af 26 kap. 2 § 4 mom. i fråga om församlings skyldighet att underhålla vissa hus vid kyrkoherdeboställe. Motion N:o 57.

Sammans. Lag- samt Allm. Besv. och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 12 och Mem. N:o 36.

Byggninga-balken, om ändring i 26 kap. 2 och 4 §§, att sätes- och ladugårdar samt afhysta rå- och rörshemman åläggas deltaga i prestgårds-, tingshus-, härads-fängelse- och klockare-byggnader. Motion N:o 99. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- ooh Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 12 och Mem. N:o 36.

Byström, Pehr, från *Jemtlands* län, Motion N:o 464, om förhöjning i det af Kongl. Maj:t vid innevarande Riksdag till anläggning och förbättring af mindre goda vägar äskade anslag. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

— — Motion N:o 465, om anslag af 1,500 R:dr till aflöning åt ytterligare en Provincial-läkare i Herjeådalen. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

Båtsmanshåll, om dess öfvertagande af Staten mot viss penninge-ersättning. Motion N:is 114, 126 och 227. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 8. R. St. underdån. Skrifv. N:o 144.

Båtsmans-kompanier, på Gotland, om deras indragning mot årlig vakans-afgift till Staten. Motion N:o 326. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 8. R. St. underdån. Skrifv. N:o 144.

Båtsmännen i Blekinge, om indragning tills vidare af en tredjedel deraf mot vakans-afgifts erläggande. Motion N:o 181. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 8. R. St. underdån. Skrifv. N:o 144.

Båtsmännens beklädnads- och **utredningspersedlar,** om befrielse för Rotehållare att ansvara för dem, och om dessa persedlars anskaffande af Kronan. Motion N:o 287. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 12. R. St. underdån. Skrifv. N:o 144.

— — **småpersedlar,** om befrielse för Rotehållare i Blekinge från skyldigheten att anskaffa och underhålla de s. k. småpersedlarne och deras öfvertagande af Staten. Motion N:o 415. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 12. R. St. underdån. Skrifv. N:o 144.

— — om befrielse för Rotehållare från skyldigheten att anskaffa och underhålla de s. k. småpersedlarne. Motion N:o 324. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 12. R. St. underdån. Skrifv. N:o 144.

Bäckström, Nils Petter, från *Kalmar* län, Motion N:o 132, om statsanslag till förbättrande af hamnarne vid Grönhögen eller Degerhamn på Öland. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

— — Motion N:o 133, om den ändring i Kongl. förordningen den 20 November 1845 angående lösöreköp, att säljaren må ega rätt att inom föreskrifven tid igenlösa sålda lösören.

Bäckström, Nils Petter, från *Kalmar* län, Motion N:o 238, om rätt till värdskapet å vissa till boställen åt tjenstemän på Öland anslagna kronohemman. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 88.

— — Motion N:o 239, om kronobrefbäringens öfvertagande af Staten. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 63.

— — Motion N:o 240, om bestämd föreskrift att utflyttningsattest för inhyseshjon skall upptaga jemväl dess hela familj. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 89.

— — Motion N:o 241, om ändring i sättet för presterskapets aflöning. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 91.

— — Motion N:o 242, om ändring i gällande föreskrifter rörande fördelning af vit esböter. Sammans. Stats- och Lag-Utsk. Betänk. N:o 43.

Bärande träd, om rättighet för egare af skatte-frälse hemman att lösa de å egorna växande bärande träd. Motion N:o 274. Sammans. Stats-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 50 och Utlåt. N:o 57. R. St. underdån. Skrifv. N:o 187.

Börd af jord å landet, om ändring af lagens stadgande angående. Motion N:o 80. Lag-Utsk. Betänk. N:o 49. R. St. underdån. Skrifv. N:o 137.

— — om upphörande af hvad i lag och särskilda författningar stadgas om rättighet till. Motion N:o 88. Lag-Utsk. Betänk. N:o 59. R. St. underdån. Skrifv. N:o 137.

Böter, angående anvisande till landstingens disposition af alla nu till Staten och de fattiga ingående böter. Motion N:o 403. Sammans. Stats- och Lag-Utsk. Betänk. N:o 43.

— — ådömda för oloflig bränvinstillverkning eller försäljning, angående deras förvandling till enskildt fängelse i stället för nu stadgadt fängelse vid vatten och bröd. Motion N:o 421. Sammans. Bevillu.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 2 samt Mem. N:is 3 och 12. R. St. underdån. Skrifv. N:o 156.

C.

Carlberg, August, från *Hallands* län, Motion N:o 192, om rättighet för qvinna, som fyllt 25 år, att sjelf utöfva den rätt, som enligt lag tillkommer giftoman. Lag.-Utsk. Betänk. N:o 33 samt Mem. N:is 49 och 75. R. St. underdån. Skrifv. N:o 203.

— — Motion N:o 193, om ändring i 8 kap. 7 § Ärfda-balken i fråga om arfsrätt åt oäkta barn. Lag-Utsk. Betänk. N:o 69, Utlåt. N:o 76 samt Mem. N:is 84 och 88. R. St. underdån. Skrifv. N:o 207.

Motion

Carlberg, August, från *Hallands* län, Motion N:o 447, om förbättring i Folkskolelärares lönevilkor, deras pensionerande samt hela personliga skyddsafgiftens, jemte särskildt statsanslags anvisande härtill. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

— — Motion N:o 448, om statsanslag till lön åt en Djurläkare i Fjäre och Wiske härad, med station i Kongsbacka. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

— — Motion N:o 449, om åtgärders vidtagande till skydd för kronolaxfisket vid Åhsbro i Wiske-ån. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 101.

— — Motion N:o 362, att till Kongl. Maj:t måtte öfverlemnas att förklara, att, i afseende å de s. k. Trippeska hemman i Halland, något lösningsanspråk från Kronans sida hädanefter ej kommer att ega rum, m. m. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 126 och Mem. N:o 164. R. St. underdån. Skrifv. N:o 110.

Carlshamns filialbank, angående förökande af dess rörelsekapital. Se Filialbank.

Carolinska Mediko kirurgiska institutet, om ändring i Kongl. Stadgarne för, af den 26 April 1861, i fråga om nämnda instituts ställande såsom ett sjelfständigt läroverk i jemnbredd med de medicinska fakulteterna vid universiteten. Motion N:o 153. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 94. R. St. underdån. Skrifv. N:o 88.

Christianstad och **Hessleholm**, angående jernväg mellan. Se Jernväg.

Christoffersson, Jonas, från *Wermlands* län, Motion N:o 167, om inskränkning i Nämndemännens antal vid laga syner och urtima ting.

— — Motion N:o 168, om ändring i gällande föreskrifter rörande grustägt. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 6 och Mem. N:o 35.

— — Motion N:o 341, om åtskilliga ändringar i Kongl. Reglementet den 21 Mars 1862 för folkskolelärare-seminarierna i riket, i fråga om lämpliga undervisningslokaler för sådana seminarier och lärares derstädes ställande i jemnbredd med lärare vid högre elementarläroverk, m. m. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 46.

— — Motion N:o 342, om tillägg till 5 § af 23 kap. Ärfda-balken, i den syftning, att förmyndare må berättigas att för förvaltningen af omyndigs medel räkna sig till godo sjettedelen af den sednares årliga inkomst. Lag-Utsk. Betänk. N:o 32 och Utlåt. N:o 86.

— — Motion N:o 372, om ändring af 58 § i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet, i fråga om grunden för fyrkberäkningen. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 116, Utlåt. N:o 122 och Mem. N:o 125. R. St. underdån. Skrifv. N:o 122.

D.

Dahlgren, Carl, från *Elfsborgs* län, Motion N:o 113, om upphäfvande af föreskrifterna rörande handlingars beläggande med stämpladt papper. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 7, Utlåt. N:o 11 samt Mem. N:is 15 och 20. R. St. underdån. Skrifv. N:o 135.

— — Motion N:o 171, angående hemställan till Kongl. Maj:t om nådig förklaring öfver Kongl. förordningen rörande en allmän hypotheksbank för riket af den 26 April 1861, i fråga om vilkoren för hypothekslåns erhållande. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 42.

— — Motion N:o 172, om borttagande af den utaf sterbhus utgående s. k. fattigprocenten. Lag-Utsk. Betänk. N:o 16. R. St. underdån. Skrifv. N:o 23.

— — Motion N:o 513, om förklaring af 12 § och ändring i 14 § af gällande stängselförordning. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4.

Dahlgren, Johan Gustaf, från *Kalmar* län, Motion N:o 84, om ändring å tiden för tjenstehjonsflyttningen. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 2.

— — Motion N:o 318, att Prest, som vissa år förvaltat pastorat, må berättigas sådant söka utan föregående pastoralexamen. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 27 och Mem. N:o 38.

— — Motion N:o 319, om åtgärder till förekommande af utländska Lotterikollektörers och assuransbolags affärsverksamhet i riket. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 95.

Dahlman, om pension åt enkan efter Provincial-läkaren Nils Dahlman. Motion N:o 201. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 153. R. St. underdån. Skrifv. N:o 186.

Dahlström, om pension å allmänna indragningsstaten för fyra oförsörjda döttrar efter aflidne Häradsskrifvaren J. F. Dahlström. Motion N:o 426. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 153.

Dal-elfven, östra, om anslag och lån af allmänna medel till bekostande af en flottbro öfver, i närheten af Mora kyrka, äfvensom till förbyggnad vid norra stranden af elfven. Motion N:o 395. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

Dammlucka, angående ändring i gällande lagstadgande angående tiden för dess öppnande. Motion N:o 184. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 7. R. St. underdån. Skrifv. N:o 93.

Dana-arf, om eftergift af ett efter hustru Grenqvist, och dess anvisande åsom bidrag till uppförande af ett fattighus i Waxholm. Motion N:o 472. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 75. R. St. underdån. Skrifv. N:o 80.

Danielsson, Daniel, från *Jönköpings* län, Motion N:o 49, om statsanslag för sänkning af Tjurken m. fl. sjöar, samt förhöjning af det utaf Kongl. Maj:t äskade anslag till fond för befrämjande af utdikningar och aftappningar af sanka trakter och sjöar. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141. R. St. underdån. Skrifv. N:o 175.

— — Motion N:o 121, derom att Smålands husar-regemente måtte få förändras till infanteri. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 18.

— Motion N:o 235, om kronofogdetjensternas indragning eller ock tillsättande af en kommitté för afgifvande af förslag till ett enklare och ändamålsenligare redovisningssätt för den s. k. fögderiuppbörden. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 77.

— — Motion N:o 236, om förtydligande af bestämmelserna i 15 kap. 2 § 1 mom. af Rättegångs-balken, angående rättegångsfullmägtige.

— — Motion N:o 345, om jordafsöndring från häradshöfdingebostället, ett mantal Hvetlanda, inom Östra härad af Jönköpings län för uppförande af bostad åt extra Provincial-läkaren i samma härad. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 123. R. St. underdån. Skrifv. N:o 107.

— — Motion N:o 530, om statsanslag till bildande af en remonteringsfond för Smålands husar-regemente. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 237.

Degerhamn eller **Grönhögen** på Öland, om anslag till förbättrande af hamnarne vid. Motion N:o 132. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

Diskontfonden, om tillökning i Riksbankens allmänna, eller åtminstone den del af samma fond, som är anslagen åt lånekontoret i Malmö. Motion N:o 75. Banko-Utsk. Betänk. N:o 35.

— — om dess förökande med 1,000,000 R:dr årligen. Motion N:o 218. Banko-Utsk. Betänk. N:o 35.

Diskontlån, om utsträckning af anståndstiden för deras omsättning till två månader öfver förfallotiden. Motion N:o 218. Banko-Utsk. Betänk. N:o 35.

Diskont-lånefonden, om förökande af den åt lånekontoret i Göteborg anvisade, eller om bibehållande vid nuvarande belopp af den allmänna diskontfonden. Motion N:o 411. Banko-Utsk. Betänk. N:o 35.

Diskontverket, angående revision af. Se Revision.

Domkapitlens embetsbref, angående fortskaffning af. Se Klockare.

Dop, angående tiden och stället för. Se Barndop.

Döfstumma och blinda, om anslag för tillökning i lärarepersonalen vid institutet för. Motion N:o 221. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139 och Mem. N:o 170. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

— — om förhöjning i anslaget till institutet för. Motion N:o 412. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

— — om pension å allmänna indragningsstaten åt Handtverkslärarne J. Nordfeldt, J. P. Gustafsson och E. Grönstedt vid institutet för. Motion N:o 450. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 153.

E.

Ede forssar. Se Luleelf.

Edgång, om ändring i föreskrifter rörande embetsmanna-eden och upphörande af de vanliga edsförsäkringarne i läkare-attester. Motion N:o 66. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 23. R. St. underdån. Skrifv. N:o 142.

Egogradering, om förändrade föreskrifter i fråga om tiden och sättet för pröfning af. Motion N:o 422. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 29 och Utlåt. N:o 53. R. St. underdån. Skrifv. N:o 197.

— — om ändring i Kongl. Skiftesstadgan den 4 Maj 1827, i fråga om tiden för klander å egogradering. Motion N:o 427. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 29 och Utlåt. N:o 53. R. St. underdån. Skrifv. N:o 197.

Ek, om lika rätt för egare af kronoskattehemman, berustade säterier och stadsjord af kronoskatte natur, som egare af frälsehemman, till de å egorna vexande ekar. Motion N:o 332. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 162.

Elementar-läroverk, om ändring i 53 § af Kongl. förordningen den 20 Jannari 1859, angående användande af kroppsaga. Motion N:o 188. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 118 och Mem. N:o 127. R. St. underdån. Skrifv. N:o 174.

— — om frånskiljande af de två lägsta klasserna och deras förläggande till folkskolan. Motion N:o 306. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 118 och Mem. N:o 127. R. St. underdån. Skrifv. N:o 174.

Elgjagt, om inskränkning i den nu medgifna tid för dess idkande. Motion N:o 134. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 34, Utlåt. N:o 52 och Mem. N:o 56. R. St. underdån. Skrifv. N:o 188.

Enskilda banker, om hemställan det Kongl. Maj:t vid utfärdandet af nya oktrojer täcktes föreskrifva att dessa banker skola till landstingen allemna hela det belopp af deras årliga vinst, som öfverskjuter 9 à 10 procent å intressenternas deri egande kapitaler. Motion N:o 504. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 59.

— — om upphörande af alla sådana vid nu beviljade oktrojers utgång. Motion N:o 93. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 59.

Ericsson, Olaus, från *Göteborgs* och *Bohus* län, Motion N:o 149, om låneunderstöd för anläggning af en jernvägs-bibana från Herrljunga station å vestra stambanan öfver Wenersborg till Uddevalla. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 88 och Mem. N:o 118. R. St. underdån. Skrifv. N:o 120.

Ericsson, Pehr, från *Elfsborgs* län, Motion N:o 44, om hela skyddsafgiftens anslående till folkundervisningens befrämjande, att af hvarje församling användas på sätt den finner lämpligast. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

— — Motion N:o 45, om ändring af 24 § i Kongl. förordningen den 7 December 1860, angående fördelning af utskänknings- och minuteringsafgifterna. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4, Utlåt. N:o 11 och Mem. N:o 13. R. St. underdån. Skrifv. N:o 170.

— — Motion N:o 93, om upphörande af alla enskilda banker vid nu beviljade oktrojers utgång. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 59.

Erickzon, Johan, från *Jönköpings* län, Motion N:o 159, om statsanslag och lån till sänkning af Solgen m. fl. sjöar inom Södra Wedbo härad, samt förhöjning i det af Kongl. Maj:t äskade anslag till odlingsföretag inom riket. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141. R. St. underdån. Skrifv. N:o 175.

— — Motion N:o 467, om åtskilliga ändringar i sträckningen af Statens södra stambana, äfvensom anvisande af erforderliga medel för densammas fullbordande genom Norra Småland och Östergötland, under den tid nästa statsregleringsperiod omfattar. Stats-Utsk. Utlåt. N:is 29 och 87.

Eriksson, Anders, från *Elfsborgs* län. Motion N:o 153, om ändring i Kongl. stadgarne för Carolinska Mediko-kirurgiska institutet af den 26 April 1861, i fråga om nämnda instituts ställande såsom ett sjelfständigt läroverk i jemnbredd med de medicinska fakulteterna vid universiteten. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 94. R. St. underdån. Skrifv. N:o 88.

— — Motion N:o 409, om anvisande af 130,000 Rdr, dels såsom lån, dels såsom bidrag utan återbetalningsskyldighet, till aftappning af sjön Hästefjorden inom Dalsland. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141. R. St. underdån. Skrifv. N:o 175.

Erkebiskops-embetet, om dess indragning. Se Biskops-embetena.

Ersson, Bälter Sven, från *Kopparbergs* län, Motion N:o 395, om anslag och lån af allmänna medel till bekostande af en flottbro öfver Öster-Dalelfven, i närheten af Mora kyrka, äfvensom till förbyggnad vid norra stranden af elfven, m. m. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

— — Motion N:o 396, om anslag till aflöning åt en Djurläkare i Ofvan-Siljans fögderi af Kopparbergs län. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

— — Motion N:o 397, om förändrad lydelse af 29 § i 17 kap. Rättegångsbalken, i fråga om verkan af ett vittnes utsago.

Ersson Eric, från *Gefleborgs* län, Motion N:o 256, om anslag till en väganläggning från Letsbo by till Ramsjö kyrka. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141. R. St. underdån. Skrifv. N:o 157.

— — Motion N:o 290, om tillägg till 1 § i Kongl. förordningarne den 20 November 1845 och den 27 November 1854, angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 11.

— — Motion N:o 291, om anslag för uppförande och underhåll m. m. af sjukhus för spetelske inom Helsingland. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

— — Motion N:o 360, om pension åt aflidne Regementsskrifvaren vid Helsinge regemente, Fältkamereraren J. C. Schönings enka, Karin Schöning, född Gæverberg. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 153.

Ersson, Lars, från *Södermanlands* län, Motion N:o 97, om inskränkning i tiden för bevärings-exercisen till hvad den var före 1856 års Riksdag. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 31. R. St. underdån. Skrifv. N:o 112.

— — Motion N:o 98, om tillägg i Kongl. förordningen den 7 December 1860, rörande vilkoren för försäljning af bränvin samt andra bända eller distillerade spirituösa drycker. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4 och Utlåt. N:o 11. R. St. underdån. Skrifv. N:o 170.

— — Motion N:o 392, om aflöning af två lärare vid ett tvåklassigt läroverk i Malmköping mot vissa vilkor å kommunens sida. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

Eslöf och **Helsingborg**, angående jernväg mellan. Se Jernväg.

— — och **Landskrona**, angående jernväg mellan. Se Jernväg.

— — och **Ystad**, angående jernväg mellan. Se Jernväg.

Expeditionslösen, om ändring i Kongl. förordningen den 30 November 1855, angående nedsättning af expeditionslösen. Motion N:o 214. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 87.

Expropriationslag, angående revision i visst afseende deraf. Motion N:o 527. Lag-Utsk. Betänk. N:o 71. R. St. underdån. Skrifv. N:o 150.
— — om tillägg till 1 § i Kongl. förordningarne den 20 November 1845 och den 27 November 1854, angående jords och lägenhets afstående för allmänt behof. Motion N:o 290. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 11.

F.

Fahlstedt, om anvisande af 300 R:dr årligen till understöd åt Majoren Fahlstedts enka, född Schmèer. Motion N:o 471. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 153. R. St. underdån. Skrifv. N:o 186.

Falk, Erik Magnus, från *Skaraborgs* län, Motion N:o 456, om anslag åt Mariestads samhälle för anläggande af en ny väg från Töreboda jernvägsstation till Wenerns hamn vid nämnda stad. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

Falun, om statsanslag till uppförande af ett nytt läroverkshus derstädes. Motion N:o 102. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 134. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

Farmaceutiska institutet, om dess upptagande bland Statens läroverk. Motion N:o 439. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

Fartyg, angående rättighet att inklarera och lossa utrikes ifrån kommande fartyg i de hamnar eller kanalstationer, dit de äro destinerade. Motion N:o 518. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 8.

Fartygs ombordläggning. Se Ombordläggning.

Fattigprocent, om borttagande af den utaf sterbhus utgående. Motion N:o 172. Lag-Utsk. Betänk. N:o 16. R. St. underdån. Skrifv. N:o 23.
— — om ändring i gällande föreskrifter rörande grunden för dess beräkning. Motion N:o 196. Lag-Utsk. Betänk. N:o 16. R. St. underdån. Skrifv. N:o 23.

Fattigvård, om ändring af §§ 14 och 23 i Kongl. Maj:ts nådiga förordning den 13 Juli 1853 angående fattigvården. Motion N:o 90. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 66. R. St. underdån. Skrifv. N:o 64.
— — om ändring i åtskilliga delar af gällande fattigvårdsförordning i ändamål att förhindra den fattigvårdstunga, som härflyter af kommuns skyldighet att bidraga till underhåll af arbetsför person. Motion N:o 339. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 66. R. St. underdån. Skrifv. N:o 64.

Fattigvårdsförordning, om tillägg deruti i afseende på fabriksbolags skyldighet att lemna fattigskatt till hvarje kommun, der de sin rörelse bedrifva, och afsätta en pensions- och understödsfond för sina arbetare, äfvensom om förordnande af fattigvårds-inspektörer. Motion N:o 286. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 66. R. St. .underdån. Skrifv. N:o 64.

Filialbank, angående anvisande från Riksbanken af förhöjning i rörelsekapitalet för filialbankerna i Örebro, Carlshamn, Wisby och Borås. Motion N:o 173. Banko-Utsk. Utlåt. N:o 23.

Fiskeristadga, om ändringar i 16 och 31 §§, angående sågverksegares skyldighet att hålla spånkista. Motion N:o 130. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 10.

— — om upphäfvande af det i 22 § intagna förbud mot begagnande vid sillfiske af not eller vad utöfver viss storlek. Motion N:o 433. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 10.

— — om ändring i 22 §, i afseende på Konungens Befallningshafvandes rätt att utfärda förbud mot fiskande. Motion N:o 497. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 10.

Fjäls lastageplats och **Nordan-å bro** i Westernorrlands län, om anslag för anläggning af ny väg mellan. Motion N:o 322. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

Flaten, Kläggen och **Kihlen,** angående båtled mellan. Se Kläggen.

Flickskolor, om inrättande af sådana. Motion N:o 178. Sammans. Stats- samt Allm. Besv. och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 46.

Fläsk, angående införseltullen å. Se Landtmannaprodukter.

Folkskolan, om dess ställande i närmare samband med elementar-läroverken. Motion N:o 306. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 118 och Mem. N:o 127. R. St. underdån. Skrifv. N:o 174.

Folkskola, högre, om presterlig tjensteårsberäkning för lärare vid. Motion N:o 183. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.- Utsk. Betänk. N:o 30.

Folkskole-inspektörer, om aflåtande af underdånig skrifvelse med anhållan att Folkskole-inspektör må berättigas till ledighet från ordinarie tjenst i och för anställande af inspektionsresa inom distriktet, äfvensom att sådan Inspektör må förklaras vara sjelfskrifven medlem af Domkapitel i alla folkskoleväsendet rörande mål, hvilka han der bör föredraga. Motion N:o 352. Sammans. Stats-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 55.

Folkskolelärare, om förbättring i deras lönevilkor och angående deras pensionerande samt hela personliga skyddsafgiftens jemte särskildt statsanslags

anvisande

anvisande dertill. Motion N:o 447. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

Folkskole-lärarinnor, om inrättande af seminarier för bildande af. Motion N:o 178. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 46.

Folkskolelärare-seminarier, om åtskilliga ändringar i Kongl. reglementet den 21 Mars 1862, i fråga om lämpliga undervisningslokaler för sådana seminarier och dervarande lärares ställande i jemnbredd med lärare vid lägre elementar-läroverken. Motion N:o 341. Sammans. Stats- samt Allm. Besv. och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 46.

— — om deras förminskning till tre, samt om stipendier åt elever vid dessa seminarier. Motion N:o 308. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

Folkskolelärare-val, om ändring i föreskrifterna angående rösträttighet vid val af Folkskolelärare. Motion N:o 288. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 25 och Mem. N:o 37.

Folkskole-stadga, om ändring i dess 6 § 2 mom. Motion N:o 31. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 28.

— — om åtskilliga ändringar i och tillägg till. Motion N:o 387. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

Folkskoleväsendet, om förslag till förändradt ordnande deraf. Motion N:is 127 och 308. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

— — om åtgärders vidtagande till dess förbättrande. Motion N:o 180. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 46.

— — om rättighet för hvarje kommun, att efter lokala omständigheter fritt ordna sitt folkskoleväsende och om hela personliga skyddsafgiftens användande för folkskolorna. Motion N:is 9 och 394. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

— — angående dess fullständiga ombildning, på sätt Pehr Thomasson i en till Rikets Ständer ställd skrift föreslagit. Motion N:o 502. Sammans. Stats- samt Allm. Besv. och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 46.

Fond- och **kreditsystem, inhemskt,** om ytterligare utvidgning af det vid sistlidne Riksdag antagna. Motion N:o 386. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 89.

Fredrika kyrka i Westerbottens och **Björna kyrka** i Wester-Norrlands län, om understöd af allmänna medel för en väganläggning mellan. Motion N:o 41. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

Fredriksson, Johan Fredrik, från *Upsala* län, Motion N:o 99, om den ändring i 26 kap. 2 och 4 §§ Byggninga-balken, att sätes- och ladugårdar samt afhysta rå- och rörshemman måtte åläggas att deltaga i prestgårds-,

tingshus-, häradstängelse- och klockare-byggnader. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 12 och Mem. N:o 36.

Fredriksson, Johan Fredrik från *Upsala* län, Motion N:o 266, om anvisande af understöd eller lån af allmänna medel åt Länsmannen J. Sandqvist till gäldande af den å länsmansbostället Grillby N:o 3 belöpande skifteskostnad. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 33.

— — Motion N:o 267, om ändring i Kongl. kungörelsen den 4 Maj 1827f i fråga om skyldighet för boställshafvare att förskjuta skifteskonstnader. Sammans. Stats-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 54. R. St. underdån. Skrifv. N:o 198.

— — Motion N:o 268, om ändring i sättet för uppbörd och redovisning af indelta räntor och tiondespanmål. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 17.

Frejdebetyg, om förändring i gällande föreskrifter angående deras utfärdande. Motion N:o 179. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 39 och Utlåt. N:o 40. R. St. underdån. Skrifv. N:o 209.

Fribrefsrätt, om utsträckt sådan för Länsmän. Motion N:o 59. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 62.

Fromma Stiftelser, angående tillsyn öfver. Se Justitie-ombudsman.

Furu-sjön, angående sänkning af. Se Tjurken.

Fyrkberäkning, angående grunden för. Se Kommunalstyrelse.

Fyrktalet, angående dess antagande till beräkningsgrund i stället för förmedladt och oförmedladt hemmantal. Se Hemmantal.

Fångåmon, N:o 1 i Jemtland, om dess befrielse från rotering. Motion N:o 111. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 10 och Utlåt. N:o 28. R. St. underdån. Skrifv. N:o 91.

Få-sjön och **Nora-sjön,** angående kanalanläggning mellan. Se Nora-sjön.

Förfallolöst uteblifvande, om ändring i 12 kap. 3 § Rättegångs-balken i fråga om påföljden för svarande part för förfallolöst uteblifvande från Rätten. Motion N:o 161. Lag-Utsk. Utlåt. N:o 39.

Förberg, om förhöjning i pension för förre Länsnotarien i Upsala län O. H., äfvensom pension åt hans hustru M. J. Förberg, född Nordencreutz, för den händelse hon mannen öfverlefver. Motion N:o 219. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 153. R. St. underdån. Skrifv. N:o 186.

Förliknings-kommittéer, om inrättande af sådana. Motion N:o 94.

Förmyndarevård, om ändring i och tillägg till Kongl. förordningen den 24 September 1861, angående tillsyn å förvaltning af omyndigs egendom.

Motion N:is 40, 52, 68, 273 och 285. Lag.-Utsk. Betänk. N:o 32 och Utlåt. N:o 86.

Förmyndare-arfvode, om tillägg till 23 kap. 5 § Ärfda-balken i den syftning att förmyndare må berättigas att för förvaltning af omyndigs medel räkna sig till godo sjettedelen af den sednares årliga inkomst. Motion N:o 342. Lag-Utsk. Betänk. N:o 32 och Utlåt. N:o 86.

G.

Gesällvandring, angående underdånig hemställan till Kongl. Maj:t om utfärdande af förbud deremot. Motion N:o 437. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 75.

Gevär, angående anslag till inköp och reparation af gevär. Motion N:o 70. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 67. R. St. underdån. Skrifv. N:o 133.

Gideå och **Trehörningsjö kyrkor** i Wester-Norrlands län, om bidrag af allmänna medel för anläggning af ny väg deremellan. Motion N:o 405. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

Giftermåls-Balken, om upphäfvande af åtskilliga lagens stadganden i 10 kap., i den syftning, att hvardera maken skall ega lika rätt i boets såväl fasta som lösa egendom. Motion N:o 370. Lag-Utsk. Betänk. N:o 26.

Giftomannarätt, om rättighet för qvinna, som fyllt 25 år, att sjelf utöfva den rätt, som enligt lag tillkommer giftoman. Motion N:o 192. Lag-Utsk. Betänk. N:o 33 samt Mem. N:is 49 och 75. R. St. underdån. Skrifv. N:o 203.

Giftorätt. Se Giftermåls-Balken.

Gotland, angående laga skiften å. Se Laga Skifte.

— — angående anställande af undersökning för att utröna hvilka af de jordlotter, som för närvarande häfdas under kyrkoherdeboställen på Gotland, rätteligen tillhöra kyrkorna. Motion N:o 481. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 57.

— — om förbud för landshöfdinge- och militärbefälhafvare-befattningarnes på Gotland bestridande af en och samma person. Motion N:o 491. Allm. Besv. och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 58 och Mem. N:o 99.

Grind, om tillägg i 15 § i Kongl. förordningen den 21 December 1857 rörande stängselskyldigheten, i fråga om rättighet att uppsätta grind öfver landsväg. Motion N:o 438.

Grind, om rättighet för kommunalstyrelse, antingen att bestämma eller sig yttra, hvarest sådan får uppföras å allmän väg. Motion N:o 187. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 44 och Utlåt. N:o 113.

Gross, Robert Fredric, från *Kalmar* län, Motion N:o 107, om gårdfarihandelns förbjudande vid äfventyr af konfiskation utaf de till salu utbjudna varorna. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 119. R. St. underdån. Skrifv. N:o 132.

— — Motion N:o 108, att Riksbankens fond för belåning af fast egendom må ökas med en million R:dr årligen under nästa statsregleringsperiod samt att lån utlemnas till hälften af det vid 1862 års taxering åsatta fastighetsvärde, dock ej till högre belopp än 6,000 R:dr. Banko-Utsk. Betänk. N:o 35.

— — Motion N:o 216, om förhöjning i det af Kongl. Maj:t vid innevarande Riksdag äskade statsanslag till anläggning af nya och omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar, företrädesvis inom de län, hvarest jernvägar icke komma till stånd, m. m. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

— — Motion N:o 217, om förändring i grunderna för röstberäkningen vid sockenstämma. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 116, Utlåt. N:o 122 och Mem. N:o 125. R. St. underdån. Skrifv. N:o 122.

— — Motion N:o 218, om allmänna diskontfondens förökande med en million R:dr årligen, samt utsträckning af anståndstiden för låns omsättning till 2 månader utöfver förfallotiden. Banko-Utsk. Betänk. N:o 35.

— — Motion N:o 462, om ändring i 13 kap. 3 och 6 §§ i Kongl. Skiftesstadgan den 4 Maj 1827, i fråga om utflyttningsbidrag, m. m. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 29 och Utlåt. N:o 53. R. St. underdån. Skrifv. N:o 197.

— — Motion N:o 463, om Jernvräkaren vid Metallvågen i Stockholm L. H. Hjerpes uppförande på allmänna indragningsstaten till åtnjutande af en årlig pension af 700 R:dr. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 153.

— — Motion N:o 523, om indragning af nio biskops-embeten. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 60.

Grundskatt, angående rättighet att friköpa skattejord från. Motion N:is 1 och 408. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 121. R. St. underdån. Skrifv. N:o 126.

— — om fullständigt upphörande af, och fyllande af Statens inkomster i stället genom bevillning. Motion N:o 347. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 160.

Grus, till vägars underhåll, om förändrade föreskrifter i afseende å bestämmandet af ersättning derför. Motion N:o 21. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 6 och Mem. N:o 35.

Grustägt, om ändring i gällande föreskrifter rörande densamma. Motion N:is 168 och 210. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 6 och Mem. N:o 35.

Grönhögen eller **Degerhamn** på Öland, om förbättring af hamnarne vid. Se Degerhamn.

Gudmundsson, Anders, från *Hallands* län, Motion N:o 353, att en summa af 3,000 R:dr, som utgått till lönefyllnad åt de två äldste Agronomerne och uti Kongl. Propositionen om statsverkets tillstånd och behof föreslagits att disponeras till tre landtbruks-stipendiater och deras resor, måtte uteslutande anvisas till understöd åt tre sådane stipendiater, och kostnaden för deras resor bestridas af Sjette Hufvudtitelns öfriga odisponerade tillgångar. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 99.

— — Motion N:o 354, om ändring eller förklaring af Kongl. Cirkulärbrefvet den 28 Mars 1858, i fråga om beräkning af tiden för lärares vid elementarläroverken rätt till uppflyttning i högre lönegrad. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 39.

— — Motion N:o 362, att till Kongl. Maj:t måtte öfverlemnas att förklara, att, i afseende å de s. k. Trippiska hemmanen i Halland, något lösningsanspråk från Kronans sida hädanefter ej kommer att ega rum, m. m. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 126 och Mem. N:o 164. R. St. underdån. Skrifv. N:o 110.

— — Motion N:o 363, om bidrag af allmänna medel till uppförande af hus för elemantarläroverket i Halmstad. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139 och Mem. N:is 170 och 207. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

— — Motion N:o 364, om reglering af rättigheterna till och skyldigheterna för de s. k. Halländska kyrkohemmanen. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 122. R. St. underdån. Skrifv. N:o 106.

Gårdfarihandel, om densammas fullständiga upphörande. Motion N:is 107 och 340. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 119. R. St. underdån. Skrifv. N:o 132.

Gästgifveri-rörelse, om rättighet för egare af hemman, hvarmed gästgifverirörelse är förenad, att, derest han så för godt finner, samma rörelse sig afsäga. Motion N:o 264. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 39.

Göta elf, om statsbidrag å 200,000 R:dr, deraf hälften som anslag och hälften som lån till en brobyggnad öfver Göta elf från ön Hisingen till någon punkt i närheten af Göteborg. Motion N:o 492. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

Göteborgs och **Bohuslän,** angående flyttning af sätet för dess Länsstyrelse från Göteborg till Uddevalla. Motion N:o 431. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 186.

H.

Hagesta byamän, om statsanslag åt dem för inhägnad af och skogsplantering å ett flygsandsfält i Lödderöps socken af Christianstads län. Motion N:o 275. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 100.

Hallström, Fredric, från *Stockholms* län, Motion N:o 357, om förhöjning i afgiften för forsling af s. k. lösväskor för enskildes räkning, m. m. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 33.

— — Motion N:o 358, om rättighet för straffad person att efter viss tid åter inträda i medborgerliga rättigheter. Lag-Utsk. Betänk. N:o 35 och Utlåt. N:o 55 samt Mem. N:is 70, 74 och 78. R. St. underdån. Skrifv. N:o 185. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 39 och Utlåt. N:o 40. R. St. underdån. Skrifv. N:o 209.

— — Motion N:o 359, om förhöjning af fonden för Bankens fastighetslånerörelse äfvensom af maximibeloppet för sådana lån, m. m. Banko-Utsk. Betänk. N:o 35.

Halländska kyrkohemmanen, om reglering af rättigheterna till och skyldigheterna för de s. k. Halländska kyrkohemmanen. Motion N:o 364. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 122. R. St. underdån. Skrifv. N:o 106.

Halmstad, om bidrag af allmänna medel till uppförande af hus för dervarande elementar-läroverk. Motion N:o 363. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139 samt Mem. N:is 170 och 207. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

Halmstädja, om upphörande af den inom Christianstads län utgående. Motion N:o 297. Stats-Utsk. Utlåt. N:is 45 och 79.

Hammarsundet, lilla. Se Lilla Hammarsundet.

Handel, om ändringar i nu gällande Handels-ordning i afseende å rättighet till dess idkande. Motion N:o 208. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 119. R. St. underdån. Skrifv. N:o 132.

Handelsfrihet, angående oinskränkt handelsfrihet. Se Näringsfrihet.

Handtverk, om ändringar i nu gällande Handtverks- och Fabriks-ordning i afseende å rättighet till idkande af handtverk. Motion N:o 208. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 119. R. St. underdån. Skrifv. N:o 132.

Hansson, Eric, från *Gefleborgs* län, Motion N:o 130, om ändringar i 16 och 31 §§ af Kongl. Fiskeri-stadgan den 20 Juni 1852, rörande sågverksegares skyldighet att hålla spånkista. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.- Utsk. Betänk. N:o 10.

Hansson, Eric, från *Gefleborgs* län, Motion N:o 131, om ändring i tiden för auktioners hållande å landet. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 37. R. St. underdån. Skrifv. N:o 37.

— — Motion N:o 314, om tillägg till 15 § i Kongl. förordningen den 7 December 1860, i fråga om rättighet för bolag äfven å landet att utan föregående auktion bedrifva handel i minut med bränvin. Sammans. Bevilln.-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4.

Hansson, Henric, från *Wester-Norrlands* län, Motion N:o 134, om inskränkning i den nu medgifna tid för idkande af elgjagt. Sammans. Stats- samt Allm. Besv. och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 34 och Utlåt. N:o 52. R. St. underdån. Skrifv. N:o 188.

— — Motion N:o 135, om högre folkskolans i Sollefteå församling förändring till tvåklassigt elementarläroverk samt anslag till lön åt Rektor vid detsamma. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

— — Motion N:o 190, om vissa förändringar i Kongl. kungörelsen den 15 December 1848, om kronohemmans lösande till skatte. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 125. R. St. underdån. Skrifv. N:o 109.

— — Motion N:o 282, om förbud för skattebonde att om försäljning och afverkning af på hans hemman befintlig skog upprätta kontrakt på längre tid än fyra år i sender. Sammans. Stats-, Lag- samt Allm. Besv. och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 50 och Utlåt. N:o 57. R. St. underdån. Skrifv. N:o 187.

— — Motion N:o 283, om statsanslag till en brobyggnad öfver Sollefteå fors i Ångerman-elfven. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

— — Motion N:o 485, om anslag för väganläggning från Sollefteå genom vestligare delen af södra Ångermanland och öfver Jemtland mot Norska gränsen. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

Hasselström, angående förhöjd pension för Kronofogden C. M. Motion N:o 524. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 153.

Hebbeska egendomen å Riddarholmen, angående dess inlösen för Statens räkning. Motion N:o 525. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 197.

Hedens forsar. Se Lule elf.

Helgonskyld, om ändring i Kongl. brefvet till Kammar-kollegium den 17 September 1856, i afseende på lämpligare fördelning mellan socknarne i samma pastorat af den återvunna helgonskylden. Motion N:o 200. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 56.

Helsingborg och **Eslöf,** angående jernväg mellan. Se Jernväg.

Hembudsskyldighet vid handel af jord å landet, om dess upphäfvande. Se Jorda-Balken.

Hemman och **nybyggen** inom Norrbottens län, om upplåtelse åt dem af smärre, Kronan tillhöriga jordrymder, mot utgörande af skogsränta. Motion N:o 166. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 108.

Hemmansklyfning och **jordafsöndring**, om ändring i 2 kap. 4 § af Kongl. förordningen den 19 December 1827, i fråga om sättet för bestämmandet af den afgäld, som bör erläggas för afsöndrad lägenhet. Motion N:o 157. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 5 och Mem. N:o 34. R. St. underdån. Skrifv. N:o 208.

Hemmantal, om upphörande af tillämpning utaf oförmedladt och förmedladt hemmantal, såväl vid utgifters som inkomsters beräknande och vid val, m. m., samt antagande af fyrktalet till beräkningsgrund. Motion N:o 514. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 25 och Mem. N:o 37.

Hemmantalsränta, angående dess friköpande. Se Grundskatt.

Hemsö kapellförsamling i Hernösands stift, om anslag till löneförhöjning åt kapellpredikanten, samt lönebidrag till en examinerad folkskolelärare derstädes. Motion N:o 213. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

Hernösand, om anslag till lön åt en Lektor i främmande lefvande språk vid högre elementar-läroverket derstädes. Motion N:o 323. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

Hessleholm och **Christianstad**, angående jernväg mellan. Se Jernväg.

Heurlin, Sven, från *Kronobergs* län, Motion N:o 468, angående en fullständig reorganisation af straff- och arbetsinrättningarne i riket. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 105.

— — Motion N:o 469, om revision af jordeboken. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 73.

— — Motion N:o 500, att statsbidrag till belopp af 160,000 R:dr måtte beviljas för anläggning af ny väg från sjön Bolmen i Sunnerbo härad till Wieslanda jernvägsstation. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141 och Mem. N:o 168.

— — Motion N:o 501, angående beviljande af statsanslag till belopp af 160,000 R:dr till hamnanläggning vid staden Laholm. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

— — Motion N:o 502, angående fullständig ombildning af folkskoleväsendet, på sätt Pehr Thomasson i en till Rikets Ständer ställd skrift föreslagit. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 46.

— — Motion N:o 503, derom att f. d. Kammarskrifvaren L. F. Montelius måtte beviljas pension å allmänna indragningsstaten af 500 R:dr. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 153.

Hjerpe,

Hjerpe, L. H., Jernvräkare vid Metallvågen i Stockholm, om hans uppförande på allmänna indragningsstaten till åtnjutande af årlig pension å 700 R:dr. Motion N:o 463. Stats.-Utsk. Utlåt. N:o 153.

Holm, Josef, från *Stockholms* län, Motion N:o 129, om aflåtande af underdånig skrifvelse med anhållan, att de medel, som nu användas till första beväringsklassens öfningsmöten, i stället måtte anvisas till arfvoden åt instruktörer för motsvarande öfningar i de fasta folkskolorna. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 66.

— — Motion N:o 184, angående ändring i gällande lagstadgande i fråga om tiden för dammluckas öppnande. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 7. R. St. underdån. Skrifv. N:o 93.

Holmlin, Bengt Johan, från *Göteborgs och Bohus* län, Motion N:o 55, om upphäfvande af eller ändring uti 24 kap. 32 § af 1686 års Kyrkolag, i fråga om Klockares skyldighet att fortskaffa Domkapitlens och Kyrkoherdarnes embetsbref. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 29. R. St. underdån. Skrifv. N:o 171.

— — Motion N:o 430, om förändring af 2 kap. 3 § af 1686 års Kyrkolag, i fråga om tiden och sättet för barndop. Lag-Utsk. Betänk. N:o 72 och Mem. N:o 83. R. St. underdån. Skrifv. N:o 163.

— — Motion N:o 431, om landshöfdingeresidensets i Göteborgs och Bohus län förflyttning från Göteborg till Uddevalla samt anvisande af de medel, som till följd af denna flyttning kunna blifva af nöden. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 186.

— — Motion N:o 432, att lönen för extra Provincial-läkaren i Sotenäs m. fl. härader af Göteborgs och Bohus län måtte förhöjas till 1,500 R:dr R:mt. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

— — Motion N:o 433, om upphäfvande af det i 22 § af Kongl. Fiskeristadgan den 29 Juni 1852 intagna förbud emot begagnande vid sillfiske af not eller vad utöfver viss storlek. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 10.

— — Motion N:o 495, om beviljande af statsanslag å 1,000 R:dr för uppdämning af sjökilen i Svenneby socken af Göteborgs och Bohus län. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

Hospital, om anslag för uppförande och underhåll af ett hospital för spetelska. Motion N:o 291. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

Hultenberg, C. H., om eftergift åt honom af 1857 och 1858 års arrende för kungsladugården Borgholm på Öland. Motion N:o 222. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 91.

Hultman, Gustaf, från *Nerikes* län, Motion N:o 228, om ändring i gällande författning rörande mått, mål och vigt, i hvad angår tiden för omkröning. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 71 och Utlåt. N:o 109.
— — Motion N:o 229, om statsanslag för en kanalanläggning mellan Norasjön och Få-sjön. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.
— — Motion N:o 230, om statsanslag till lön åt en Provincial-läkare inom Carlskoga distrikt i Nerikes län. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.
— — Motion N:o 231, om tullfri utförsel af tackjern och malm. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 8 samt Mem. N:is 13 och 19. R. St. underdån. Skrifv. N:o 148.
— — Motion N:o 232, om ändring i 30 och 31 §§ af 24 kap. i 1686 års Kyrkolag, i fråga om röstberäkning vid organist- och klockareval. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 25 och Mem. N:o 37.

Hundskatt, om dess upphörande. Motion N:o 103. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 5.
— — om kommunalnämnds behörighet att upptaga och afgöra mål, som röra förseelser mot 6 § i Kongl. kungörelsen den 12 Juli 1861 i fråga om hundskatt. Motion N:o 416. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 84.

Hus, Kronans, om underdånig framställning till Kongl. Maj:t, det Kronans hus, med undantag af Utrikes Statsministerns boställe, måtte användas uteslutande för Statens allmänna behof. Motion N:o 390. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 104.

Husbehofsbränning, om dess återställande. Se Bränvinstillverkning.

Hvalö sjökil, om uppförande af fördämningar i densamma. Se Svenneby socken.

Hvetlanda, Häradshöfdingebostället Thomas och Kullagården, om jordafsöndring derifrån för uppförande af bostad åt extra Provincial-läkaren i Östra härad af Jönköpings län. Motion N:o 345. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 123. R. St. underdån. Skrifv. N:o 107.

Hvitbetsodling, om anvisande af medel att användas till dess uppmuntran. Motion N:o 280. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 99.

Hypothekslån, angående hemställan till Kongl. Maj:t om nådig förklaring öfver Kongl. förordningen rörande en allmän hypotheksbank för riket af den 26 April 1861, i fråga om vilkoren för hypothekslåns erhållande. Motion N:o 171. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 42.

Hållskjuts. Se Skjuts.

Häradsallmänning, angående delegares oqvalda dispositionsrätt deröfver. Motion N:o 250. Sammans. Stats-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 50 och Utlåt. N:o 57. R. St. underdån. Skrifv. N:o 187.

Häradshäkte, om utsträckning af skyldigheten att detsamma bygga. Se Tingshus.

Häradsskrifvare, om närmare reglering af deras löneförmåner och dessa förmåners höjande efter vissa bestämda grunder. Motion N:o 399. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 99. R. St. underdån. Skrifv. N:o 149.

— — i Jemtland, angående indragning af deras bohemman. Se Bohemman.

— — i Westerbottens läns andra fögderi, om ersättning åt honom för åtskilliga extra inkomster, som från år 1855 inberäknats i lönen. Motion N:o 384. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 99.

Häradsting, om åläggande för häradshöfding att inom bestämd kortare tid afsluta lagtima ting. Motion N:o 478. Lag-Utsk. Utlåt. N:o 41.

Hästefjorden, om anvisande af 130,000 R:dr, dels som lån och dels såsom bidrag utan återbetalningsskyldighet för aftappning af den inom Dalsland belägna sjön Hästefjorden. Motion N:o 409. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141. R. St. underdån. Skrifv. N:o 175.

Hö, om förändradt sätt för utgörande inom Wester-Norrlands län af denna räntepersedel. Motion N:o 69. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 114.

Hörnfeldt, Per Olof, från *Wester-Norrlands* län, Motion N:o 41, om understöd af allmänna medel för en väganläggning emellan Fredrika kyrka i Westerbottens och Björna kyrka i Wester-Norrlands län. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

— — Motion N:o 42, om anslag till lön för Veterinärläkare inom norra Ångermanland. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

— — Motion N:o 68, om tillägg i Kongl. förordningen den 24 September 1861, angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom. Lag-Utsk. Betänk. N:o 32 och Utlåt. N:o 86.

— — Motion N:o 69, om annat sätt för utgörande af räntepersedeln hö inom Wester-Norrlands län. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 114.

— — Motion N:o 299, om anslag för sjösänkningor och myrutdikningar i Wester-Norrlands län. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141. R. St. underdån. Skrifv. N:o 175.

— — Motion N:o 369, om aflåtande af underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utfärdande af nådig föreskrift i och för ordnandet af snöplogsskyldigheten inom de nordliga länen. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 49.

— — Motion N:o 370, om upphäfvande af åtskilliga lagens stadganden i 10 kap. Giftermåls-balken, i den syftning att hvardera maken skall ega lika rätt i boets såväl fasta som lösa egendom. Lag-Utsk. Betänk. N:o 26.

Hörnfeldt, Per Olof, från *Wester-Norrlands* län, Motion N:o 405, om bidrag af allmänna medel för anläggning af en ny väg mellan Gideå och Trehörningssjö kyrkor i Wester-Norrlands län. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

I.

Ifö-sjön i Skåne, om ett statslån för dess sänkning. Motion N:o 223. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

Indals tingslag i Medelpad, om statsanslag till ersättning åt några hemmansegare derinom för upprätthållande af gästgifveri- och skjutsrättare-skyldigheten. Motion N:o 477. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 23.

Inhyseshjon, om bestämd föreskrift att utflyttningsattest för inhyseshjon skall upptaga jemväl dess hela familj. Motion N:o 240. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 89.

Instruktörer, i militäröfningar. Se Militäröfningar.

Inteckning, om tillägg till eller förklaring af Kongl. förordningen den 9 November 1844, i fråga om vilkoren för beviljande af inteckning af alla slags afhandlingar om nyttjande rätt till fast egendom i landet. Motion N:o 328. Lag-Utsk. Betänk. N:o 68 och Utlåt. N:o 85. R. St. underdån. Skrifv. N:o 206.

— — angående ändring i hvad gällande intecknings-förordning stadgar i fråga om betalningsrätt för sådana fordringar, hvilka äro gemensamt intecknade i två eller flera fastighetor. Motion N:o 510. Lag-Utsk. Betänk. N:o 62.

Ivarsson, Carl, från *Hallands* län, Motion N:o 9, om rättighet för hvarje kommun att, efter lokala omständigheter, fritt ordna sitt folkskoleväsende och om hela personliga skyddsafgiftens användande till folkskolorna. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

— — Motion N:o 10, om oinskränkt handels- och näringsfrihet. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 119. R. St. underdån. Skrifv. N:o 132.

— — Motion N:o 11, om reglering af Klockarnes aflöning. Allm. Besv.- och Ekon. Utsk. Betänk. N:o 21.

— — Motion N:o 350, att Rikets Ständers Bank måtte öfvertaga all bankrörelse i riket och berättigas till sedelutgifningsrätt utöfver den nu bestämda och till så stort belopp, nu varande enskilda banker ega och i den mån sådana banker vid oktrojtids tilländalöpande upphöra.

— — Motion N:o 351, att Rikets Ständer, med förklarande för sin del, att andra inkomster af församlingar icke böra vid blifvande löneregleringar

räknas presterskapet till godo, än sådana, som enligt gammal häfd och grundlagsenligt tillkommen lag förut blifvit till presterskapet utgjorda, måtte anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes meddela nådig förklaring i ämnet och uti densamma särskildt tillkännagifva, att tionde icke bör beräknas af tullmjölqvarnar, åtminstone icke i de förra Danska provinserna Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län, der sådan tionde ej förut blifvit erlagd eller åtagen. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 104.

Ivarsson, Carl, från *Hallands* län, Motion N:o 362, att till Kongl. Maj:t måtte öfverlemnas att förklara, att, i afseende å de s. k. Trippiska hemmanen i Halland, något lösningsanspråk från Kronans sida hädanefter icke kommer att ega rum, m. m. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 126 och Mem. N:o 164. R. St. underdån. Skrifv. N:o 110.

— — Motion N:o 455, om postskjutsens skiljande från jordbruket, och att antingen Rikets Ständer måtte för detta ändamål anvisa ett reservationsanslag af 70,000 R:dr R:mt, eller ock brefportot förhöjas. Sammans. Stats- samt Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 21.

J.

Jansson, Nils, från *Östergötlands* län, Motion N:o 169, om upphäfvande af 4 kap. 5 § Jorda-balken jemte alla dermed sammanhang egande författningar, rörande hembudsskyldighet och lösningsrätten vid handel af jord å landet. Lag-Utsk. Betänk. N:o 59. R. St. underdån. Skrifv. N:o 137.

Jagt och **Djurfång**, om upphäfvande af 2 § i 4 Art. af Kongl. Stadgan den 4 April 1808 angående jagt och djurfång samt förhöjning af de i 7 § af 5 Art. stadgade böter. Motion N:o 162. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 34, Utlåt. N:o 52 och Mem. N:o 56. Lag-Utsk. Mem. N:o 88. R. St. underdån. Skrifv. N:o 188.

Jemtlands kommunikations-aktiebolag, om ett statslån till detta bolag af 70,000 R:dr. Motion N:o 73. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141. R. St. underdån. Skrifv. N:o 175.

Jerla samt **Nyvarp** och **Bullandö** på **Wermdön**, om statsanslag till utläggning till erforderlig bredd af vägen deremellan. Motion N:o 470. Stats-Utsk. Utlåt N:o 141.

Jernmalm, om nedsättning i utförseltullen derför. Motion N:o 203. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 8 samt Mem. N:is 13 och 19. R. St. underdån. Skrifv. N:o 148.

Jernväg, om anslag af allmänna medel till anläggande af en jernvägs-bibana mellan staden Askersund och lämplig punkt å vestra stambanan. Motion N:o 378. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 88.

— — mellan *Eslöfs* station samt städerna *Landskrona* och *Helsingborg*, om statsbidrag till dess anläggning. Motion N:o 412. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 88. R. St. underdån. Skrifv. N:o 120.

— — mellan *Eslöf* och *Ystad*, om anslag för dess anläggning. Motion N:is 198 och 206. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 88. R. St. underdån. Skrifv. N:o 120.

— — mellan *Helsingborg* och *södra stambanan*, angående lån för dess utförande. Motion N:o 417. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 88. R. St. underdån. Skrifv. N:o 120.

— — från *Herrljunga* station å vestra stambanan öfver Wenersborg till *Uddevalla*, angående understöd för dess anläggning. Motion N:o 149. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 88 och Mem. N:o 118. R. St. underdån. Skrifv. N:o 120.

— — mellan *Hessleholm* och *Christianstad*, om anslag och lån för dess anläggande. Motion N:o 298. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 88. R. St. underdån. Skrifv. N:o 120.

Jernvägsbyggnader, angående halfva bränvinsafgiftens anvisande dertill. Motion N:o 139. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 89.

Johansson, Carl Johan, från *Östergötlands* län, Motion N:o 233, om anslag till hyresersättning åt Domhafvanden i Kinda och Ydre härad af Ostergötlands län. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 39.

— — Motion N:o 234, om upphörande af jus patronatus.

— — Motion N:o 320, om anslag till fullbordande af Kinda båtled medelst kanalisering af Stångån från sjön Rengen till Linköpings hamn. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141 och Mem. N:o 168. R. St. underdån. Skrifv. N:o 175.

Johansson, Gustaf, från *Kronobergs* län, Motion N:o 138, om förändring i vägbållningsskyldigheten samt att Staten måtte öfvertaga halfva kostnaden härför. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 6 och Mem. N:o 35.

— — Motion N:o 310, om åtskilliga ändringar i nu gällande tulltaxa, åsyftande den inhemska näringsflitens upphjelpande. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 8 samt Mem. N:is 13 och 19. R. St. underdån. Skrifv. N:o 148.

— — Motion N:o 311, om skärpning af ansvaret för andra resan oloflig in- eller utförsel af varor. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 33.

— — Motion N:o 312, om inskränkning af beväringsmanskapets vapenöfningar till endast ett år samt om nedsättning af den summa, hvarmed bevä-

ringsskyldig kan befria sig från sådan exercis. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 31. R. St. underdån. Skrifv. N:o 112.

Johansson, Gustaf, från *Kronobergs* län, Motion N:o 403, om anvisande till landstingens disposition af alla nu till Staten och de fattige ingående böter. Sammans. Stats- och Lag-Utsk. Betänk. N:o 43.

Johansson, Johan, från *Östergötlands* län, Motion N:o 203, om nedsättning i utförseltullen för jernmalm. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 8 samt Mem. N:is 13 och 19. R. St. underdån. Skrifv. N:o 148.

— — Motion N:o 273, om åtskilliga ändringar och tillägg uti Kongl. förordningen den 24 September 1861, angående tillsyn å förvaltningen af omyndigs egendom. Lag-Utsk. Betänk. N:o 32 ooh Utlåt. N:o 86.

— — Motion N:o 274, om rättighet för egare af skattefrälsehemman att lösa å hemmanets egor vexande bärande träd. Sammans. Stats-, Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 50 och Utlåt. N:o 57. R. St. underdån. Skrifv. N:o 187.

Johansson, Sven Gustaf, från *Jönköpings* län, Motion N:o 78, om förhöjning i lönen för Provincial-läkaren i Wernamo distrikt af Jönköpings län. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139. R. St. underdån. Skrifv. N:o 169.

— — Motion N:o 79, om skadeersättning af allmänna medel till Klockaren J. Nilsson i Anderstorp för liden förlust vid vägomläggning förbi den s. k. Rindboliden. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 40.

— — Motion N:o 119, om den ändring i 3 och 4 §§ af Kongl. förordningen den 21 December 1857 rörande stängselskyldighet, att denna må utgöras efter hemmantalet. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4.

— — Motion N:o 120, att taxeringsvärdet må läggas till grund för fast egendoms värdering vid bouppteckning, samt stämplade pappersafgiften för bouppteckningar nedsättas till hälften af nuvarande belopp. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 7, Utlåt. N:o 11 samt Mem. N:is 15 och 20. R. St. underdån. Skrifv. N:o 135.

— — Motion N:o 225, om undersökning i och för föreslagen ändring i sträckningen af södra stambanan från sjön Salens norra ända. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 29. R. St. underdån. Skrifv. N:o 22.

Jonsson, Anders, från *Wermlands* län, Motion N:o 16, angående ändring i 26 kap. 1 § Byggninga-balken. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 12 och Mem. N:o 72.

— — Motion N:o 17, om upphörande af qvarn- och såg-räntans utgörande. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 45 (Lit. A). R. St. underdån. Skrifv. N:o 72.

Jonsson, Anders, från *Wermlands* län, Motion N:o 85, om hela den personliga skyddsafgiftens användande till folkundervisningens befrämjande. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 139.

— — Motion N:o 201, om pension åt aflidne Provincial-läkaren Dahlmans enka. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 153. R. St. underdån. Skrifv. N:o 186.

— — Motion N:o 202, om rättighet för landstingen att utan hinder af Kongl. förordningen den 21 December 1857, besluta ändringar i stängselskyldighet. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4.

Jonsson, Eric, från *Westmanlands* län, Motion N:o 175, om tillägg till och ändring i Kongl. förordningen om egors fredande mot skada af annans hemdjur samt om stängselskyldighet den 21 December 1857. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 4.

— — Motion N:o 176, om särskildt lagstadgande att afhandling, rörande afsöndring af jordlägenhet från hemman för alltid, med full egande rätt, må, för att ega bestånd mot en sednare hemmansegare eller intecknings-hafvare, i laga ordning intecknas. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 32.

— — Motion N:o 177, om upphäfvande af 13 kap. 1, 2 och 3 §§ Missgernings-balken, samt de rörande samma ämne i Kyrkolagen förekommande ämnen. Lag-Utsk. Utlåt. N:o 37 och Mem. N:is 77 och 88. R. St. underdån. Skrifv. N:o 205.

Jorda-balken, om upphäfvande af 4 kap. 5 §, jemte alla dermed sammanhang egande författningar, rörande hembudsskyldighet och lösningsrätt vid handel af jord å landet. Motion N:is 169 och 461. Lag-Utsk. Betänk. N:o 59. R. St. underdån. Skrifv. N:o 137.

Jordafsöndring, om särskildt lagstadgande att afhandling, rörande afsöndring af jordlägenhet för alltid med full egande rätt, må, för att ega bestånd mot en sednare hemmansegare eller inteckningshafvare, i laga ordning intecknas. Motion N:o 176. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 32.

— — om tillägg till 10 § i Kongl. förordningen den 19 December 1827 att idkare af handels- och handtverksrörelse på landet må förvärfva egande- eller besittningsrätt af nödigt utmål till bostad och åbyggnader för rörelsens bedrifvande. Motion N:o 209. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.- Utsk. Betänk. N:o 5 och Mem. N:o 34. R. St. underdån. Skrifv. N:o 208.

— — om obegränsad rätt till sådan. Motion N:o 199. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 5 och Mem. N:o 34. R. St. underdån. Skrifv. N:o 208.

Jordeboken, om revision af densamma. Motion N:o 469. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 73.

Jorde-

Jordeboksränta, angående dess friköpande. Se Grundskatt.

Jus Patronatus, om dess upphörande. Motion N:o 234.

Justitie-Ombudsman, Rikets Ständers, om inrymmandet i instruktionen för honom af ett stadgande, hvarigenom han tillförbindes att vaka öfver vården af fromma stiftelser, äfven der dessa kunna vara ställda under enskild persons tillsyn och förvaltning. Motion N:o 428.

Jönsson, Ola, från *Malmöhus* län, Motion N:o 2, om befrielse från beväringsexercis för beväringsyngling, hvilken tillhör skarpskyttekorps. (Motionen återtagen.)

— — Motion N:o 87, om befrielse från beväringsexercis för beväringsyngling, hvilken såsom aktiv ledamot tillhör någon skarpskytteförening. Sammans. Stats- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 31. R. St. underdån. Skrifv. N:o 112.

— — Motion N:o 182, om bestämd föreskrift i fråga om bevillnings erläggande för boställe. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 9 och Utlåt. N:o 14 samt Mem. N:is 16 och 21. R. St. underdån. Skrifv. N:o 210.

— — Motion N:o 183, om presterlig tjensteårsberäkning för lärare vid högre folkskola. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 30.

— — Motion N:o 417, om statsanslag för anläggning af en sidobana från södra stambanan till Helsingborg, eller ock lån till enskildt bolag för utförandet af samma bana. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 88. R. St. underdån. Skrifv. N:o 120.

— — Motion N:o 493, om beviljande af pension åt aflidne f. d. Qvartermästaren Gustaf Kocks enka, Maria Kock, född Burman. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 153. R. St. underdån. Skrifv. N:o 186.

Jörns kapell och **Arvidsjaurs kyrka,** om beviljande af anslag för anläggning af ny väg dem mellan. Motion N:o 511. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141.

K.

Kaikelandstorp och **Östmarks kyrka,** angående vägbyggnad mellan. Se Östmarks kyrka.

Kammar-kollegium, om förhöjning af lönen för de fem äldste Kammarskrifvarne. Motion N:o 343. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 100. R. St. underdån. Skrifv. N:o 168.

Kihlen, Kläggen och **Flaten,** angående båtled mellan. Se Kläggen.

Kinda båtled, om anslag till dess fullbordande, medelst kanalisering af Stång-ån från sjön Rengen till Linköpings hamn. Motion N:o 320. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141 och Mem. N:o 168. R. St. underdån. Skrifv. N:o 175.

Kinda och **Ydre härader** i Östergötland, om anslag till hyresersättning åt Domhafvanden i dessa härader. Motion N:o 233. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 39.

Klippare, angående skyldighet att hålla sådan. Se Rusthållare.

Klockare, om reglering af deras aflöning. Motion N:o 11. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 21.

— — om upphäfvande af, eller ändring i 24 kap. 32 § af 1686 års Kyrkolag, i fråga om deras skyldighet att fortskaffa Domkapitlens och Kyrkoherdarnes embetsbref. Motion N:o 55. Sammans. Lag- samt Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 29. R. St. underdån. Skrifv. N:o 171.

Klockareval, angående röstberäkning vid. Se Kyrkolagen.

Kläggen, **Flaten** och **Kihlen** i Wermland, om anslag till dels en båtled mellan dessa sjöar, dels ock till en vägbyggnad mellan Östmarks kyrka och Kaikelandstorp. Motion N:o 435. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 141. R. St. underdån. Skrifv. N:o 175.

Knappar, om ändring i gällande tulltaxa i fråga om förtullning af ämnen till sammansatta knappar. Motion N:o 279. Bevilln.-Utsk. Betänk. N:o 8 samt Mem. N:is 13 och 19. R. St. underdån. Skrifv. N:o 148.

Knektekontrakter, 1688 års, om den förändring deruti att Rotehållare må ega rättighet bosätta nummerkarlen hvar som helst utom roten, endast att bostaden anvisas inom kompaniets stånd. Motion N:o 510. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 27.

Kock, om beviljande af pension åt f. d. Qvartermästaren Gustaf Kocks enka, Maria Kock, född Burman. Motion N:o 493. Stats-Utsk. Utlåt. N:o 153. R. St. underdån. Skrifv. N:o 186.

Kommunalstyrelse på landet, om tillägg till 12 § i den derom utfärdade Kongl. förordning i afseende på rösträttighet. Motion N:o 86. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 116, Utlåt. N:o 122 och Mem. N:o 125. R. St. underdån. Skrifv. N:o 122.

— — om ändring i 58 § af den derom utfärdade Kongl. förordning, i afseende på grunden för kommunalutskyldernas utgörande. Motion N:o 47. Allm. Besv.- och Ekon.-Utsk. Betänk. N:o 116, Utlåt. N:o 122 och Mem. N:o 125. R. St. underdån. Skrifv. N:o 122.

— — om ändring af 58 § i den derom utfärdade Kongl. förordning, i fråga om grunden för fyrkberäkningen. Motion N:o 372. Allm. Besv.- och